

ئەفسىرى رەوان

بۆتەگە يىشتى قورئان

بەرگى [۲]

نووسىنى

مەلا مەجمۇدى گەلآلەيى

جزمى [۳]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسیری رەھوان

بۇ تیگە یشتنی قورئان

نووسینی

مەلا مەحموددی گەلا ئەیی

بەرگی دووھەم

جزئی (۳-۴)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

* ته فسیری رهوان بو تیکه یشتنی قورئان

* نووسینی مهلا مهحموودی گه لالهیی

* چاپی یه کهم

* چاپخانه ی وهزارهتی پهروه رده

* تیراژ ۲۰۰۰

* ژماره ی سپاردن (۳۵۳) سالی ۱۹۹۷ ز

* مافی چاپکردن پاریزراوه وتهنیا بو دانه رده

التفسير الواضح

لفهم القرآن

تأليف

محمود احمد محمد

الجزء الثاني

پلەو پایەه ی پیغه مبه‌ران، حال و چۆنیەتی خەڵک له شوینکە و توانیان

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ

بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ

الْقُدْسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَتَلْنَا الَّذِينَ مِّنْ بَعْدِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ

الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ

مَا أَقْتَتَلُوا وَلَكِنَّا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿۲۵۳﴾

ئەمجار پاش ئەوێ باسی چیرۆکی طالوت و جالوت و داوودی
کردو نایەتی ﴿تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ...﴾ هینا بۆ ئەوێ
زانین و ئاگادار بوون بەسەر ئەو رووداوانەدا بکاتە بەلگە لەسەر ئەوێ
کە حەزەرەتی موحمەد ﷺ یەکیکە لەو پیغه مبه‌رانە ی کە نیگیان بۆ
کراوە، ئەمجار باسی ئەو دەکات؛ کە پیغه مبه‌رایەتی پلە پلە، هەندێ
پیغه مبه‌ر جیاوازیان هەیە لەگەڵ هەندیکی تریان، هەندێ ریزو
خۆشەوێستی پەرورەدگار هەیە، دراو بەبازیکیان و نەدراو بە ئەوانی تر،
پلەو پایە ی وا هەیە دراو بە ئەو پیغه مبه‌رو نەدراو بە ئەم پیغه مبه‌ر،
ئادەمیزادیش بەگشتی لە شوینکە و تەنی ئەو پیغه مبه‌رانەدا وەکو یەك
نین، هەیانە ئیمانی پێ هیتاون و شونیان کەوتوو، هەیانە بە درۆیان
خستوونەو و برۆیان پێ نەکردوون، هەییە ئاشتیخوازو لاشەرپرو لەسەر
خۆیە، هەییە شەرەنگیزو تورپو ناتەبایە، ئەسەش حیکمەتیکی خودایی یە
و سەرچاوەکە ی دەگەرپتەو بۆ قەزاو تەدەری خودا و دەفرموی: ﴿تِلْكَ
الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ ئەو پیغه مبه‌رانە، ئەو کۆمەڵە

تایبه‌تی‌یه هه‌لبژیراوه‌ی که خودا ئه‌رکی رابه‌رایه‌تی ئاده‌میزادی پی سپاردوون، هه‌موویان له یه‌ک ئاست و پله‌و پایه‌دا نین، برێکیان زیده ریزیان به‌سهر ئه‌وانی تردا هه‌یه، له‌به‌رئه‌وه هه‌ندی ره‌وشت و شتی تایبه‌تمه‌ند هه‌ن له برێکیان‌دا هه‌بووه، له‌وانی تردا نه‌بووه، هه‌رچه‌نده هه‌موویان ئه‌رکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و رابه‌ری‌یان خراوه‌ته سه‌رشان؛ هه‌موویان بانگه‌وازی ئاده‌میزادیان کردووه بۆ به‌ده‌ست هه‌ینانی خۆشه‌ختی دونیاو قیامت، ئه‌م زیده ریزو پله‌و پایه له‌نایه‌تی تریش‌دا باس کراون؛ بۆ نموونه: له سورته‌تی (الاسراء) دا ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا﴾

یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ النساء/۱۱۲. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾ الاعراف/۱۴۲.

هی واشیان هه‌یه په‌روه‌ردگار پله و پایه‌یه ئی زۆر به‌رزو به‌ریزی پی داوه، وه‌کو پیغه‌مبه‌ری نی‌سلام ﷺ که پله‌و تایبه‌تی ده‌گمه‌نی پی به‌خشاوان، ریزو پله‌و پایه‌کانی به‌چهند جوړیک روون کراونه‌ته‌وه، وه‌کو ئه‌وه‌ی که له شه‌وی می‌عراج دا، هه‌موو پیغه‌مبه‌رانی چا و پی که‌وت و پله‌و پایه‌ی هه‌مووانی بینن، هه‌روه‌ها نه‌خلاق به‌رزو و ره‌وشت جوانی که له‌م رووه‌وه تاکه نموونه‌ی ئاده‌میزاده وه‌کو قورنان ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ القلم/۴.

پله‌و پایه‌یه‌کی تری ئه‌وه‌یه: که به‌رنامه‌که‌ی هه‌تا هه‌تایی‌یه، تا رۆژی قیامت به‌رده‌وامه ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَإِنَّا لَنَحْفَظُلُنَا﴾ العنکبوت/۹. ریزلی‌تانیکی تری ئه‌وه‌یه: که قورنانه‌که‌ی گه‌وره‌ترین په‌راوه ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلْأَيِّمِ هِيَ الْقَوْمِ﴾ الاسراء/۹. ریزلی‌تانیکی تری ئه‌وه‌یه: که خودا نومه‌ته‌که‌ی شک‌دارو خاوه‌ن ریزکردووه ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاعَرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾ الاعمران/۱۱۰.

هەروەها ناودارکردنی گەل و پەیرەوکارانی بە گەل و گروھییکی میانەرەوو میانەکار ﴿وَكذلك جعلناكم أمة وسطا لتكونوا شهداء على الناس﴾ البقره/ ۱۴۳. خۆ ئەگەر هەر تەنھا قورئانی پێ بدرایە بە موعجیزە بەس بوو و، هەر بەهۆی ناردنی قورئان بۆی، فەضل و ریزی بەسەر هەموو پێغەمبەراندا دەبوو، چونکە قورئان موعجیزەیهکی هەتا هەتایی و هەمیشەیییە، هیچ کات و ساتیک لەبەرزیایی خۆی دانابەزێو، کاریگەری لە ژبانی ئادەمیزادا هەر بەردەوامە.

موسلیم و تیرمزدی فەرموودەییەکی پێغەمبەر دەگێڕنەووە کە فەرموویەتی: من بەشەش پلەو پایە لەپێغەمبەرەکانی تر ریزم لێگیراوە: قسە رەوانی و، وشە پێ مانا، حیکمەت نامیزم پێ بەخشاوە، مانگە رییەک دوژمن لێم دەترسێ! کەل و پەل و دەست کەوتی جەنگم بۆ حەلال کراوە، هەموو زەویم بۆ کراوە بەپاک کەرەووەو مزگەوت، دەتوانم بە خۆلەکی تەپەموم بکەم، لەسەر عەرە کەمی نوێژ بکەم، پێغەمبەرایەتیە کەم گشتی یەو بۆ لای هەموو گروھێ ئادەمیزاد نێرراوم؛ زنجیرە پێغەمبەران بە من کۆتایی هاتوو...

﴿ولو شاء الله ماقتل الذين من بعدهم من بعد ما جاتهم اليينات﴾ خۆ ئەگەر خودا بیویستایە هەرگیز نەو گەل و نەتەوانە پاش نەو پێغەمبەرە هاتوون لەناو یە کدا بەشەر نەدەهاتن و بەناشتی و تەبایی ژیاپیان بەسەر دەبردو، هەموویان بە کۆمەل یەکیان دەگرت و، خودا پەرست دەبوون. بەتایبەتی دواي نەوێ کە نەو پێغەمبەرە بە بەلگەیی روون و ناشکراو موعجیزە پێ بهێزو چەسپێنەرەو هاتوونە سەر گروھەکانی ئادەمیزادو بانگموازییان کردوون بۆ خودا پەرستی! ئەگەر خودا بیویستایە دژایەتی لەتێران ئادەمیزاد سەر هەل نەدا، سەری هەل نەدەدا؛ بەجۆریک هەمووی وا رام دەکردن کە شوێن پێغەمبەران بکەون و قبوڵی

حق و راستی بکەن! بەلام پەرەردگار ئەم ویستەیی نەبووە وای داناو
ئادەمیزاد بۆ خۆیان بیروپرایان ئازاد بۆ بەو عەقل و ھۆشەیی کە تییدا
دروست کردوون بۆ خۆیان ریگەیی راست بگرن؛ ریگای خوشبەختی و
کامەرائی رەچاو بکەن، تا شیاوی وەرگرنتی پاداش و سزا بن.

﴿ولكن اختلفوا﴾ بەلام ئادەمیزادەکان ھەموویان بەیەك عەقل و
ھۆش بیریان نەکردووە، بەلكو کیشەیان تیکەوت و لەناستی وەرگرنتی
ئاییندا رای جیا جیایان تیدا سەری ھەلدا، ﴿فمنهم من آمن ومنهم من
كفر﴾ ھەیانبوو یەكسەر باوەری بەپەییامی پیغەمبەرەکان کردووە،
ھەیانبوو پروای بە پەییامەکیان نەکردووە..

جولەکە لەناو خۆیاندا کیشەیان تیکەوت دەربارەیی ئایینەکیان و
شەریان لەگەڵ یەكتردا کردووە، ھەرۆھا فەلەکان کیشەیان تیکەوت و
بەش بەش بوون، ئیتر جولەکەو فەلەدابەشبوون بەسەر چەند گروھو تاقمدا
ھەر گروھە بیروبۆچوونی خۆی بەلاوہ پەسەند بوو، لایەنەکەیی تری بەلاوہ
تاوانبار بوو، ئارەزووبازی و بەرژووەند پەرستی، لیککی جیاکردنەووە کردنی
بە چەند تاقم و گروھیک.. شەرو دژایەتییان لەنیواندا گەرم بوو ﴿ولو
شاء الله ماقتلوا ولكن الله يفعل ما يريد﴾ نەگەر خودا مەیلی بکەدایە
شەریان نەدەبوو یەكتریان نەدەکوشت، بەلام خودا چی بوو دەیکاو، چی
ویست نەوہ نەنجام دەدری، ھەموو شتییک بە قەزاو قەدەری خودا دەبی،
رەنگدانەوہی ئەم بیروباوەرە جیاچیانە دیارە جیاچیا بووہ جاری و
ھەبووہ بەکیشەیی قسەو تانەو رەخنە بووہ، جاری وایش بووہ گروھەکان
پەنایان بۆ شمشیر و خوین رشتن بردووە.

پەرەردگار دەسەلاتی بەسەر ھەموو شتییکدا دەشکی، ھەموو
کاروبارییک لەژێر دەستی قودرەتی ئەودایە، جا ئەگەر ویستی کەسییک
بەختیار بکا ئەوہ رامی دەکا بۆ ئیمان ھێنان و خوداپەرستی، ئەگەر

ویستی ریسوای بکا بروا به خودا ناهیتی، لی یی یاخی دهیی.. کهوابی بهختیارکردن و ریسواکردن بهویست و تیرادهی خودایه، کردنی کاره که هی بهندهیه.

فهرمانکردن بهبهخشینی مال و سامان له چاکه دا

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاتِيَ يَوْمٌ لَاۡ يَبِيْعُ

فِيْهِ وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفْعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُوْنَ هُمْ الظَّالِمُوْنَ ﴿۲۵۴﴾

له نایهتهکانی پیشوودا فرمان کردنی تیدابوو به کۆششکردن و خۆبهخت کردن له پیناو نایین و نیشتمان و سهربهستی و نازادی!!
لهم نایهتهی دواپی دا فرمانمان پی ده کا به مال بهخشین و خیرومهندی ده فرموی: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوا اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاتِيَ يَوْمٌ لَا يَبِيْعُ فِيْهِ وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفْعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُوْنَ هُمْ الظَّالِمُوْنَ﴾
ئهی ئه و کهسانه ی بروای راست و ئیمانی پتهوتان ههیه! بیهخشن لهو مال و دارایی بهی پیمان داوون، مال و سامان له پێگهی خوادا، له پیناو بهرژه وهندی نایینی خوادا خهرج بکهن، یارمهتی فهقیرو ههزاری لی بدهن، دهستی بی نهوایانی پی بگرن، تا له جیهان دان و له کۆری ژیاندا زیندوون له مالی خۆتان بیهخشن، دهست پیشخهری بکهن پیش ئهوهی رۆژیک بیه ریتان کهس وهسهر کهس ناپرژن، که کپین و فروشتنی تیدا نیه.

دۆستایهتی و خزمایهتی نامتی، شهفاعةت و بۆ پارانهوه و واسیته و واسیته کاری نابیی و که لک ناگری، ژیهوان بوونهوه و خهفت خواردن و پهشیمان بوونهوه هیچ سوودی نیه، رۆژی حساب و کیتابه، رۆژی سزاو پاداشه، به دهل و فیدییه، دۆستایهتی و خۆشهویستی، شهفاعةت و واسیته،

هیچ رۆلێکیان نامینی، رۆژیکه نه‌دازه‌و مه‌قاییسه‌کان جیاوازن له مه‌قاییسی جیهان.

﴿والکافرون هم الظالمون﴾ کافره‌کان هه‌ر نه‌وان بۆ خۆیان سته‌مکارن، سته‌میان له‌حق کردووه، سته‌میان له‌خۆیان کردووه، مال و دارایی سهرف ده‌که‌ن له‌شوینی نه‌شیاوی خۆیان‌دا، شه‌ر ده‌که‌ن له‌پیناوی شتی پڕو پووچ‌دا.

نایه‌تۆلکۆرسی

اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ لَّهٗ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ مِّنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖٓ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَاءَ وَيَسِعُ كُرْسِيُّهٗ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضُ وَلَا يَئُوْدُهٗ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيْمُ ﴿٢٥٥﴾

له‌وه‌پێش باسی هه‌ندێ نه‌حکامی فیه‌قی و چیرۆک و به‌سه‌رهاتی به‌نو ئیسرائیلی کرد، نه‌وه‌ی روون کرده‌وه که ناده‌میزاده‌کان کیشه‌یان تیکموت و بر بر بوون، دواى هاتنی پیغه‌مبه‌ران بۆ ناویان کیشه‌که‌یان سه‌ری کیشا بۆ شه‌ر کردن و په‌کتر کوشتن، نیت‌ر مونا‌سیب بوو که نایه‌تیک بێ باسی تاک و تمنیایی خودا بکاو سیف‌ه‌تی به‌رزو پیروزی روون بکاتمه‌وه! بۆیه فەرمووی: ﴿اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ﴾ نه‌و زاته‌ په‌روهر‌دگاره به‌دییه‌نمه‌ر خودایه‌که ناوی (الله)یه، هیچ که‌سی تر نه‌یه، شیاوی په‌رستن و به‌ندایه‌تی بۆ کردن بێ، خودایه‌که زیندووهر هه‌رگیز مردنی به‌سه‌ردا نایه، قه‌یه‌وه؛ ته‌دبیرو نه‌خشمی بوونه‌مور ده‌کیشه‌ی و مه‌خلوقاتى خۆی

پاریزگاری دهکا ﴿لَا تَأْخُذْهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ﴾ همیشه به ناگا و خه به رداره، نه هه نۆز ده یگری و نه نوستنی عاده تی به سهردا دی: واته: هه رگیز فهرامۆشی به سهردا نایی. هه موو کاتی ناگادارو چاودیری هه موو شتیکه، هه موو شتی که پسه یه ندی به زاتی نه وه وه هه یه، راگرو هه لسه ورپنه ری بوونه وه ره. ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ چی له ئاسمانه کان و زه وی دا هه یه، هه مووی مولکی خویه تی، به بی مهرج و نهم لاو نه ولا هیج کهس له گه لیدا هاوبهش نیه، تاک و ته نیایه له خودایه تی دا، له مولکداری دا، له هه لسه وران و راگری و به دیهینان دا، بوونه وه ره هه لده سورپینی به ویستی خوی، که وایی خاوه نیه تی حه قیقی، ملکداری تی به راستی له بنه رتدا بو خودایه و بهس، ئاده میزاد که به ووالهت خاوه نی فلانه گونده و فلانه زه وی به هی نه وه له قه لده ده درئ، ملکایه تی راستی نیه و به نه مانهت خاوه نی نه صلی که پهروه ردگار په یی داوه و له شهریه ته که ی دا مهرجی نه و ملکداریه به نه مانه ته ی بو روون کردۆته وه؛ ده بی له چوارچی وه ی نه و یاسا و نیظامه دا سامانه که ی به کاری بینی؛ هه رکاتی له و چوارچی وه ده رچو و مهرجه کانی جی به جی نه کردن، له ملکداری ده شورئ و ته صه روف کردنی تی یدا به تاله.

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ نه مه دیاری کردنی صیفه تی کی تری پهروه ردگار، که سنووری خودایه تی و سنووری به ندایه تی دیاری ده کا و ده فهرموی: (کی رایه ی ده که وی شفعاعت بو خه لک بکا، واته: نزاو پارانه وه بکا بو رزگار بوونی خه لک بکا؟ کی ده توانی له سنووری به ندایه تی خوی ده رچی و به بی نیزن و هرگرتن له زاتی پهروه ردگار به خوی دا رایه رموئ: شفعاعت بو تاوانباران بکا؟؟ به نده کان هه موویان له خزمهت پهروه ردگار راده وهستن ده ستو نه زهرو ملکچه؛ کهس له سنووری خوی ته جاوه ز ناکا، هه ره موویان وه کو به نده ی ملکچه و پایه ند، هه ست و

خوست له خوځیان ده برن، کهس پرکیشی شه فاعه تکرډن ناکا له حوزوری دا، مه گهر روخصهت بخوازیو ریی پی بدری: که له سنووری خوځی دا شه فاعهت بکا، جا ههرچهنده بهنده کان له تهرازووی خوادا بهرزو نزمیان ههیه، به لām هه موویان نابی له پلهی بهندایه تی خوځیان تیپهر بکهن. ﴿يَعْلَم مَابَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ پهرهردگار ده زانی بهنده کان چیان له پیشدایه و چیان دیته ری، ههروه ها ده شزانی رابوردوویان چوډ بروه و چیان به سهر هاتوه، نهینی رابوردوویان و داهاتوویان ناگاداره.

لیره دا دوو راستی ده چه سپینی:

راستی یه کهم: زانیاری پهرهردگار بو هه موو رابوردوو پاشه پوژی ناده میزاد نه وهی دهیزانن و نایزانن لای پهرهردگار ناشکراو نمایانه، هیچ کهس ناتوانی هیچ شتی که له یه زدان بشاریته وه.

راستی دووهم: ناده میزاد هیچ شتی که نازانی مه گهر خودا بیه وی بیزانی! ههر خودا زانینی گشتی و ره های ههیه، له هه موو شتی که ده زانی! جا جاری وا ههیه بری لهو زانیاریانه بو بهنده کانی دهرده خواو نیشانهی گهورهیی و خودایه تی خوځی نیشانی ناده میزاد ددها، به لām نهوان نه م راستیه یان له بیر ده چیته وه، جاری وا ده بی نهو توژه زانیارییهی که پهرهردگار ریگه ددها ناده میزاده کان فیری ببن له جیاتی پرواهینان به گهورهیی خودا تووشی سهر پیچی کردن ده بن، له باتی یادکردنی خودا و سوپاسکردنی، خودایان له بیر خوځیان بردو ته وه سپلهیی ده کهن له بهرام بهر نیعمه ته کانی!!

پهرهردگار لهو کاته وه که نه زکی ناوه دان کردنه وه و جیگری له سهر زهوی خستو ته سهرشانی ناده میزاد، زانست و زانیاری پی به خشیوه و واده ی پیداوه که نیشانهی خودایه تی خوځی له بوونه و هرو خوشیان دا نیشان بدا، واده ی خوځی به جی هیناوه، روژ له دوا ی روژو چین له دوا ی چین

ئادەمیزاد لە پیشکەوتنی زانستی دایە، هە رۆژەو لایەنێکی نەیتنی بوونەوەر و نیشانەی خودایەتی خودا دەردەکەوێ، جا لە کاتی کدا کە لە لایەنێکدا بری عیلم و زانیاریان فیر دەکا. لە لایەنێکی تردا زانیاریان لی دەشاریتەو، چونکە ئەو جۆرە زانیارییە پێویست نیە بۆ جینشینیی لەسەر زەوی..

بۆ نموونە تائیتستا ئادەمیزاد پەیی بە نەیتنی ژیان نابەن، نەیان توانیوە بزانی نەیتنی ئەم ژیانە چیه و چی دەبی، ئەمە نەیتنی بەکەر و ریکای پەیی پێ بردنی نییە؛ ئەو پەردەییە بەسەری دا کیشراوە زۆر ئەستوورو تۆکمەییە، ئینسان ناتوانی لای بداو هەلی بداتەو، جاری وا دەبی رووناکی بەک لەپاش پەردەو بۆ دلیکی تایبەت و ناوازه دیاری دەدا، خودا ریکە دەدا تروسکایی بەک لەو نەیتنی بە پرشنگ بداتەو و دوایی پەردە کە دادەریتەو. لەگەڵ ئەمەشدا ئادەمیزاد بەم تۆزە زانستی بەی کە پێی دراو لەخۆی بایی دەبی و خۆی بە خودا دیتە پێش چاو و ئینکاری هەبوونی خودایەک بۆ ئەم بوونەوەرە دەکا!! هەرچەند لەم سەدەیی بیستەمەدا زاناکان گەراونەو بۆ دان پیدانان بەو هی کە زانیاری کە میان هەیه و ئەو هی فیری بوون شتیکی زۆر کەم و تەسک و تروسکە.

لەهەمان کاتدا نەزان و زەرە خویندەوارەکان پێیان وایە زۆر زانی و زۆر زانست فیربوون.

﴿وسع كرسيه السموات والأرض ولا يؤوده حفظهما﴾ کورسی دەسەلاتی هەموو ئاسمان و زەوی گرتۆتەو، سەیری ئەم شتیو دەری پێنە قورئانە کە نەخشەیی دەسەلاتی پەرورەدگارمان بۆ دەکیشی، چونکە ئەم جۆرە نەخشە کیشانە؛ ئەو حەقیقەتەیی کە گەرە کە وینەیی بکیشری بۆ تیگەیشتنی دل و هیزو توانایەکی تایبەتی پێ دەبەخشی.

کورسی بە روالەت بە مانای دەسەلات بەکار دەهێنری، کەوابوو

که سیّک کورسی به که ی ناسمانه کان و زهوی بگریته خو، دیاره دهسه لاتی شی دهیانگریته خو.

پاریزگاری کردن و راگرتن و بهر یوه بهردنی ناسمانه کان و زهوی تو زقالتیک پهروه ردگار ماندوو ناکهن و، ئه رکی ناخه نه سهر چونکه دهسه لاتی خودا دهسه لاتیکی سنووردار نیه، به لکو دهسه لاتی بی پایانه و ره هایه.

به پتویستی شی نازانین که خو بخهینه نیو ئه و راو و بوچووانه ی که چۆنیه تی و چهنیدییه تی کورسی و عهرش دیاری ده کهن، چونکه تا ئیستا هه دیشیکی صه حیج و راست و دروستم له م باره وه نه دیوه .. ﴿وَهُوَ الْعَلِیُّ الْعَظِیْمُ﴾ هه ئه و پهروه ردگار و بهرزو خاوه ن شکوو بلند و بی شه ریکه و که س له بهنده کانی رایه ی ناکه وی بگاته ئه و پله و پایه یه، هه رکه سیّک ئیدیعی ئه و پله یه بکا خودا ده پیروینی و ریسوی ده کاو روژی قیامه تیش ده یخاته ناو سزای به ئیشی دۆزه خه وه.

زۆره ملی له نایین دا نیه، خودا هی دایه تده ره بو ئیمانیه نان
لَا اِکْرَاهَ فِی الدِّیْنِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْاَیِّ فَمَنْ يَکْفُرْ بِالطَّاغُوتِ
وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدْ اَسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰی لَا اَنْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِیْعٌ
عَلِیْمٌ ﴿۲۵۶﴾ اَللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا یُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَی الْنُّوْرِ
وَالَّذِیْنَ کَفَرُوْا اَوْلِیَآؤُهُمُ الطَّاغُوتُ یُخْرِجُوْنَهُمْ مِّنَ النُّوْرِ
اِلَی الظُّلُمٰتِ اُولٰٓئِکَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۵۷﴾

کاتیّک نایه ته که بهم شیوه بنه مای ته صه وری باوه ری ده کاته وه،

پەيوەندی نیوان بەندەو پەرەردگار نەخشەکیش دەکا، ئەمجار دەگوێزیتەووە بۆ دیاریکردنی ریبازی موسولمانان؛ ئەوانەى که هەڵدەستن بە بانگەوازی کردنی ئادەمیزاد و پیشەوايەتی ئادەمیزاد دەکەن و دەیانەوێ لە زەلکاوی گومرایی دا دەریان بهێنن، دەفەرموێ: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ بەگوێرەى یاسای ئیسلام بیروباوەر دەبێ بەهۆی بانگەوازی و روون کردنەووە و هەست کردن و قەناعت وەرگیری! نەك بە زۆرەملێ و داگیرکردن و مەجبوورکردن!! ئایینی ئیسلام هاتووە بۆ ئەوەى لەوەتەرى هەرە ناسکی ئادەمیزاد بدا، روو بکاتە هەستی ئادەمیزاد و لە ناخی بدا، روو بکاتە عدقل و هۆشی مرۆف، روو بکاتە وێژدان و سروشتی، روو بکاتە هەموو کیان و کەسایەتی ئینسان بەهەموو لایەنیکێهوە، بەبێ چاوەستەکی و هەڵخیسکاندن و هەڵخەڵەتاندن و زۆری لێکردن، بانگی خەقیان بەگوێ دا بدا و بانگەوازی ئایینی ئیسلامیان بۆ روون بکاتەووە، بۆ ئەوەى لەناخەووە ئادەمیزادەکە بگۆڕێ، بەقەناعتەووە بیتە سەر ئایینی پیروۆز بەخەزەووە بیروباوەری ئیسلامی وەرگیری؛ بەخەماسەتەووە داکوکی لێ بکا و پابەندی بێ!!

بیگومان ئایینی مەسیحی - کەپیش ئیسلام دوا ئایینە - بەزۆرەملێ بلاوبۆتەووە بەئاگرو ئاسن خەلکیان دەخستە ژێر رکێفی یەوە!! رژیمی رۆمانی هەر کە ئیمپراتۆر قوسطەنطین ئایینی مەسیحی وەرگرت، نیتەر بە ئاگرو ئاسن کەوتە وێزەى رەشە خەلکەکەو ئەوپەرى دژندەیی و کاری نامرۆقانهیان ئەنجام دا، بۆ بە مەسیحی کردنی خەلک، هەرەکو چۆن هەمان دەولەت و رژییم لەوەپیش ئەو کارە نامرۆقانهیان دەرەسق بە ئەو مەسیحی یە کەمانەى کە بەقەناعتەووە ئایینی مەسیحی یان قبوول کردبوو - ئەنجام دا!! سزادان و بەکارهێنانی ئاگرو ئاسن هەر بۆ ئەو کەسانە نەبوو کە ئایینی مەسیحی یان وەرنەگرت! بەلکو ئەوپەرى

دەرەندەیش بەکارهێندرا تەنانەت بۆ ئەو مەسیحییانەش کە برێی رای جیا جیا یان هەبڕو دەربارە ی چۆنیەتی مەسیح و، رازی نەبوون ئەو مەسیحیەتە وەرێگرن کە رژیمی رۆمانیا بانگەوازی بۆ دەکردو چوارچێوەی دەرشتبوو.

دە ی کە نیسلام هات، یە کەم شت کە بلاوی کردەو و کردی بە دروشمی سەرەکی بۆ بانگەوازی یە کە ی، ئەم زاگە یاندنە پیروژە بوو کە دە فەر موی: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ لە نایین دا زۆرە ملێ هەر ئاسەواری نیە، هەر کەسە بۆ خۆی ئازادە چ پیروباوەر پێک هەل دەبژێرێ هەل بژێرێ، یێگومان رێگای سەرفرازی و راست و دروست، لەرێگای گومرایی جیا کراوەتەو!!

بەرستی ئەمە مەبەدە نیکە بە ئاشکرا رێزگرتنی پەر وەردگاری بۆ ئادە میزاد تێدا دیاری دەدا، ریزی بیرو ویست و هەست و هۆشی دەگرێ، رێگە ی دەدا دەربارە ی سەرفرازی و گومرایی رەوتی خۆی دەست نیشان بکا. ئاکامی کردەو وەکانی بخاتە ئەستۆی و حیساب و لێکۆڵینەو ی لە گەل بکا، ئەم ئازادی بیروباوەرە، تایبە تەندێترین دیاردە ی ئازادیی مەرۆشە، ئەو ئازادی یە کە ئەمڕۆ لەسەدە ی بیستەم دا برێ رێبازو پارت و گروھو کۆمەل هەن؛ بەرەوای نابینن و رێگا نادەن ئینسان بەویستی خۆی بیروباوەر ی خۆی دیاری بکاو، بەرنامە ی ژبانی خۆی دا برێژێ! یان دەبێ بیروباوەر ی هەل بژێرێ کە رژی مە کە ی دە یەوێ بۆلابی تەو، یان دەبێ خۆی ئامادە بکا بۆ مردن بەجۆرە ها شێوە ی لەناو بردنی نامرۆقانە.

یێگومان ئازادیی بیروباوەر، مافێکی بنەرەتی ئادە میزادە، بێ دەست بەرکردنی و هەبوونی ئەو مافە، ئادە میزاد بە ئادە میزاد حسیب ناکرێ.

ئەو کەسە ی ئازادی بیروباوەر لە ئادە میزاد زەوت دەکا، ئەو

ئادەمیزادی و کەسایەتی لی زەوت دەکا، جا کە بیروباوەر نازاد بێ، دەبی بانگەوازی کردنیش بۆ بیروباوەر نازاد بێ، هیچ ترس و راوەدونان و تیرۆرو گرو گێچەلی نەبی، کابرای بانگەوازیکەر لەمەپەری بۆ دروست نەکری، نەگینا ئەو نازادییە هەر بەناو نازادییە و چ مانایەکی لە ناوەرۆکدا نییە.

ئایینی ئیسلام بەرزترین تێروانینی هەیە: بۆ بوون و ژيان، باشتترین و بەهێزترین بەرنامەی بۆ ئادەمیزاد پێیە. یەنەم ئایینیکە بانگی هەلداوە، کە ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ زۆرە ملێ لە ئاییندا نیە.

ئەو ئایینە کە لەپیش هەموو کەسیکەو، بەهەلگرانی خۆی دەلی: بە زۆرە ملێ کەس موسوڵمان مەکن، ﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ رێگاری راست و رێگاری گومرایی لێک جیاکراوەتەو، هەرکەسە بۆ خۆی، نازادە: کام رێگایە هەلەبژیری با هەلێبژیری! دەی ئەمە لەکوێ و هەلس و کەوتی پارت و رێکخراو و حیزب و گروهي جیا جیای ئەمڕۆ لەکوێ، کە هەریەکەیان دەیهوێ بیروباوەری خۆی بەزۆر بەسەپینی، رێگە نادەن بە ئەوانە ی هاوپیرو رایان نین هەوا هەلمژن!

مێژووی ئادەمیزاد پەرە لە کارەساتی سامناک و پێشیل کردنی مافی مەرۆف، لە سەر بیروباوەری جیا بەئەو پەری دژپەندی کاری نامرۆفانەیان دژ بەیدەک ئەنجام داوە!! ئیستاش لەهەموو ئاقازیکی سەرزهوی ئەم رەفتارە فاشی یانە بەرقەرارن و پتویست بە نموونە هێنانەو ناکا!

ئیسلاام فەرمان بەرپەرەوانی خۆی دەکا، کە زۆرە ملێ لەکەس نەکەن بۆ موسوڵمان بوون؛ چونکە بەلگەی راست و دروستی ئەوەندە ئاشکراو نمایانە، پتویست بە زۆرو جەخت کردن ناکا، هەروەها بیروباوەر بەقەناعەتکردن و بەلگەو دەلیل دەچیتە دلەو، بەزۆرو کوشتن و برین، ناچەسپن، بەتایبەتی دواي ئەو ی رێگای راست و خوار، لێک جیاکرانەو،

ریگای حق و به تال دیاری کراون، دواى بۆ هه موو خاوهن عه قلیک
 ناشکرا بوو: که نیسلام بهرنامه ی به خته وه ریو کامه رانی یه، غهیری
 نیسلام ریبازی گومرایی و سهرلی شیوانه، کهوابی ناده میزاد نازادن، کهسی
 ههزی لی بی با نیمان بینئ،، کهسیکیش ههزی لی یه با به کافرایی
 بمینیته وه...

نهم نایه ته باشتیرین به لگه یه که نیسلام به شمشیر بلاونه کراوه ته وه،
 نهوانه ی که نهم رایه دهرده برن و بانگه شه ی نه وه ده کهن؛ گوایه نیسلام به
 شمشیر بلاو کراوه ته وه، رایه که یان هه لیه و بۆچوونه کانیان بی بناغه یه..
 موسولمانان پیش کۆچ کردن بۆ مه دینه ده سه لاتی نه وه یان نه بوو
 که بهر امبه ریی کافره کان بکه ن، به زۆره ملی موسولمانیان بکه ن؛ دوا ییش
 که کۆچیان کرد بۆ مه دینه و به هیز بوون، به در یژایی میژوو زۆره ملی یان
 له کهس نه کردووه بۆ موسولمان بوون، وه کو شوین که وتوانی مه سیحی
 کردوویانه. نایه ته کهش سهره تای سالی چواره می کۆچی هاتۆته خوارئ،
 نه و کاته ییش موسولمانه کان به هیز بوون، ده یانتوانی زه برو زه نگ بنوینن
 به لام نه یان کردووه!!

هه رگیز موسولمانان په نایان بۆ شهرو جیهاد نه بردووه مه گه ر بۆ
 بهر په رچدانه وه ی ده ست در یژی و ریگه خۆش کردن بۆ نازادی بیرو با وه پو،
 بهر هه لستی کردنی رژیمه سته مکاره کان که ناهیلن موسولمانان مافی
 ره وای بانگه وازیکردنی خۆیان نه انجام بده ن، بۆ رامالینی نهوانه ی ده بنه
 له مپه ر بۆ بلاو بوونه وه ی نیسلام له سهر زه و ی،، به لگه شمان نه وه یه:
 زۆرجار موسولمانان ناگر به ستیان له گه ل دوژمن دا راگه یاندووه و به سه رانه
 رازی بوون، دوژمنیان سه رپشک کردووه: له نیتوان موسولمان بوون و
 سه رانه دان و شه ر له گه لدا کردن. چونکه که سیک خودا هیدایه تی بداو
 دل و ده روونی نورانی بکا، به پروا و قه ناعه ته وه موسولمان بیئ، نه وه

سوود لە بیروباوەرە کە ی وەر دە گری.. کە سیکیش چاوی دل و دەروونی کویربووبو چاوو گویچکە ی لە کار کە وتبن و مۆر کرابن، ئە گەر بە زۆرە ملی موسولمانیش ببی، نیمان هێنانە کە ی سوودی نابێ. جا کە وایی ﴿فمن یکفر بالطاغوت ویؤمن بالله﴾ کە سیک واز بیتنی لە پەرستنی بت و ئەو شتانە ی شەیتان خووشی دەوین، بە ندایە تی هەموو کە سیک -جگە لەخودا- رەت بکاتەو، ئادە میزاد و جندۆکەو شەیتان و ئەستێرە و بت و صەنەم نە پەرستی، تەنهاو تەنها بە ندایە تی خودا بکاو ئەو پەرستی، شایە تی بدا؛ کە هیچ خودا نین جگە لە خودای مەزن و پەرەردگار، ئەو ﴿فقد استمسک بالعروة الوثقی لا انفصام لها﴾ بێگومان دەستی گرتووە بە گوشتیکی قایم و قۆل، کە هەرگیز پچرانی بۆ نیە، واتە: پەرەردگار پابە ندبوونی بە تایی نەو، چواندووە بە کە سیک کە دەست بگری بە گورسیکی قایمی پتەوی وەها کە پچرانی نەبی.

﴿والله سمیع علیم﴾ پەرەردگار ناگاداری قسەو کردەو ی ئادە میزادە، دەزانی تەصەورو بیروبوچوونیان چۆنەو چۆن نیە، قسە ی ئەوانە ی کە کافرن بە طاغوت و بر و اشیان بەخوا هەیه دە بیستی و زاناو ناگادارە بەو بیروباوەرە ی لە دلیان دایەو شیردراو یە.

پەرەردگار بیسەر و زانیە بە هەموو شتیکی ناشکراو نادیار، چۆنیە تی هەموو حەقیقە تیک دەزانی، هەموو بیروباوەرەو گوشتارو کرداریک ناگادارە. ﴿الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات إلى النور﴾ پەرەردگار خۆی سەر پەرشتی کاروباری موسولمانان دەکا، چاودیریان دەکا، شارەزاییان دەکا بۆ چاکە کاری. بەهۆی هەست و عەقل و هۆش و نامۆژگاری تایی نی یەو لە گومرایی شک و گومان، لە نەزانی و سەرلی شیواوی کوفرو لادان رزگاریان دەکا بۆ گۆرە پانی خو شەختی و روونا کایی زانست و زانین، بۆ بر وای راست و دلیابوون. بێگومان نیمان

نوورو رووناکی یە ، نووریککی خودایی یە لە سروشت و حەقیقەتدا یە ک
 نوورە ، یە ک روشنایی یە .. بەلام کوفر چەند تاریکستانی یە ککی یە ک لەسەر
 یە کە ، بۆیە دەفرموی: ﴿من الظلمات إلى النور﴾.

بیروباوەر رووناکی یە ، روشنایی دەدا بە بوون. موسولمان کە یە کەم
 شوعلەو بریسکەمی لەدلی دا پەیدا دەبێ گیکانی پێ رووناک دەبیتەو ،
 روحی تەصفیە دەبێ ، روشنایی دەدا بە دەورووبەری ، نیمان رووناکی یە کە
 حەقیقەتی شتەکان دەردەخا ، حەقیقەتی مەبدەئو تەصەوراتەکان دەردەخا ،
 دلی موسولمان بەبێ پەردەو بەبێ چلک و پەلە شتەکان دەبینی! ئەو
 رووناکیە رینگای قانونی بوونەوەر بۆ مرۆف دیاری دەکا ، نیتر ئەو کاتە
 موسولمان هەلس و کەوتی خۆی بەگۆڕەوی قانونە کەونی یە کە رەها
 دەکا ، بەگۆڕەوی قانونە کە رەفتار دەکا ، بەرەو ریبازی خودا هەنگاو
 دەنی و هیچ لەمپەر و کۆسپ و کەندو لەند بەرگری ناکەن و ، لەو ریبازە
 پیروژە لای نادەن.

نیمان یە ک رووناکی یە یە ئادەمیزاد شارەزا دەکا بۆ یە ک ریباز کە
 رینگای نیسلام و خوداپەرستی یە ، بەلام کوفر و گومرایسی چەند
 تاریکایی یە کە جوێ جوین ، تاریکایی حەزو ئارەزوو ، تاریکایی تەرەبوون و
 سەرلی شتیوان ، تاریکایی لووتبەرزیی و لە خۆبایی بوون ، تاریکایی
 بی هیزی و زەبوونی ، تاریکایی ریا و دوو روویی ، تاریکایی تەماع و هەلپە
 کردن ، تاریکایی شک و گومان ، تاریکایی شوین کەوتنی غەیری
 بەرنامەمی خودا. پەنا بە خوا ئادەمیزاد هەر لە گەل وازی لەنووری خودا
 هینا ، دەکەوێتە ناو ئەو تاریکاییانەو ؛ کەواتە دواڕۆژیککی سامناک
 چاوەروانی ئەوانە دەکا کە لەریبازی خودا لادەدەن. ﴿اولئك أصحاب
 النار هم فيها خالدون﴾ ئەوانە تاقم و کۆمەڵی دۆزەخن و شیایوی سزای
 دۆزەخن و تییدا دەمیننەو هەتا هەتایە!! کە ئەوان بە نووری نیسلام

شاره زای ریگای راست نه بن و نهینه سهر ریگای خوداپه رستی شیایو
نموه ن که بچنه ناو دۆزه خوه ههتا ههتایی تییدا بمیننهوه.

لیره دا پرسیاریک سهره لده دا، پرسیاره کesh نهویه بری دلپیس و
دوژمنی نیسلام دژایه تیه ک پهیدا ده کهن له نیتوان نایه تی: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي
الدِّينِ﴾ و نایه تیکی تر که له وه و پیش راقه مان کردووه که ده فهرموئ:
﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ﴾. ده لئین: مانای نهم
نایه تهو نهو نایه ته پیکه وه هه لئا کهن و دژایه تیان ههیه.

بریکی تر له دوژمنانی نیسلام بهروا لهت وا خو پیشان دده ن که
داکوکی له نیسلام ده کهن و نهم تو مه ته ی لی دوورده خه نه وه به شیوه یه کی
حیله بازی، ده یانه وئ گیانی جهاد له ههستی موسولماناندا کپ بکهن و
نهم کاره گرنگ و پیروژه یان له بیربیه نه وه، هه میسه ههول دده ن له نرخ و
ریزی جهاد کهم بکهنه وه، رۆلی گرنگی له میژووی نیسلامدا بی بایه خ
بخه نه پیش چاو، واش پیشانی موسولمانان دده ن که نه مپوچ
پیوستیه ک به جهاد نه ماوه!! له راستی دا نهو دوو تاقمه ههردوویان له
گروهی رۆژه لاتناسه کان! له سهنگه ری دژ به نیسلامدا ده جهنگین و
ده یانه وئ بهرنامه که ی بشیوینن.

مه بهستی سهره کیشیان نهویه نهم گیانه له موسولماناندا بمرینن و،
له گۆر په پاندا نه بیته له مپه ر له بهرده میان، جا که دلنیا بوون له
سهرکه وتنی کاره که یان، نه مجار جوژه ها نامیریان به کاره ینا بو
زنجیر کردنی موسولمانان و به بی ره حمانه لییان دان و له هه موولایه که وه
هیرشیان کردو ته سهریان. واشیان خسته دلی موسولمانانه وه که جهنگ
له نیتوان داگیر که ران و خو یاندا شه ری بیروبا وه پ نییه، تا پیوستی
به جهاد بی، به لکو نهم شه ره شه ری ئابوورییه و، شه ری بازرگانی و کان و
بهروبوومه؛ که وابوو پیوست به جهاد ناکا!!

بەلام پێویستە موسولمانان هەموویان ئەم راستییە بزانن: کە بەدریژایی میژوو موسولمانان شمشیریان لە کالان دەرکێشاوە و جیهادیان کردووە، ئەک بۆ موسولمان کردنی خەڵک بەزۆرەملی، بەلکو بۆ داوین کردنی چەند مەبەستیک کە هەموویان پێریستیان بە جیهاد بوو!! بەبێ جیهاد ئەو مەبەستانە داوین نەدەکران، واتە ئیسلام جیهادی بۆیە دانائە تا بەرگری لە موسولمانان بکا، ئەزیزەت و فیتنەیان لێ دوور بخاتەو، بۆ ئەوەی ناسایش بۆ خۆیان و مال و دارایی و بیروباوەریان دەستەبەر بکا، قورئان ئەو بنەما گەورەییە دامەزراندووە کە دەفرموی: ﴿وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ﴾ دەست درێژی بۆ سەر عەقیدە و بیروباوەر گەورەترە لە دەست درێژی بۆ سەر ژيان. کەوابێ بەپێی ئەم نایەتە بیروباوەر بەنرخترە لەژیان، دەبێ موسولمان رێگەی پێ بدرێ بچەنگی بۆ ئەوەی بەرگری لە بیروباوەر و نایینی خۆی بکا، بێگومان موسولمان بەدریژایی میژوو تووشی جۆرەها فیتنەیی بوون، لەپێناو بەرگری کردن لە عەقیدە و بیروباوەری پێرۆزیان دا نازارو ئەشکەنجەیان بینێوە، زۆرجار کەوتوونەتە بارو دۆخی واوە کە هیچ چارهیان نەماوە جگە لە دیفاع کردن لە خۆیان و مال و دارایی و بیروباوەر.

ئەو هەتا موسولمانانی ئەندەلووس تووشی سەختترین شیوەی سزاو نازاردان و کوژرانی بەکۆمەڵ بوون، بۆ ئەوەی موسولمانان لە نایینی خۆیان پەشیمان بنێوە ئەک هەر لە ئەندەلووس بەلکو موسولمانان لە زۆر شێنی دیکەو بەدریژایی میژوو، جۆرەها سزاو ناپەهەتیان چەشتووە، هەتا ئیستاش لە جۆرەها ولاتی شیوعی و صەهیۆنی و مەسیحی و بێبەرستی دا ئەم حالەتە هەر بەردەوامە. موسولمانان جۆرەها ئەشکەنجەو نازار دەدرین؛ کەوابێ ئیستاش جیهادیان لەسەرەو پێویستە بەرگری لە خۆیان بکەن؛ بەجیهاد کردن ئەو فیتنەییە لەخۆیان دوور بخەنەو، ئەگەر

راست ده‌کهن و موسولمانی ته‌واون.

هه‌روه‌ها نیسلام جیهادی به‌پتویست داناوه بۆ دابینکردنی ئازادی بانگه‌وازی و داوای ئازادی بیروباوه‌ر ده‌کا، بیگومان نیسلام چاکترین به‌نامه‌و باشتترین دیاری و یاسا و قانونی هیناوه بۆ جیهان و ده‌بی بیلابیکریته‌وه‌و به‌خیرته گویچکه‌ی ناده‌میزادانه‌وه. جادوای روونکردنه‌وه‌و پی‌گه‌یاندن و تیگه‌یاندن، هه‌رکه‌سه ئازاده نه‌وی هه‌زی لی بی با موسولمان بی، نه‌وی ناشیه‌وی با کافر بی ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ به‌لام پی‌ویسته پیتش نه‌وه، کۆسپ و ته‌گه‌ره له‌پتی بانگه‌وازی‌یه‌که‌دا لابیردری، بۆ نه‌وه‌ی ئایینه‌که چۆن هاتوو ناوا بگه‌یه‌ندری، نه‌و په‌رده‌و له‌مپه‌رانه رادری: که مه‌نعی بیستنی نه‌م بانگه‌وازی‌یه ده‌کهن، بۆ نه‌وه‌ی خه‌لکی بانگه‌وازی بیستن و شوینی که‌ون و، بکه‌ونه گه‌ل کاروانی هیدایه‌ت.

ناشکراشه بری له‌و په‌رده‌و له‌مپه‌رانه رژیمه مله‌پو و طاغوته‌کان، ده‌ره‌به‌گ و خۆبه‌زل زانه‌کان، پارت و گرو‌هو حیزبه خوانه‌ناسه‌کان..

به‌کورتی نیسلام جیهادی داناوه بۆ تیکشکاندن و لیکه‌ه‌لوه‌شانندی نه‌و رژیمه سته‌مکاره مله‌پورانه‌و دانانی نیظام و یاسایه‌کی دادوه‌رانه‌ی نیسلامی که ریگه‌ی بانگه‌وازی کردن بۆ نیسلام به‌ئازادی ده‌سته‌به‌ر بکا. ناشکراشه تا ئیستا نه‌م هه‌ده‌فه هه‌یه‌و جیهاد پتویسته له‌سه‌ر موسولمانان و نه‌و شتانه‌ی جیهادیان بۆ پتویست کراوه زۆرتربوون، که‌م نه‌بوونه‌ته‌وه.

نیسلام جیهادی به‌پتویست داناوه بۆ نه‌وه‌ی که له‌سه‌ر زه‌وی یاسا تاییه‌تی‌یه‌که‌ی خۆی به‌سپینێ و بیپاریزی. چونکه هه‌ر نیسلام یاسایه‌و، به‌نامه‌یه‌کی وایه، که ئازادی ئینسان به‌رامبه‌ر برای ئینسانی ده‌سته‌به‌ر ده‌کا، نه‌و کاته نه‌وه ده‌سه‌لمینی که ته‌نها یه‌ک که‌س هه‌یه به‌ندایه‌تی بۆ ده‌کرێ نه‌ویش زاتی پاکی په‌روه‌ردگاره، ئیتر هه‌موو به‌ندایه‌تی‌کردنێکی

تر لەسەر زەوی بەهەموو جوۆر شتووەکانیەو پووجەل دەکاتەو و رینگە نادا هیچ کەس و گروۆ و تاقم و حیزبێک یاساو بەرنامە بۆ ئادەمیزاد دابنێن و لەرێگەی ئەو یاسایەو کۆیلایەتیان بەسەردا بسەپنن.

ئێسلام پێی وایە: تەنها یەک خۆدا هەیە، کە شایانی ئەو بێ ئادەمیزادەکان بپەرستن و، گەردنکەچی بن و، یاسایان بۆ دیاری بکا. کەوابوو لە یاسای ئێسلامدا بە گۆی کردنی ئادەمیزاد بۆ ئادەمیزاد نابێ لە سنووری یاسای خۆدا دەریچێ! ئەمە یە یاسای ئێسلام کە لەسەر بنەمای یاسایەکی ئەخلاقی و دادەمەزری کە ئازادیی بۆ هەموو ئینسانێک دەستەبەر دەبێ. تەنانەت بۆ ئەو کەسانەش کە برۆیان بە ئێسلام نییە، هەر لەژێر یاسای ئێسلامدا حۆرمەتی هەموو کەسێک پارێزراوە و هەموو کەس هەست بە مەروفاوەتی خۆی دەکا!

تەنانەت ئەوانەش کە برۆیان بە ئێسلام نیە. لە نیشتمانی ئێسلامدا دەپارێزری هەر بیروباوەڕێکیان هەبێ!!

ئێسلام جیهادی دانائە بۆ ئەوێ کە ئەم یاسا پیرۆزو بەرزە دابمەزینێ، بپەسپێنێ و بپەسپێنێ، کەوابێ مافێکی رەوای موسوڵمانانە کە جیهاد بکەن بۆ تیکشکانی رژیمە دیکتاتۆریەکان کە لەسەر بنەمای ئێسلام شمشیریان هەڵنەگرتووە!! ئێسلام هەلگرێ شمشیری واجب نەکردووە بۆ ئەوێ خەڵک بەزۆر موسوڵمان بکا، هەرگیز ئێسلام بە شمشیر بلاق نەبۆتەو وەکو دۆژمانی ئێسلام شاتەشاتی بۆ دەکەن و دەیانەوی بەو تەوانباری بکەن، بەلکێ جیهادی پێوست کردووە بۆ ئەوێ یاسایەک دابنێ لەژێر سایەی دا هەموو بیروباوەڕێک بتوانێ بە ئازادی بژی و لە چوارچێوەی پابەندبوون بە یاساکان خۆیان بگونجێنن، با برۆاشی پێ نەکەن. بەلێ ئێسلام هێزی پێوست بوو بۆ پەرەپێدان بە هەبوونی خۆی بۆ بلاقبوونەوێ، بۆ دنیایی پەرەوکارانی لە پاراستنی

بیروباوەرەکیان، بۆ دُنیاوی ئەوانەى موسولمان دەبن لە ژيانى خۆيان ئەمین بن که دەست درێژی ناکرێتە سەریان.

بەلێ ئیسلام پێوستی بەبەرنامەو یاسا هەیە، پێوستی بە هێزو چەك و سوپا هەیە، پێوستی بە جیهاد و تیکۆشان و خۆبەخت کردن هەیە. بەلێ ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ بەلام ﴿وَأَعِظُوا لَهُمْ مَّا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْغَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ. وَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ﴾.

پێوستە موسولمانان حەقیقەتی ئایینی خۆیان بزائن، ئاگاداری چۆنیەتی میژووی کەونا راوی خۆیان بن. لەکاتی موناڵەشەو کێشەو بێنەو بەرەدا بە لێهاتوویی و چاوەترسانەو بەرگری بە خۆیان بکەن. نەچن وەکو تاوانبارێکی لە رزۆك بەرگری لەخۆیان بکەن، بەلکو هەمیشە بەدُنیاوی و بەحەماسەو دیفاع لە ئیسلام بکەن، ئەو راستیە بزائن کە ئەوان لەسەر حەقن، هەموو خەلکی تر لەسەر بەتالێ، یاسایان لە ژوور هەموو یاساییکەو هەیه، رێبازیان لەهەموو رێبازێک راست ترو رۆشنترە، بەلکو هەر رێگای ئەوان راستەو رێگاکانی تر هەموو هەڵدێرو چەپرەو بەردەلان و کەندو لەندە.

چیرۆکی نەمردوود

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهٖ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ
إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ
فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي
كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

لەو هەپش پەرەردگار ئەو هی راگەیاندا کە خۆی سەرپەرشتیکارو

چاودیری موسولمانانە، ملهوره کانیس گه وره و خوشه ویستی
خوانه ناسه کانن، نه نجار به شوین نه ودا دوو نمونه ی هینایه وه: نمونه یه ک
بو ئیمان، نمونه یه ک بو یاخی بوون: بو چه سپاندنی نه و راستی یه ی که
رایگه یاند، نمونه کانیش نه وانه: حه زره تی ئیبراهیم خودا توفیقی دا
به لگه ی به هیزی هینایه وه و نه مروودی بۆردا. نه مردوودیش ریگای راستی
لی هون بوو، نووری حه قی نه دۆزیه وه، به لگه و ده لیله کانی لاوازو هیچ و
پوچ بوون، چیرۆکی نهم دووانه بووه ته نمونه ی موسولمان و کافر: وه کو
ده فەرهی:

﴿الم تر إلى الذي حاج إبراهيم في ربه أن آتاه الله الملك﴾ نه وه
چیرۆکی نه مروود نازانی؟ نه و نه مرووده ی که پاشایه کی دیکتاتۆرو
ملهورو خو به زل زان و لوتبه رز بوو، ته نانه ت خۆی پی خودابوو، وه کو
وتراوه: نهم نه مرووده کوری کۆرش کوری که نعان کوری شام کوری نوح
بووه، ده لێن چوار پاشا توانیوانه هه موو دنیا بخه نه ژیر ده سه لاتی
خۆیان وه، هه ر له رۆژه لاته وه تا رۆژئاوا ده ستیان بړوا؛ نه و پاشایانه ش
چوار که سن، دوو پاشای خودا په رست، دوو پاشای خودانه ناس، پاشا
خودا په رسته کان؛ سلیمانی کوری داوودو ذولقه رنه نین بوون، دوو پاشا
خودانه ناسه کانیش نه مروودو به ختونه صر بوون، نهم نه مرووده پاشای
سه رده می خۆی بوو له گه ل ئیبراهیم دا که وته موناقه شه و ده مه ده می؛
ئینکاری هه بوونی خودای نه ده کرد، به لکو بړوای به تاک و ته نیایی و
خودایه تی به ته نه ی پی نه بوو، پی وانه بوو که هه ر خودا هه ل سوپنه ری
بوونه وه ره. هه ره کو چۆن بړی له سه رلیش یواوی سه رده می نه زانی پیش
نیسلام، بړوایان به هه بوونی خودا هه بوو به لام هاوه لیان بو داده نا.
هه ره ها نه مروود پی وانه بوو که ده سه لاتی ته واو هه ر بو خودایه
به ته نه ی، پی وانه بوو که هه ر یاسای خودا ده بی پایه دار بی، هه ر ده بی
حوکمی نه و کاری پی بکری.

دەسلەلات و پاشایەتی داوەتیی، کەچی سەرپێچی خودای کردو، خۆی لێ بوو بە خداو، پێی وابوو، ئەو دەسلەلاتە دەسلەلاتیکی حەقیقی و پایەدارە. لەباتی بەندایەتی کردن بۆ خدا خۆی بەخودا زانی، لەجیاتیی شوکرو سۆپاسگوزاریی کوفرانی نێعمەتی خودای کرد، ئەبوابی ئەو ریزو دەسلەلاتپێدانه ببوابی بە هۆی ئەوەی بەندایەتی کردن بۆ خدا ئەنجام بدا، کەچی بوو بەهۆی ملهپۆی سەر رەقی و خۆبەخودا زانی!!

بۆیە پەرورەدگار بەسەر سۆرمانەو بەسی ئەو طاغوتە دەکاو دەفەرموی: ﴿ألم تر إلى الذي حاج إبراهيم في ربه أن آتاه الله الملك﴾ بەراستی چیگای سەر سۆرمانە کە نازو نێعمەت و دەسلەلات و پاشایەتییهک کە پێی دراوە لەجیاتیی ئەوەی شوکری خودا بکا، خۆی بەخودا بزانی!!

جا کاتێک کە نەمرود وود لەناو موناقلەشەو دەمەدەمی دا لە ئیبراهیمی پرسی: ئەو خودایە کێیە تۆ دەپەرستی و پێت وایە هەر ئەو حاکم و یاسادانەرە؟! ئیبراهیم ویستی سیفەتێک بۆ خودا بەیان بکا کە هیچ کەس تییدا هاوبەش نیە.

﴿قال إبراهيم ربي الذي يحيي ويميت﴾ وتی: ئەو خواوەی من دەپەرستم، خودایەکی وەهایە ژیان و مردنی بەدەستە، مردن و ژیان بەدی دینی، بێگومان تا ئێستاش ئێمە هیچ شتێک لە حەقیقەت و چۆنیەتی مردن و ژیان نازانین. هەر ئەوەندە دیاردەیی ژیان لە زیندوو دیاردەیی مردن لە مردوودا دەبینین!!

نەمرودوودی ملهپۆی سەر رەق وتی: من گەرەو پاشای ئەم خەڵکم بە ئارەزووی خۆم کاروباریان هەڵدەسۆپێم، کەوابێ خودام و پێویستە خەڵک گەردنکەچی من بێ ﴿قال أنا حيي وأميت﴾ من خەڵک دەژینم و خەڵک دەمرینم، حەزم لێ بێ فلان دەکوژم و فلان ئەفوو دەکەم و نایکوژم!

دوو پیاوی هینان، یه کیکیانى عه فوو کردو، نهوى تریانیشى کوشت. وتى: نه وهتا ژيان و مردنم به دهستهو، به ئاره زۆى خۆم کێم بوئ دهیکوژم و کێم ههز لئ بئ عه فووى ده کهم.

چوار کهسى تریشى هینان کردنیه ژووریکه وه خواردن و خواردنه وهى لئ قه دهغه کردن، پاشان که گه یشتنه نه و په رى برسیایه تى و تینوایه تى دوو که سیانى هینان تیروپر خواره مهنى و ناوى پیدان، دوو که سه کهى تریشى به بئ خواردن و خواردنه وه هیشته وه تا مردن. وتى: نه وهتا ناوا مردن و ژيان به دهست خۆمه و چیم بوئ نه نجامى ده ده م.

به راستى نه مه یه کهم تیکشکانى نه مردوود بوو، که بهم به لگه نامه عقوله به ربه رهکانى ئیبراهیمی کرد! چونکه مه به ستى ئیبراهیم به دیهینانى ژيان و نهو شوعله نهینى به بوو، که له نه بو وه وه په رده ردار به دى ده هیئى!! ههروه ها نه مانى ژيان و ته فرو تونا کردنى ژيانى هه موو بوونه وه ریکى زیندوو بوو، نه ک بوون به هوکارى مانه وهى ژيان بو چهند که سیك تاما وه یه ک، یان بوون به هوکارى مردنى چهند که سیك.

نه مجار ئیبراهیم که چه واشه کردن و موغاله ته کردنه کهى نه مردوودى بیست و دیدو بوچوونى خۆى به رامبه ر ژيان و مردن ناشکرا کرد، مونا قه شه کهى گو یزایه وه بو هیلیکی تر، بو نه وهى نه مردوود نه توانی موغاله ته ی تیدا بکاو ده مکوتى بکاو بو رى بدا ﴿قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ﴾.

ئىبراهیم وتى: په رده ردارى من روژ له روژه لات ه وه کیش ده کا به ره روژ ئاوا!! ته گه ر راست ده کهى به ده سه لات و توانای ده ته تو له خوژ ئاوا وه کیشى بکه به ره روژه لات. نه وهتا خودای من هه موو روژى له کاتى خۆى دا به بئ دوا که وتن و پیش کدرتن، به شیوه یه کی ریک و پیک به گو یه ی یاسا و نیظام یکی فه له کیى، خو ر له خوژه لات ه وه

هەلدینى، ئەتۆ ئازا بە! لە خۆرئاواوە هەلى بێنە!! ئیتر لەجیاتى ئەوەى
 نەمردوود ئیمان بهێنئى و لە کەللەرەقى خۆى دابەزئى و گەردنکەچى
 پەرورەدگار بێئى، کەچى ﴿فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ﴾ شلەژاوە سەرسام بوو، بۆرى
 خواردو بێ دەنگ بوو، ئەو کافەرە خوانەناسە دیکتاتۆرە ملهۆرە بۆرى
 خواردو بەلام بۆر خواردنە کەمى نەبووبەهۆى ئیمان هێنانى و هیدایەتى
 وەرەگرت.

چیرۆكى عوزەيرو گۆی درێژه کەمى

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ
 أَنَّى يُحْيِي هَٰذِهِ ٱللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ ٱللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ
 كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ
 فَٱنظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَٱنظُرْ إِلَى حِمَارِكَ
 وَلِتَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَٱنظُرْ إِلَى ٱلْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِرُهَا ثُمَّ
 نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

چیرۆكى پێشوو بۆ سەلماندى هەبوونی پەرورەدگار بوو، ئەم چیرۆکەو
 چیرۆكى دوا ئەویش، کە ئایەتى ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ...الآية﴾ دەیگێڕێتەو
 بۆ ئیثباتکردنى زیندووبوونەوێ دوا مردن و هەبوونی حەشرو نەشرەو
 دەفەرموئى: ﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا﴾ ئەمى
 پێغەمبەر! برۆانەو گۆی راگرە، بۆ بەسەرھاتیکی ترو، رووداوێکی تر، کە
 دەسەلاتى خودا دەردەخا، وەکو سەرگۆزشتەى ئەو کەسەى کە بەسواری
 ولاغیتک بەلای شارێکدا تێپەڕى؛ شارێکی خاپوورو وێران، دیوارەکانى

به سهر هه لاشه که ی دا که و تبوون، ئاداری به سهر پاداری یه وه نه مابوو، به جۆریک که خه یالی نه وه ی لی نه ده کرا جاریکی تر دانیش توانی ئهم شاره زیندوو بیسه وه و خانوو باله خانه کانی ئا هه دان بکرینه وه، دیمه نه که ی نه وه نده سامناک و سهر سوپه ئی نه بوو، بینهر سهر ی لی سوپ ماو سهر ساو بوو، له گه ل نه وه دا بر وای به هه بوونی پهروه ردگاری خاوه ن ده سه لات هه بوو، به لام دیمه نه که نه وه نده خستیه سهر سامی یه وه، هه رچه نده تی ی راما، به خه یالیش په ی به وه نه برد که جاریکی تر ئهم ئاده میزاده پولکاوانه ی ژیر نه و دارو په ردوو تیک روو خاوه زیندوو بکرینه وه یان له توانادا هه بی نه و شاره وه کو خۆ ئا وه دان بکریته وه!

بۆیه به سهر سامی یه وه ﴿قال اٰنى يحى هذه الله بعد موتها﴾؟ وتی: خودا چۆن ئهم ئیسکه رزیوو پولکاوانه - دوا ی ئهم مردن و په رت و بلا بوونه وه و رزینه - زیندوو ده کاته وه؟! چ هتیزیک هیه به توانی ئهم کاره نه سته مه نه نجام بدا؟ پی ی وانه بوو جاریکی تر ئاوی هدیات به چیتته وه ئا و نه و مردوانه.

زور به ی راقه که رانی قورئان پییان وایه نه و ریواره. هه زره تی عوزه ییر بووه، ئیتر پهروه ردگار نه هات به شیوه ی حیوار وه لامی بداته وه و تی ی بگه یه نی: که چۆن نه وانه زیندوو ده کاته وه: به لکو ویستی خودا و ابوو به شیوه یه کی واقعی و عه مه لی نه و راستی یه تی بگه یه نی، چونکه وادیاره سهر سوپه مانه که ی به جۆریک بووه به به لگه ی ئا وه زو مه نطیق و ویژدان نه ره و یوه ته وه به ئامۆژگاری دیاردی گشتی سهر سام بوونه که ی لانه چوو، به لکو پیویستی به چاره سهر یکی تایبه تی و شه خصی بووه بۆیه یه که سهر دوا ی ئهم پرسیاره ﴿فاما ته الله مائة عام ثم بعثه﴾ پهروه ردگار مراندنی و گیانی کیشا، بۆ ما وه ی سه د سال به مردووی مایه وه و نه مجار زیندوو ی کرده وه و هۆش و گۆشی پی دایه وه و، ﴿قال: کم لبثت؟﴾ پی ی

فەرموو: ماوەی چەند بە مردوویی ماویتەو؟ ﴿قال لبشت یوما أو بعض یوم﴾ کەسەیری دەورووبەری خۆی کردو لە دیاردەکانی دەورووبەری تێفکری، وتی: ماوەی مانەوێم لێرە بەمردوویی روژیک یان بەشیکی لە روژیک بوو. چونکە وەک دەلێن: ئەو کاتەی مرد تازە خۆرەلاتوو، کەزیندووش کراوەتەو دەمەو ئیوارە بوو. ﴿قال بل لبشت مائة عام﴾ پەرەردگار فەرمووی: نەخەیر وا نیە، بەلکو تۆ سەد سال مردوویی لێرە بە مردوویی ماویتەو.

مامۆستا سید قطب دەفەرموێ: بەگۆڕەز تاقیکردنەوی نەدەمیزاد ئەم تاقیکردنەو حەسەییە واقعییە دەبێ لەو دەورووبەرە دیاردەیی و هەبووبین کە تێپەربوونی ئەو سەد سالە بەسپێنی، ئەم دیاردانە لە خۆراک و ناوی خواردنەو کەیدا بەدی نەکراون، چونکە ئەوان هیچ گۆرانیکیان بەسەردا نەهاتبوو ﴿فانظر إلى طعامك وشرابك لم يتسنه﴾ سەیری خواردەمەنی و ناوی خواردنەو کەیی خۆت بکە هیچ گۆرانیکیان بەسەردا نەهاتوو.. کەوابوو دەبێ ئەو دیاردانە لەخودی عوزەیر خۆی دا یان لە ولاغی سوارییە کەیدا هەبووبین، بۆیە فەرمووی: ﴿وانظر إلى حمارك ولنجعلك آية للناس﴾ سەیری گۆیدریژە کەت بکە! چۆن لاشەی پۆلکاوە و رزیو.. زیندووی دەکەینەو بۆ ئەوێ ئەم بەسەرھاتەیی تۆ کە لاشە کەت هیچ تیک نەچوو و لاغە کەشت هەر لەپەنا تۆو بوو ئەو ئاوا پۆلکاوە بیکەین بە نیشانەیی بەدەسەلاتی خۆمان ﴿وانظر إلى العظام كيف ننشرها ثم نكسوها لحما﴾ سەیری ئیسقانی لاغە کەت بکە! چۆن کۆیان دەکەینەو و ریکیان دەخەینەو ئەمجار بەگۆشت دایان دەپۆشین!!

مەوعیزە و ھەڵبەتە کەش ئەوێە کە بەفەرمانی پەرەردگار ئیسقانەکان چوونەو پەنا یەکترو ریکخراوەو، بەگۆشت داپۆشرانەو و گیانیان تێچوو و لەپیش چاوی عوزەیر کە ئەو خۆی هەر لەپەنا گۆیدریژە کەیەو و

بوو بوو، هیچ گۆږان و رزین و پۆلکانی به سەردا نه هاتبوو، خوارده مه نی و
 ناوی خواردنوه که ی هیچ نه گۆږابوون، نه مه له کاتی کدا که لاشه ی
 ولاغه که ی لاشه ی خۆی خواردن و خواردنوه که ی له ژیر کاریگه ی یه ک
 ناوو هه واودا بوون و، له یه ک شۆین بوون، که وابی نه مه ش نیشانه یه کی
 تری گه وره یی و به ده سه لاتی خودایه و، ره های ی و بی پایانی ده سه لات ی
 په ره ردگار ده گه یه نی، بۆ نه وه ی به عه مه لی عوزه ی ر پیغه به گه ر تی به گاو
 بزانی: خدا چۆن مردوو زیندوو ده کاته وه!

نیت ر نه م پیاوه ﴿فلما تبین له﴾ که به چاوی خۆی نه م تاقیکردنه وه ی
 یینی و، ههستی به م ده سه لاته و توانا ره های ی په ره ردگار کرد ﴿قال اعلم
 أن الله علی کل شیء قدير﴾ وتی: ده زانم و به چاوی خۆم دیتم که
 په ره ردگار ده سه لات ی به سه ر هه مو شتی ک دا هه یه و هه رچی بیه و ی
 ده یکا!.

هه زو ئاره زۆی د لێیا بوون له ناخی هه زه تی ئیبراهیم دا

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوْلَمْ
 تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَئِنْ لَيُطْمِئِنَّ قُلُوبُنَا قَالَ فَعِذُوا مِنْ
 الْفُتُورِ فَصْرَهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ
 أَدْعُهُنَّ يَأْتِيَنَّكَ سَعْيًا وَاعْلَمَنَّ أَنَّهُ اللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢١٠﴾

نه به جار دوا ی راناندنی نه م سه رگوزشته و تاقیکردنه وه سه رگوزشته و
 تاقیکردنه وه به کی ترمان بۆ راده نوینی نه ویس تاقیکردنه وه ی ئیبراهیمه و
 ده فهرموی: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى﴾ نه ی
 موحه مه ده! نه ی ره به ر! نه وه بۆ خه لک به گێره وه و یادی نه وه به که ره وه:

کە ئیبراهیم وتی: پەروەردگارا! پیشانم بە زاتی ییچوونتان چۆن مردووی پۆلکای رزیو زیندوو دەکاتەو. ییگومان نەم پرسیارە لەبەر ئەوە نەبوو برۆای بە زیندوو بوونەو نەبی، یان گومانی لە دەسلاتی خودا دا هەبی، بە لکو حەزو ئارەزوێکی دەروونی بوو شەوقیکی رۆحیی بوو بۆ بەچاوپینینی ئەو نەیتی بە خودایی بە کە زیندوو کردنەو هەبە، ئیبراهیم ویستی بە چاوی خۆی ببینی دەستی قودرەتی خودا چۆن ئەو کارە گەرنە ئەنجام دەدا.

بۆ ئەوەی تام و خوشی ئەو بینینە دل خوشی بکا و ئارامی بە گیانی بدا و ماوە پەک لەو کەش و هەوایە سەر سوڕ هینەرەدا هەناسە بدا و خوشی بینینی ئەو دیمەنە شادی بکا. ئەگینا ئیبراهیم لە پەلای هەرە بەرزی بیرو برۆا و ئیمان پتەویی دا بوو ﴿قال أولم تؤمن﴾ پەروەردگار پێی فەرموو بۆچی برۆات بە زیندوو کردنەو ی مردوان لە لایەن ئیمەو نیه؟ ﴿قالبی ولكن لیطمئن قلبي﴾ ئیبراهیم وتی: پەروەردگارا! بە ئی: من برۆای تەواوو دامەزراوم بە رەهایی دەسلاتی ئیو هەبە، ئیمانێکی تۆکمەو بە هیزم بە زیندوو بوونەو هەبە، بە لام حەزێکی گیانی و داخوایکی دل و دەروونەو بۆ ئەوەی ئارامی تەواو بە دل و گیانم بگا، پەردەم بۆ لەسەر ئەو نەیتی بە بۆ لابەری و تامی ئەو خوشی بە بکەم.

پەروەردگار بە لوط و کەرەمی خۆی ئەم ویست و داخوایکی ئیبراهیمی پەسەند کرد و ئەم ریزە ی لی نا کە بە چاوی خۆی تاقیکردنەو ی زیندوو کردنەو ی پیشان بدا ﴿قال فخذ أربعة من الطیر فصرهن إليك﴾ پەروەردگار فەرموو: چوار بۆلەبەر بگرەو لە خۆتیا نزیک بکەرەو چاک سەرنجیان بەرێ، چاک شیوەو روخساریان ببینە تا دوایی بیانناسیتەو ﴿ثم اجعل علی کل جبل منهن جزءا﴾ ئەمجار سەریان بپرەو پارچە پارچە یان بکە پارچە کانیا بە تیکە لاوی لەسەر کێو کانی دەور و بەرت

داینی ﴿ثم ادعهم یأتینک سعیا﴾ نه مجار به ناوی نهمه وه بانگیان بکه، پروانه: چون نه دنامه کانیاں جاریک تر کۆده بنه وه و ده چنه وه په نا یه کتری و ریک ده خرینه وه و گیانیان تی ده چیتسه وه و سهرله نوی زیندوود بنه وه و بهراکردن دینه وه بۆ لات! سهرنجیان بده ری چون له شیوه و روخساری خویاندا زیندووکراونه وه و هیچ زیادو که میاز تیدانه کراوه ﴿واعلم أن الله عزیز حکیم﴾ دلنیا به و چاک بزانه که پمروردگار ده سلاتی ره های هیه له بوونه و هرداو چی بوی نه نجامی ده دا. له هه موو کاروباریکی دا داناو زانایه و نیشی بی حکمت ناکا. نیبراهیم به چاوی خوی نهینی ژبانی بینی، بالنده ی بینین گیانیان تیدا نه مابوو جهسته یان هه نجن هه نجن کرابوو، هه رپارچه یه ک له لاشه یان فری درابوو سهر لوتکه شاخیک، که چی به فهرمانی خودا سهرله نوی گیانیان تی چوه وه، بیگومان نهینی گیان (روح) زانین و چۆنیه تی به که ی شتیکی تایبه تمه ندی پمروردگار ﴿قل الروح من امر ربي﴾، جگه له خودا کهس چۆنیه ته که ی نازانی و بۆ کهسانیک که خوی مه یلی لی بی سوچیکی نه و نهینی به یان بۆ دهرده خا.

له نایه ته کانی پتیشوودا جهختی له سه ر زیندوو بوونه وه کردو نه وه ی چه سپاند که ئاده میزاد له رۆژی قیامت دا زیندووده کرینه وه بۆ وه رگرتنه وه ی سزاو پاداشتی خویان، نیتیر لیره به ولاره باسی گه وره یی مال به خشین له ریگه ی خودادا ده کا.. ریگه ی خوداش زۆرن، وه کو بلاوکردنه وه ی زانیاری و زانست و هه ولدان بۆ قه لاچۆکردنی نه زانی و هه ژاری و نه خۆشی، گه وره ترین ریگه یه کیش که مالی تیدا خه رج بکری جیهادو تیکۆشانه بۆ به رزکردنه وه ی وشه ی (لا اله الا الله) و بلاوکردنه وه ی نایینی پیروزی ئیسلام.

بیگومان قورنانی پیروژ له چه ند شوینی کا خه لکی هه لئاوه بۆ مالبه خشین چونکه مالبه خشین ریگه و هۆکاره بۆ ده وله مند بوون و

چەسپاندنی خۆشگوزەرائی و کامەرائی بۆ گشت ئادەمیزاد، واسیتە و
هۆکاریکی تایبەتی یە بۆ پاراستنی عیززەت و کەرەمەتی گەل و نەتەو و
تیکشکانی دوژمنانی، هەر گەل و هۆزیک بەخیلی بەمال و دارایی بکا و
لەجیهادا سەرفی نەکا، ئەو ییگومان ژێردەستی و کۆیایەتی تەنگی
پێ هەلدەچنی و لەهەموولایەکەو نەتەوکانی تر گەلەکۆمەکی لی
دەکەن، تێیان بەردەبن.

دەلێن ئەم نایەتە لەشانی عوسمانی کۆری عەفغان و عەبدوڕپەحمانی
کۆری عەوف دا هاتۆتە خوار.

عەبدوڕپەحمانی کۆری عەوف هاتە خزمەت پیغەمبەر و چوار هەزار
دیرەمی بە خێرو کۆمەکی بۆ جیهاد پیشکەش کرد و وتی: ئەی
رەهبەری خۆشەویست! هەشت هەزار دیرەم هەبوو، چوار هەزاریانم بۆ
مال و منداڵەکانم بەجێ هێشتوو، چوار هەزاریشم بەقەرەز داوە
بەپەرەردگار. ئێتر پیغەمبەر فەرمووی: خودا بەرەکەت بخاتە ناو ئەو
بەجێت هێشتوو و ئەو بەخشیوتە.

عوسمانی کۆری عەفغانیش وتی: ئەی پیغەمبەری خودا ﷺ! منیش
هەرکەسیک دەیەوێ بچیتە غەزای تەبووک و کەل و پەلی پتووستی نیە
من بۆی دا بین دەکەم، ئەو بوو کۆمەکی بە موسوڵمانان کرد بەهەزار
و شتر بە کەل و پەلەکانیانەو هەزار دیناریشی خستە بەردەم پیغەمبەر
ﷺ. ئێتر پیغەمبەر دەستی تێوەردان و دەیفەرموو: لەمڕۆ بەولاولە
عوسمان چی بکا زیانی پێ ناگا.

پاداشتی مالبه خشین له ریگهی خودادا

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ
 حَبَّةٍ أُنْبَتَتْ سَبْعَ مَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ
 لِمَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۶۱﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَّا وَلَا آدَىٰ لَهُمْ أَجْرُهُمْ
 عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿۲۶۲﴾ قَوْلٌ
 مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَىٰ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿۲۶۳﴾
 يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ
 مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ
 عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا
 كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿۲۶۴﴾

لهو پيش نايه ته کانی قورنان، باسی زیندوو بوونه وهی روژی قیامه تیان
 کرد، نه وهیان روونکرده وه: که ناده میزاد هه سوویان روژی قیامهت زیندوو
 ده کرینه وه، پاداشی کرده وه کانی دونیا یان وهرده گرنه وه، نه مجار لییره دا
 باسی فه فضل و گه ورهیی مالبه خشین له ریگهی خودادا ده کا.

هه لیه ته نهو شتانهی به ریگهی خودا (سبیل الله) حلیب ده کرین زوړو
 هه مه جوړن، وه کو: بلاوکرده وهی عیلم و زانست، قه لاچوکر دنی ده ردی

نہ زانی و نہ خویشی و ہہ ژاری.... ہتد. گہورہ ترین ریبازیک کہ مالی تیدا
بیہ خشری؛ جیہادو تیکو شانہ لہریگی خودادا، واتہ: جہنگان لہدژی
دوژمنانی ثایین بۆ بہرزکردنہوہی نالای نیسلام.

قورنانی پیروژ لہ زۆر نایہتدا نادہ میزادانی ہہلناون بۆ مالہہ خشین،
چونکہ مالہہ خشین ھۆکارہ بۆ دابینکردنی پیدایستی ہہ ژاران و بۆ
پاراستنی ناموس و کھرامہتی گہل و نہتہوہو تیکشکاندنی دوژمنانی
سہرسخت و دہستدریژکار.

ہہر گہل و نہتہوہیہک بہ خیل و دہست توچاو بی، مال و دارایی
خویان لہریگی خودادا خہرج نہکمن، ژیردہستی و زہیلی بہشیانہ،
خہلک تہماعیان تی دہکمن!

زانایان دہفرمون نہم نایہتہ لہ شانی حہزرتی عوٹماندا ہاتۆتہ
خواری.

نہبو سہعیدی خودری دہلی: بہچاوی خۆم پیغہمبہرم بینی ہہردوو
دہستی بہرزکردبوہو، نزای بۆ عوٹمان دہکردو، دہیفرموو: خودایہ!
من لہ عوٹمانی کوری عہفان رازیم، خودایہ! تویش لی رازی بہ! بہم
شیتوہ دہست بہرزکردنہوہ مایہوہ تا شہبہقی بیانی دا، نیتہر نہم نایہتہ
ہاتہ خواری؛ کہ دہفرموئ: ﴿الذین ینفقون أموالهم فی سبیل اللہ﴾
نمونہی نہوانہی کہ مال و دارایی خویان لہریگی خودادا دہبہخشن
﴿کمثل حبة أنبت سبع سنابل فی کل سنبلۃ مائة حبة﴾ وہکو نمونہی
دہنکہ توویک وایہ: کہ لہ زہویہکی بہپیت و بہرہکەتدا بچینری،
حہوت گولہ دانہوئلہی لی شین بیو، لہہر گولہ دانہوئلہیہکیان دا سہد
دہنگی تیدابی ﴿واللہ یضاعف لمن یشاء﴾ پەروردار لہو نەندازہیہش
بۆ کہسیک مہیلی لی بی بۆ زیاد دہکا، وہ نەو ریژہیہ دووچہندانہو
چہند چہندانہ دہکاتہوہ ﴿واللہ واسع علیم﴾ گہنجینہو دارایی خودا

بەرفراوان و رەهایە، چەندیکی لێ بێە خشی لێی کەم ناییتەو، ناگادارو
زانایە دەزانێ کێ شیاوی زیاده پێ بەخشینە..

ئەوانە پەسپۆرن لە کشت و کالدا دەلێن: دەنکە گەنمیک زیاتر لە
گۆلە گەنمیک لێ شین دەبێ، وا دەبێ لە دەنکە گەنمیک یان دەنکە
زورپاتیەک چل گۆل بگرە پەنجاو شەصت و هفتاشی لێ پەیدا دەبێ و
جاری وا هەیه، تەنها گۆلە گەنمیک زیاد لەسەد دەنکی تیدا دەبێ.

لەم نایەتەدا پەرورەدگار حال و چۆنیەتی پاداش وەرگرتنەوێ ئەوانە
کە مال و دارایی خۆیان لەریگەیی خودادا خەرج دەکەن شوپهانەووە بە
زیادبوون و زۆربوونی ئەو دەنکە گەنمەیی کە دەچێرێو ئەو دەنکانەیی لێ
دەکەونەووە.

جا وەنەبێ وشەیی ﴿فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تاییەت بێ بە جیهاد و جەنگ
کردن لەپێی خودادا، بەلکو هەموو کاریکی بەسوود بۆ دین و دنیای
موسولمانان دەگریتهووە وەکو بلاوکردنەوێ عیلم و زانست و دروستکردن
و نامادەکردنی کەرەستەیی جەنگ و حەج کردن و بەرگری کردن لە
ولات....هتد.

عیمرانی کۆری حوصەین لە پیغەمبەرەووە فەرموودەیهک دەگریتهووە
کە دەفەرموێ: (مَنْ أَرْسَلَ بِنَفَقَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَقَامَ فِي بَيْتِهِ، فَلَهُ بِكُلِّ دَرَاهِمٍ سَبْعُمِائَةٍ دَرَاهِمٍ
ثُمَّ تِلَا هَذِهِ الْآيَةِ: وَاللَّهُ يَضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ) واتە: هەرکەسێک نەفەقەو تفاق بنێرێ
بۆ غەزاو بۆ خۆی نەچیو لە مالهووە بیتیتهووە ئەو لە رۆژی قیامەت لە
شوینی هەر دیرەمیەک پاداشی حەوت سەد دیرەمی دەدریتێ، کەسێک
لەریگەیی خودادا غەزا بکاو مال و دارایی تیدا سەرف بکا لە شوینی هەر
دیرەمیەک پاداشی حەوت سەد دیرەمی هەیه، ئەمجار حەزەرەت بۆ
زێدە دلیایی نایەتی ﴿وَاللَّهُ يَضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ خۆیندەووە.. خودا بۆ
کەسێک بیهوێ خێرو پاداشی بۆ دووچەندانەو چەند چەندانە

دەکاتەوه!!

نیمامی ئەحمەدیش لەئەبو عوبەیدەووە فەرموودە یەك دەگیریتەوه:
 دەفەرموێ: (من أنفق نفقة في سبيل الله فبسعائة ومن أنفق على نفسه وأهله، أو عاد مريضاً، أو ماز أذى فالحسنة بعشر أمثالها، والصوم جنة ما لم يحرقها، ومن ابتلاه الله عز وجل ابتلاء في جسده فهو له حطة) وروی النسانی بضعه في الصوم.

ئەو مالبەخشینە کە پاداشی دەدریتەوه و لای خودا پەسەندە ئەو یە
 کە چەند مەرجیکی تێدا بیتە جی، مەرجەکانیش ئەمانەن: نابێ منەت و
 شانازی بەسەر مال پی بەخشراوە کەدا بکاو، نابێ چاوەروانی پاداشی
 ماددی لی بکا! نیتەر ئەوانە ی بەخشنەو خێرخوازان و منەت بەسەر چاکە
 لەگەڵ کراواندا ناکەن و بە چاویاندا نادەنەوه، پاداشتی تەواویان لەلای
 خودا بۆ نامادە کراوە، پاداشتی زۆرو زەبەندەو بێ ئەندازە، سەر بەست و
 دلخۆش، ئەو رۆژە ی کە خەڵک ترسیان لی دەنیشێ ئەوان ترسیان نیە،
 ئەو رۆژە ی خەڵک بەخیل و چرووک غەمناک و دلناخۆش ئەوان رووگەش
 و دل خۆش.

بێگومان قسە ی خۆش و رووبەر و بوونەوه ی سوالکەر بە رووبەکی
 خۆشەوه زۆر خێرتەرە لەبەخشینێک کە منەت و شانازی بە دواوە بی،
 چونکە صەدەقەو خێرکردن و بەخشین بۆیە دانراوە دەستی تەماعکاری
 فەقیرو هەژاران کەم بکریتەوه، بۆ ئەو ی فەقیرو نەبوو چاوی تەماع
 نەبێ مائی دەوڵە مەندو رقیان لە خاوەن سامان نەبیتەوه، منەت نان و
 شانازی کردن بەسەر مال پی بەخشرادا ئەو مەبەستە پیرۆزە پێشێل دەکا.
 پەرورەدگار بێ ئاتاجە لە مالبەخشین و خێرکردنی خاوەن سامان، بۆ
 خۆی دەتوانێ رزق و رۆزی هەموو کەس بدا، بەلام حیکمەتی خودا وایەو
 مەبەست تاقیکردنەوه و نیمی تیحانی خودا پێداو ساماندارە، ناخۆ تا ج
 ئەندازە یەك دەستی دەچیتە مائی خۆی لی دەبەخشێ! هەروەها

تاقیکردنەوی هەژارە، ناخۆ تا چ رادەیهک خۆگرو بەصەبرو ئارامە!!!

نەمجار هەر بۆ ئەوێ پەرورەدگار ماکی رهوشتی منەتکردن و شانازیکردن بەسەر مال پێ بەخشاودا لە بێخ دەربیتی وەصفی بەندە بەخشندەکانی دەکا بەو کە منەت بەسەر مال پێ بەخشاوەکاندا ناکەن و دەفەرموێ: ﴿الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ئەو خوداناسانەي مال و دارایی خۆیان لەپێناو بەرژەوهندی ریگەي خودادا خەرج دەکەن، یارمەتی جەنگاوەرانی ئیسلام دەدەن، کۆمەکی بەشاگردانی زانستە پێوستەکانی ئیسلام دەکەن، پێداویستییان بۆ دابین دەکەن، یارمەتی هەژاران و بێ ئەوایان دەدەن، ﴿ثُمَّ لَا يَتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مِنْهَا وَلَا أَذَى﴾ لەگەڵ ئەوەشدا بەشوین ئەو مالبەخشین و یارمەتیدانەدا هیچ منەت و شانازی ناکەن، یارمەتی و مالبەخشینەکانیان بەچاوی یارمەتی دراوەکاندا نادەنەو، دلیان بە منەت بەسەردا کردن و شانازی بەسەردا کردن ناخۆش ناکەن، ئەوانە ﴿لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ لای خودای گەورە پاداشی زۆر باشیان بۆ نامادەکراوە، لەو رۆژەدا کە هەموو کەس ترسی لێ دەنیشی و تینیان بۆ دێ، ئەوان هیچ ترسیان لە سەر نیە و تووشی غەم و نارەحەتی نابن، چونکە ئەوان لەبەر رەزامەندی پەرورەدگار مال و دارایی خۆیان بەخشیووە، بەشوین مالبەخشینەکیاندا هیچ منەت و شانازی یەکیان بەسەر مال پێ بەخشاوەکاندا نەکردووە، وتەي نابەجێیان بەرامبەر نەکردوون، چونکە ﴿قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذَى﴾ تەنانەت وتەیهکی باش و رەتکردنەوی داوای سوآلکەر بەشتیوێهێکی جوان و چاوپۆشین لەهەڵەو نیلحاحی داواکارو هەلس و کەوتی، باشترە لەخیر پێکردن و یارمەتیدان و مالبەخشینیەک کە بەشوینی دا منەت و شانازی بەسەردا بکړی، یان جێوی پێ بدری!

﴿وَاللَّهُ غَنِيٌ حَلِيمٌ﴾ پەرورەدگار بێ ئاتاجە لە مالبەخشینی ئادەمیزادو چ

پیتوستیه کی بهوه نیه؛ به لکو نهوه تاقیکردنه وه یه بۆ خاوهن سامان و دهوله مه ندان، خدا به صبرو نارامه کهوا زوو به زوو سزای منه تکاران و شانازی کهران ناداو، مؤله تیان ده دا بۆ ماوه یه کی تر، یان بۆ روژی قیامت!!

نه مجار دوا ی نه وه ی که پاداشی نه وانه ی دیاری کرد که مالی خویان ده به خشن و به شوین مال به خشینه که یان دا هیچ منه ت و شانازی به سهر خیریتیکراوه کاندا ناکهن و ویژدانیان ده گاته نهو ناسته به رزه و راستال ده بن، نیترووی خیطاب ده کاته موسولمانان؛ که هدرگیزاو هدرگیز و نه کهن و خیترو خیراتیان پوچ نه که نه وه به منه ت و شانازی کردن و جنیودان، ده فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى﴾ نه ی نهو که سانه ی که پرواتان به ناینی نیسلام کردو وه موسولمان بوون، هدرگیزاو هدرگیز نه کهن خیترو خیراتان به وه ی منه ت کردن و شانازی جنیودان - پوچ مه که نه وه ﴿كَالَّذِي يَنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ وه کو نهو که سه ی مال و سامانی خوی ده به خشی بۆ ربابازی و خۆ ه لکیشان و پرواشی به خوداو روژی دوا یی نیه. نه وه ﴿فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ﴾ نموننه ی نه م کابرایه ی که مال به خشین ی بۆ ربابازییه، نه م دل به قه ی که هیچ نیمان و پروایه کی له دل دا نیه، دل به قی کی له خودا نه ترسی واه که به پهرده ی رییاو دل به قی به که ی خوی داپوشیوه، نه وه وه کو: به رده لیسو و که یه کی رهق و تهق وایه، که هه ندی گل و خۆ لی به سه ره وه بی و له پیش چاو به رده که دیار نه بی (واته: وه کو چۆن گل و خۆ له که ره قی به رده که ی داپوشیوه و وی ده چی که سیک هه بی ته معای نه وه ی هه بی شتی لی بروینی، دل ی نهو کابرایه ش ناوا ره قه و پهرده ی رییا داپوشیوه، وی ده چی که سانیک هه بن وازان نه م کابرایه مال به خشینه که ی له بهر خاتری خودایه!!

﴿فَأَصَابَهُ وَاِبِلٌ فَفَزِعَهُ صُلْدًا﴾ باران یکی قهتره گهوره و لیزمه ناسای
لی بدا، هرچی گل و خولی و به سمر بمرده کموه لای بهرئو ره قی و
بی که لکی بمرده که دهریکه وئو بارانه کوش لهو ناسته نه رووه کی پی شین
بی و نه میوه یک پی بگمیه نی، ناواهیش خیر و خیراتی کابرای ریاباز بی
خیر و شیای پاداش نیسو روژی قیامت هیچی ده ست ناکه وئو !
﴿لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مَّا كَسَبُوا﴾ نهو ریابازانه ناتوان هیچ سوودیک
به ده ست بین له پاداشتی نهو مالبه خشینه کی به ریابازی نه نجامیان
داوه، نهو ریابازانه کرده و کانیان کرده و هی کافرو خودانه ناسانه ﴿وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ خودا گل و گرو خودانه ناس و کافر هیدایت
ناداو پشتگیران ناکاو، له روژی قیامت دا مایه پووجیان ده کا.

مالبه خشین له بهر خاتری خوداو مالبه خشین له بهر هوئی تر

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ
كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَفَاتَتْ أَكْلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ
فَطُلَّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۲۶۵﴾ آيَةُ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ
مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ
الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضِعْفًا فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿۲۶۶﴾

﴿مثل الذين ينفقون أموالهم ابتغاء مرضات الله وتثبيتاً من أنفسهم﴾
نمونه کی نهوانه کی مال و سامانی خویان ده به خشن له پیتناو ره زامه ندی
بهروهر دگارداو، راهینانی نهفس له سمر سه خاوهت و پاکردنه و هی له

چلکی ماده و دامرکاندنی دل و دەروونی خۆیاندا ماله کهیان دهبه خشن، بهدلێکی پر له ئیمان و ئیمانێکی قوول و رهگ داکوتاو خێرو خیرات ده کهن، برپای پتەویشیان به پاداشی خدا ههیه، نموونهی ئەمانه ﴿کمئل جنۃ برۋة﴾ وهکو نموونهی باخیک وایه به ته پۆلکهیه کهوه که زهوییه کهی به پیت و به ره کهت بێ و نه رمان و گیل زۆریی ﴿أصابها وابل فأت أکلها ضعفین﴾ بارانیکی قهتره گهورهی به سهردا بیاری و هه وایه کی صاف و گهش و ناکهری لی بدا؛ ئیتر نهو باخه دووقات و دوو چەندانە ی خۆی - له غهیری نهو شوینه دا - به رووبوم وه به ریتی و خێرو خیراتی لی بکهو پتهوه ﴿فإن لم یصبها وابل فطل﴾ خۆ نه گهر بری کات بارانی تیرو ته سه لی لی نه باری، نهوه به هۆی جیگهی له بارو ههواسازی رشینه باران و شه ونمی لی بیاری و، به رووبومی خۆی بداو، خێرو خیراتی لی دهسته بهر بکری، ﴿والله بما تعملون بصیر﴾ خدا به کرده وه کردارتان بیناو زانایه، ههچی لی هون نابێ...

﴿أیود أحدکم أن تكون له جنۃ من نخیل وأغصاب تجری من تحتها الأنهار له فیها من کل الثمرات﴾ واته: نهی نهو که سهی مال و سامانی خۆت دهبه خشی به ریبابازی و بۆ ناو شوهرت! ئایا پیت خۆشه که باخیک هه بی دارخورماو میو هه نارو هه رمی و جۆره ها داری بهرداری تیدابن، به ژیر داره کانیدا جۆگه و جۆار بکیشن و دارو دره خته کانی ناو بدا، هه موو هیواو ته مای دونیات هه نهو باخه بی، به ته مابی سوودو قازانجی بۆ خۆت و بۆ منداله کانیشته هه بی؛ ﴿وله ذریۃ ضعیفاء﴾ چه ند زارو ک و خیزانی زۆرو ساواشته هه بی، بۆ خۆشت پیرو که نه فته بووبی و توانای کارو کاسبیت نه مابی و، منداله کانیشته پی نه گه یشتبن و خۆیان پی به خپو نه کری چ جایی بژیوی تو دابین بکهن، جگه لهو باخهش ههچ سه رچاوهیه کی بژیوی ترت نه بی، جا نه م باخه که به م شیوه جیگای هیواو

ئاواتت بئ، له نكاويك ﴿فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ﴾ وەيشوومەو
 رەشەبای سەخت و ناگراوی لی بداو بیسوتینی و ویران و تارو مار ببی،
 ئەمە وینەى حالى تۆیه: که بەرپیا مال بیهخشی، یا منەت و شانازی
 بکەى بە مالبەخشینەکەت، که هیچ سوودو قازانجیکت دەست ناکەوی و
 لەناکامی کردارەکاندا جگە لە ناخ و ئۆفیشت لەدەست دەرجوون زیاتر
 هیچت دەست ناکەوی. ئەمە لەکاتیکیدا که تۆ لە روژی قیامتدا زۆر
 پتووستیت بە پاداشی کردەوەکانت هەیه، بەلام هیچت بەدەستەوە نیە،
 چونکە وەیشوومەى زریانی ریاپازیت هەموو کردارو کردەوەیهکی تۆی
 پووج کردۆتەوہ ﴿كَذَلِكَ يبين الله لكم الآيات لعلکم تتفکرون﴾ نابەو
 شیوە روون و ناشکرایە پەرەردگار نیشانەى گەورەیی خوێو، بەلگەى
 نەیتنى شەریعت و مەبەست و سوودەکانی بۆ ئیوە ناشکرا دەکا، تاکو
 ئیوە بەچاویکی وردبینی یەوہ سەیری رووداوەکان بکەن، بەبیرو هۆشیکی
 تەواوہە تەبفکرن و پەندو عیبرەت وەرگیرن و لەمەبەستەکان حالى ببین،
 مالبەخشین و کردارو چاکەو گوشتارتان بۆ رەزامەندیی خودا بئو ریاپازی
 تیدا نەکەن.

بەخشینی مالی باش خیرە نەک مالی بیس

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا
 أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ
 بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٧٧﴾

ئەمجار دواى ئەوەى لە ئایەتى پەشرودا باسى ئەوەى کرد: که
 پتووستە مالبەخشین تەنها بۆ رەزامەندیی خودابەى و مەبەست

پاککردنه‌وی نه‌فس بی، ریبابازی تیدا نه‌بی، نه‌وه‌شی به‌یان کرد که نابی به‌شورین مال‌به‌خشینه‌که‌دا منه‌ت و شانازی بکا، نابی قسه‌ی سووک و جنیو به مال پی‌به‌خسراوه‌که بداو هه‌لو‌یستیک نه‌نوینی هه‌ژاره‌که دل‌گران بی. نه‌وجا لیره‌دا دپته سهر باسیکی ترو له نایه‌تی داهاتوودا نه‌وه روون ده‌کاته‌وه‌که‌ده‌بی مال‌ه به‌خسراوه‌که مالیکی باش بی و نه‌وعیه‌تی چاک بی، ده‌فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طِبْيَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ﴾ پیش رافه‌کردنه‌که ده‌بی نه‌وه بزانی که هوی هاتنه‌خواره‌وی نه‌م نایه‌ته - وه‌کو حاکم و تیرمذی و ئیبنوماجه له‌به‌رانی کوری عازه‌به‌وه ده‌گیرنه‌وه ده‌لی: نه‌م نایه‌ته ده‌رباره‌ی ئیمه‌ی نه‌نصار هاتوته خورای؛ ئیمه خاوه‌نی باخه خورما بووین، هی وامن هه‌بوو، به‌گیره‌ی که‌م و زوری دارخورماکانی و ریژه‌ی دلفراوانی خوی، خورمای بومزگه‌وت ده‌هینان، هه‌ژارو نه‌دارای مزگه‌وتی مه‌دینه لییان ده‌خوارد، جا هی وا هه‌بوو که حزی له‌خیرکردن نه‌بوو، ده‌چوو چی هیشووه خورمایه‌کی وشکه‌له‌و شه‌را‌بردوو و بی‌تام بوایه نه‌وه‌ی لی‌ده‌کرده‌وه‌و ده‌یه‌ینا به‌په‌تیک له‌نیوان دوو کۆله‌که‌ی مزگه‌وتی پیغه‌مبه‌ردا هه‌لی ده‌واسی و پی‌ی وابوو نه‌مه‌ی به‌خیرو چاکه بو ده‌نوسری، نیر نه‌م نایه‌ته له‌شانی نه‌وانه‌دا هاته خورای که ده‌فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا...الآیة﴾.

نه‌بو داودو نه‌سانی و حاکمیش له سه‌هلی کوری حه‌نیفه‌وه ده‌گیرنه‌وه ده‌لین: هه‌ندی له موسولمانانی مه‌دینه ده‌چوون میوه و به‌روبوومی خراپیان ده‌کرد به خیرو به‌زه‌کات ده‌یان دا به‌هه‌ژاران، نیر نه‌م نایه‌ته هاته خورای که ده‌فهرموی: ﴿وَلَا تِمْمُوا الْخَيْثَ مِنْهُ تَنْفِقُونَ...الآیة﴾ حاکم ریوایه‌تیکی تری هه‌یه له جابیره‌وه ده‌یگیریتسه‌وه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمانی پیکردین به زه‌کاتدانی سهر‌فیتره، بو ههر سهری

خىزىنى مەنىك خورما، پىاويك خورماي خراپى ھىنا بۆزەكاتى سەرفىترە، ئىتر ئەم ئايەتە ھاتە خوارى كە دەفەرموى: ﴿يا أيها الذين آمنوا أنفقوا من طيبات ما كسبتم ولما أخرجنا لكم من الأرض﴾ ئەى ئەو كەسانەى موسولمانن و پرواتان ھەيە، فەرمانتان پى دەكەين كە لە چاكتىنى مال و دارايى خۆتان بىەخشن، چ بەروبووميكتان باش و بەنرخە لەئەو خىرو خىرات و زەكات بەن، جا ئەم مال و دارايى بە پارە يان ئاژەل يان دانەويئەو ميوەو كالای بازىرگانى بى يان كان و شتى دۆزراوہى ژىر زەوى بى!

لە ئايەتتىكى تردا خودا دەفەرموى: ﴿لَا تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ﴾ العمران/۹۷. پاداش و چاكتەن بۆ نانسرىو ناگەنە پلەى چاكتەكاران ھەتاكو لەو مال و دارايى بە نەبەخشن كە خۆشتان دەوى. ﴿ولستم بأخذيه إلا أن تغمضوا فيه﴾ چۆن ئىو شتى وا دەكەن و دەچن لە مالى خراپ دەبەخشن! خۆ ئىو بۆ خۆتان ئەگەر لەو مالە خراپەتان بدريتى دلتان پروا نادا وەرى بگرن مەگەر چاوى خۆتانى لى بنوقىن!

ئەگەر يەككىك لەئىو قەرزى لەسەر خەلك بىو لەو جۆرە مالە خراپە قەرزەكەى بۆ پىنئىتەو، بەحىسابى مالى باش وەرى ناگرنەو مەگەر لەنرخەكەى دابشكىنن! دەى چۆن رازى دەبن ئەوہى بۆ خۆتان ناتانەوى وەرى بگرن پىدەن بە خودا!؟

مافى ئىمە لەسەرتان ئەوہى كە لەچاكتىن مالى خۆتان بىەخشن!! ﴿واعلموا أن الله غني حميد﴾ ئەوہى بزانن كە خودا فەرمانتان پى دەكا بە مالىەخشىن و بەمالى باش بەخشىن - ئەو خۆى ھىچ ناتاجى بەو مالە نىو خودا بى ناتاجە لە مالىەخشىنتان و بى ناتاجە لەھەموو بوونەوہر، چۆنكە پەروەردگار كە فەرمانتان پى دەكا بە مالىەخشىن: بۆ سوودو قازانجى خۆتانەو بۆ دەستەبەر بوونى يەكسانىو، بەرامبەر بوونە لەئىوان

دەولەمەندو ھەژاردو، بۆ تاقیکردنەوی ئیوھە.

کەوابی نابی بەبەخشینی مالی خراب ر بی نرخ: بەتەما بن لەخودا نزیک بینەو! لەلایەکی ترەو خودا شیای هەموو شوکرو سوپاسیکە لەسەر کردارو گوشتاری، لەسەر بەدیھێنان و یاساو نیعمەت و قەزاوقەدری. دەی بەشیک لە سوپاس و ھەمدی خودا ئەوھە کە مالی باش و بەنرخ و خۆشەویست لەپێناو رەزامەندی ئەودا بێەخشی.

شەیتان نادەمیزاد دەترسینی دەلی مالبەخشین ھەژارت دەکا

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٨﴾ يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ﴾ شەیتان دۆژمنی ئیوھە، ختوکی دلتان دەداو ھەلتان دەنی بۆ رژدیو چروکیو دەتاترسینی لە ھەژاریو نەدارایی و، ئەو دەخاتە دلتانەو کە ئەگەر مال و دارایی خۆتان بێەخشن، لە شتی باش بەشی ھەژاران بەدن، خۆتان ھەژار دەبن، وپرای ئەو ھەش فەرماتان پێ دەکا بە خراپەکاری، ئەو ھەتە دەخاتە دلتەو کە لەترسی ھەژاریو شتی، تر کچ زیندەبەجال بکەن، ھەلپەھەلپی مال و سامان کۆکردنەو بکەن، سوودو ریبە بخۆن و گوئی نەدەنە ھەلال و ھەرام و ھەر خەریکی سامان کۆکردنەو بن، ترسی ھەژاریتان ھەبێ، ئەمانە ھەموویان بە فاحیشە دەژمێردین!

لێرەدا پرسیاریک ھەبە ئەویش ئەوھە و شە (یەدکم) واتە: وادەتان دەداتێ بە فەقیربوون، کاتیکیش وەعدە بەکار دەھێنرێ کە بەلێندەر

بتوانی بەلێنه کە ی بینیتە جی، دە ی خو شەیتان ناتوانی خو ی ئادە میزاد
هە ژار بکا، چونکە ئایە تە کە خو ی بە لگە یە لە سەر ئە وە کە شەیتان درۆ
دە کا، هیچی بە دە ست نیه، کە واتە: چۆن خودا تە نکید لە سەر ئە وە دە کا
کە هە ژاری وون بە دە ست نە وێ؟؟ کە وایی لێ رە دا (یعدکم) بە مانا
(یخوفکم) ه واتە: دە تانترسین، بۆ یە ش لە جیاتی (یخوفکم)
(یعدکم) ی بە کار هینا وە بۆ زیدە موبالغە و جەخت کردن لە سەر ئە وە
تە خویف و هە ر شە کردنە کە ی شەیتان ئە وە ندە موبالغە ی تیدایە وە ک
بلی ی هە ژار کردنە کە بە دە ستی خو ی بی.

جا لە کاتی کدا شەیتان دە تانترسین لە هە ژاری و فرماتان بە
خرابە کاریی پی دە کا ئا لە و کاتە دا ﴿یعدکم الله مغفرة منه وفضلا﴾
پەروەردگار بە لێنی لێ خو شبوونی خو ی تان - بە هۆی پیغە مبه رە وە - پی
رادە گە یە نی، لە پاداشی مالبە خشین و چاکە کاری تان دا گونا هتان رە ش
دە کا تە وە، زیاد لە وە ش لە دنیادا مال و دارایی تان بۆ زیاد دە کا و لە
شوینی مالبە بە خشا وە کە هی تر تان دە داتێ ﴿والله واسع عليم﴾
پەروەردگار خە زینە ی رە حمە ت و بە زە یی فرا وانه، چ بە لێ نیک بدا
نە نجامی دە دا، زانا و نا گاداره بە و شتە ی دە یبە خشن و پاداشی باشتان
دە داتە وە.

ئیمامان: بوخاری و موسلیم؛ حە دیثیکیان گێ را وە تە وە: کە پیغە مبه ر
﴿فهرموویه تی: (ما من يوم يصبح العباد فيه إلا ملكان ينزلان فيقول أحدهما: اللهم
اعط متفقا خلفا، ويقول الآخر: اللهم اعط ممسكا تلقا) رياض الصالحين ص ۲۰۷.

واتە: هە موو روژی کە بە ندە کان روژیان لێ دە بیته وە، دوو فریشتە دینه
خوارە وە، یە کێکیان دە فەر موێ: خودایە! ئە وە ی بە خشن دە یە تۆ لێ بۆ
بکەرە وە، ئە و ی تریشیان دە فەر موێ: (خودایە! ئە وە ی رژدو چروو کە و
گیرە، تۆ ی ش لێ ی بگرە وە.

﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾
 پهروهردگار حيكمهت و ليزاني ددها بهو كه سانهی كه بيهوئ بيانداتي،
 كه سيكيش حيكمهتي پي درا، بيگومان خيرو بيړيكي زوري دراوه تي.
 جه ماوهري زاناياني نيسلام پتيان وايه حيكمهت بريتيه له زانست و
 تيگه يشتن و قورنان. حيكمهت تايبه تي پيغه مبهرايه تي نيه به لكو گشتي
 تروه هره ژوورووي پلهي حيكمهت پيغه مبهرايه تي، به حيكمهت
 ده توانري حقيقيهت و وه هم ليك جيا بكريته وه، فدرقي نيوان ختوكه
 (وه سوه سه) و نيگا بكري، ناميري حيكمهت: عه قل و ناوه زه. كه سيك
 :راني قورنان چي حوكم و نهيني تيديا، به عه قل ههستي به وه كرد كه
 مالبه خشين چهند سوودو قازانجي هديه بو گهل و نيشتمان و بو خوودي
 خوشي، هدرگيز به وه سوه سهي شهيتان هه لناخه له تي و كو له مالبه خشين
 ناكاو چي بتواني له ريگاي خودادا سهرفي ده كا.

عبداللای کوری مدسعود د فهرموئ: له پيغه مبهرم بيست
 ده يفه رموو: (لا حسد إلا في اثنتين: رجل آتاه الله مالا فسنطه علىهلكه في الحق، ورجل
 آتاه الله الحكمة فهو يقضي بها ويعلمها) رواه احمد والبخاري والنسائي وابن ماجة.

واته: هه سوودي به خيلي باش نيه مه گهر له دوو شتدا نه بي؛
 يه كه ميان پياويك خودا مال و سامانيكي زوري پي دابي و زال بي به سهر
 به خشيني له كاري خيږدا، دوو ه ميان پياويك خودا حيكمهتي پيدا بي كاري
 پي بكاو فيري خه لكي تريشي بكا.. كه و ابو كه سيك خودا يارمه تي دابي
 بو فيربووني زانستي به كه لك به تايبه تي بو تيگه يشتني قورنان و نايين و
 شاره زايي بكا بو شوينكه وتني عه قل و هوش بيگومان خيرو چاكه ي
 دونياو قيامه تي دراوه تي و به خته وهري ههردوو دونيايه. ﴿وما يذكر إلا
 أولو الألباب﴾ سوود له زانست و هه رناگري و ناموزگاري كاري تي ناكاو
 به ياد خسته وه سوود مهند نابي، مه گهر خاوه ن عه قلتيكي ساخ و سهليم

که خیطابی شەرعی تی بگا و مانای کەلامی خودا بزانی!
 بە کورتی ئادەمیزاد دوو ریگای لەبەرە، سێیەمی نیە، ریگای خودا،
 ریگای شەیتان، یا دەبی گۆی لەبەلێنی خودا بگرێ و پەپەرەوی ئامۆژگاری
 ئەو بکا، یان دەبی ملکەچی وەسوەسە و ترساندنێ شەیتان بی، ئاشکراشە
 کە سێک بەریگای خودادا نەپروا و گۆی بو بەلێنی خودا نەگرێ، ئەو
 بەریگای شەیتاندا دەپروا، چونکە تەنھا یەک بەرنامە ھەیە ھەق و راست
 بی ئەویش ئەو بەرنامەیە کە خودا داپرشتروە، جگە لەو بەرنامەیە
 بەرنامەکانی تر، ریگاکانی تر، ریبازی شەیتان.

قورئانی پیروۆز زۆر جارو لە زۆر شوێندا ئەم ھەقیقەتە دووبارە
 دەکاتەو و جەختی لەسەر دەکا و ھەولێ چەسپاندنی دەدا، ھەتا بەلگە
 نەمینی بو ئەو گرۆھانەی کە دەیانەوی لەریبازی خودا لابدن و لافی
 ھەقپەرستیش لی بدەن و پتیا و ابی کە ئەوان لەسەر ھەقن، چونکە لێرەدا
 ھیچ شک و گومانیک نیە کە تەنھا دوو ریگە ھەیە، ریگای خودا و ریگای
 شەیتان، بەرنامەی خودا و بەرنامەی شەیتان، ھەرکەسە بو خۆی ئازادە کام
 لایەنە ھەڵدەبژیرێ با ھەلبژیرێ!

خیر و مالبەخشینی نھینی و مالبەخشینی ئاشکرا

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهَا وَمَا لِلظَّالِمِينَ
 مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ إِنْ تُبْذُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا
 وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ
 بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾

ئەمجار پاش ئەوێ کە پەرورەدگار ئادەمیرادی ھەلنا بو مالبەخشین

له ریگهی خودادا، نه‌وه روون ده‌کاته‌وه که‌زاتی حق ناگاداره به چۆنیه‌تی هه‌موو مالبه‌خشینیک، ده‌زانی نه‌و ماله له خوداپه‌رستی‌دا یان له تاوانکاری‌دا خه‌رج کراوه، ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهَا وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ هه‌رچی خه‌رج بکه‌ن له مال و دارایی و بیبه‌خشن، یان نه‌زو فۆتۆی بکه‌ن، بۆ خودا بی، یان بۆ ریبازی بی، نه‌وه بیگومان خودا پی‌ی ده‌زانی و ده‌زانی به‌ کۆ دراوه، له‌خیرا سه‌رف کراوه یان له‌شه‌ردا خه‌رج کراوه پاداشی چاکه به‌ چاکه ده‌داته‌وه، سزای توندو تیژی‌شی ناماده‌کردووه بۆ تاوانکاران، سته‌مکارانیش له روژی قیامه‌تدا هیچ پشت و په‌نایه‌کیان نیه، نه‌و سته‌مکارانه‌ی که رژیان له مالبه‌خشین‌دا کردووه که‌س نیه کۆمه‌کیان پی بکا.

﴿إِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَنِعْمَا هِيَ وَإِنْ تُخْفَوْهَا وَتَوْتَوْهَا الْفُقَرَاءُ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيَكْفُرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾ نه‌گه‌ر به‌ناشکرا مال بیه‌خشن و خپرو خیرات بکه‌ن به‌و مه‌به‌سته‌ی که‌ ببن به‌ سه‌رمه‌شق و خه‌لکی تر چاوتان لی بکاو، شوینتان بکه‌وی نه‌وه کاریکی باشه‌و په‌سه‌نده، خو نه‌گه‌ر به‌نه‌ینی نه‌و کاره نه‌نجام بدن و جگه له خودا که‌سی تر ناگای له مالبه‌خشینه‌که‌تان نه‌بی و به‌شی هه‌ژاران بدن، نه‌وه زۆر باشتره بۆ ئیوه‌و خودا بری له گوناوه‌کانتانی پی ره‌ش ده‌کاته‌وه له تاوانه‌کانتان خوش ده‌بی ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ خودا ناگادارو بینایه به‌ هه‌موو کرداریکتان و هه‌موو نه‌ینی‌یه‌که‌ ده‌زانی، بگه‌ر له (نه‌ینی)‌یش نه‌ینی تر ده‌زانی و ناگای لیبه‌تی، پاداشی کرده‌وه‌کانتان ده‌داته‌وه، که‌وابی خۆتان له ریبازی پیا‌ریزن، له‌پیناو ره‌زامه‌ندیی خودادا نه‌بی مال و دارایی خۆتان مه‌به‌خشن، چونکه‌ نییه‌تتان له خودا ون نابی، چی له دلتان‌دایه‌و چ مه‌به‌ستی‌کیشتان هه‌بی لای خودا ناشکراو نمایانه.

لیره‌دا زوربه‌ی راقه‌که‌رانی قورشان پێیان وایه: نایه‌تی (۲۷۱) له

شانی (صدقة التطوع) دا هاتۆته خوارێ و ئەوه دەگەیهنێ کە بەنهیانی بهخشین باشترە لە بەناشکرا بەخشین، هەر وەها هەموو عیبادهتێکی تر ئەگەر تەتەووع بوون (واتە: واجب نەبوون) ئەوه ئەنجامدانیان بەنهیانی باشترە لە ناشکراکردنیان، مەگەر لە ناشکراکردنەکیان دا بەرز وەندی یەك بەدی بکری، وەکو ئەوه بیهوێ ببیتە سەر مەشقی خەلکی ترو هی تر چاوی لی بکەن، کەوابێ کەسیك ئەگەر مائی خوێ ببەخشێ بۆ بەرز وەندی یەکی گشتی و مەشروعێکی خەیری، ئەوه قەیناکا ئەگەر خیرەکی ناشکرا بکا و ئەندازە ی بەشداری کردنەکی بدرکینێ، بۆ ئەوه ی خەلکی تر چاوی لی بکەن و پیشبڕکی تییدا بکەن. بەلام خیری واجب وەکو زەکات و سەرفیتەر، ئەوه زوربە ی زانایانی ئیسلام پێیان وایە: بەناشکرا بدرێ لەنهیانی باشترە، چونکە کرداری فەرز ریابازی کەمتر تێدایە.. بەپێچەوانە ی کرداری سوننەت کە زۆرتر ریابازی تێدا دەکری.

ئیمامی موسلیم لە صەحیحەکی خوێ دا حەدیثیکی گێراوە ئەوه لە پیغەمبەرەوه کە دەفەرموێ: ﴿أَفْضَلُ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكُوبَةَ﴾
باشترین و گەورەترین نوێژ، ئەوه یە: ئادەمیزاد لە مالهۆه بیکا، جگە لە نوێژە فەرزهکان، هەر بۆیە شە گوتراوە، نوێژی سوننەت کردنی بەتەنیا باشترە، نوێژی فەرز بەجەماعەت گەورەترە، تەنانەت بەناشکراکردنی نوێژی فەرزو شتە پێویستی بەکانی تریش وەکو حج و عومرە و زەکات و سەرفیتەر جەختی لەسەر کراوە.. چونکە شیعارێ ئایین و دەبی بە ناشکرا ئەنجام بدرین!

جگە لە مالهۆه خشیانی واجب - وەکو زەکات و سەرفیتەر و فۆتۆ (نذر) - خێرو خیراتی تر، دروستە بدرێ بە کافرو موسولمان، بەباش و بە خراب، بە هەژارو بە دەوله مەند، چونکە نایەتە کە، دەفەرموێ: ﴿وَإِنْ

تخفوها وتعطوها الفقراء ﴿ وشعی (الفقراء) به ره‌هایی و موطله‌قی
 هیناوه و تایبه‌تی نه‌کردووه به‌ه‌ژاری موسولمانه‌وه. هدر نه‌وه‌نده ده‌لی:
 (نه‌گهر بدری به‌ه‌ژاران باشتره). له ده‌وله‌مهنده‌کانیشی
 قه‌ده‌غه‌نه‌کردووه. به‌لام زه‌کات و سه‌رفیتره ده‌بی بدرین به‌ه‌ژارانی
 موسولمان، چونکه خودا ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ﴾
 (موعان) یش که پیغه‌مبهر ﷺ ناردی بۆ یه‌مهن و کردی به‌والی،
 فرمانی پی‌کردو پی‌فرموو: (خذها من أغنیائهم وردھا فی فقرائهم)
 به‌کورتی و پوختی صده‌قه‌ی واجب و پاره‌خه‌رجکردن له‌به‌رژه‌وه‌ندی
 گشتی‌دا وه‌کو دروستکردنی خویندنگاو خه‌سته‌خانه‌و بانگه‌وازی کردن بۆ
 بلاوبونه‌وه‌ی نایین و جیهاد کردن، هه‌روه‌ها مال‌به‌خشینی ته‌طه‌ووع
 به‌مه‌به‌ستی هه‌لنانی خه‌لکی ترو چاولیکردنی، نه‌وه پتویسته به‌ناشکرا
 نه‌نجام بدرین، به‌لام خیرو صده‌قه‌ی سوننه‌ت به‌نه‌ینی نه‌نجام بدرین
 باشتره ..

نه‌وانه‌ی مالیان پی‌ده‌به‌خشی

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدُنُهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا
 تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا
 تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ (۷۷) لِلْفُقَرَاءِ
 الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي
 الْأَرْضِ يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَتِهِمْ
 لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ (۷۸)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ

عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

له نایهتی پیشوودا پهروهردگار نهوهی راگه یاند که ده شی
موسولمانان مالی خویان بیه خشن به هه ژاران به گشتی موسولمان بن یان
ناموسولمان.

له نایه تهی دواپیشدا نهوه روون ده کاته وه که دروسته صده ده قه ی
ته طه ووع بدری به ناموسولمان؛ موشریک بن یان فله و جووله که بن.
چونکه پیویسته موسولمانان ره وشتیان خودایی بی، نه وه تا پهروهردگار
رزق و روژی ده دا به کافرو موسولمان به بی جیاوازی و ده فهرموئ:
﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ نهی پیغه مبهرا!
پیویسته تو سنگ فراوان بی، لیبور دوویو و سنگ فراوانی تو به سه ریاند
برژی، نهی محمد! له سهر تو پیویست نهی که به زور خه لکی کیش بکه ی
بو موسولمان بوون، تو هه ره نه وه نده ت له سهره ناموژگاری و بانگه وازی
نیسلامی بکه ی، خه لکی شاره زای نایین بکه ی، مزگینی به هه شت بده ی
به نه وانه ی پابه ندی ناموژگاریه کانت ده بن، نه وانه ی سه ریچی ده که ن
بیانترسینی و هه ره شه یان لی بکه ی به ناگری دوزه خ.. به لام گه یاندن به
ریگه ی راست و حق و یارمه تیدان له سهر لی لانه دان نه وه به ده ست
خودایه و، ده سه لاتی پیغه مبهری تیدا نهی. که واته نهی موحه ممه د!
فهرمان به خه لک بکه که مال بیه خشن به هه رکه سیک داویان لی بکا،،
له سهر هه ر نایینیک بن، با خیره و خیراتیان پی بکه ن به مه رجیک نه و
ناموسولمانانه له حاله تی شه ردا نه بن دژی موسولمانان،، بیگومان
پاداشی نه و مال به خشینه لای خودا پاریزراوه، به لام به مه رجی له بهر

خاتری خودا خیریان پی بکهن. ﴿وما تنفقوا من خیر فلا نفسکم﴾ هر شتیک بیه‌خشن و سوودی هه‌ژارانی تیدا بی، پاداشه‌که‌ی بۆ خودی خۆتانو، بۆ خۆتان سوودی لی ده‌بینن ﴿وما تنفقون إلا ابتغاء وجه الله﴾ خۆ ئیوه‌ی موسولمانیش هر مالیک بیه‌خشن له‌بهر خاتری ره‌زامه‌ندی خودا ده‌بیه‌خشن، مه‌به‌ستتان لی رازی‌بوونی په‌روه‌ر دگاره، موسولمان نابئ خپرو خیرات بکا بۆ ئه‌وه‌ی باسی بکهن و پی‌یدا هه‌لبێن و مه‌دحی بکهن، موسولمان بۆیه مال سهرف ناکا هه‌تا به‌سهر مال پی‌یه‌خسراوه‌که‌دا خۆی راوه‌شینی و کesh و فشیان به‌سهردا بکا، یان به‌ ته‌ما ئه‌وه‌بی خواهن ده‌سه‌لات و پله‌و پایه لی رازی بن و قهره‌بووی بکهن، به‌لکو ته‌نها له‌بهر خاتری خودا به‌خشنده‌یی ده‌کا، بۆیه دلنیاپه خودا سه‌ده‌قه‌که‌ی لی‌وه‌رده‌گری و دلنیاپه خودا به‌ره‌که‌ت ده‌خاته مال و دارایی‌یه‌وه، دلنیاپه خودا پاداشی ده‌داته‌وه! ﴿وما تنفقوا من خیر یوف إلیکم وأنتم لا تظلمون﴾ هر خپرو خیراتی بکهن، هر مالیک بیه‌خشن پاداشتتان ده‌دریته‌وه و ئیوه هیچ سه‌ته‌متان لی ناکری و به‌زیاده‌وه پاداش وهرده‌گر نه‌وه!! له‌ دونیاو قیامه‌تدا خۆتان لی سوودمه‌ند ده‌بن! له‌ دونیادا مال و داراییتان پارێزراو ده‌بی، هه‌ژارو نه‌دارا چاوی تی‌ناپرن و هه‌ول ناده‌ن لیتان بفرینن و لیتان بدزن، چونکه برسی هه‌موو شتیک بۆ خۆی به‌ ره‌وا ده‌زانی، له‌ قیامه‌تیشدا پاداشتتان چوونه ناو به‌هه‌شته‌و ده‌سته‌به‌ربوونی خوشی و له‌ززه‌ته‌کانیه‌تی.

ئه‌مه به‌لگه‌یه له‌سهر ئه‌وه: که مال‌به‌خشین بۆ هه‌ژاران به‌گشتی، موسولمان و ناموسولمان ده‌گریته‌وه، چرکه‌ قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿ویطعمون الطعام علی حبه مسکینا ویتما وأسیرا﴾ ئه‌مه به‌لگه‌یه‌کی به‌هێزه له‌سهر ئه‌و رایه، چونکه ئاشکرایه دیل (اسیر) له ولاتی ئیسلامدا جگه له ناموسولمان نیه! ئه‌وه‌ی پالپشتی ئه‌مه ده‌کا ئه‌و هه‌دیته‌یه که

پێغەمبەر ﷺ دەفەرموی ئە روژگاری کۆن دا پیاویک پەیمانی دا وتی:
 دەبێ ئیمشەو خیریەک بکەم، بەشیەک لە مال و داراییم ببەخشم، ئیتر ئەو
 شەو خێرەکە ی کردای بە ئافەرەتییکی داوین پیس، بەیانی خەڵک
 کەوتنە مقۆ مقۆ وتیان خیری بە ئافەرەتی داوین پیس کردوو؟ وتی
 خودایە! سوپاس بۆ زاتی پاکت لەسەر ئەو کەشارەزاییت کردم لەسەر
 خیرکردن بە زیناکەر! ئەمشەو دەبێ خیریکی تر بکەم، ئیتر خێرەکە ی
 خستە ناو دەستی کابرایەکی دەولەمەندەو، بەیانی کە روژبوو ئەو سەر لە
 نوێ خەڵک کەوتە مقۆ مقۆ دەیانگوت: فلانەکەس خیری داو بە
 دەولەمەند! وتی: خودایە! سوپاس بۆ تۆ کە یارمەتیت دام لە سەر
 خیرکردنم بە دەولەمەند! دەبێ ئیمشەو خیریکی تر بکەم، ئیتر چوو
 خێرەکە ی دا بە کابرایەکی دز، کە روژبوو ئەو سەر لە نوێ خەڵک لی
 کەوتنە مقۆ مقۆ وتیان: خیری بە دز کردوو، وتی: خودایە سوپاس بۆ تۆ
 لەسەر یارمەتیدانم بۆ خیرکردن بە زیناکەر دەولەمەندو دز!!

ئیتر یەکیەک هاتە لایو پێی گوت: خێرەکانت هەموویان وەرگیران و
 قبوولن، بەڵکو ئافەرەتە داوین پیسە کە تۆبە بکاو داوین پاک ی دەست پێ
 بکا، بەڵکو دەولەمەندەکەش پەند وەرگیریو دەست بکاتە خیرکردن،
 بەڵکو کابرای دزیش واز لە دزی کردن بینی.

ئەمجار پەرەدگار کۆمەڵێک هەزار دیاری دەکا کە لە هەموو کەس
 زیاتر شیاوی خیرپێ کردن ئەوانیش ئەو هەزارانە کە پێنج صیفە تیان
 تیدا بن. رهوشتی یە کە میان ئەو یە کە دەفەرموی: ﴿للفقراء الذين
 أحصروا في سبيل الله﴾

۱- یە کەم ئەو هەزارانە کە مال و منداڵ و سامانی خۆیان لە
 مەکە بە جێ هێشتوو ئەو مەدینە نیشتە جێ بوون، خۆیان تەرخان کردوو
 بۆ تیکۆشان و خۆبەختکردن لە رێگای خواداو پارێزگاریکردنی پێغەمبەر!

و ەکو کۆمەڵی (صوفە) کە بئەیان لەناو مەزگەوتی مەدینە بوو، پارێزگاری مائەکانی پیغەمبەریان دەکرد و دوژمن نەیدەتوانی فرسەتیان لێ بێن، ژبانی خۆیان لەپێناو خەبات و تێکۆشان لەریگای ئیسلامدا تەرخان کردبوو، بەجۆریک کە ماوەی ئێشکردن و بازەرگانیان نیو ناتوانن بژێو بۆ خۆیان ڤابین بکەن؛ لەگەڵ ئەوەشدا دەست پان ناکەنەو و سوال ناکەن و ئەوەندە نەفس بەرزێ کەسێ نەزانی و گومان دەبا کە ئەوانە تیرو تەسەل و دەوڵەمەندن، کەسیک زۆر بە روونی تێیان نەفکریو توێژینەو ەیان تێدا نەکا حەقیقەت و چۆنیەتی ئەوانی بۆ ناشکرا نابێ، چا ەەرچەندە نایەتە کە دەربارە ی ئەوان ەاتۆتە خوارێ بەلام دەقە کە ی گشتی یەو بۆ ەەموو ەەژاریکی رەوشت بەرز ی ەەموو رۆژگاریک دەبێ، ەەر کەسیک ئەو رەوشتانە ی تێدا بن، دەقە کە دە یگریتەو.

ئێینو عەباس دە یگریتەو دە فەرموی: رۆژیک پیغەمبەر لەناو کۆمەڵی صوفەدا راو ەستا و ەەژاریانی بینی، کۆشش و ڤاپاکیانی ەەست پێ کرد، فەرموی: مەزگینیتان لێ بێ ئە ی کۆمەڵی صوفە! ەەر کەسیک لە ئۆمەتی من لەسەر رەوشتی ئێو بێ و بەرد ەوام لەسەر ئەو رەوشتانە ب مینیتەو و رازی بێ بە بەشی خۆ ی ئەو لە ەاو ەلانی منە..

۲- دوو ەم ئەو یە: کە نەتوانن کار بکەن ﴿لایستطیعون ضربا فی الأرض﴾ واتە: ناتوانن بازەرگانی و ئال و وێر بکەن و بە شوێن کاسبی دا بگەرێن، چا چ لەبەر پیروی کە نەفتی بێ، یان لەبەر نەخۆشی بێ، یان لەترسی دوژمن بێ، یان لەبەر ەەر ەویەکی تر بێ.

۳- سێ یەم نەفس بەرز ی بێ متمانە ییانە، ەیچ ەومیدیکیان بە مائی خەلک نیە، ئەوەندە نەفس بەرز و ەیندە بەقەناعەتن لەبارە ی خواردن و پۆشاک و ەەلس و کەوتیان ەەر بە تەواوی ئەو لایەنانە یان فەرامۆش کردو وە، ەیچ گرنگی بەکی پێ نادەن.

هەر له مانای ئەم رستەییە نایەتە کەدا ئەبوهو رەبیرە فەرموودە یەك دەگیرێتەوه کە دەفەر موی: (لِلسْ الْمَسْكِينِ بِهَذَا الطَّوْفِ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَانِ وَاللَّقْمَةُ وَاللَّقْمَانِ وَالْأَكْلَةُ وَالْأَكْلَانِ وَلَكِنَّ الْمَسْكِينِ الَّذِي لَا تَجِدُ غِنًى يَغْنِيهِ، وَلَا يَفْظُنْ فَيَتَصَدَّقَ عَلَيْهِ، وَلَا يَسْأَلُ النَّاسَ شَيْئًا) رواه احمد أيضا عن ابن مسعود.

واتە: هەژار ئەو کەسە نە کە دەرگا و دەرگا و دوکانە و دوکان دەگەرێ، دەنکە خورمایەك یان دوو دەنکە خورما، پاروێ نایەك یان دوو پاروێ نان پەیدا بکا، بەلکو هەژار ئەو کەسە یە هیچی نەبێ و کەسیش پێی نەزانێ کە هەژارە هەتا شتی بەنێ و خێری پێ بکەن، داوا لە کەسیش نەکا و دەرۆزە نەکا.

۴- رەوشتی چوارە میان ئەو یە کە چەند نیشانە یە کێ تایبەتیان هەیە (تەرفەم بسمام) ناسین و پێزانین و دۆزینە و یان پێوستی بە لیۆردبۆنە و تەفکیرینی موسوڵمانان هەیە، لێزانی و دووربینی و عەقل و هۆشی تایبەتی گەرە کە، پێوستە لە هارسی و خزم و کەس و کاریان پرسیار بکری، وێ دەچی دیاردە ی هەژاریان پێو دیاری و کزو لاوازو پۆشاک دراپن، بەلام زۆرجار ئەم دیاردە بەرچاوانە نابنە نیشانە ی هەژاری و نەبوونی؛ چونکە وادەبێ دوو کەس یە کێکیان خۆ بە هەژار پێشان دەدا و پۆشاک دراپو سەرگوێ رووت و پێ خاوسە، یە کێکیشیان پۆشاکێکی پاک و خاوین و مام ناوەندی دەپۆشی و وێ دەچی ئەم هەژاری و ئەوی تریان درۆ بکا!!

۵- رەوشتی پێنجەم دەرۆزە نەکردنیانە ﴿لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِخْفَافًا﴾ واتە: بەهیچ جوێرێك سوال ناکەن و نەفس بەرزن و نەفس بەرزبان رەوشتیکی هەمیشەییانە و بەهیچ جوێرێك داوا لە کەس ناکەن. هەندێ لە راقە کەرانی قورئان دەفەر موی: مەبەست لە ﴿لَا يَسْأَلُونَ﴾

الناس إلحافاً ۞ نهویه که بهئیلحاح داوا له کهس ناکهن، واته سوال ده کهن بهلام به نه زاکهت و ئیلحاح ناکهن! چونکه کهسیک سوال بکاو بهشی خوشی هه بی نهوه پیی ده لئین ئیلحاف کهرو ریگر، کهوابی نه رستهیه ئامارهیه بو خراپحالی نهو کهسانه ی که هه یانهو سوال ده کهن، سوال کردنیان کردۆته پیشه! زوریهی سوالکه رانی نه مړۆ لهو ئیلحاف که رانهن.

﴿وَمَا تَنْفَقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ هه ر خیرو خیراتیکی بکهن کهم بی یان زۆر بی خودا ناگادارهو پیی ده زانی و ناگای لیهتی و مه بهست و نییهتی به خشنده که ده زانی بۆچی یه و بۆچی نیه، پاداشتی پیروستیان ده داتهوه. ﴿الَّذِينَ يَنْفَقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً﴾ نهوانه ی مال و دارایی خویان ده به خشن، له هه موو شوین و کاتیکی ده؛ به شهوو رۆژ، به نهیینی و به ناشکرا، هیچ شتیکی نایته له مپهرو مانع له بهردهم مالبه خشینیان دا، نهوانه ﴿فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ پاداشتی باشیان له لای خودایه و له گه نجینه ی رحمهتی خوی خه لاتیان ده داتی، نهوانه له جیهان دا نه رکی سه رسانی خویان نه نجام داوه، ئیتر ﴿وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ ترسیان نیه و سه ربه رزن، چونکه نهوانه نهو کاته ی پیروست بووه مالی خویان به خشن به خیلی و رژدی و چروکیان نه کردوه، یارمهتی هه ژارانیان داوه، ﴿وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ خه م و خفهتی نهو هشیان نیه که فرسه تیان له کیس چووبی، چونکه نهوانه نهو نه ده نهفس بهرز بوون هه موو ئاوات و هیوایه کیان نهو هبوو پیداویستی بی نه وایان دابین بکهن و یارمهتی هه ژاریکی بدهن و، برسییه ک تیر بکهن، یان کهل و پهل و تفاق ی پیشمه رگه یه کی ئیسلام دابین بکهن و بینیره نه سه ر سنوورو، سه نگهرو که لینیکی پی بگرن، تا بهرگری له مال و نامووسی موسولمانان بکهن.

زیانی ریباً (سود) بۆ تاک و کۆمەل

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ
 مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ
 وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُد مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ
 إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ
 اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾
 الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ
 أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يَتَأْتِيهَا
 الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
 ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ
 رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ
 فَنظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾
 وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ
 وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

ئەمجار دوای ئەوەی لەنایهتی پێشوویدا باسی مالبەخشین و خێرۆمەندانی کرد، کەلەپێناو رەزامەندی خۆدادا مال و دارایی خۆیان دەبەخشن، هیچ مەبەستیکی تریان نیە جگە لە رازیبوونی خۆیان! باسی ئەوانەیی کرد کە مالی خۆیان دەبەخشن بەبێ بەرامبەر، ئەمجار دیتە سەر باسی ریبیا وەرگران و سوودخۆران کە بەبێ بەرامبەر مال وەرەگرن و بەناڕەوا هەژارو نەبوان دەروتیننەو! دەفەرموێ: ﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾ ئەو کەسانەیی کە سوود وەرەگرن و ریبیا خواردنیان بەلاو رەوایە بەبێ هۆی رەواو بە ناحەق، بەبێ ماندوو بوون و کێشش مال و سامانی خەڵکی دەخۆن، ئەوانە لەچەواشەیی و دڵەراوکی و وێژدان مردوویی و رۆچوون لە کردەوێ دنیاییدا وەک ئەو شیت و دەست لی وەشاوانە وان کە جنۆکە دەستیان لی دەوەشین!

ئەوانە کاتیەک رۆژی قیامت زیندوو دەکێنەو، هەر لەو کاتەو لەگۆڕ دینە دەری تا دینە دەشتی مەحشەرو دوایی بەرەو بەهەشت و دۆزەخ دابەش دەکێن -شەپڵە لی دراو و هەلس و کەوتیان بەناریک و پێکی دیتە پێش چاو- هەموو دەم شیوە شیاوو لەش داھێزارو و سەر لی تێکچوون بەهۆی ئۆبالی قورسایی ئەو ماله حەرام و سوود نامێزەیی کە لە دنیا دا بە ناڕەوا خواردوویانە، بە جۆریک رەنگ و روخساریان لە هەموو کەس جیاوازه، ناتوانن ری بکەن و هەرکەوێستیان بجوولێن ئەندامەکانیان هاوکاریان ناکەن و لەدوایان نایەن، ئەمەش وێنەیەکی دزیو قێزلیکراوی هەیە، بەلگەیە لەسەر ئەو حالەت و دیاردەیە کە نیظامی سەرمایەداری سوودنامیز لە جیهانی هاوچەرخدا بەدی دەھێنێ، هەلکشان و داکشانی بازارو دڵەراوکی و لەگریژەنەچوونی سیستەمی ژیان و بلابوونەوێ ترس و لەرزو نەخۆشی دەمارگیری و دەروونی و جۆرەھا

دەردو مەینەتی تر هەموویان دیاردە ی سووحواردن و ریبای وەرگرتن!!
 زوربە ی راقە کەرانی قورئان لەسەر ئەوەن کە مەبەست لە وشە ی
 ﴿لایقومون﴾ هەستانە وەیانە لە گۆرەکانیان تا کاتی کۆبونە وەو
 دابەشبوونیان بۆ بەهەشت و دۆزەخ. واتە هەلسان و جولانیان بە
 شێوەیەکی ناسایی بەو دەلێ ی جوولە و هەستانی پەرکەمدارە و دەلێ ی
 شیتن و شەیاتینی دەستی لێ وەشاندوون ﴿ذلک بأنهم قالوا إنا البیع مثل
 الربا﴾ چونکە ئەوان دەیانگوت: سوودو ریبای وەکو کڕین و فرۆشتنی
 ناسایی وان، بۆچوونەکیان بەتال و پووج بوو کە پێیان وابوو: ریبای بەیە
 وەکو یەکتەترین!! دەیانگوت: چۆن رەوایە شتیەک کە نرخ ی حازری
 دیرەمیەک بێ دروستە بەقەرزی بیفرۆشی بە دوو دیرەم، هەر بەو جۆرە
 رەوایە نینسان کاتی پێویستی دیرەمیەک وەرگیری و کاتی هەبوون و
 ناسایی دوو دیرەم بداتەو، خۆ هۆی زیادەکە لە هەردوو سەوداکاندا
 ماوەکەیه، دە ی بۆ ئەویان دروستە و ئەمیان نادروستە؟؟

نێتر پەرەردگار بۆچوونەکیانی رەتکردە و ئەوە ی ناشکرا کرد کە
 پێک گرتن (قیاس) هەکیان هەڵەیه و فەرمووی: ﴿وأحل الله البیع وحرم
 الربا﴾ پەرەردگار کڕین و فرۆشتنی حەلال کردووە و ریبای یاساغ کردووە،
 چونکە سەودا و مامەڵە بەردەوام تێبینی ئەوە ی تێدا دەکری کە کڕیار
 سوود لە کالای کێدراوەکە ی دەبینی، بۆ نموونە کە سیەک گەنم دەکڕی یان
 لێ ی دەخوا، دەپچینی، یان دەیفروشیتهو، پارەکە بەرامبەر کالاکەیه و
 کڕیارو فرۆشیار هەردووکیان رازین!! بەلام ریبای و نیه چونکە لە مامەڵە ی
 ریبای نامیزدا خاوەن پارە ئەندازەیهک پارە یان کالایەک دەداتە کابرایەک
 دوایی پاش ماوەیهک زیاد لەو ئەندازەیه ی لێ وەرەگریتهو، ئەو زیادە ی
 وەری دەگریتهو هێچ بەرامبەریکی نیە و بەرەزامەندی کابرای خاوەن ئاتاج
 نیە، ئەو بەناچاری ئەو زیدەیه دەدا بە خاوەن سامانەکە. ﴿فمن جاءه

موعظة من ربه فانتهی فله ما سلف ﴿ كه سیټ نه وهی پی گه یشته که ریباً یاساغهو خیرا وازی لی هیټنا ، نه وه نهو ریبایه ی له وه پیش و هری گرتوه بۆ خویه تی و داوای نه وهی لی تا کرئ که نهو ریبایه ی له وه پیش و هری گرتوه بیداته وه ، به لکو نه وه نده به سه که نیتر له وه به ولاره ریباً و هرنه گری ﴿ و امره إلى الله ﴾ لی بوردن و چاوپوشی لی کردنی به ده ست پهروه ردگار هو ، بۆ خوی ده زانی روژی قیامت چی بۆ پرپار ددها ، ﴿ ومن عاد فأولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ﴾ که سیټک دوا ی نه وه بگه پته وه بۆ سوود و هرگرتن و ریباً خواردن ، وه کو سهرده می نه زانی و جهالته هه ژاران بچه وسینیتته وه ، نه وه شیای سزای توندی دۆزه خو له ناو ناگرده روژگاریکی دوورو دریژ ده مینیتته وه و تۆله ی نه و سهرپیچی کردنی لی ده ستیندریتته وه) .

﴿ يحق الله الربی ویربی الصدقات ﴾ پهروه ردگار خیرو به ره که تی مال و دارایی سوود تیکه وتوو ناهیلئو گه شه ی پی ناکا ، هه رچه نده به وراثته مال و سامانه که به هوی ریباه زیاد بکا ، به لام له راستی دا هه ر رو له نه مان و به ره و فهوتان ده چی . به پیچه وانه وه صده قه و خیرو خیرات خودا به ره که تی تی ده خاو خیرو بیره که ی دووچه ندانه ده کاته وه ، له دونیادا هه رگیز صده قه و خیرلی کردن مال و دارایی که م ناکاته وه و خوا بوی پرده کاته وه ، له روژی قیامه تیش دا خیرکه ر پاداشی خیرکردنه که ی به دوو چه ندانه و چه ند چه ندانه و هره گریتته وه ، دیارده یه کیش له دیارده مه عنه و ییه کانی خیرو خیرات نه وه یه که کابرای خیرکه ر هه میشه لای خودا واده میزاد خو شه ویسته و ، که س هه سوودی پی ناباو زیانی پی ناگه یه نی و دزی لی ناکه ن . به پیچه وانه وه بابای سوودخۆر هه میشه لای خودا و به نده کانی دزیوه رقیان لیسه تی ، هه موو که س به چاوی سووک ته ماشای ده که ن و پییان خو شه تووشی به لام موسیبه ت بیی ، هه موو که س

چاوه پروانی نهوه یانه که تووشی روژیکسی رهش بیی! نه مهش دیاردهیه که زور جاران له سوود خوران دیاری ده داو، ریباهه رگران مال و سامانیان ته فروتونا ده بی و له کوتایی دا ته ندروستی و سامانیان تووشی نه هامه تی دی و مالیان به فیرو ده چی و لهش و لاریان تووشی نه خوشی سامناک ده بی و به خویان و مال و دارایی یانه وه ده پوو کینه وه.

بوخاری و موسلیم له شه بوهورهیره وه هه دیشک ده گپرنه وه له پیغه مبه ره وه ﷺ که فهرموویه تی: (من تصدق بعدل تمرة من کسب طیب سوا یقبل الله تعالی إلا طیباً - فان الله یقبلها یمینه ثم یربها لصاحبه کما یربی احدکم فلهو حتی تکن مثل الجبل) واته: که سیک به شه دازه ی ده نکه خورمایه ک له مالی پاک و خاوینی خوی بهه خشی - خوداش ته نها شتی پاک قبول ده کا - پهره ردگار به دهستی راستی لی و هره گری و بو خاوه نه که ی پهره رده ی ده کا، وه کو چون یه کی له ئیوه جوانوی پهره رده ده کا، تا نه وه ده نکه خورمایه به نه دازه ی کتویک گه وه ده بی. ﴿والله لا یحب کل کفار اثم﴾ پهره ردگار هه رکه سیک به رده وام بی له تاوان کردن داو سوپاسگوزاری نیعمه تی خودا نه بی و له مال و دارایی خوی نه به خشی، خوشی ناوی و رقی لی ده بیته وه. چونکه شه سامانداره رژه پیریستی و ناتاجی هه ژاران ده قوزیته وه به هه لی ده زانی که بیانچه و سیئیته وه هه ست به نیش و نازاری هه ژاریان ناکا، نه مهش نه وه ده گه یه نی که سوود خواردن کارو کرده وه ی کافرو خوانه ناسانه نه ک هی موسولمان!

شه مجار پهره ردگار به راوردییه ک له نیوان هه لئس و که وتی خودانه ناس و ریباخو و موسولمانان دا ده کاو ده فهرموئی: ﴿ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات﴾ نه وانه ی پروایان به نایینی نیسلام هیناوه و خودا ده ناسن و پروایان به پیغه مبه ره یه گوفتارو کرداری چاک نه نجام ده دن و دل و

دەروونی خۆیان پاک دەکەنەو، یارمەتی هەژاران دەدەن و قەرزداران مۆلت دەدەن ﴿وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ نوێژ دەکەن کە یادی خودایان بێردەخاتەو و نزیکیان دەکاتەو لە بارەگای زاتی بێچوونی ﴿وَاتُوا الزَّكَاةَ﴾ زەکاتی مال و سامانی خۆیان دەردەکەن، کە دەبێتە هۆی بارسووک کردنی هەژاران و بلاوکردنەوی خوشەویستی لەنیوان ساماندارو هەژاراندا، ﴿لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ ئەوانە پاداشی تەواویان لەلای خودا بۆ نامادەکراوە، روژی قیامت پێی شاد دەبن، شانازی بەکرداری چاکی خۆیان دەکەن.. ﴿وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ لە داھاتوو ناترسن و دُنیا دەبن لە ناگامی حیساب و لیکۆڵنەو، ﴿وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ خەم و خەفەتی رابوردووشیان نیە، شتیک نیە حەسرەتی بۆ بخۆن و بڵێن خۆزگا بمانکردایەو دەستی خۆیانی بۆ بشکێننەو.

دوا بەدوای ئەم بەرامبەری کردنە لەنیوان ناکام و پاداشی رێبا خۆرو موسوڵمانانی کردارچاکدا جاریکی تر پەرورەدگار بانگی موسوڵمانان دەکاو دەفەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ﴾ ئەو کەسانە ییمانتان هیناوە و بپرواتان بە فرمان و نەهییەکانی پەرورەدگار هەیه، خۆتان لە سزای سەختی خودا بپاریزن، پابەندی فرمان و نەهییەکانی بن، چی دەفەرموێ: بیکەن، ئەنجامی بدەن، چی نەیی لێکردن لێ دوورکەونەو، ﴿وَذُرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا﴾ ئەو قازانج و سوودە لای قەرزداران ماوەتەو وازی لێ بێنن و گەردنیا نازاد بکەن ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ئەگەر راست دەکەن ئێوە بەدل بپرواتان هیناوە، بەراستی پابەندی فرمان و نەهییەکانی نایینی ئیسلامن!!

ئەمە ئاماژەیە بۆ ئەو ئەگەر کەسێک دوای ئەم فرمان و نەهی و هەپەشە، وازی لە سوودخواردن و رێبا وەرگرتن نەهینا بە موسوڵمان حلیب ناكرێ و بەكافری دەمرێ و هەتا هەتایە لە دۆزەخدا سزا دەدرێ،

چونکه ئایینی ئیسلام ئایینیکی تیرو تەسەل و یەکانگیرە، دەبێ موسولمان پروایان بە هەمووی هەبێ، کەسیک پروای بە بەشیکی هەبێ و پروای بە بەشیکی نەبێ بە موسولمان دانانرێ و لەریزی ئەوان حسیب ناکرێ، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێ: (لا یزنی الزانی حین یزنی وهو مؤمن ولا یشر الخمر حین یشرها وهو مؤمن).

﴿فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا﴾ ئەگەر ئێوە ئەم موسولمانان! وازتان لە سوودخواردن و رێبا وەرگرتن نەهێناو دەستان هەڵنەگرت لەو رێبایەیی ماوه لای قەرزدارە کانتان ئەوه ﴿فَأَذِنُوا لِحُوبِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ بزانی کە ئێوه شەڕیکی سامناک و دژوار لەگەڵ خوداو پێغەمبەر دەکەن، نامادەبن بۆ جەنگان لەگەڵ خوداو پێغەمبەردا، چونکە ئێوه بەم هەڵۆستەتان دوژمنایەتی خوداو پێغەمبەر دەکەن و پابەندی شەریعەتەکی نابن، کەسیکیش خودا دژایەتی بکا رقی لی ی دەبێ و تۆلە لی دەستینێ، لە جیهان دا بەوه تۆلە لی دەستینێ کە زەرەر و زیانی لی دەدا و لە قیامەتیشدا بەناگەر سزای دەدا، کەسیک رقبەری خوداو پێغەمبەر بکا و فەرمانبەرداری فەرمان و نەهییەکانی نەبێ دەبێ شەڕی لەگەڵدا بکری وەک کافرو هەلگەراوه حیسابی بۆ بکری: ﴿وَإِنْ تَبْتِمُ فَلَکُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِکُمْ﴾ ئەگەر تۆیەتان کردو وازتان لە رێبا هێناو پابەندی فەرمانی ئایین بوون، ئەوه دەتوانن دەست مایە کەتان وەر بگرنەوه ﴿لَا تَظْلَمُونَ﴾ زیاده لە قەرزدارەکان وەرنەگرن و ستمیان لی بکەن: بەوه کە لە دەست مایە کەتان کەم بکەنەوه، بەلکو ئێوه دەتوانن دەست مایە کەتان بەبێ زیادو کەم وەر بگرنەوه.

ئەمجار پەر وەردگار فەرمان دەکا کە لەگەڵ قەرزدارە نەبە کاندایە نەزاکەت بن و دەفەرموێ: ﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾ ئەگەر

هاتو قهرزداره که نه بوو بوو نه یده توانی خیرا ده ستمایه که بداته وه نه وه مؤله تی بدن تا شتیکی ده ست ده که وئو ده توانی قهرزه که بداته وه، پیغه مبه ر ﷺ له فهرمووده یه کی دا که نه بوهوره یره لیه وه ده یگیرته وه و موسلیم ریوایه تی کردوه، ده فهرموی: (من نفس عن مؤمن کربة نفس الله عنه کربة من کرب يوم القيامة ومن یسر علی معسر یسر الله علیه فی الدنيا والآخرة).

چونکه حیکمه تی پووچهل کردنه وه ی یاسای ریب کاتیکی دیاری ده دا نه گهر تنگ به قهرزداره که هه لئه چنری و نهرم و نیانی له گهل دا بکری، ﴿وإن تصدقوا خیر لکم﴾ خو نه گهر پیاو ته تی له گهل قهرزداره نه بوه کان بکه ن و له هه موو قهرزه که، یان له هه ندیکی خوش ببن، نه وه له مؤله تدانه که باشتره بو نه وان و بو ئیوه ش خیری زیاتره، ﴿إن کنتم تعلمون﴾ واته: نه گهر ئیوه ده زانن لیخوشبون له هه موو قهرزه که، یان هه ندیکی خیری زیاتره له مؤله تدان و له سهر وه ستان! نه وه به گویره ی زانیاری به که ی خوتان بکه ن و له براکانتان خوش ببن و ره حم و به زه یی خوتانیان بو ده ربخه ن! ناشکرایه که نه مه هه لئانی تیدایه بو لیبوردن و یارمه تیدانی قهرزداری نه بوو، داوای نه وه له خاوه ن قهرزه کان ده کا که گیانی هاریکاری و یارمه تیدانیان تیدابی، هه ریه که له عاست خو یه وه بارگرانی له سهر برای موسولمانی سووک بکا. پیغه مبه ریش ﷺ ده فهرموی: (المؤمن للمؤمن کالبنیان یشد بعضه بعضاً) موسولمان بو برای موسولمانی وه کو چینی دیوار وه هان یه کتری جوش ده دن و هه ریه که یان نه وی تر قایم ده کا. نیمامی طه حاوی له بوره یده ی کوپی حه صیبه وه فهرمووده یه کی تری پیغه مبه ر ﷺ ده یگیرته وه ده فهرموی: (من أنظر معسراً کان له بكل يوم صدقة...) که سیک مؤله تی قهرزداریکی نه بوو بدا هه موو روژیک به نه ندازه ی قهرزه که خیری ده گاتی.

هەردوو نێمام ئەحمەدو موسلیم هەدیثیکی تریان لە کەعبی کوری
عەمرەو گێراوەتەو کە پیغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (من أنظر معسرا أو
وضع عنه أظله الله في ظله) کەسێک قەرزداریکی نەبوو مۆلت بدا، یان
لەقەرزەکە ی سەری دابشکێنی، ئەو خودا روژی قیامت دەیخاتە ژێر
سێبەری خۆیەو.

ئەمجار پەرەردگار نایەتی ریبای بەم نامۆزگارییە کاریگەرە کۆتایی
پێ هێنا، کە ئەگەر موسولمان گۆیی بۆ بگرێ مالبەخشینی بەلاو
ناسایی دەبێ و چی لە جیهاندا یە بەلایەو بێ با یەخ دەبێ و ئەگەر
هەمووی هی ئەو بێ و بیبەخشێ شتیکی ناسایی دەبێ، سەیر بکە چۆن
کۆتایی بە نایەتە کە دینی و دەرەمۆی: ﴿واتقوا یوما ترجعون فیہ الی
الله﴾ بترسن لەناخۆشی ئەو روژە سامناکە کە غەم و پەژارە ی دونیاتان
لەترسی حیساب و لیکۆلینەو - لەبیر دەچیتەو بترسن لە روژیکی
سامناک و گەرەو وەها کە ئێوە تییدا دەگەرینەو بۆ لای خودا و لەسەر
کردارە کانتان حیسابتان لەگەڵ دەکاو سزاو پاداشتان دەداتەو؛ لەسەر
چاکە پاداش و لەسەر خراپە سزاتان دەدا ﴿ثم توفی کل نفس ما کسبت﴾
ئەمجار هەموو کەسێک لە خێرو شەر شیای چی بێ وەری دەگرێ، هیچ
ستەمیان لێ ناکرێ و لە پاداشی کرداری چاکتان کەم ناکریتەو و لەرێژە ی
سزاشتان زیاد ناکرێ!!

ئێبنو جورەیح دەڵێ: نایەتی ﴿واتقوا یوما﴾ نۆ شوو پیش لە دنیا
دەرچوونی پیغەمبەر ﷺ هاتۆتە خواری، ئێبنو جریبەرو موقتیل دەڵێن:
حەوت روژ لە پیش لە دنیا دەرچوونی پیغەمبەر ﷺ هاتۆتە خواری،
هەندیکی دەڵێن: سێ شوو، بریکیش دەڵێن: سێ سەعات پیش لە دنیا
دەرچوونی پیغەمبەر نازل بوو، عەبدوللای کوری عەباس دەڵێ: لەنیوان

هاتنه خواره وهی ئەم نایهتەو لە دنیا دەرجوونی پیغه مەبر ﷺ سیو یەك روژ بووه.

شایانی باسه که پەرەردگار سوودی بە چوار قۆناغ حەرام کردوو، وهکو چۆن عەرەقخواردنەو هەشی بەچوار قۆناغ یاساغ کردوو، نایهتی یەكەم که دژی رība دەدوێ لەمەكکه هاتۆته خواری، نایهتەکانی تر لە مەدینه هاتوونەته خواری.. ئەمەش قۆناغەکانی حەرامکردنەكەن!!

۱- قۆناغی یەكەم، پەرەردگار لەمەكکه ئەم نایهتە ناردە خواره وه كەدە فەرموێ: ﴿وَمَا أَوْتَيْتُمْ مِنْ رِيبَا لِيَرْبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ﴾ الروم/۲۹. هەر لە مەكکه دەربارەى عەرەقخواردنەو ئەم نایهتە هاتە خواری که دە فەرموێ: ﴿وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأعنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا﴾ النحل/۶۷. لە هەردوو نایهتەكان دا تەمەیدو رێخۆشکردن هەیه بۆ حەرامکردن و یاساغ کردن ناماژەیان تێدايه بۆ دووركەوتنەوه لە رība عەرەقخواردنەوه.

۲- قۆناغی دووهم : قورئانی پیرۆز چیرۆکی ئەو جوله كانه مان بۆ دەگێڕێتەوه که رībaيان لى حەرام کرابوو کهچی گویان بە نەهیه که نەداو هەرله سەر رība خواردن بەردەوام بوون، ئیتر خودا سنزای دان تۆلەى سەرپێچی کردنەکیانی لى ستاندن، دە فەرموێ: ﴿وَأَخَذَهُمُ الرِّيبَا وَقَدْ نَهَوُا عَنْهُ﴾ النساء/۱۶۱. بۆ قەدەغەکردنی عەرەقخواردنەوهش دە فەرموێ: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخمرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ البقره/۲۱۹. هەردوو نایهتەكان هەرەشەو بۆنى حەرامکردنیان تێدايه.

۳- قۆناغی سێهەم : پەرەردگار نەهى کرد که رībaى فاحیش و دوو چەندانەو چەند چەندانە نەخۆن و دە فەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّيبَا أَضَاعًا مِثْلَ مِثْلٍ﴾ العمران/۱۲۰. ئەمەش دەق وهکو قۆناغی سێهەمی عەرەقخواردنەوه وایه که دە فەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ

وَأَنْتُمْ سَكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ ﴿النساء/۴۲﴾.

ههردوو نایهته که نهی ناشکرایان تیدایه؛ نایهتی ربا نهی تیدایه
له شیویهک له شیویهکانی ربا خواردن شهویش ربا وهرگرتنه به.
شیویهکی دووجهندانو زیاتر. نایهتی (خهمر)یش نهی له خواردنهوهی
عهرهق دهکا له کاتیکدا که نهو کهسه دهیهوئ نویژ بکا!

۴- قوناغی چوارهم: حهرا مکردن و یاساغ کردنی سهرتاسهریه بو
ریباوهرگرتن و عهرهقخواردنهوه، نهوهتا له نایهتهدا پهروهردگار نهی
لهوه دهکا که قهرز لهسهر قهرزداره که زیاد بکاو دهفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ بو
عهرهقخواردنهوهش پهروهردگار فرمانی به موسولمانان کرد که بهههمو
شیویهک و له ههمو کات و ساتیکدا خوین له عهرهقخواردنهوه
پیاریزن و پتیا دهفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ
وَالْأَزْلَامُ رَجَسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ المائدة/۹۰.

نووسینی قهرزو شایهتی تیداگرتن، بارمه تیدا وهرگرتن

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَيْنْ مَقْبُوضَةً فَإِنْ أَمِنَ
بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمْنَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا
الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ عَاثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

شه مجار دواي شهوهی پهروهردگار باسی بهخشین و یارمهتیدانی
ههزاران و پاداشی باشی بهخشندهیی کرد، باسی رباو زیانهکانی کرد،
دوا بهدواي شهو باسانه باسی قهرزدان و دهستگرتنی شهو کهسانهی که

ئاتاجیان پییه تی - به بی سوودو زیاده وەرگرتن لییان - ده کاو روونی ده کاته وه، باسی فرۆشتنی کالاو به قهرزدانی و ریگهی چه سپاندن و تۆکمە کردنی ئەو مامەلەیان بۆ دیاری ده کا، بۆ ئەوهی مافی هیچ کامیک له خاوهن قهرزو قهرزدار پیشیل نه کریۆ مامەلە که چۆنه و چۆن ریک که وتوون ئاوا نووسەر یک بۆیان بنوسیۆ شایه تی له سەر بگیریۆ واز له مامەلە ی ریا نامیز به یندریۆ، موسولمانان روو بکه نه خیرکردن و قهرزدان و یارمه تیدانی خاوهن ئاتاجان و رهحم و به زهیی بکه نه رهفتاری خۆیان و هاریکاری یه کتری بکه ن و فهرمووی: ﴿یا ایها الذین آمنوا اذا تداینتم بدین الی أجل مسمی فاکتبه﴾ ئەمی ئەو که سانهی نیمانتان هیناوه موسولمانان! نه گهر مامەلە ی کرپن و فرۆشتنتان کردو قهرزی تیکهوت و کهوته (ذمه) وه، جا فرۆشتنی شتیکی حازر به پاره یه کی قهرز بوو، یان فرۆشتنی کالایه ک بوو به پاره ی حازر که له وه دوا ئەو کالایه ته سلیم بکری، - به مهرجی جینس و نه ندازه و چۆنیه تی ئەو کالایه له سه ودا که دا روون بکریته وه - که به مهره بی پئی ده گوتری: سه له م. یان بری پاره تان دا به قهرز بۆ ماوه یه ک، ئەوه له م حالاندا و اباشه چۆنیه تی مامەلە که و جۆری ریک که وتن و سه ودا که بنوسیۆ، ماوه ی قهرزه که به روژو به مانگ و به سال دیاری بکری، به جۆریک که کاتی وەرگرتنه وه ی قهرزه که - چ کالای بی یا پاره - دیار بی، هیچ ته م و لیلی یه کی تیدا نه مینی ﴿ولیکتب بینکم کاتب بالعدل﴾ با ئەو نووسهری قهباله نامه که تان بۆ ده نووسیۆ دادپه روره بیۆ به یه کسان و یه ک چاو سهیری سه ودا که ره کان بکاو، نه چی قهباله که وا بنوسیۆ زیانی لایه کی تیدابیۆ سوودی لایه کی تیدابی، ده بی نووسینه که ی مانای روون و ئاشرای هه بی، خۆ پیاریزی له مو شتانه ی که زیاد له مانایه ک ده به خشن، نووسهری قهباله، وه کو قازی دادوهر وایه له نیتوان خاوهن قهرزو قهرزداردا، ئەمهش ئەوه

دەخوازێ کە نووسەر ئەمەین و عادل بێ، ﴿وَلَا يَأْب كَاتِبُ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ﴾ نابێ نووسەر سەرپیتی بکا لە نووسینی قەبالە بەو شیوەی کە خودا فیری کردووە، زیادو کەمی تیدا نەکا و شتیەک نەنووسی زبانی لایەک و سوودی لایەکە تری تیدابێ، نووسین نێعمەتیکی خودایی بە دەبێ نووسەر سوپاسگوزاری ئەو نێعمەتە بێ؛ سوپاسگوزاری بە کەشی بەو دەبێ کە داوایان لێ کرد بۆ نووسینی قەبالە و سەندەدیک گیر نەبێ و سەرپیتی نەکا، مەرجیشە دەبێ نووسەر زاناو شارەزای حوکمە شەرعییەکان بێ و دەبێ مەرجە ئاسایی بە کانی تیدابن، واتە: دەبێ نووسەر دادوەر و زانایی، هەرکاتی داوای لێ کرا قەبالە بنووسی نامادەباش بێ ﴿فَلْيَكْتُبْ﴾ با قەبالە کە بنووسی و هیچ گیریی بەک پیشان نەدا، چونکە بابەتە کە گرنگو پەویەندی بە پاراستنی مافی خەڵکە هەیه، بەتایبەتی ئەگەر مامەڵەچییەکان نەخوێندەوار بوون، ﴿وَلِيَمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ﴾ دەبێ قەرزارە کە؛ ئەو کەسە قەرزە کە دەکەویتە سەر ناوەرۆکی قەبالەنامە کە بۆ نووسەرە کە بلی: تا ببێتە بەلگە لەسەری بە دەمی خۆی دان بە قەرزدارییە کە دا بنی و ئەندازە و مەرج و ماوە کە دیاری بکا، چونکە ئەو خۆی بەرپر سيارە لە جێبەجێ کردنی ناوەرۆکی ئەو قەبالەنامەیه. ﴿وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ﴾ با ئەو قەرزارە لەخودا بترسی و چی لەسەرە بەتەواوی بیلی ﴿وَلَا يَخْشَ مِنْهُ شَيْئًا﴾ هیچی لێ کەم نەکاتەو، بەتەواوی ئەندازە قەرزە کەو ماوە و مەرجەکانی روون بکاتەو ﴿إِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهَا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْلِكَ هُوَ فليَمْلِلْ وَلْيَهُ بِالْعَدْلِ﴾ ئەگەر قەرزار نەفام و کەم هۆش بوو، یان مندال بوو، یان پیری خەلفا بوو، یان نەزان بوو نەیدەتوانی ناوەرۆکی قەبالەنامە کە بەریک و پیتی بۆ نووسەر رەت بکاتەو، پتووستە وەلی و سەرپەرشتیارە کە یان وەکیل و مۆتەرجمە کە دادوەرانه ئەو ئەرکە ئەنجام بدەن هیچ کەم و

کۆری تیدا نەکن، ﴿واستشهدوا شہیدین من رجالکم﴾ داوا بکەن دوو
 پیای موسوڵمان و عادل ئاگاداری مامەلە بقرەزە کە بن و، ئاگاداری
 ناوەرۆکی قەبالە کە بن ﴿فان لم یكونا رجلین فرجل وامرأتان﴾ نەگەر دوو
 پیای ریک و پیک دەست نەکەوتن با پیاییک و دوو ژن ببن بە شایەد
 لەسەر سەوداکە ﴿من ترضون من الشهداء﴾ لەوانە ی لە بارە ی ئایین و
 عەدالەتکاری و هەلس و کەوتیان لێیان رازین و دەزانن بەکاری
 شایەتیدانە کە دین؛ بۆیەش مەرجی لی رازی بوون بۆ شایەتی ئافرەت
 داناو، چونکە ئافرەت بۆ شایەتیدان زەعیفە و خەلکی تر کە مەتر
 متمانەیان پێتەتی، لەبەرئەو بوونی بە شایەت پێوستی بەرەزامەندی
 سەوداکەرەکان هەیە، بۆیەش لە شوینی پیاییک دوو ئافرەتی دیاری کرد
 ﴿ان تضل احدهما فتذكر احدهما الاخری﴾ لەترسی ئەو ی
 کە یەکیکیان رووداوە کە ی لەبەرچوووە ئەو ی تریان بیری پێتتەو، چونکە
 زۆرجار وادەبێ ئافرەت رووداوە کە ی بۆ قۆرغ (ضبط) ناگرێ و خۆی پێو
 هەلەوگیر ناکا، وێ دەچی لە کاتی شایەتیدانە کە ی دا هەلە ی تیدا بکا،،
 بۆیە پێوستە دوو ئافرەت بن، بۆ ئەو ی هەریەکیان رووداو کە بیر
 ئەو ی تریان بخاتەو، ئێتر شایەتی ئەمیان دەیتتە تەواوەری شایەتی
 ئەو ی تریان!

بە کورتی لەبەرئەو ی کە هەریەکیک لە دوو ئافرەتەکان گومانی
 ئەو یان لی دەکرێ هەلە بکەن و سەریان لی تیک بجێ و نەتوانن -وەکو
 پێوست- شایەتیە کە ئەنجام بدەن، بۆیە پێوست بوو دوو ئافرەت
 لەشوینی یەک پیای دابنرین! بۆ ئەو ی نەگەر یەکیکیان شتیکی لە
 شایەتیە کە پەراندو لەبیری چوو بۆ ئەو ی تریان بیری بخاتەو و شایەتیە کە
 تەواو ببێ!

پێوستە قازی بەرامبەر بەیەک، شایەتی لە دوو ئافرەتەکان وەرگری

هەریەکیان بەئاگاداری ئەوی تریان بەشێک لە رووداوێکە بگێرێنەوه!!
 بەلام بەداخەوه ئەمڕۆ زۆر لە دادوەرو قازییەکان -لەبەر نەزانی- گۆی
 بەم لایەنە نادەن و ژێرلیوی دەخەن! بەپێچەوانەوه ئەگەر شایەتەکان
 پیاو بوون پتووستە جیا بە جیا شایەتەکیان لێوە بگێرێ، ئەگەر
 یەکتیکیان شایەتیدانەکی لاواز بوو، وەکو پتووست نەیتوانی شایەتی بدا،
 ئەوه بپروا بە شایەتەکی ناکرێ و شایەتیدانی ئەوی تریش بەنەزەری
 نەیتیار وەرناگیرێ.

ئەمەش نەیتنی تەشریعی ئیسلامی بە کە لەجیاتی پیاویک دوو
 ئافەرەتی داناوێ بۆ شایەتی، چونکە لە کۆمەڵگای ئیسلامی دا واباوێ کە
 ئافەرەت خەریکی مامەڵەی مال و دارایی نەبێ، خۆ بەکێشەو نێزاعی مال
 و سامانەوه هەڵوگیر نەکا! ئیتر بیروھۆشی خۆی تەرخان نەکاتە سەر ئەو
 لایەنە، بەپێچەوانەوه کاروباری ناو مال و پەرورە کردنی منداڵ و
 ریکخستنی مال و خێزان، کە بیروھۆش و توانای ئافەرەت تییاندا لەھی
 پیاو بەهێزترە.. زانیاری و توانای ئافەرەت لە بواری غەیری پەرورە دەی منال
 و نیش و کاری ناو مال و ئەرکە سروشتی بەکانی خۆی زۆر کەمەو
 گرنگی دانی بە غەیری ئەو لایەنە لاوازە.

پتووستە ئاماژە بۆ ئەوەش بکەین کە کارکردنی ئافەرەت لەم
 روژگارەدا لە کاروباری بانق و مامەڵەی کڕین و فرۆشتن هیچ لەم حوکمە
 ناگۆرێ، چونکە نەیتیار بە زۆرینەیه نەک بە کەمینە!!

لەلایەکی ترەوه هەرچەندە لەم روژگارەدا پلەو پایەیی مالی و ئیداری
 دراوێ بەئافەرەت و لەزۆر بواردا کار دەکا، کەچی تاقە تاقە نەبێ
 پیشکەوتویی بە دەست نەهێناوه، زیاد لەوەش هەر گرنگی دەدا بەو
 کارەیی پێی دەسپێرێ و گۆی ناداتە کێشەو نێزاعی نابوری و رامیاری بە
 گشتی بەکان و لەو بوارانەدا پسپۆرییەکی هەمچەشنە پەیدا ناکاوه،

پیشکه وتووویی به دهست ناهینئی و، ههرحهزی له کارکردنه له بواری ئهرکه سروشتی به کانی خۆی داو، پئی خۆشه پسپزپئی له بهرپویه بهردنی نیش و کاری ناومال و پهروه ده کردنی منداڵ و ئه و بوارانیهی که له گهل فسیؤلوجی خۆی ده گونجین؛ وه کو بواری پهروه ده و پزیشکی و رستن و چنن و دوورین....

ئه مجار قورنان سهرنجی ئاده میزاد راده کیشی بۆ لای شتیکی تری گرنک و ده فهرموی: ﴿وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا﴾ واته: نابئی شایه ته کان سهرپیچی بکه ن له ناماده برون بۆ شایه تیدان، به لکو پتیسته شایه ت که به شایه ت گیرا، به ریک و پتیکی رووداوه که تی بگا و به باشی سهرنجی بداتی، ئه مجار کاتی پتیست بچی له بهردهم قازی و دادوهردا به ریکو پتیکی شایه تیه که ی ئه دا بکا!

ئیمامی ره بیع ده فهرموی: ئه م نایه ته کاتی هاتوته خوارئ که هی واهه بوو به ناو خه لکدا ده گه را بۆ شایه تیدان و که سی دهست نه ده که وت! هه ندیکیش ده لێن: مه به ست ئه وه یه؛ که که سی داوای لی کرا بیته شایه ت، نابئی نکولی لی بکا، کاتی شایه تیدانه که شی نابئی نکولی بکا. سهرپیچی کردن له شایه تی هه لگرتن و شایه تیدان هه رامه و ده بی به دل فراوانی به وه به ره و پیریان بچی. ﴿وَلَا تَسْأَلُوا أَنْ تَكْتَبُوا صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلٍ﴾ ته مه لی مه که ن و بیزاری دره مه برن له وه که قهرزه که که مه یان زۆره، بچوو که یان گه وریه، ئیه و قه باله که ی بنووسن له گهل دیاری کردنی کاتی دانه وه شیا.. یان ئه گه ر خاوه ن مامه له کان داویان لی کردن بۆ نووسینی قه باله که هه ر له یه که م روژی مامه له که وه هه تا روژی دانه وه ی قهرزه که هه رکاتی داویان لی کردن بۆ نووسین - قهرزه که که م بی یا زۆر - ئه وه سه ودا که یان بۆ بنووسن! ئه م جه خت و پی داگرتنه به لگه یه له سه ر ئه وه که نووسین به لگه یه کی بایه خداره ئه گه ر مه رجه کانی

دہستہ بہر بین ھویہ کی گرنگہ بڑ چہ سپاندنی مافی نادہ میزادان.

نہمہ کہ پەرورہ دگار دہ فرموی: قہرز کہم بی یا زور، دہ بی نووسریو تہمبہ لی تیدا نہ کری، بڑ نہوہیہ مافی بازرگان و سہودا کہران نہ فہوتی نہمہش یاسایہ کی پیشکہ وتووی نابووری روژگاری نہمروہیہ، نہوہتا نہمروہامو مامہلہو سہودایہک لہدہ فتری تایہتی دادہ نووسریو نہندازہو جوڑہکانی دانہوہی دیاری دہ کری؛ دادگا نہو نویسینہ بہبہلگی چہ سپینہرو بہہیز و ہردہ گری. ﴿ذلکم أقسط عند اللہ﴾ نویسینی نہو قہبالہیہ بہشیوہیہ کی ریک و پیک، عدالت و راستکاری زورترہ لہوہ کہ ہر بہ شایہتی لہسہرگرتن کیفایت بکہن. ﴿وأقوم للشهادة﴾ یارمہ تیدہ ریشہ بڑ راست کردنہوہی لارو ویری شایہ تیدانہ کہ! چونکہ وا دہ بی شایہ تہکان چونیہتی مامہلہ کیان لہبیرنامینی و بہ نویسینہ کہ و ہیریان دیتہوہ. ﴿وأدنی ألا ترتابوا﴾ بہ نویسینہ کہ شایہ تیہ کیان لہ راستی نزیکتر دہ بیو، لہ ناراستی دور دہ کہ ویتہوہ، شک و گومان نامینی لہ دیاری کردنی توخمی قہرزہ کہو نہو و نہندازہو ماوہی نہمہش بہلگیہ لہسہر نہوہ کہ شایہ تہکان مافی نہوہیان ہیہ، پیش شایہ تیدانہ کیان داوای بینینی قہبالہ نامہ کہ بکہن و چاویکی پیدا بخشیننہوہ، یان بویان بخویننہوہ بڑ نہوہی بہ باشی چونیہتی مامہلہ کیان و ہیریبتہوہ.

﴿إلا أن تكون تجارة حاضرة تدبرونها بینکم فلیس علیکم جناح ألا تکتبوا﴾ واتہ: نویسینی مامہلہ کہ پتویستہ مہ گہر نہو مامہلہیہ بازرگانی بہک بی لہ نیوان سہودا کہرہکاندا بکریو حازر بہ حازربیو قہرزی تی نہ کہوی، پارہ بدن و کالا و ہر بگرن، نہوہ نہو کاتہ نہ گہر نہینووسن گوناہتان ناگاتی، چونکہ لہو حالہدا ہیچ کیشہو نیزاعیتک چاوہ پروان ناگری، خاوہن کالا شت دہ داو بہنہخت پارہ و ہردہ گری، نیتر چ پتویستی

به نووسین نیه، به لّام ﴿وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ﴾ له سهودای به حازریش شایه تی رابگرن، چونکه ری ده کهوی له بری سهودا دا دوی ته و او بوونی مامه له که کیشو نیزاع رووده داو مامه له چیه کان پتویستیان به شایه تیدانی شایه ته کان بیی! به لّام قهرزی دریرخایه ن چونکه وا دابی دوی مردنی شایه ته کان کیشه ی تیدا رووده دا، بویه پتویسته مامه له که بنووسری. ﴿وَلَا يَضَار كَاتِب وَلَا شَهِيد﴾ با نووسری قهباله کهو شایه ته کان زیان به مامه له چیه کان نه گه یه ن، زیادو که می له نه ندازه و ماوه ی قهرزه کهو مهرجه کانی نه که ن، ههروه کو چون دروست نیه بۆ سهودا که نه کان که زیان به نووسرو شایه ته کان بگه یه ن، نه چن به به رتیل و به رتیلکاری داوا له شایه ته کان بکه ن، که شایه تیه که یان نه نجام نه ده ن، یان شپوه که ی بگۆن، نابی زۆرییان لی بکری بۆ نه وه ی گۆرانکاری له نووسینه که دا، یان له شایه تیدانه که دا بکه ن، پتویسته رووداوه که چۆنه ناوا بنووسری و شایه تیشی هه ر ناوا له سه ر بدری! ﴿وَأَنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ﴾ زیان گه یاندن به مامه له چیه کان، یان به شایه ت و نووسره که، لادانه له نایینی پاکی نیسلام و سه ریچی کردنه له راستی و عه دآله ت و حق!!

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمَ كُمُ اللَّهُ﴾ خۆتان له سزای خودا بیاریزن، هه رچی فه رمانی به کردنی کردووه نه نجامی بده ن، هه رشتیکیش نه یی لی کردووه توخنی مه که ون، بریکیش له و شتانه ی نه یی لی کردووه زیانگه یاندنه به نووسرو شایه تی مامه له کاتتان. خودا فیری نه وه تان ده کا که چۆن ده قی نه و قهباله نامه نه بنووسن ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ ناگادارین و وریابن که س کارتان تی نه کاو له شایه تیدان و خویندنه وه ی قهباله نامه دا گۆرانکاری مه که ن!

چونکه خودا ناگاداری هه موو شتیکه و، هیچی لی گوم نابی،

ناشکراو نهینیتان ده زانی، ناگای له هه موو هه لس و کهوت و مه به ستیکتانه.

﴿وإن كنتم على سفر ولم تجدوا كتابا فلهان مقبوضة﴾ نه گهر ئیه له کاتی مامه له کردنه که تان دا له سه فهدا بوون، نووسه رو قه له م و ده فته رو کاغه زتان ده ست نه ده کهوت، شهوه ده توانن بارمته یه ک وهر بگرن و لای خۆتان گلی به ده نهوه تا حه قی خۆتان وهر ده گرنه وه، شهوه له کاتی که ئیه ده دنیا نه بن له و که سانه ی مامه له یان له گهل ده کهن و به قهرز شتیان ده ده نی ﴿فإن أمن بعضکم بعضا فلیؤد الذی اؤتمن امانته ولیتق الله ربه﴾ نه گهر بازیکتان هه بوو دنیابوو که ماله که ی ناخوری و له کاتی خۆی دا بابای قهرزدار قهرزه که ی ده داته وه، شهوه بارمته وهره گرتن پتویست نیه!! به لام پتویسته قهرزدار بتمانیه ی خۆی پاریزگاری بکاو، شهوه بتمانیه ی که خاوه قهرز پی ی هه بووه به بی بارمته کالای داوه تی نه هیلی شهوه بتمانیه ی به فوتی، له خوا بترسی و خیانه تی لی نه کا؛ دواپی نه لی: جا خۆ شایهت و به لگی به ده سه ته وه نیه و ئینکاری ده که م، چونکه خودا شاهیده و ناگاداره پتویسته له شهوه بترسن. بۆیه ش له م رسته یه دا قهرز به نه مانهت ناو بردوو که ده فهرموئ: ﴿فلیؤدی اؤتمن امانته﴾ چونکه خاوه قهرز له قهرزداره که دنیاو نه مین بووه بارمته ی لی وهر نه گرتوو.

پتویسته شهوه ش بگوتری: که شهوه ده قانه ی قورنان که نووسین و شایه تی گرتن و بارمته وهره گرتن به پتویست داده نین شهوه و بنه ماو عه زیمه تن، بۆ زیاده دنیابوونه له نه فهوتانی قهرز، شهوه ده قی که ریگای دا له کاتی سه فهدو پتویستی دا واز له نووسین بینین، یان بارمته ی لی وهر نه گرین شهوه رو خصه ته و چاوپۆشی لی کراوه!!

﴿ولا تکتبوا الشهادة ومن یکتبها فإنه آثم قلبه﴾ ئیره ش شهوه شایه ته کان! نه گهر بانگ کران بۆ شایه تیدان و داواتان لی کرا، شایه ته کی

که لاتانه مدیشارنموه، مامه لهو رووداوه که چۆنه ئاوا شایهتی لهسەر بدهن، هەرکەسیک شایهتی بشاریتموه ئەوه گوناھبارەو تاوان دەکا.

بۆیهش ئەم جەختی لهسەر ئەشاردنموه ی شایهتی کردەوه، چونکە نووسەری قەبالەو شایهت هۆکاری یارمەتیدەرن بۆ پاراستنی مافی بازرگانان.. بۆیه لهسەریان پتویستە که هیچ لامجومییهک لەئەم ئەرکەدا نەکەن. هەروەکو چۆن پتویستە بازرگانەکان زیان بە شایهت و نووسەری قەبالەکان نەگەیەنن، چونکە بەرژەوهندی هەموو لایەک لەوهدایە که نووسەر و شایهت وەکو پتویست ئەرکی سەرشانی خۆیان ئەنجام بدەن. ﴿اللّٰهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ هەرشتیک بلێن و بیکەن، باش بێ یان خراپ، ناشکرا بێ یان نیهنی، خودا زاناو ناگاداره بە سەری دا و دەزانی بە چ مەبەستییک ئەو کارەتان ئەنجام داوه سزاو پاداشی پتویستان دەداتەوه!!

فەرمانڕه‌وایی و خواوەنیه‌تی ناسمانه‌کان و زه‌وی هی خودایه‌و

ناگاداری هه‌موو شتیکی بوونه‌وه‌ره

لِّلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِؕ وَاِنْ تُبْذَوْا مَآ فِىْ اَنْفُسِكُمْ اَوْ تَخَفُوْهُ يَحْٰسِبْكُمْ بِهٖ ٱللّٰهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ ۗ وَٱللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

ئەم نایه‌ته‌ پیرۆزه‌ ته‌واوکه‌ره‌ بۆ کۆتایی دوو نایه‌ته‌که‌ی پیشوو که ﴿والله بكل شيء عليم﴾ و ﴿والله بما تعملون عليم﴾.

بەلگەیه‌ له‌سەر ئەوه‌ که‌ زانستی خودا هه‌موو شتییک ده‌گریته‌وه‌، چونکه‌ که‌سیک خواهنی شتییک بێ و دروستیشی کردبێ ده‌بێ بزانی چیه‌و چۆنه‌و چه‌نده‌، وه‌کو له‌ شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿الا يعلم من خلق وهو

اللطيف الخبير ﴿الملك﴾ ۱۴.

هەروەها کەسیک خاوەنی شتیکی بێ و بەدیھێنەریشی بێ بۆی ھەیە
 لەسەر کردەوێ کانی ئەو شتە لیپرسینەوێ ھەبێ، بۆی ھەیە لەسەر
 شاردراوێ ناو دلی بەندەکانی لیکۆلینەوێ ھەبێ، بۆی ھەیە بە ئارەزووی
 خۆی پاداش و سزا ئەنجام بدات بەرامبەر کردەوێ بەندەکانی، وەکو
 دەفرموێ: ﴿لله ما في السموات وما في الأرض﴾ ھەرچی لە ئاسمانەکان
 و زەویدا ھەیە، ھەمووی ملکی خودایەو، ھەر ئەو لە ئەبوەوێ بەدی
 ھێناو، ھەرئەویش بەویست و ئیرادەیی خۆی تەصەپوێیان تیدا دەکاو،
 کەس ھاوێشی نیە تییاندا، کەسێ تر جگە لە زاتی خۆی شایانی پەرستنی
 نیە، کەس ناتوانێ لە ملک و سەلتەنەتی ئەو دەرچێ، ﴿وان تبدوا ما في
 انفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله﴾ ئەگەر ئەوێ لە دلتاندا یە: لە
 خراپەکاری و عەزەمتان لەسەر کردنیەتی چ کردار چ گوفتار بێ دەری بخەن
 یان بێشارنەوێ دەری نەخەن ئەوێ خودا حیسابتان لەگەڵ دەکاو سزاو
 پاداشتان دەداتەوێ؛ چاکە بە چاکەو خراپە بە خراپە. ﴿فيغفر لمن يشاء
 ويعذب من يشاء﴾ ئیتر پاش لیکۆلینەوێ و حیساب لەگەڵ کردن
 پەرەردگار خۆش دەبێ لەو کەسەیی خواستی لەسەر بێ، بێھوێ
 بەرەحمەت و گەورەیی خۆی رزگاری بێ، سزا دەدا ئەو کەسەیی بێھوێ
 تۆلەیی لی بستیێ...!!

حیساب کردنی خودا بریتییە لەو بەندەکانی ناگادار دەکا لە
 کردەوێ کانیان و ھەر کەسە کرداری خۆی چیەو چی کردووە دەیبینیێتەو،
 ئەمجا پێیان دەلی: بۆچی ئەوەت کردووە؟! بۆچی ئەوەت نەکردووە؟!
 ﴿والله على كل شيء قدير﴾ خودا بەسەر ھەموو شتیکی مومکیندا
 بە دەسەلات و توانایەو، ھیچ شتی لە چوارچێوەی دەسەلاتی ئەو دەرناچێ!
 لێرەدا تێبینییە کە ھەیە؛ ئەویش ئەو یە: بڕێ لە رافەکارانی قورئان

و ە کو ئیمامی عەلی و عەبدوللای کوری عومەر و عەبدوللای کوری مەسعوود و (کعب الأحبار) و شەعبی و نەخعی و موحمەدی کوری قەتادە و کەسانی تریش پێیان وایە ئەم نایەتە نەسخ بۆتەو بە نایەتی ﴿ لا یكلف الله نفسا إلا وسعها ﴾ لەم رووەوە کە نایەتی ﴿ وإن تبدوا ما فی أنفسکم أو تخفوه یحاسبکم به الله ﴾ ئەوە دەچەسپێنی کە ئادەمیزاد بەرپرسیارە لەسەر ختوکی دەروون و خەتەرە ی دل و لێپرسینەوێ لەسەرە! نایەتی ﴿ لا یكلف الله نفسا إلا وسعها ﴾ ئەوە دەسپێتەو.. بەلام ئەم رایە بە لاواز دادەنری چونکە:

۱- فەرموودە ی پەرەردگار کە دەفەرموی: ﴿ یحاسبکم به الله ﴾ خەبەر و هەوالە، خەبەریش نەسخ ناکریتەو، چونکە نەسخ روو دەکاتە جوملە ی تینشائی -فەرمان یا نەهی-، روو ناکاتە جوملە ی خەبەری.

۲- کرداری دل و دەروون بە گۆڕە ی نایەت و حەدیث و ئیجماع و قیاس، و جوودی هەیە و سزاو پاداشی لەسەرە، جا ئەم کرداری دلە لەسەر ئەندامانی لەش رەنگ بداتەو یان نا!!

۳- ختوکی راگوزاری و قسە ی نەفس کە نەگاتە پلە ی قەصد و عەزم ناچیتە ژێر مەفهومی نایەتە کە.

۴- داواکردنی شتی ک لە ئادەمیزاد کە لەباری دا نەبی و نەتوانی ئەنجامی بدا لەگەڵ حیکمەتی خودا یەک ناگرێتەو، واتە: خودا شتی ک داوا ناکا لە مەرۆک کە لە توانای دا نەبی!

۵- لێرە دا مانای نەسخ دەرناکەوێ چونکە نەسخ بریتییه لە گۆڕینی حوکم لەبەر گۆڕانی بەرژەوێ نەدی (مکلف) هەکان دە ی خو ئێوەوە ی لەنەفس دایە ناگۆڕی و بە گۆڕە ی رۆژگار و چۆنیەتی کات و سات گۆڕانکاری بەسەر دا نایەت..

برواهینان به په یامی پیغه مبهران و نه رک به نه ندازهی توانا

ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلَأَتْ كُتُبُهُ وَكُتُبُهُ وَرُسُلُهُ لَا تَفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَفِّرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا
وَسَعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ
أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا
رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا

أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

په روهر دگار له سهره تاي نه م سورته ده باسی قورثانی کرد، نه مجار
هاته سهر باسی موسولمانان و به راوردی کردنیان به کافرو دوپروه کان،
نه مجار باسی سهرگورشتهی جوله که کانی. کردو نه مجار زور حوکمی
شهرعی روون کردنه وه وه کورژوو و حه ج و نیکاح و ته لاق و
به گژاد اچونه وهی گومرایان و ده مکوت کردنیان. کوتایی سورته که شی
به وه هینا: که پیغه مبهری نیسلام و موسولمانان برپای پته ویان به نامه
ناسمانیه کان و پیغه مبهرانی پیش نیسلام هیده، نه وهی روون کرده وه که
پیغه مبهری نیسلام و پهیره وانی به بی جیاوازی پتییان وایه هه موو
پیغه مبهران راستن و هه موویان له نه صلی پیغه مبهرایه تی و ته شریع دا
له یه ک کان و سهرچاوه په یامیان وهرگرتووه، میسکی کوتایی

سووره ته کهشی بهوه هینا: که پهروهردگار به فاضل و گه ورهیی خوی
تهرکی ناسان و له توانادا بووی خستوته سهر موسولمانان و شتیکی وایان
داوا لی ناکا که له توانایاندا نه بی.

نه مجا نه وهشی راگه یاند که خاوه نی بیرو بر وای پته وو هه لگرانی
دروشمی نیمان و راستی له ناکاما سهر که وتوو ده بن به سهر کوفرو
یارمه تیده رانی کوفردا. بویه ده فرموی: ﴿آمن الرسول بما أنزل إليه من
ربه والمؤمنون﴾ پیغه مبهری نیسلام بوخوی موسولمانان پروایان به
پیغه مبه ریه تی (محمد) هیه و پروایان به و نیگاو په یامه هیه که
نیردراوه بو سهر (محمد) که بریتیه له سه قیده و حوکه شهر عیه کان
هه موویان ته صدیقیان کردوو، ره وشتی خویان به و په یام و نیگایه
نارایشت داوه، بویه عایشه که له باره ی ره وشتی پیغه مبه ر ﴿لییان
پرسی وتی: ره وشتی پیغه مبه ر﴾ قورشان بوو.. واته: له چوارچپوهی
قورشاندا بوو... بیتگومان هاوه لانی پیغه مبه ر به هو ی نه م نیمانه پته وهوه
بوو که هه میشه ده روون خاویز و دلپاک و وره به رزو مروث دوست و خودا
پهرست بوون، توانیان کاری گرنگ و سهر سوپه ینه ر له میژوودا تو مار
بکه ن، زور به ی جیهانیان نازاد کرد، زور گهل و نه ته وه یان خستنه ژیر
رکیفی ده سه لاتی خویانه وه، بریه تی و یه کسانیان خسته ناو گهله کانه وه
رامیاری و مروثایه تی یان له ناودا بلاو کرده وه، زور دادوه رانه و حه کیمانه
له گهل نه و دانیش تونده دا جولاونده وه، ته تانمت دوژمنانیش دان به م
راستییه دا ده نین و میژووش له په راوی نه مرانداو به خمتی زه رین و له
پله ی نیمپراتورییه ته گه وره کاندا جیگای بو دیاری کردوون، چونکه
ره وره وه ی میژوویان سهر له بهر گزری...!!!!

﴿کل آمن بالله وملائکته وکتابه ورسله﴾ هه موو نه و موسولمانانه
پروایان هیناوه به بوونی خوداو به تاک و ته نیایی و به حکمه ت و تواناو

دەسەلاتی لە بوونەوێردا، ھەروا برۆایان ھێناوێ بە فریشتەیی خودا، ئەو فریشتانەیی چەندەھا ئەرکی گرنگیان پێی سپێردراوێ ھەمیشە خەریکی خوداپەرستی و یەکتاپەرستین!! لەلایەن پەرۆردگارەوێ دەنێردرین بۆ لای پێغەمبەران.

ھەرۆھا برۆایان ھێناوێ بە پێغەمبەرانێ بەرپز؛ ئەو پێغەمبەرانەیی کە نامەیی ئاسمانییان بۆ نێردراوێ شەریعەتیان بۆ دیاری کراوێ بۆ ئەوێ نادەمیزاد لە تاریکی نەزانی رزگار بکەن و بییان ھێننە سەر رێگی راست. ھەمیشە ئەو موسوڵمانانە دەلێن: ﴿لَا نَفْرَقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ ئێمە لە بارەیی پێغەمبەرایەتی و تەشریعەوێ جیاوازی ناخەینە ئێوان پێغەمبەرانەوێ، پێمان وایە پەیمانی ھەموویان بریتیێ لە ئیقرارکردن بە ھەبوونی خودا و تاک و تەنیایی زاتی پاکی پەرۆردگار. ھەرۆھا بانگەوازیێ بۆ رەوشت بەرزێ و مەوفاقیەتی! ئەو زیدە ریزەیی کە نایەتی ﴿تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ البقره/ ۲۵۲. دەیگەیدەنێ ئەوێ لەلایەنی ترەوێ، نەک لە بارەیی پێغەمبەرایەتی و تەشریعەوێ. لەم بارەوێ ھیچ جوداوازیێ کێان لە ئێواندا نیێ.

لەمەشەوێ ئاماژە دەکری کە موسوڵمانان زیدە ریزیان ھێیە بەسەر گەل و نەتەوێکانی تردا؛ ئەو گەل و نەتەوانەیی کە برۆایان بە ھەندی پێغەمبەر ھەییو برۆایان بە ھەندیکی تریان نیێ. ﴿وَقَالُوا سَمْعًا وَأَطَعْنَا﴾ موسوڵمانان ھەموویان بەیەک دەنگ و تیان: خودایە! پێغەمبەر ﷺ پەیمانی خۆی گەیانە ئێمەیش پەیمانی ھەمان بیست و لێی حالی بووین و وەرمان گرت. فەرمانبەرداری فەرمانەکانی ئایینی! برۆامان وایە ھەموو فەرمان و نەیی بێکی ئایین بۆ خوشبەختی دویا و قیامەتمانە. ئەو موسوڵمانە راستالانە ھەمیشە خۆیان خۆیان دادگایی دەکەن و نەفسی خۆیان موحاسەبە دەکەن.

هر کم و کوری به کی هیدان بی ههول ددهن قهلاچوی بکمن و هر ههولی رازی کردنی خودای خویانیانه! بویه هه میشه ده لیتن: ﴿غفرانك ربنا وإليك المصير﴾ خدایه! کم و کوریمان بیوشه گونا همان بشاره وه، له دونیادا نابروومان مهبه وه قیامه تیشدا سزامان مه ده .. واته: خدایه! داوات لی ده کهین که خوش بی لهو گونا هانه مان که لهوانه یه لیمان رووبداو بینه له مپهرو کۆسپ له بهردهم پیگه بشتن و به خته وه ربوونمان، خدایه! نه تو هه لسوورپنه ری هه موو نیش و کاریکمانی، گه پانه وه مان هر بۆ بهردهم قاپی باره گای تویه، چیت بوئی له گه لمان ده که یو کهس نیه بتوانی ریگهت لی بگری.

جا پهروه ردگار ده فزموی: هه رچهنده نه وه ی بهدلیاندا دی ناگامان لیتیه تی و پیی ده زانین به لام ﴿لا یكلف الله نفسا إلا وسعها﴾ . پهروه ردگار هیچ کهسی زیاد له وزه ی خوی نه رکی ناخاته سه ری و، له هیچ نه فسی داوای نه نجامدانی کاریک ناکا که له تاقه تیا نه بی، نه مهش لوطف و ره حمه تی خدایه که هر نه فسه به نه ندازه ی وزه و توانای خوی داوای نه نجامدانی کاری لی ده کری.

نهم نایه ته نه وه ی بۆ هاوه لانی پیغه مبه ر ﴿روون کرده وه که نه و مو حاسه به ی له نایه تی﴾ ﴿وإن تبدوا ما فی أنفسکم أو تخفوه یحاسبکم به الله﴾ مبه ست نه وه یه پهروه ردگار هه رچهنده پرسیارو لیکۆلینه وه له سه ر ختوکه ی نه فس و قسه ی دل بکا، به لام کهس له سه ر نه وه سزا نادا، چونکه شتییک که ناده میزاد نه توانی بهرگری بکا وه کو ختوکه ی نه فس و قسه ی دل، نه وه لی بی بهر پرسیار نیه! !

﴿لها ما کسبت وعلیها ما اکتسبت﴾ نه فسی ئاده میزاد به خته وه ر ده بی به و کرده وه باشانه ی کردوونی و بهردهوام بووه له سه ری، پاداشی باش وهرده گری، ههروه کو چون سزای ده درئی له سه ر هر کرده و بهر په ک که

ناھەموارییۆ تاوان بیۆ بەویستی خۆی بیکا.

ئەمجار پەرورەدگار بەندەکانی خۆی شا، ەزایی دەکا بۆ نزاو پارانەو،
 ڤەرمانیان پێ دەکا کە بڵین: ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نِيسْنَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾
 خودایە! سزایمان مەدە ئەگەر بەهۆی لەبیرچوونەو (واجب) و نەڕکیکی
 سەرشانی خۆمان بەجێ نەهینا، یان بە نەزانی کردەو ەبەکی خراپمان
 نەنجام داو لەبیرمان چووبوو ەو کە حەرامە، یان ڕیگای راستمان ەلە
 کردو نەمانزانی ڕیازی راست کامەیه؟!!!

﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا﴾ خودایە!
 باری گران مەخەرە سەر شانمان - با بە زەحمەت بشتوانین ئەنجامی
 بدەین - وەکو ئەو نەڕکە قورسانەیی کە خستبوو تە سەر گەل و نەتەو ەکانی
 پیش ئیمە، وەکو بەنو ئیسرائیل کە وەرگرتنی تۆبە لیان بە کوشتنی
 تۆبەکار دەبوو واتە: کەسیک تاوانیکی بکردایەو تۆبە بکردایە مەرجی
 قبول بوونی تۆبەکەیی کوشتن بوو، ەروەها چوارەکی مال و سامانیان
 دەبوایە بدن بە زەکات، ئەگەر شوینیکی پۆشاکیان پیس بوایە دەبوایە
 بیپرن!!

بەلام نایینی ئیسلام زۆر بار سووکی تێدایەو لەسەر ئاسانکاری
 دامەزرارو، چۆن وا نیە؟! پیغەمبەر بۆ خۆی پیغەمبەری رەحمەتەو
 نێردراو بۆ سەر سەرچەم ئادەمیزاد..

جابر دەڤەر موئ: پیغەمبەر ﷺ ڤەر مو: یەتی: (بَعُثْتُ بِالْخَنَفِیَةِ السَّمْحَةِ)
 ئەو نایینی بە منا نێردراو نایینیکی پاک و پیروزی دوور لە پرپوچی
 ئاسان و خوشە، شتی پرپوچی بۆ کەلکی تێدا نیە.

﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ﴾ خودایە! نەڕکیک مەخەرە
 سەرمانمان و داوای ئەنجامدانی کاریکمان لی مەکە کە لەتواناماندا

نەبی، بەلاو موصیبەتیکمان بەسەردا مەهینە کە خۆی بۆ رانەگرین، بە شتیک تاقیمان مەکرەوێ کە لە وزەماندا نەبی!! ﴿واعف عنا﴾ خوش ببە لەو تاوانانە کە لەنتیوان ئیمەو تۆدایە، خۆت پێی دەزانی و ناگاداری کە مەترخە میمانی! ﴿واغفر لنا﴾ ھەر و ھا خوش ببە لەو گوناھانە کە لەنتیوان ئیمەو بەندە کانتدا رووی داو، مەھیڵە ئادەمیزادان ناگاداری عەیب و لەکەو تاوانمان بن، بە کردەو و خراپە کانمان بزەنن، خودایە! ھەموو تاوان و گوناھمان سەر پۆش بکەو لای خۆت بیانشارەو و لیمان خوش بە. ﴿وارحنا﴾ رەحمان پێ بکە، لە روزگاری داھاتوودا تووشی تاوان نەبین، بەتەو فیقی خۆت لە گوناھ بمانپاریزەو یارمەتیمان بدە لەسەر رێبازی راستی ئایینی پیروۆز بەردەوام بین، کە دەبێتە ھۆی بەختەو ھەردوو جیھانمان!!

تێبینی:

دەکرێ کە ئەم سێ رستەییە ﴿واعف عنا، واغفر لنا، وارحنا﴾ ناکامی ئەم سێ رستەییە پیشەوێ، بەم شێوەیە: رستەیی ﴿لا تؤاخذنا﴾ ناکامەکی ﴿واعف عنا﴾ بوو، ناکامی ﴿ولا تحمل علينا إصرا﴾ رستەیی ﴿واغفر لنا﴾ بوو، ناکامی ﴿ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به﴾ رستەیی ﴿وارحنا﴾ بوو.

﴿أنت مولانا﴾ پەرەردەگارا! تۆ خوداو خاوەن و بەرپێوەبەری کاروباری ئیمە، ئەتۆی ھیدایەت داوین و پالپشت و یارمەتیدەرمانی بۆ بەردەوام بوون لەسەر رێبازی راست و ھەقپەرستی!.

﴿فانصرنا على القوم الكافرين﴾ زیاد لەئەو داخواریانە شمان یارمەتیمان بدە بۆ تیکۆشان و زالبوون بەسەر کۆمەڵانی خوڵنەناس و کافر دا سەرکەوترومان بکە بەسەریان دا چ لە بواری بەلگەو نووسین و موناھەشەو گفتوگۆدابێ یان لە گۆژەپانی شەڕ و جەنگ دا بێ، خودایە!

ناکام خیرمان بکهو بەختەوهری دونیاو قیامەتمان بکه!
مەعاذ خوای لیّی رازیی بیّ هەموو کاتّی کە لەخویندنهوهری ئەم
سوورەتە دەبوو دەیگوت: (امین).

پوختەو گەنگترین ئەو حوکمانەیی کە ئەم سوورەتی (البقره) یە لەخۆی
گرتوو ئەمانەن:

یەكەم : ئە بواری عەقیدەو بیروبیاوهردا:

ا- بانگەوازی کردنی هەموو ئادەمیزاد بۆ خوداپەرستی و
یەکتاپەرستی.

ب- یاساگیردنی هاوێل پەیدا کردن بۆ خدا.

ج- چەسپاندنی وەحی و نیگا بۆ پیغەمبەرەکان و پیغەمبەراییەتی
بەبەلگەیی قورئانی و تەحەدداکردنی هەموو ئادەمیزاد بەوهری کە ناتوان
سوورەتێکی وەکو ئەم قورئانە بخەنە روو.

د- ئە خۆگرتنی بنەماکانی نایین و یەکتاپەرستی و چەسپاندنی رۆژی
زیندوووبوونەوه.

دووهم: حوکمە عەمەلی و شەرعییەکان :

۱- بە رەوا زانیینی خواردنی هەر شتیك پاك و خاوین بی.

۲- پاراستنی ژبانی ئادەمیزاد لە رێگەیی دانانی یاسای
تۆلەسەندنەوه و جەنگان لە دژی کافران.

۳- دەستنیشانکردنی روکنە سەرەکییەکانی نایینی ئیسلام وەکو:
نوێژکردن و زەکاتان و بەرژوووبوونی مانگی رەمەزان و ئەنجامدانی حج
و عەمرە.

۴- مالبەخشین لەرێگەیی خودادا بە هەژاران و نەبوان بۆ ئەوهری باری
لاسەنگی فەقیران راست بکریتهوه، تەکافولی کۆمەلایەتی دسەتەبەر
بکری.

- ۵- یاساڤکردنی عەرەق و قومارو ریبأ.
  - ۶- سەرپەرشتی کردنی هەتیوان و ژیان بەسەر بردن لەگەڵیاندا.
  - ۷- حوکمە شەرعیەکانی ژن و ژنخوازی و ماره کردن و تەلاقدان و ماوەی شیرپێدانی مندال و عیددە و ئافرەت و نەفەقە و بژیو.
  - ۸- وەصییەتکردن و چۆنیەتی وەصییەتەکە.
  - ۹- نووسینی قەبائەنامە و شایەتگرتن لەسەر مامەلە و قەرزو بارمەتە دانان و حوکمی شایەتیدان.
  - ۱۰- بەجێپێنانی ئەمانەت و ئەمینێ کردن لە هەموو شتێکدا.
  - ۱۱- شێوەی دوعا و پارانە و نزا کردن.
- هەر لەبەرئەوەی کە ئەم حوکم و یاسایە لە خۆگرتوون پێیان گوتوو:
- (فسطاط القرآن).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان

سوورتهی نالی عیمران

نهم سوورته سییه سوورته له ته رتیبی سوورته کانی قورنان دا.
سوورته یکی مه دینه یی یه و دوای سوورتهی (الانفال) هاتوته خوارو ژماره ی
نایه ته کانی (۲۰۰) دوو صده نایه ته به بی زیادو کهم.
نه و هویانه ی که سوورتهی (البقره) و سوورتهی (ال عمران) ی خستونه
په نایه کتیره وه و لیککی چواندون نه مانن:

۱- هه لویستی ناده میزاد به رانبر به قورنان: هه دوو سوورته که
به باسی قورنان ده ست پی ده کهن و هه لویستی ناده میزاد به رامبه ری نه و
کتیبه پیروزه دیاری ده کهن، نه وه تا له سوورتهی (البقره) دا باسی
نه وانه ی کردوه پروایان به قورنان هه یه و نه وانه ی باوه رپان پی نیه. له
سوورتهی (ال عمران) یش باسی هه لویستی نه وانه ی کردوه که گومانیان
تییایه تی و هه خهریکی نه و نه ره خنه ی لی بگرنو مانا کانی هه لگیر نه وه،
ویرای هه لویستی خوداناسان.

نه وانه ی له زانست و زانیاری دا قولبو نه وه ئیمانیان به هه موو
نایه ته کانی هه یه و پییان وایه هه موو نایه ته کانی - به مو حکم و
موت شایه وه - له خودا وه هاتوون. هه موویان مانای راست و دروستیان
هه یه !!

۲- به راورد کردن له نیوان دروستکردنی ناده م و عیسا دا: نه وه تا له
سوورتهی (البقره) دا سه رگورشته ی دروستکردنی ناده می تیدایه، له
سوورتهی (ال عمران) یش دا سه رگورشته ی دروستکردنی عیسای تیدایه.
لیک چواندن و شریه اندن عیسای به ناده م تیدایه له و رووه وه که
هه ردووکیان شیوه ی دروستکردنه کیان به شیوه ی نااسایی بووه.

۳- به‌لگه‌هینانه‌وه بۆ به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی جوله‌که‌و فه‌له‌کان (ئه‌ه‌لی کیتاب). له سووره‌تی (البقرة) دا زۆری به‌لگه‌هینانه‌وه بۆ به‌ر په‌رچدانه‌وه‌ی جوله‌که‌کان و ده‌ست‌نیش‌ان‌کردنی عه‌یب و عار و که‌م و کورپی‌یان و هه‌لۆه‌شاندنه‌وه‌ی عه‌هدو په‌یمان!! له سووره‌تی (ال عمران) ی‌ش‌دا به‌چروپی به‌ر په‌رچدانه‌وه‌ی فه‌له‌کانی تیدایه. له‌باره‌ی میژووشه‌وه ئایینی مه‌سیحی دوا ئایینی جوله‌که‌ په‌یدا بووه!

۴- فیرکردنی شیوه‌ی نزاو پارانه‌وه له کۆتایی هه‌ردوو سووره‌ته‌کان‌دا: له سووره‌تی (البقرة) دا نزاو پارانه‌وه‌که به‌شیوه‌یه‌که که بگۆنجی له‌گه‌ل سه‌ره‌تاو په‌یدا‌بوونی ئایین‌داو په‌یوه‌ندی به‌ بنه‌ماکانی ته‌شریعه‌وه هه‌یه‌و لایه‌نه‌ تایبه‌تیه‌کانی ئایین دیاری ده‌کاوه‌ ده‌چه‌سپێتی که ئایینی نی‌سلام بارسووکی تیدایه‌و ئاسانکاری و لی‌بور‌دوویی له‌خۆ گرتووه، له سووره‌تی (ال عمران) ی‌ش‌دا نزاو پارانه‌وه‌ی تیدایه‌ بۆ به‌رده‌وام بوونی له‌سه‌ر ئایین و قبوڵ‌کردنی بانگه‌وازی په‌روه‌ردگار بۆ ئیمان هینان و داوا‌کردنی پاداش له‌ رۆژی قیامه‌ت‌دا.

۵- چه‌سپاندنی سه‌رکه‌وتن بۆ موسوڵمانان: ئه‌وه‌تا له سووره‌تی (ال عمران) به‌م نایه‌ته‌ کۆتایی پی‌هینراوه که ده‌فه‌رموی: ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾، سووره‌تی (البقرة) ش به‌م نایه‌ته‌ ده‌ست پی ده‌کات که ده‌فه‌رموی: ﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾.

ئه‌وه‌ په‌یام و مانایانه‌ی که‌ئه‌م سووره‌ته‌ له‌خۆی گرتوون.

ئه‌م سووره‌ته‌ هه‌ردوو لایه‌نی عه‌قیده‌وته‌شریعی له‌خۆ گرتووه:-

له‌باره‌ی عه‌قیده‌وه نایه‌ته‌کانی ئه‌م سووره‌ته‌ جه‌خت له‌سه‌رتاک و ته‌نیاپی خودا ده‌که‌نه‌وه، هه‌بوونی پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی و راستی قورئان ده‌چه‌سپێن، شوبه‌ه و شک و گومانی کۆمه‌لی جوله‌که‌و فه‌له‌ پوچه‌ل ده‌کاته‌وه، راو و بۆچونی هه‌له‌ی ئه‌ه‌لی کیتاب ده‌باره‌ی قورئان و

پێغه مبهرایه تی (محمد) ﷺ رەت دەکاتەو، ئەو رادەگەینی کە نایینی پەسەند لای خودا نایینی ئیسلامەو بەس!

هەر وەها مونا قەشە کردنی کۆمەڵی فەلە دەربارە ی حەزرەتی مەسیح و بەخودا زانیی و برۆانە هێنانیان بە پەيامی ئیسلام.

ئەم مونا قەشەو ئەو پەرچدانەو ی بیرو رای فەلەکان نزیککی نیو ی سورەتە کە ی داگرتووە، هەر وەکو چۆن سورەتی (البقرە) زیاد لە سییه کی دەربارە ی مونا قەشەو پووجه لکردنەو ی را و بۆچوون و دەست نیشانکردنی تاوان و خراپە کاریه کانیانە، و پرای ئەو هەش هەرزەنش و هەر پەشە کردنە لییان و ترساندنی کۆمەڵی موسولمانانە لە قیل و تەلە کەو پیلانە کانیان!

لەبارە ی تەشریعی شەو ئەو نایەتە کانی ئەم سورەتە برۆ حوکمی شەری دیاری کردو، وەکو (واجب) بوونی حەج و جیهاد و تیکۆشان لە پرگە ی ئیسلام دا، و پرای جەخت کردن لە یاسا گکردنی ریبو سزادانی ئەوانە ی کە زەکات نادەن، هەر و برۆ پەندو دەرس و نامۆژگاری وەرگرتن لە غەزای بەدر و ئوحد و ناپەزایی دە برین لە هەلۆیستی دوو روو کەن (المنافقین) کە هەمیشە وەکو گیا کەلە وابوون لە ناو کۆمەلگای ئیسلام دا.

ئەمجار کۆتایی سورەتە کە بە شتی ک هاتووە کە لە گەل هەردوو لایەنی عەقیدەو تەشریع دا گونجاو: کە بریتیە لە تیفکرین و وردبوونەو لە دروستکردنی ناسمانەکان و زەویو ئەو هەموو شتە عەجایب و سەر سۆر هێنەرانی کە لەم بوونەو رەدا هەن، و پرای وەصییەت و نامۆژگاری کردنی موسولمانان کە خۆرا گرین لە گۆرە پانی جیهاد و جەنگ دژی کافران و بەردەوام بوون لە سەر تیکۆشان بۆ ئەو ی بگەنە پلە ی فەلاح و سەرکەوتن وەکو دەفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِعُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

هۆی ئاوانانی ئەم سوورەتە بە (ال عمران):-

ئەم سوورەتە ناو ئاواوە بە: سوورەتی ئالی عیمران چونکە چیرۆکی خێزانی عیمرانی تێدایە کە باوکی مەریەمی دایکی عیسیایە، هەروا سەرگۆزشتەیی پەرۆردە کردنی مەریەم کە دایکی بوو خودا پەرستی تەرخانی کردبوو، هەروا باسی دەستبەر بوونی خوار دەمەنی بوو حەزەرەتی مەریەم لە لایەن خوداوە هەڵبژاردن و زی دەریز پێدانی بە سەر هەموو ئافەرەتانی رۆژگاری خۆیدا، وێرای مەزگینی پێدانی بەوە کە مەندالیککی پیرۆزی دەبی، ئاوی عیسیایە و خواوەنی موعجیزاتی زۆر دەبی!! سوورەتی (البقرة) و (ال عمران) پێشیان دەگوتری (الزهرابين) چونکە پرشنگدارن و شارەزایی خۆیانەر دەکەن بوو حق و راستی و گەشتن بەمەراز بەهۆی ئەو مانا پرشنگدارانەیی کە لە خۆیان گرتوون. یان هۆی ئاوانانیان بە (الزهرابين) لەم روووەوەیە کە هەردوو سوورەتە کە هاویەشتن لەوەدا کە (ئیسعی ئەعظە میان) لەخۆ گرتووە ...

ئەبوداود و ئیبنوماجە و کەسانی تریش لە ئەسمای کچی یەزیدەو دەگێرێنەو: کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: ان الاسم الاعظم فی هاتین الایتین: (والهکم اله واحد لا اله الا هو الرحمن الرحیم) والتی فی ال عمران (الله لا اله الا هو الحی القيوم) ...

فەضل و گەورەیی سوورەتی (ال عمران)

موسلیم لە ئەو واسی کۆری سەعمان دەگێرێتەو، دەلی: لە پێغەمبەرم بیست دەیفەرموو: (یوئتی یوم القیامة بالقران واهله الذین کانوا یعملون به تقدمه سورة البقرة وال عمران ..)

دوو بارە موسلیم لە ئەبو ئوما مەیی باهلی یەو دەگێرێتەو کە دەلی

له پیغه مبهرم بیست دهیغرموو: اقرؤوا القرآن، فانه یاتی یوم القیامة شفیعاً لاصحابه، اقرؤوا الزهراوین: البقرة وسورة ال عمران، فانهما یأتیان یوم القیامة کانهما غمامتان او کانهما غیابتان، او کانهما فرقان من طیر صواف تحاجان عن اصحابهما، اقرؤوا سورة البقرة فان اخذها بركة وترکها حسرة ولا یستطیعها البطلة..

سه لماندن یه کتایه رستی و نازل کردنی قورئان

الْم ﴿۱﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿۲﴾ نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿۳﴾ مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿۴﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿۵﴾ هُوَ الَّذِي يَصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۶﴾

هؤی هاتنه خواره وهی نهم سووره ته:

نیبنو نه بی حاتم و نیبنو جه ریری طه بهری و نیبنو ئیسحاق و نیبنو لمونذیر ده لین: نهم سووره ته له سه ره تاوه تا نیه تی هه شتاو نه وهنده ی دهر باره ی وه فدی فهله ی نه جران هاتوته خوارئ، که هاتنه خرمهت پیغه مبهرم نریکی شهست سوار ده بوون، چواره دیان پیاماقوول و ریش سپیان بوون له ناویاندا نه میرو و هزیرو قه شه که یان بوون، ئیتر له گهل

پیغه مبهردا ﷺ ده باره ی عیسای کوری مهربم که وتنه گفتوگوؤ: به
 پیغه مبهریان گوت کی باوکی عیسایه؟؟ سی که سیان قسه یان کرد، جاریک
 ده یانگوت عیسای کوری مهربم خودایه، چونکه مردووی زیندوو
 کردو ته وه، جاریکیش ده یانگوت: کوری خواجه چونکه باوکی نه بووه، یان
 ده یانگوت: عیسایه کیکه له سی ثوقنومه که، بهم شیوه دروو بوختانیان
 به ده م خوداوه ده کرد، نه مجار پیغه مبهردا ﷺ فهرمووی: باشه ئیوه نازانن
 که کور ده بی له باوکی بچی؟ وتیان: به لی، فهرمووی: ئیوه نالین: خودای
 ئیمه زیندوووه نامری؟ عیساش مردنی به سهردا دی؟. وتیان: به لی،
 فهرمووی: ده ی باشه ئیوه نالین خودای ئیمه به سهر هه موو شتیکدا
 به ده سه لاتوه ده پیاریزی رزق و رۆژی ده داتئ؟ وتیان به لی: نه مجار
 فهرمووی: ده ی باشه ئایا عیسایه هیچ کامئ لهم رهوشانه ی هه یه؟! وتیان:
 نه خهیر، نه مجار فهرمووی: ده ی باشه ئیوه نالین: خودای ئیمه شیوه ی
 عیسای له سکی دایکیدا کیشاوه، بهو شیوه یه ی ویستویه تی جهسته ی
 ریک خستوه؟ ههروه ها خودا ناخواو ناخوا ته وه، پیسای ناکا؟! وتیان:
 به لی نه مجار فهرمووی: ده ی باشه ئیوه نالین: عیسای له سکی دایکی دا
 پهروه ده بووه؟ وه کو مندا لانی تر به شیوه یه کی ناسایی له دایک بووه؟
 نه مجار خواردنی دراوه تی وه کو هه مندا لیکه تر نه مجار خواردنی
 خواردوووه ناوی خواردو ته وه و پیسایی کردوووه؟ وتیان: به لی، فهرمووی:
 ده ی باشه ته دی ئیوه چۆن نهو بوچوونه هه له یه تان لا پهیدا بووه؟ ئیتر
 زانیان که هه لهن و به لگیان پی نه ما، به لام هه ره له سهر ئینکاری خو یان
 بهرده وام بوون، ئیتر خودای مه زن نه م نایه تانه ی ناردنه خواری و فهرمووی:
 (المر)، راقه که رانی قورئان له مانای نه م جو ره وشانه دا ده لئین: خودا بو
 خۆی ده زانی مه به ست له مانای نه م جو ره وشه یه چیه، هه ندیکیش ده لئین:
 مه به ست نه وه یه که قورئان لهم جو ره پیتانه پیک هاتوووه، ده ئیوه ش

ئازابن بتوانن لەم پیتانە کەلامیکی وەکو قورئان دابنن. ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾ پەرەردگار خودایەکی بێ وینە و پەرستراویکی حەقە، لە بوونە وەردا جگە لە ئەو خودایەکی تر نیە شیایوی پەرستن بێ، چونکە ئەو بەدیھێنەرە، خاوەن دەسلاتی رەھاو فراوانە لە کەوندادا، ھەر ئەو ھەرچاوەی خێرو لابەری شەرە، زیندە و بێ ھەمیشە زیندوو، سەرەتاو کۆتایی ژيانى نیه، کارگیر و ھەلسۆزێکی کاروباری بەندەکانیەتی، بەویستی خۆی گۆرانکاریان تیدا دەکا یارادەست و خاوەن دەسلاتە بەسەر ئاسمانەکان و زەویدا لەپیش دروسدنی عیسادا، نیتەر چۆن ئەم بوونە وەرە راگیر کراوە پیش ھاتنە دونیای عیساو دواى لەدوونیا دەرچوونی؟! دەى ئەگەر عیسا خودایی، یان بەشیک بێ لەخودا، دەبوو بەبێ ئەو بوونە وەر راگیر نەبایە..

﴿نزل عليك الكتاب بالحق مصدقا لما بين يديه﴾ پەرەردگار خودایەکی وایە -ئەى محمدا- قورئانی بە نیگا بۆ ئاردووی، ھێچ شک و گومانى تیدا نیە، راستیی کتیبە ئاسمانی بەکان و پیغەمبەرانی پیشوو دەچەسپینن، بەشیوەیەکی کورت و لە چوارچێوەی بنەمای پیغەمبەرایەتی و نیگادا پالپشتی پیغەمبەرانی رابوردوو دەکا لەوەدا کە بانگەوازییان بۆ یەکتاپەرستی و رەوشت بەرزى کردوو؛ ھەمیشە ھەوایی راست و موژدەنامیزیان بە گەلەکانیان داوە. بەکورتی قورئان ئەو راستیە دەچەسپینن کە پیغەمبەرانی پیشوو موژدەیان پێداوە: کە لەوەودوا خودا پیغەمبەریک دەنێرێ بۆ سەر ھەموو ئادەمیزاد و قورئانی بە خەلات دەدریت کە کەلامیکی بێ وینە و موعجیزە و پرتەو بەخشە ھەتاهەتایە!

﴿وأنزل التوراة والإنجيل من قبل هدى﴾ خودایەکی وەھایە لەپیش قورئاندا تەورات بۆ موسا و ئینجیلی بۆ عیسا ئاردوو، بۆ ئەوەی ھەر یەکێ لەم کتیبە پیروزانە ببنە پرۆگرام و شارەزایی کەری ئادەمیزادی

سەر دەمی خۆیان!! کەوابێ پەر وەردگار - لە پێش هاتنە دونیای عیساو
 دوای لە د دنیا دەرجوونیشی - نیگا و شەریعەتی بۆ ئادەمیزاد ناردوو،
 عیسا بۆ خۆی سەرچاوەی نیگا نیە و نیگای بۆ هاتوو و کراوە بە
 پیغەمبەر، دەی چۆن پیغەمبەر بە خودا دادەنرێ؟! ﴿وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ﴾
 پەر وەردگار قورنانی ناردوو بۆ (محمد) کە حق و ناحق لێک
 جیادەکاتو، رێگای ھیدایەت و گومرای دیاری دەکا، بەبەلگە و دەلیل
 بە ھیز راستی و ناراستی لێک جیا دەکاتو!

﴿إِنَّ الدِّينَ كَفَرُوا بآيَاتِ اللَّهِ هُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ ئەوانەى ئینکاری
 نیشانەکانى خودایەتى خوداو تاک و تەنیاى زاتى پاکی دەکەن، ھەمیشە
 عەیب و عار و لەکە دەخەنە پالێ، رۆژی قیامت بەھۆی ئەو کوفرو
 سەرپێچی کردنەیان سزای بەئیشیان بۆ ئامادە کراوە، ﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو
 انتِقَامٍ﴾ خودا بالادەست و (منیع الجناب)ە، فرسەتى لى تاینرێ، خواھنى
 تۆلە سەندنە بۆ کەسێ بپروای بە خودایەتى خودا نەبێ و نیشانەى تاک و
 تەنیاى بەدرۆ بخاتەو و سەرپێچی پەيامى پیغەمبەرەن بکا، بەھیز و
 توانای خۆی، بەویستى خۆی تۆلەى لە نەیارانى دەستینێ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا
 يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ بێگومان پەر وەردگار ھىچ
 شتێکى لە بوونەورەدا لى گوم ناییت، دەزانێ کى بەراستى ئیمانى
 ھیناوە کى کافرو خودانەناس و دوو پروو، کى بە زۆرو تۆزى گفتار و
 کردارى کوفر نامىزى پى نەنجام دەدەن! بەلام دل و دەروونیان پرە لە
 ئیمان و باوەر.

دەى خۆ عیساو غەیری عیسا ھىچ شتێک لەم جوړە نھینىیانە نازانن
 کەوابێ چۆن عیسا بە خودا حسیب دەکړی؟!

﴿هُوَ الَّذِي يَصُورُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ﴾ خودا خودایەکی
 وەھایە ئیوەی ئادەمیزاد لە مندالدا وینەکیش دەکا، چۆنى بوئ ئاوا

روخسواتان دیاری ده‌کا، نیره، میییه، جوانه، ناشریینه، کورته، دریره، سپی پیسته یان رهش پیسته..... هتد. دهی خو عیساو غهیری عیسا ناتوانن هیچ دروست بکهن و ناتوانن له مندا‌لداندا وینهی کهس بکیشن!! به‌لکو نه‌وانه بو خویان دروستکراوو وینه‌کیشراون، که‌وابی چۆن به که‌لکی خودایه‌تی دین؟؟ ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هیچ خودا نین جگه له په‌روه‌ردگار همر نهو دروستکهره به‌دیهینه‌رهو شیایوی په‌رستن و خودایه‌تییه، کهس هاوبه‌شی نیه له خودایه‌تیدا، تاک و ته‌نیاو فەردو صه‌مه‌ده، بی‌یاوک و دایک و بی مندا‌له، که‌سی لی‌نه‌بووه و له‌که‌س نه‌بووه، که‌س ده‌ره‌قه‌تی نایه... نه‌مانه هه‌موویان به‌لگهن له‌سەر نه‌وه که عیسا به‌نده‌یه‌کی دروستکراوه و ه‌کو به‌نده‌کانی تری له ئاده‌میزاد، نه‌ویش و ه‌کو کۆرپه‌له‌ی تر له‌سکی دایکیا وینه‌ی کیشراوه، له‌کاتی پیگه‌یشتنی سروشتی خۆیدا له‌دایک بووه، نیتەر چۆن به‌نده‌یه‌کی ئاوا به‌ خودا حلیب ده‌کری؟؟؟

هه‌بوونی نایه‌تی مه‌حکهم و موته‌شابهه له‌ قورئاندا

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ
وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ
أَبْتَغَاءَ الْفِتْنَةَ وَأَبْتَغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي
الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ
﴿٧﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهْبَ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً
إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ

إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١﴾

﴿هو الذي أنزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن أم الكتاب﴾
ئەو محمد! پەروەردگار خودایەکی وەهایە قورنانی ناردۆتە سەر تۆو
کردوویەتی بە بەرنامەو پرۆگرامی نیسلام و یاسای بوونەوەر، جا بەشیپک
لە نایەتەکانی (موحکەمن) واتە: بەبێ تەم و مژ مانای مەبەست
دەگەیەنن و هەموو کەس لێیان حالێ دەبێ و هیچ ئیلتیباس و
سەرلێتیکچوونی بۆ پەیدا نابێ، بەشەکی تریان نایەتی (موتەشابیهن)
واتە: ماناکانیان روون و ئاشکرا نین و نازانێ مەبەستی سەرەکی لە
ماناکانیان چیه؟؟ چونکە بە روالەت (تعارض) و دژایەتیک هەیە لە
نیوان ظاهیری و شەکو مانای مەبەست لێ!! یان (متشابه) ئەو
نایەتانەن کە پەروەردگار زانینی ماناو مەبەستی لێیان تایبەت کردووە بە
زاتی خۆی کەسی تر پەی پێ نابا، وەکو چۆنیەتی قیامەت و باسی روح و
زیندوو بوونەووە دروستکردنی عیساو لەدوونیا دەرچوونی.

جا لێرەدا شتیپک هەیە پێویستە بزانی کە (متشابه) دوو جۆرە:

۱- ئەوێه کە وشە کە مانایەکی بگەیەنێ و عەقل بە پێچەوانەو پەیی
پێ بەرێ، مەبەستە کە نەزانێ چۆنەو چۆن نیه، وەکو نایەتی (الرحمن علی
العرش استوی) ھ/ ۵.

۲- ئەوێه کە پەروەردگار زانینی ئەو شتانەو چۆنیەتیانی تایبەت
کردبێ بە خۆیەو، کەسی تر حەقیقەت و کرۆکی نەزانێ وەکو حال و
چۆنیەتی قیامەت، یان حال و چۆنیەتی فریشتەو جنۆکە... ھەروا باقی
شتە غەیبییەکان!!

نایەتە موحکەمەکان: وەکو نایەتی ﴿قل تعالوا اتل ما حرم ربکم علیکم
الا تشرکوا به شینا﴾ ئەو دوو نایەتە کە بەدوای دا دین لە سوورەتی

(الانعام / ۱۵۱-۱۵۲) یان نایەتی ﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ۖ وَتَكُونُوا سَوَاءً ۚ ﴾ نایەتە ی لە سوورەتی (الاسراء) کە بە دوای دا دین، (۲۳-۲۶) یان فەرموودە ی خودا کە دەربارە ی عیسا دە فەرموئ: ﴿ إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مِثْلًا لِّبَنِي إِسْرَٰئِيلَ ۚ ﴾ الزخرف / ۵۹. نێتر ئەم نایە تانە و وێنە یان زوربە ی قورئانیان لی پێکھاتوو بە یانکردنی ئە حکامی ئیسلامی و بنەمای عەقیدە و فەرمان و نەه ی و حەلال و حەرام.... هتد. هەموویان ماناکە یان ئاشکرا و دیارە و مانای مەبەست دە گە یەن و مانای تر هە ئناگرن، ئەم جۆرە نایە تە موحکە مانە نە صل و بنەمای قورئان و بڕبڕە ی ئەو کە لامە پیروژەن نایە تە کانی تر لق و پۆی ئەوانەن...

کەوابێ ئە گەر شتێکمان لی ئیشکال بێ، نایە تیکی (متشابە) مان هاتە بەرو لە مەبەستە کە ی حالی نە دە بووین، پێویستە بە راوردی بکەین لە گەل نایە تە موحکە مە کاندای بە گۆرە ی مانای ئەوان راڤە ی نایە تە مۆتە شایبە کە بکەین: ئەم نایە تە ی کە دەربارە ی عیسا دە فەرموئ: ﴿ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ ۚ ﴾ النساء / ۱۷۱. دە بێ بە گۆرە ی نایە تی ﴿ إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ ۚ ﴾ الزخرف / ۵۹ تە فسیری بکەین، هەروە ها دە بێ بە گۆرە ی نایە تی ﴿ إِنْ مِثْلَ عِيسَىٰ عَنَدَ اللَّهِ كَمِثْلِ آدَمَ ۚ ﴾ عمران / ۵۹ تە فسیری نایە تە (متشابە) کە بکەین.

واتە: دە بێ بڕوامان وابێ کە هەموو نایە تە کان - محکم + متشابە - لە لایەن خودا وە هاتوون و هیچ نایە تیێک درایە تی لە گەل نایە تیکی تردا نیە !!

نایە تە (متشابە) کە وە کوی نایە تی (۱۷۱) ی سورە تی النساء کە دە فەرموئ: ﴿ وَكَلِمَةٌ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ ۚ ﴾ یان نایە تی ﴿ إِنْ مِثْلَ عِيسَىٰ عَنَدَ اللَّهِ كَمِثْلِ آدَمَ ۚ ﴾ عمران / ۵۵، یان نایە تی ﴿ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ۚ ﴾ طه / ۵. یان نایە تی ﴿ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ ﴾ الفتح / ۱۰. ئەم نایە تانە هەریە کە یان بە

بیروبوچوونی ئیمه چند مانایه ک هله ده گرن که نهو مانایانه له گهل
ظاهیری نهو وشه یه ی که مانا مه بهسته که ی تیدایه ریک ناکه ون، جاری
وا هه یه نهو مانایه له گهل مانای نایه ته موحه مه که گونجاو ده بی،
جاری وایش ده بی له باره ی وشه و ته رکیسه وه له گهل مانایه کی تر
ده گونجی، به لام له باره ی مه بهسته وه هرگیز جیاوازی نابیندری.

که وایی نه ی کۆمه لێ فه له! ئیوه بو تان نیه بهم جو ره نایه ته
موت ه شاییهانه نموونه بیننه وه به ناره زوی خو تان مانایه ک هله بێژین،
به لکو پتویسته پهیره ی نایه ته موحه مه کان بکه ن و نایه ته
موت ه شاییهه کان به گیره ی نایه ته موحه مه کان مانا بکه ن، ده بی ئیوه
عیسا به گیره ی نایه تی ﴿لَنْ يَسْتَنْكفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ
الْمُقَرَّبُونَ﴾ النساء/ ۱۷۲. بناسن و نایه ته موت ه شاییهه کانی تر ده رباره ی عیسا
له گهل نه م دا به راورد بکرین و به گیره ی نه م جو ره نایه تانه مانایان
لی بده نه وه.

پتویسته نه وه ش بزانی ن که موحه م و موت ه شاییهه لیره دا مانا که یان
جیا یه له گهل موحه م و موت ه شاییهی شوینی تر، بو نموونه که له نایه تی
یه که می سوره تی (هود) ده ده فرموی: ﴿کتاب احکمت آیاته﴾ مانای
نه وه یه نه م قورنانه په راوی که نایه ته کانی عه یب و له که یان تیدا نیه،
که لامیکی وشه فه صیح و مانا راست و دروسته و پره له حیکمه ت و
په ندو نامۆژگاری، که له نایه تی (۲۳) ی سوره تی (الزمر) ده ده فرموی:
﴿اللّٰهُ الَّذِي نَزَّلَ احْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا﴾ مه به ست به موت ه شاییهه
نه وه یه که قورنانه هه ندیکی له هه ندیکی ده چی له جوانی و راستی و
شاره زایی کردن دا، ههروه ها له وه دا که وا درایه تی و ناریک و پتکی
تینا که وێ هه مووی رووه و یه ک مه به ستی سه ره کی ناراسته ده کرین....
﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ

تأویلہ ﴿ ۱ 〉 نہوانی دلیان پرہ لہ گومرایو سہرلی شتیوان و روویان لہ حق
 وەرگیراوہو نقرومی باطل بوون، ہەر شوین ھەواو ھەوہسی خۆیان
 دەکەون، نایەتە مۆتەشاییھەکان و ەردەگرن و بەئارەزۆی خۆیان مانایان لی
 دەدەنەو، چونکە دەتوانن بەھەوہسی خۆیان ماناکانیان بگۆرن و لەگەڵ
 مەبەستی خۆیاندا بیگونجین!! نایەتە موحکەمەکانیش پاشکۆی دەخەن
 و باسیان ناکەن! بۆ ئەوێ خەڵکی لەخستەبەرن و بیانخەنە نیو فیتنەوہو
 لە نایین گومرایان بکەن و ریکگی راستیان لی تیک بەدن! واشی دەخەنە
 پیش چاوە کە ئەوان بەلگە بەقورئان دەھیننەو، نایەتی قورئان
 پالپشتیانە!! بەلام لەراستی دا ئەو بەلگانە بۆ بەرژوہندی ئەوان نیە، بۆ
 نمونە: فەلەکان بەلگە دیننەو لەسەر ئەو کە عیسا گیانی خودایە
 دەلێن ئەوہتا قورئان دەلی: ﴿ وکلمتہ ألقاھا إلی مریم وروح منہ ﴾ عیسا
 گیانی خودایەو خستویەتیە ناو سکی مەریەمەو، بەلام نایەتی ﴿ إِنْ هُوَ
 إِلَّا عَبْد أَنْعَمْنَا عَلَیْہِ... ﴾ پاشگوێ دەخەن، یان نایەتی ﴿ إِنْ مَثَلْ عِیْسَى
 عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَہُ مِنْ تُرَابٍ، ثُمَّ قَالَ لَہُ کُنْ فِیکُون ﴾ ال عمران/ ۵۹.
 لەبیرخۆیان دەبەنەوہو نایخەنە روو. ئەوانە کە ئەم جۆرە ھەلوستەیان
 بەرامبەر قورئان ھەیەو ئاوا رەفتار لەگەڵ نایەتە مۆتەشاییھەکان دەکەن
 مەبەستیان ئەوہیە ماناو مەبەستەکانی قورئان بگۆرن و نایەتەکانی لہ
 حەقیقەتی خۆیان لابدەن و بۆ مەبەستی خۆیان بیانگونجین، واتە: وایان
 راقە بکەن کە لەگەڵ ئارەزۆو داب و نەپیتیاندایک بکەوێ، لەگەڵ
 عاداتی کۆنینەو بیروبۆچوونی خۆیاندا یەکانگیریان بکەن، بەلام ئەو
 نایەتانە موحکەمن و بیروباوەری ئیسلامیی لەسەر بنیات نراوہ لەبیر
 خەڵکی بەرنەو، یان پاشگوییان بخەن. ئەوہتا ھەرگیز ئەو نایەتانە کە
 ئەو دەگەینەن عیسا بەندە ی خاویەو پێویستە گەردنکەچی فەرمانەکانی
 بی ناخەنەروو!!

نیمامی موسلیم له عانیشهوه -خوایان لی رازی بی- فەرموودهیه ک دهگیریتیهوه: دهلی: پیغه مبهەر ﴿هو الذي أنزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن أم الكتاب وأخر متشابهات﴾ی خویندهوه، شه مجار فەرمووی: (إذا رأيتم الذين يتبعون ما تشابه منه فأولئك الذين سماهم الله فاحذروهم) واته: هه رکاتی شه وانتهان بینی که شوین نایهته موته شاییهه کان ده کهون و ده یانهوی به گویره ی هه واهه وهه سی خوین راقه یان بکهن، شهوه بزائن: شه وانه لهو که سانهن که خودا به خراپه کار ناوی هیناون و به سه ریچی که ره له قه له م داون، لییان بترسن و خوتانیان لی بیاریزن!.

دهگیرنه وه دهلی: پیغه مبهەر فەرمووی: (إن القرآن لم ينزل ليكذب بعضه بعضا فما عرفتم فاعملوا به، وما تشابه منه فأمنوا به).

قورئان بویه نه نیردراوه ته خواری که هه ندیکی هه ندیکی به درۆ بخاته وه، شهوه ی مانا که تان زانی و مه به سه که ی تیگه یشتن کاری پی بکهن، شهوه ی په یتان پی نه بردو نه تان زانی مانا که ی چونه و چۆن نیه نیمانی پی به ینن و بزائن له لای خودا وه هاتوه.

مه چن وه کو شه گو مپرایانه هه ره خه ریکی سه رلی تیگدانی خه لک بن وبتانه وی به هه واهه وهه س نایه ته موته شاییهه کان ته نویل بکهن، خو ﴿وما يعلم تأويله إلا الله﴾ جگه له خودا که سی تر مه به سه ت و مانای دروستی شه جو ره نایه تانه نازانی، چونکه شهوه زانیارییه که خودا تاییه تی کردوه به خو ی و که سی تر په ی پی نابا، ﴿والراسخون في العلم يقولون آمنا به﴾ شه وانه ی خاوه نی پایه ی دامه زراون له عیلم و زانسته دا ده لێن: بروامان به وه هیه که شه نایه ته موته شاییهه له خودا وه هاتوون و کهلامی پیروزی زاتی بیچوونن.

کۆمه لیک له هاوه لانی پیغه مبه‌ر ﴿ و ه‌کو ئوبه‌ی کوری که‌عب و عایشه و ئیبنو عومه‌ر پییان وایه ده‌بی له‌سه‌ر وشه‌ی ﴿ لا اله الا الله ﴾ ه‌لوسته بکری و رابوه‌ستی، واته: رسته‌ی ﴿ والراسخون فی العلم... ﴾ که‌لامیکی سه‌ربه‌خۆ بی، عه‌طف نه‌بی بۆ سه‌ر وشه‌ی (الله). کۆمه‌لیکیش له‌ هاوه‌لانی پیغه مبه‌ر و ه‌کو ئیبنو عه‌بباس و بری راقه‌که‌رانی قورنان و بری زانیانی عیلمی ئوصول ده‌لین: له‌سه‌ر وشه‌ی (الله) ه‌لوسته ناکری و رسته‌ی (الراسخون...) عه‌طف ده‌کریتوه بۆ سه‌ر وشه‌ی (الله) واته: جگه‌ له‌ خوداو زانیانی دامه‌زراو له‌ زانستدا که‌سی تر مه‌به‌سته‌کانیان نازانن. ئیبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموی: من یه‌کیم له‌و زانیانه‌ی که‌ خاوه‌نی پله‌ی دامه‌زراون له‌ زانستدا، که‌ مه‌به‌ست و راقه‌ی ته‌واوی نایه‌ته‌ موته‌شاییه‌که‌کان ده‌زانن. که‌وابی نه‌وانه‌ی له‌ زانستدا دامه‌زراون مانای نایه‌ته‌ موته‌شاییه‌که‌کان ده‌زانن، چونکه‌ خودا لۆمه‌ی نه‌وانه‌ی کردوو که‌ ده‌یانه‌وی مانای نایه‌ته‌که‌کان ه‌له‌وگێڕ بکه‌ن و به‌مه‌به‌ستی سه‌رلێشپواندنی خه‌لکی و فیتنه‌نانه‌وه‌ له‌ ئاییندا راقه‌ی نایه‌ته‌ موته‌شاییه‌که‌کان بکه‌ن بۆ نه‌وه‌ی لهم ریگه‌یه‌وه‌ خه‌لکی پی له‌ ئایین وه‌رگێرن.. به‌لام نه‌وانه‌ی رسوخ‌ی زانستیان ه‌یه‌و له‌ زانیاریدا دامه‌زراون ه‌لوستیان وایه، به‌لکو نه‌وان گرو‌ی یه‌قین و بیروباوه‌رن، هه‌میشه‌ نایه‌ته‌ موته‌شاییه‌که‌کان و ته‌فسیر ده‌که‌ن که‌ له‌ گه‌ل نایه‌ته‌ موحه‌که‌مه‌کاندا ریک بکه‌ون و دژایه‌تی نه‌که‌ویتته‌ نێوانیانه‌وه‌.

به‌لام رسته‌ی ﴿ یقولون آما به‌ ﴾ نه‌مه‌ که‌لامیکی سه‌ربه‌خۆ تازه‌ ده‌ست پیکراوه، واته‌ نه‌و زانیانه‌ ده‌لین: بروامان به‌ نه‌و نایه‌ته‌ موته‌شاییه‌که‌ ه‌یه‌ ﴿ کل من عند ربنا ﴾ هه‌موو نایه‌ته‌که‌کان - به‌ موحه‌که‌م و موته‌شاییه‌که‌ - هه‌موویان له‌ خوداوه‌ هاتوون. واته‌: زانیان نایه‌ته‌ موحه‌که‌مه‌کان ده‌که‌نه‌ بنه‌ماو بناغه‌و بروایان وایه - موحه‌که‌م و

موتەشاییه- له خوداوه هاتوون و هەردوو جۆریان حق و راستن، هەریەکێ لەو دوو جۆره پالێشتی ئەوی تر دەکا، بەلگەی ئەمەش ئەو فەرموودەییەیکە دەلی: پێغه مەبەر ﷺ نرای بۆ عەبدوللای کۆری عەبیاس کرد فەرمووی: (اللهم فقهه في الدين وعلمه التأويل) خودایە! لە ئاییندا تێگەشتووی بکەو، فێری شیکردنەوه و مەبەست زانینی قورئانی بکە.

لێرەدا پرسیارێک دیتە پێشەوه و دەلی. بۆچی لە قورئاندا نایەتی (متشابه) هەن؟ لە کاتی کدا کە قورئان بۆیە نێردراوه رەهنومایی خەلکی بکا و ئادەمیزاد شارەزای ریگای خودا پەرستی بکا!! دەی نایەتی موتەشاییه کە کەس مەبەستە کە ی نەزانی چۆن رەهنومایی پێ دەکری؟ لە وەلامدا دەلیین: هەبوونی نایەتی موتەشاییه لە قورئاندا لەبەر ئەم هۆیانەیه:

ا- بۆ ئەوهی برۆاداری راستەقینە و ئیمان قایم لە برۆا لاوازن جیابکریتهوه، تاقیکردنەوهیە بۆ دلی ئیمه.

ب- زێدە ریزو فەزلی زانایان دەریکەوێ و ئاکامی لیکۆلینەوه و کۆششیان بۆ خەلکی دیاری بدا. هاندانە بۆ موسولمانان کە عەقل و هۆشی خۆیان بخەنە کارو هەمیشە خەریکی توێژینەوه بن بۆ ئەوهی هەمیشە بیرو هۆشیان لە گەشەکردندا بیت و کول نەبێ.

ج- پێغه مەبران نێردراون بۆ سەر ئادەمیزاد بە گشتی ئادەمیزادیش جۆراو جۆرن، هەیانە زیرە کەو هەیانە کۆلەوارو نەزانە، برۆی ماناو ئەحکامی وردەکاری هەن کە پتووستیان بەوهیە بە عیبارەتی تاییبەتی تەعبیریان لێ بکری، ئیتر تێگەشتن لەم جۆره مەبەستانە بوەتە بەشی زانایان و ئەوانە ی لە عیلم و زانیاریدا رۆچوون، فەرمانیش کراوه بە رەشە خەلکە کە کە زانینی مەبەست لێیان حەوالەن خودا بکەن، چونکە زانایان دەزانن و تێدەگەن قورئان چۆن پەیام ئاراستە دەکا، هەرچەندە حەقیقەت و

کرۆکی شته کانیش نه زانن، ههر بۆیهش فهرمووی: ﴿وما يذكر إلا أولوا
الآل باب﴾ واته: تی ناگهن و له مانای قورنان حالی نابن و بهشیوهی راست و
دروست له مه بهسته کان ورد نابنه وه مه گهر نهو که سانه نه بی که عهقل و
هۆشی ساغیان ههیه، بیریان تیژه بۆ تیگه یشتن!

پیغه مبهەر ﴿پیناسهی﴾ الراسخون في العلم ﴿ی ناوا کردووه له
فهرمووده یه کیدا که ئیبنو نه بی حاتم ده یگێر پته وه له عوبه یدوللای
کورپی زهیدی تایبعی به وه، که به خزمهت نه م سێ هاوه لانه ی پیغه مبهەر
گه یشتووه: (انس، ابو امامه، ابو الدرداء) ده لێ: له پیغه مبهەر پرسیار
کرا له مانای ﴿الراسخون في العلم﴾ پیغه مبهەر له وه لامدا فهرمووی:
(من برت یمنه، وصدق لسانه، واستقام قلبه، ومن عف بطنه وفرجه فذلك من
الراسخين في العلم).

واته: نهو که سهیه سویندی نه خاتو، زمانی راستگۆ بی و، دلی
به رد هه وام بی له سهر پهیره ویی حقو، سه لال خۆری و داوینپاک بی،
ههر که سێ ناوایی نه وه له دهستی نهو زانا (الراسخين) یه که خودا له
قورناندا وه سپ و سه ناخوانی یان ده کا!!).

هه میسه نهو زاناو تیگه یشتوانه ده پارینه وه نزا ده کهن و ده لێن:
﴿ربنا لا تزغ قلوبنا بعد إذ هديتنا﴾ خودایه! دل و دهروونمان له سهر
خودا په رستی و بیروباوه ری راسته قینه بهر قه رار بکه، دوا ی تیگه یشتن و
شاره زا بوون، گومرمان مه کهو، سه رلی شیواومان مه که ﴿وهب لنا من
لذلك رحمة إنك أنت الوهاب﴾ ره حمهت و بهزه یی خۆتمان پی به خشه!
له سۆزو ره حمهتی خۆت بی به شمان مه که، یارمه تیمان بده له سهر خێرو
بۆ ریگای راست ئاراسته مان بکه! بیگومان تۆی پهروه ردگاری به خشنده و
هه موو خێرو بیریک له تۆدایه!

عائیشه ده گپریته وه ده لئی: پیغه مبه ر ﷺ زۆری ئهم نزاو پارانه وه ده کردو ده یفه رموو: (یا مقلب القلوب ثبت قلبي علی دینک) ئهی ئهو که سهی که گۆپینی هه موو دل و ده روونیکت به ده سته! دلم له سه ر نایینی خۆت رابگره!) منیش عمرزم کرد ئهی پیغه مبه ری خوا! زۆرجار گویم لی ده بی ئهم دو عایه ده که ی! پیغه مبه ر فهرمووی: هیچ دلێک نیه مه گهر که هه یه وا له تیو دوو په نجه ی په روهر دگارد! نه گهر ویستی به رقه راری بکا، نه وه له ئیمان و بیروباوه ردا رای ده گری، نه گهر ویستی لای بدا لای ده دا! ﴿ربنا انک جامع الناس لیوم لا ریب فیه ان الله لا یخلف المیعاد﴾ ئهی په روهر دگارمان! بیگومان تو ناده میزاد زیندووده که یه وه و کۆیان ده که یه وه له روژیکا که هیچ گومان له هاتنی دا نیه، چونکه تو وه عده ت داوه و واده ی تو به جی به و دیته جی.

په روهر دگار که ئهم جوهره نزایه مان فیر ده کا بو ئه وه یه که ترسی نه وه مان هه بی بی پروایی دزه بکا بو ناو دل و ده روونمان و له روژی قیامه ت دا ناو مییدی ره حمه تی خودا بین!

سه ره نجامی کافرو نه وانهی به مال و سامان بوغرا بوون
 اِنَّ الَّذِیْنَ کَفَرُوا لَنْ تُغْنِیَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا
 وَاُولٰٓئِکَ هُمْ وَقُوْدُ النَّارِ ﴿۱۰﴾ کَذٰبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ
 کَذَّبُوْا بِآیٰتِنَا فَاَخَذْنَاهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوْبِهِمْ وَاللّٰهُ شَدِیْدُ الْعِقَابِ ﴿۱۱﴾ قُلْ
 لِلَّذِیْنَ کَفَرُوا سَعٰلَبُوْنَ وَتَحْشَرُوْنَ اِلٰی جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿۱۲﴾
 قَدْ كَانَ لَكُمْ اٰیَةٌ فِی فِئْتَنِیۡنِ اَلْتَقَتَا فِیۡنَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِیۡ سَبِیْلِ اللّٰهِ وَاٰخَرٰی
 کٰفِرَةٌ یَّرُوْنَهُمْ مِّمْلٰیهِمْ رَاٰی الْعِیۡنُ وَاللّٰهُ یُوۡیِّدُ بِنَصْرِہٖ مَنْ یَّشَآءُ

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾

پەرۆەردگار لە سەرەتای ئەم سوورەتەدا باسی بنەمای یەکتاپەرستی و ئەو کتێبە ئاسمانیانەی کرد کە ئەو حەقیقەتە نە دەچەسپێن، بەتایبەتی قورنانی پیروۆزو پروای زانیان پێی .

ئەمجار لێرەدا حال و چۆنیتی کافرەکان باس دەکا و هۆی کافر بوونەکیان دیاری دەکا کە بریتیه لە بوغرابوون و لەخۆبایی بوون بە مال و منداڵ، ئەوەش روون دەکاتەوێ کە مال و منداڵ لە قیامەتدا فریایان ناکەون، ئەمجار نمونەی بە جەنگی بەدر هینایەوێ: کە لەو جەنگەدا سەربازانی ئیسلام بەرامبەر سەربازانی کوفر جەنگان و تا قمی کەمی موسوڵمان و خواناس بەسەر دەستە زۆری کوفرو بێدیندا زال بوون، زۆری جەنگاوەرو فرەچەکی و سامانداریی بێسوود بوو بۆ بێباوەران و دەفەرموێ:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تَغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾
 لە سەرەتای سوورەتە کەدا پەرۆەردگار بنەمای یەکتاپەرستی باس کرد، بیروپروای زانیانی خستەروو ئەمجار لێرەدا باسی کافرو گومراکان دەکا و دەفەرموێ: ئەوانە کافرن و قورئان بەراست نازانن و پیغەمبەرەکانیان بەدرۆ خستۆتەو، سەرپێچی پەیامی خودایان کردوو و بەپیچەوانە کەلامی خودا جولاوئەو، هیچ سوودیکیان لەنیگای خودا بۆ پیغەمبەرەکان وەرنگرتوو کە ئەمانە بریتین لەو فەدی فەلە نەجران و فەلە ترو جوله کەو موشریک و کافری تر.. ئەوانە سووتەمەنی دۆزەخن، لە رۆژی قیامەتدا ئەوێ کە لەدنیادا پێیان دراوێ لە مال و منداڵ لەو رۆژەدا هیچ سوودی لێنایینن و لە سزای خودا رزگاریان ناکا، تووشی جۆرەها ئەشکەنجە مەینەتی دەبن، ئاکام و سەرەنجامیان لەوێ کە (محمد)

بەدرۆ دەخەنەو و برۆا بە پەيامەکی ناکەن ﴿کذاب آل فرعون والذین من قبلهم﴾ وەکۆ کردەو و حال و چۆنیەتی تاقم و گرووی فیرعەون و ئەو خوانەناس و ملهوپرانەیی پیش فیرعەون لە موئتەفیکەکان وەکۆ هۆزی عادو ئەمود کە ﴿کذبوا بآياتنا﴾ نیشانەیی خودایەتی ئیمەیان بەدۆر لەقەلەم دا، پەيامی پیتەمبەرەکانیان رەت کردەو و ﴿فأخذناهم بآذنهم﴾ پەرورەدگار لە تۆلەیی ئەو سەرپیچی و ملهوپرەیان گرتنی بەلام چۆن گرتنیک؟! ﴿والله شديد العقاب﴾ خودا تۆلەو سزای بەئیشەو کەس ناتوانیت بەرەنگاری بکا.. ئەمجار هەرەشە لە کافرو جولهکەکانی سەرەمی پیتەمبەر دەکاو دەفرموی: ﴿قل للذین کفروا﴾ ئەی محمەد! بەوانە بلێ کە برۆایان بە پەيامی تۆ نیە ﴿ستغلبون﴾ لە دونیادا شەرتان لەگەڵ دەکریو تێدەشکین و دەبنە ژێردەستەو ریسوایی بەخۆتانەو و دەبینن ﴿وتحشرون إلى جهنم وبئس المهاد﴾ لە قیامەتیشدا راپیچ دەکرین بۆ ناو دۆزەخ کە خراپترین جێگایە بۆ خۆتان ئامادە کردووە. ئەمجار ئەی موحەممەد: پێیان بلێ: لە خودا بترسن و واز لە سەرپیچی کردن بێنن، ئەگینا تووشی شکستی بەکی وەکۆ شکستی قورەمیشی بەکان دەبن کە لەشەری (بەدر) دا تووشیان بوو، لەکاتی کدا ئێوە دەزانن من پیتەمبەرم و نیشانەیی پیتەمبەراییەتی من لای ئێوە ناشکرایەولە تەورات دا دەستنیشان کراوە.

بێگومان پەرورەدگار وەعدەو هەرەشەیی خۆی بۆ جولهکەکان هێنایە دی، ئەو هەبوو موسولمانەکان زۆریان لە هۆزی بەنو قورەیظەیی خاتین کوشت، هۆزی بەنو نەضیری دوورپوویان لە ولاتی مەدینە دەرپەراند، قەلای خەیبەریان فەتح کردو سەرانی شیان خستە سەر جوولەکەکانی تر!! ئەمجار لەم نایەتەدا هەرەشەیان لێ دەکاو دەیانترسینێ و پێیان دەلێ: کە ئەو جوولەکانە بەزۆری ژمارە لە خۆیان بایی نەبن و بەزۆری

چەك و تفاقى شەریان نەنازن، ئەو هەتا لە شەرى بەردا قورەیشى بەكان لە
رووى زۆرى و هەبوونی ئەسبابى شەڕەو سەچەندانی موسولمانەكان بوون،
كەچى موسولمانەكان بەسەر ئەواندا زال بوون! دەى با جوولەكەكانیش
پەند وەربگرن و واز لە بیروپرای بەتال بوو وەى خۆیان بێنن، دەفەر موی:
﴿قَدْ كَانَ لَكُمْ فِي فَتْنِ الثَّقَاتِ.....﴾ ئەى محمد! بەئەو جوولەكانە بلی:
كە بەزۆرى مال و دارایی زۆر لە خۆبایی بوون، بە كۆپو كەس و كارى زۆر
دەنازن پێیان بلی: بەزۆرى ژمارەى پیاوو مال و منداڵ مەنازن، چونكە
ئەم جۆرە شتە هۆكارى سەرەكى سەرکەوتن نین، رووداوى رۆژگار
باشترین بەلگەى ئەسەر ناپاستى بسیرو بۆچووتان و نیشانەى
بەهەلچووتانە. بۆ نمونە سەیری ئەو دوو كۆمەلە بكەن كە لە رۆژى
بەردا شەریان بوو تێك رژان ﴿فَنُتَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ كۆمەلێکیان بە
ژمارە كەمەن بەلام خاوەنى بیرو باوەرى پتەون و لەرێگەى خودادا شەڕ
دەكەن، خودا پشتیوان و یارمەتیدەریان بوو، بۆیە سەرکەوتنیان بەدەست
هێنا بەسەر كۆمەلەى زۆرینەى كافران دا!

بەراستى لە رووداوى بەردا چەند پەندو نامۆژگارى هەیە بۆ ئەوانەى
عەقل و ھۆشیان ھەیە و بەكارى دەهێنن، بەوردی لە رووداوەكان تێبفكرن
و سوود لە تێروانینەكەیان وەربگرن، شتێو پەندو ەرگرتنەكە لەو ەدايە كە
دەبێ بزائن لە پشت پەردەو ەهێزێك ەهە، یارمەتى كۆمەلە كەمە
خواناسەكەى داو ەو بەسەر كۆمەلە زۆرو خوانەناسەكەدا سەرى خست! -
﴿فَنُتَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ كۆمەلێك كە لەپێناو ئایینی خودا شەڕ دەكەن
ئەو ەش نەیتى سەرکەوتنەكەى، چونكە ەمرکاتى شەڕكردن لەپێناو ەق و
عەدالەتدایى، لەپێناو بەرگرى كردن لە ئایین و بەرنامەى خودادایى نەفسى
نادەمیزاد رووى تى دەكاو بەر ەو پیری دەچى، چ ەیزو توانایەكى ەبێ
لەو رێگەى ەدا ەرجى دەكا، ەەرجى ئامادەباشى و تەگبیرو پلان ەبێ

ده یخاته کار، چونکه بروای ههیه که هیزو تواناکهی په یونده به هیزو توانای په روه ردگاری بالادهست و له کاتی ته نگانه دا پالیشتی ده کا. ﴿وآخری کافرة﴾ کومه له کهی تر کومه لیک، بی بروای خوانه ناس، بی وره و بی یشتیوان، بروایان به شهر که نیه، سهره پای شهوش ﴿یرونهم مثلیهم رأي العين﴾ کافره کان موسولمانه کانیان به دوو چهندانه ی خویان دپته بهرچاو، به مهش شهوشه تر وره یان دهروخی و ترسیان لی ده نشی و لیوه لهره یان پی ده که وی!

بیگومان موسولمانه کان به گویره ی توانا پابه ندی فرمانه کانی په روه ردگار بوون و مال و به گیان سهریان له پری دا بووه بۆ بهر زکړدنه وهی نالای نیسلام و بلاو کړدنه وهی شایینی پیروژ، هه موویان یه که دهست و یه که هه لویست بوون له بهرام بهر کافرو خوانه ناسان دا، هه میشه پابه ندی مانای شه نایه ته بوون که ده فرموی: ﴿یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم فئة فاثبتوا واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون، واطیعوا الله ورسوله ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ریحکم واصبروا ان الله مع الصابرين﴾. هه میشه ناماده باش بوون بۆ خویه ختکردن له پیناو نایین دا، به دلنکی پر له تیمان و بروایه کی پته وه وه شهریان له گهل دوژمن دا کردووه، دلنیا بوون له یاریده ی خدا، خوداش یارمه تی داوون و سهری خستوون ﴿یا ایها الذین آمنوا ان تنصروا الله ینصرکم ویثبت اقدامکم﴾ جده گه کانی پیغه مبه ر ﴿ناویندی بالانوما بوون بۆ په پیره وکردنی شه نایه ته قورثانیان، ته ناندت که له غه زای نوحود دا سهر پیچی فرمانی پیغه مبه ریان کردو ناموژگاری په کانی شهویان پاشگوئ خست تووشی شه شکستی به بوون که تووشی بوون، دیاره شهوش په ندو ناموژگاری به کی گه وره به بۆ که سیئک بیه وی په ند وهر بگری.

میژوونووسانی ژیان نامه ی پیغه مبه ر ﴿ده لپن: سوپای موسولمانان

سی سهدو بیست جهنگاوهر بوون، سهفتاو سهوت کهسیان له کۆچکه‌ران بوون، دووسهدو سیو شاهش کهسیان له یاریده‌ده‌ران (الانصار) بوون، ئالای کۆچکه‌ران به‌ده‌ست عه‌لی کورپی نه‌بو تالیب و، ئالای یاریده‌ده‌ران به‌ده‌ست سه‌عدی کورپی عوباده‌وه‌ بوو، نه‌وه‌ده‌ کهسیان وشتر سوارو دوو کهسیان نه‌سپ سوار بوون، نه‌سپ سواره‌کان یه‌کیان میقدادی کورپی عه‌مرو نه‌وی تریان میرشه‌دی کورپی نه‌بو میرشه‌د بوو، شاهش زیربه‌ندو هه‌شت شمشیریان پی‌بوو! هه‌موو نه‌و جهنگاوه‌رانه‌ی له‌ شه‌ری به‌دردا شه‌هید بوون چواره‌ که‌س بوون شاهش شه‌هید له‌ کۆچکه‌ران و هه‌شت شه‌هید له‌ یاریده‌ده‌ران بوون!

سوپای کافره‌کان نۆسه‌دو په‌نجا شه‌رکه‌ر بوون، سه‌رۆکه‌گیان عوقبه‌ی کورپی ره‌بیعه‌ بوو، نه‌بو سوفیان و نه‌بو جه‌ن له‌ سه‌هرانی قورهبیش له‌و شه‌ره‌دا هاوبه‌ش بوون، سوپای قورهبیشی به‌کان سه‌ده‌ نه‌سپ و سه‌وت وشتریان پی‌بوو، له‌ چه‌ک و تفاقیش دا زۆر کۆک بوون. ﴿وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَّشَاءُ﴾ په‌روه‌ردگار یارمه‌تی و پالپه‌شتی ئاراسته‌ ده‌کا بو که‌سیک بیه‌وی سه‌رکه‌وتووی بکا. وه‌کو چۆن یارمه‌تی موسولمانانی به‌دری دا به‌وه‌ که‌ له‌پیش چاوی دوژمن زۆری کردن، هه‌ر به‌ سه‌یرکردنیان بو سوپای ئیسلام وره‌یان رووخا ﴿إِنْ فِي ذٰلِكَ لَعِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ﴾ ییگومان له‌م سه‌رخستن و زالبوون و سه‌رکه‌وتنی موسولمانان به‌سه‌ر کافره‌کان دا - له‌گه‌ل که‌می و تفاقیی موسولمانان و زۆری و پرچه‌کی کافره‌کان دا - په‌ندو ئامۆژگاری هه‌یه‌ بو که‌سیک په‌ند و ره‌برگری و تی‌بگا!!

هه‌واو ناره‌زۆیه‌رستی له دونیادا

زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ
الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتْنَعُ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَتَابِ ﴿١٤﴾

ئه‌مجار پاش ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار ئه‌وه‌ی روون کرده‌وه که کافره‌کان
هه‌میشه هه‌له‌و گیرى مال و منداڵن و روویان له‌ حق وەرگێراوه‌و
نقوومی رابواردن بوون! لایه‌ن و هوکارى له‌ خو‌بایی‌بوونه‌که‌یان روون
ده‌کاته‌وه‌و ده‌فهرموئ: ﴿زین للناس حب الشهوات﴾ په‌روه‌ردگار
سروشتی ئاده‌میزادی وا دروست کردوه که هه‌میشه‌هه‌زی له‌م شتانه
بێ، که له‌وه‌دوا ریزیان ده‌کا، وه‌کو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فهرموئ: ﴿إنا
جعلنا ما على الأرض زينة لها لنبلوهم أيهم أحسن عملا﴾ یان ده‌فهرموئ:
﴿كذلك زينا لكل أمة عملهم﴾ جارى وایش ده‌بێ جوانکردنى
کرده‌وه‌یه‌ک پال شه‌یتان ده‌درئ که به‌هو‌ی ختوکه‌ی نه‌فسه‌وه‌ کار له
ئاده‌میزاد ده‌کا، هه‌لێ ده‌نێ بو‌ئه‌نجامدانى کرده‌وه‌ی خراب ﴿واذ زين
هم الشيطان أعماهم﴾.

که ده‌لێ: (زین) واته‌: جوان کراوه‌، واته‌: خو‌شه‌ویستی‌یه‌که‌ لایان
جوان بووه‌و لێیان بووه‌ته‌ شتیکی سروشتی و هیچ عه‌یب و نه‌نگی تیدا
نایین، بو‌یه‌ هه‌رگیز بیر له‌وه‌ ناکه‌نه‌وه‌ وازی لێ به‌یئن، ئه‌مه‌ش ئه‌وپه‌ری
پله‌ی خو‌شه‌ویستی‌یه‌ که‌ خاوه‌نى خو‌شه‌ویستی‌یه‌که‌ هه‌ست به‌ خراپه‌و
زیانی کاره‌که‌ی نه‌کاو نه‌یه‌وئ لێ پاشگه‌ز بێته‌وه‌ با زیانیشى تیدا
تروش بێ!

جاری وا ههیه مروّف شتیکی پئی خوْشه، بهلام دهزانی که نهو شتهی نهو ههزی لییهتی و خوْشی دهوئ زبانی ههیه نهک سوود، خراپه، چاک نیه، وهکو جگهره کیش دهزانی جگهره کیشانه کهی زبانی ههیه، بهلام ههر بهرده وامه له سهر جگهره کیشان. جا وئ دهچی که سیک شتیکی خوْش بوئ که بوئ جوان نه کرابئ وازی لی بیتی! بهلام که سیک شتیکی خوْش بوئ که بوئ جوان کرابئ زهحهته وازی لی بیتی!!

نه مجار پهروهردگار یه که یه که نهه شتانهی که جیگای ههزو خوْشه ویستین و هه موو دل و دهروونیکي ناده میزاد داده گری، باس ده کاو ده فهرموئ: ﴿من النساء والبنین والقناطر المقنطرة من الذهب والفضة والخيل المسومة والأنعام والحرث﴾.

یه کهه شتیکی که پیاو که مه ندکیش ده کاو دل و دهروونی داده گری و عهقل و هوْشی لی دهستی نافرته، چونکه نافرته شوینی ههزی پیاوهو دل و دهروونی له گه لیدا نارام ده گری و خوْشه ویستی بیان ناویتی یه کتری ده بی، وهکو خودا له نایهتیکي ترده ده فهرموئ: ﴿ومن آياته أن خلق لكم من أنفسكم أزواجا لتسكنوا إليها وجعل بينكم مودة ورحمة﴾ ههر نهه خوْشه ویستی یهیه که پیاو زۆریه مال و دارایی خوْی بو نافرته خهرج ده کا، نهوهی که به عهرهقی ناوچاوان و رهنجی شان به دهستی دینی به دلفراوانی بو خیزانی سهرفی ده کا، چونکه پیاو خوْ به بهرپرسیار دهزانی له پاراستن و به خپوکردنی نافرته، دهیهوئ نهو زیده هیزو توانایهی که له بارهی فسیؤلوجی یهوه ههیهتی تهرخانی بکا بو خزمهتی نافرته، ناشکراشه که زیده رهوی پیاوان له خوْشه ویستی نافرته تا کاردانه وهیه کی گهرههی ههیه له کاروباری ولادتداو، رۆلکی گرنگی ههیه له پیشیل کردن و پاراستنی مافی زۆر که سدا.

له نایهته که دا خوْشه ویستی نافرته پیس خوْشه ویستی مندال خست

-هەرچه نده خۆشه ویستی ئافرهت جاری واهیه نامینی به لām
خۆشه ویستی منداڵ هەرگیز له دل ده رناچی- چونکه خۆشه ویستی منداڵ
زیاده رهوی تیدا ناکرئ، به پێچه وانهی خۆشه ویستی ئافرهت که زۆر
زیاده رهوی تیدایه! نه وهتا له هه موو چاخ و سهرده میکندا ته نانهت
نیستایش پیناو به هۆی خۆشه ویستی ئافرهتیکه تره وه سته می له منداڵی
خۆی کردوه، زۆر کهس له وانهی ژنی تازه یان به سه ر ژنی پیشوویان
هیناوه هەرچی خۆشه ویستی خۆی هیه داویه تی به ژنی تازه ی ژنی
پیشوویی و مال و منداڵی پاشگۆی خستوو و، وازی له به خێوکردنیان
هیناوه، به لām زۆر به دل فراوانی پاره و مال و سامان بۆ منداڵی ژنی تازه ی
خه رج ده کا، چونکه دایکی نه مانی زۆر خۆشتر ده وئ! چه نده ها کهسی
ده و له مه ند ه من مندا له کانیان به کوله مهرگی ژیان به سه ر ده به ن چونکه
باوکیان دایکی نه مانی خۆش ناوئو دلی به ژنیکه تره وه په یوه سته.

دوه م: له شته خۆشه ویسته سروشتی یه کان مندا له. که مرو ف له
کۆمه لدا شانازی پتوه بکا و پئی خۆشه هیه یی.

مه به ست له وشه ی (البنین) له ئایه ته که دا کوړو که چه به گشتی،
چونکه له ئایه تیکه تر دا قورئان ده فهرموئ: ﴿لَمَّا أَمْوَالَكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ
فِتْنَةً﴾ پێغه مبه ریش ده فهرموئ: (الولد مجبنة مبخله) واته: مندا ل مایه ی
ترسنۆکی و مایه ی چرووکی یه.

هۆی خۆشه ویستی ژن و مندا ل درێژه پیدانی زنجیره ی ژیان و
مانه وه ی نه ته وه و وه چه یه، ته نانهت ئه م هه سته له ئاژه لیش دا هیه.
ب- هه یوا و هومیدی باوک به کوړ له وه دا که پیروبو په کی کهوت
به خێوی بکا، به لām که متر ئه م هیوا یه ی به کچ ده بی.

ج- کوړ هومیدی لی ده کړئ دوا ی مردنی باوکی جینگای بگریته وه و

نەهێلێ شوینی کوێر بێتەو، سەرکردایەتی خێل و لێپرسراویەتی گەل و ولات بە دەستەو بەگرێ! بەلام کچ کەمتر لەم بوارانەدا دەوری هەیە.

د - هەست بەو کە کچ دوایی لە هۆز دەپچرێ و وادەبێ دەدەری بەشو بەیەکیکی بیگانەو کەمتر پەیوەندی بە خزم و کەس و کارەو دەمینێ.

هەرچەندە جاری وادەبێ کچ لەبێ لەم بوارانەدا لەکۆر باشترە زیاتر فریای باوک و دایکی دەکەوێ! بەلام نێمە لێرەدا مەبەستمان زۆرینەو بەشیوەیەکی گشتیە.

سێیم شت لەو شتانەی خۆشەوێستیان سروشتیە پارە ی نەختینە یە لەزێرو زیو، هەندیکیش دەلێن: مەبەست لە (القناطیر المقنطرة) دیناری زێرو دیرەمی زیو کە سکەیان لێ درابێ! هەندیکیش دەلێن: مەبەست پارە ی سەفته کراوە.

(القناطیر المقنطرة) ناماژە یە بۆ زۆری مائە کە بەجۆریک کە بێتە هۆی ئەو بە تەواوی کاتی خاوەن مال داگیر بکاو هیچ مەجالێک نەمێنیتەو بۆ ئەوێ کاری خێری تێدا بکاو خوداپەرستی و یارمەتی حەقی تێدا بدا!!

هەر بۆیەشە لەناو هەموو گەل و نەتەوێ کەدا، کە پیغەمبەرەکان نێردراون بۆ سەریان دەولەمەندەکان یە کەم بەرھەڵستکارو سەرپێچیکەریان بوون و دژیان وەستان، ئەگەر پرواشیان پێ کردب و ئیمانیا پێ هێنابن کەمتر پابەندی فەزمانەکانی ئایین بوون! سەیری ئەم نایەتە بکە کە دەفەرموێ: ﴿سيقول لك المخلفون من الأعراب شغلنا أموالنا واهلونا فاستغفر لنا﴾ خۆشەوێستی مال و دارایی شتیکی سروشتیەو لەگەڵ خوێن و گوشتی مرۆف تێکەلاو دەبێ، هۆیە کەشی ئەوێ کە مال و دارایی هۆکاریکی گەرنە بۆ دەستەبەکردنی هەموو حەزو ئارەزوێ ک،

حەزو ئارەزۆی ئینسانیش زۆرو زەبەندەن و لەئەژمار نایەن، هەتا ئینسان مەبەست و ئارەزۆیەک بە دەست بێت هەوڵی زیاتریهتی! هەتا وای لێ دێ ئەو راستیە لەبەر ناسمیتێ کە مال و دارایی هۆکار و هەسێلە نەک ئامانج و مەبەست. نێتر هەزار فرت و فیل دەکا بۆ مال پەیداکردن، گوێ ناداتە ئەو ناخۆ ئەو ماله حەرامە یان حەلالە..

نیمامی بوخاری^۱ ئیمامی موسلیم فەرموودەیه کە لە ئیبنوعەبباسه دەگیرنەو دەڵێ پێغه مەبر فەرموویهتی: (لو كان لابن آدم واديان من ذهب لتمعن أن يكون لها ثالث ولا يملأ جوف ابن آدم إلا التراب، ويتوب الله على من تاب)^۱.

واتە: ئەگەر ئادەمیزاد پێ دوو دۆلی لە زیرۆ زیو هەبێ ئاواتە خوازە دۆلیکی سییه می هەبێ!! هیچ شتێک ئادەمیزاد تێر ناکا مەگەر گۆل، واتە: گۆلی گۆز تێری بکا! جا ئەو کاتە خودا تۆبە تۆبە کاران قبول دەکا. دیارە زەمکردنی مال و دارایی لەبەر خودی ماله کە نیه، مال و سامان خۆی لە خۆی دا نیعمهتی خودایه، بە لکو زەمکردنە کە لە روو وەیه کە سەردە کیشی بۆ ملهوپری و لەپێ لادان و بێدینی، وەکو لە سوورەتی (العلق نایهتی ۶-۷) دا دەفەر موی: ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَافٍ﴾ استغنی^۱ بەلام ئەگەر موسولمانی دەوڵەمەند لە ماله کە لە خۆی خودا ئادەمیزادانی لێ داو سوپاسی نیعمهتی خودای لەسەر کرد، صیلهی رەحمی بە جێهینا، لەپێگە لە خودا لێ بە خشی ئەو ئەو مال و دارایی خێرو بەرە کەتە، هۆی خۆشەختی و نزیکبوونە وەیه لە خودا! پێغه مەبر لە

^۱ ئەم فەرموودەیه جگە لە بوخاری و موسلیم کە لە ئیبنوعەبباسه رێوایەتیان کردووه ئەحمەد و بوخاری و موسلیم و ترمذی لەئەنەسی کۆری مالیکه و رێوایەتیان کردووه.

فهرموده یه کدا ده فهرموی: (نعم المال الصالح للرجل الصالح). واته: مالی ره حمت باشتین ده سمایه یه بۆ پیاوی باش.

چواره م و لاخی به رزه ی به ختو کراوو رامکراوی ره سینه، نه و نه سپانه ی که ده وه مه ندو ساماندارو سه ره ک خیل و پیاو ماقوول هه ولی په یداکردنیان ده دن و شانازیان پیوه ده کن، پیشبرکی له ده سته بهرکردنیان دا ده کن بۆ خوه لئانه وه پیاو، جا نه گهر ده سته بهرکردنی نه م جوړه نه سپه بوو به هوی کاری شهرو له خودا دوور که وتنه وه و پاشگوئی خستنی واجبات، نه وه کاریکی دزیوو حرامه! به لام نه گهر نه م نه سپانه ناماده بکړین بۆ جهاد کردن له ریگای خودا دا نه وه کاریکی باشه چونکه خودا ده فهرموی: ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ...﴾ الانفال/۶۰.

پینجه م: وشترو ره شه و لاخ و مهرو بزنه، که نه م ناژه لانه بناغه ی مال و دارایی گوند نشینه کان پیک ده هینن، سامان و بژیویان له وانه ده سته بهر ده بی، لادی ییه کان خویان به هه بوونی نه م جوړه مالانه هه لده نینه وه، په روهردگار منه ت به سه ر به نده کانی دا ده کا که نه م جوړه ناژه لانه ی بۆ رام کردوون و ده فهرموی: ﴿وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دَفءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾.

شه شه م: کشت و کال کردنه: نه مپش سه رچاوه یه کی گرنګ و هه میشه یی به بۆ ژبانی لادی و ښاره ستانی، هه مو گدل و نه ته وه یه ک پتو یستی به کشت و کال هه یه، جا نه گهر مه به ست له کشت و کال کردن سوود گه یانندن بی به ناده میزاد نه وه کشتیاره که پاداشی ده درپته وه، نه گهر مه به ستی خو هه لئانه وه و خو گیف کردنه وه بوو، نه وه ده بیته کاری شهرو.

نه مجار پهروهر دگار له کۆتایی نایه ته که دا وه صفی کی گشتی همر
 شهش جوړه کان ده کاو ده فمر موی: نه وانه هوکاری رابواردنی جیهان و له
 ژبانی دنیادا خوشییان لی ده بیندری و بهس! به لام خوشی به راستی و
 نه براوه خوشی نه و دنیایه، که له روزی قیامت دا پهروهر دگار ده یانزانئ..
 که و ابو له سمر موسولمانان پتویسته که به هه بوونی نه م جوړه شتانه له
 خویان بایی نه بن، همر نه و نه گرنگی یان پی بدن که بیانکه نه هوکار بو
 ژبان و، خودا په رستیان له بیر نه به نه و، چونکه موسولمان ده بی همول بدا
 بو خوشبهختی همدوو دنیا وه کو له نایه تیکی تر دا ده فمر موی: ﴿رَبَّنَا
 آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾.

باسی به هه شتو جوانی و رازاوه یی!

﴿قُلْ أُوْنِبْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذٰلِكُمْ لِلَّذِيْنَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِيْنَ فِيْهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ
 بَصِيْرٌ بِالْعِبَادِ﴾ (۱۵) ﴿الَّذِيْنَ يَقُولُوْنَ رَبَّنَا اِنَّا عَمَلْنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَفِنَا
 عَذَابَ النَّارِ﴾ (۱۶) ﴿الصّٰبِرِيْنَ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالْقٰنِتِيْنَ وَالْمُنْفِقِيْنَ
 وَالْمُسْتَغْفِرِيْنَ بِالْأَسْحَارِ﴾ (۱۷)

نه مجار دواي ژماردن و راناندنی نه و شتانه ی که له بهر دلی
 ناده میزاد خوشه ویست کراون و ناده میزاد له ژبانی دنیادا پتیانه وه
 هه له و گیرن له نایه تی دوا یی دا له شوینی نه و شتانه شتی باشترو بهر ده وام
 و هه می شه یی ده خاته روو، ده فمر موی: ﴿قُلْ أُوْنِبْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذٰلِكُمْ؟﴾
 نه ی محمد! به ناده میزادانی سهرده می خوت و له وه دواش بلئی: نایا

دەتانهوی من خەبەرتان بە دەمی بەچەند شتێک که زۆر باشتەرن لەو شتانە ی که باس کران؟ بۆیەیش نایەتە که بەشتیوە ی پرسپاری سەلماندن (الاستفهام التقریری) باسە که دینی بۆ زیدە گەرنگی پیدان بەو شتانە ی باسیان دەکا و جولاندنی هەست و شعور بۆ رووتیکردن و گوێراگرتن بۆ وەلامی پرسپارە که که دەلی: ﴿لِلَّذِينَ اتَّقُوا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ هەیه بۆ ئەوانە ی تەقواکارن و لەخودا دەترسن چەند باخ و باخاتیەک که بەژیریاندا جۆگە و جۆبار دەکشین و هەتا هەتایە تیاندان دەمیننەو! ﴿وَأَزْوَاجٌ مَطَهَّرَةٌ﴾ لە شوینی نافرەت لە دونیادا که خۆشەویستی لای پیاو سڕوشتی، چەند خیزانیکی جوان و پاک و خاوینیان دەدریتی! که لەهەموو عەیب و لەکەو خەوش و پیسی یەک دوورن.. تەنانەت خوینی حەیزو خوینی نیفاسیشیان پیدا نایە. ئەمانە خۆشی و لەزەتە ی جەستەیین که لە بەهەشتا بۆیان دابین دەکری! زیاد لەو لەزەتە ی گیانیان هەیه که بریتیە لە رەزامەندی خودا و پیی بەهرەوەر دەبن و هیچ لەزەتێکی ناگاتی لە هەموو لەزەتە ماددی یەکان خۆشترو گەورەترە!!

نایەتە که لە سەرەتاوە شوینی رابواردنەکە ی دیاری کرد که باخەکانی بەهەشتە، ئەمجار باسی ئەو شتانە دەکا که خۆشی و لەزەتەکانیان پی تەواو دەبی، ئەویش خیزانی پاک و خاوین و جوان و بیخەوشە! ئەمجار باسی گەورەترین نیعمەتی بەهەشت دەکا، ئەویش رەزامەندی خودایە و دنیابوونیانە لەو که خودا لێیان رازیە، نیتەر بەو لەزەتە ی جەستەیی و خۆشی گیانیان بۆ دەستەبەر دەبی، که بریتیە لە چوونە ناو بەهەشت و گەییشتن بەخیزانی جوان و خاوین و بیخەیب. دووهم پاداشی گیانی که بریتیە لە رەزامەندی خودای پەرورەدگار وەکو لە نایەتێکی تردا دەفەرموی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

فیهامساکن طیبة فی جنات عدن ورضوان من الله أكبر ذلك هو الفوز العظيم ﴿التوبة/۷۲﴾.

نەمجار نایەتەکە بەم رستەیه کۆتایی پێ دئی که دەفەرموئ: ﴿والله بصیر بالعباد﴾ پەرەردگار ناگادارو زانیە بە حال و چۆنەتی بەندەکانی و هەموو نەیتنێیەکیان دەزانئ، ناگای لە کرۆکی تاعەت و خوداپەرستیانە، هەموو کەسیک بەئەندازەی کردەوێ خۆی پاداشتی دەدریتەو چاکە بە چاکە، خراپە بە خراپە!! چونکە خوداپەرستی بە روالەتکاری نیە، بەلکو خوداپەرست ئەوێە کە پەرەردگار بە خوداپەرستی بزائ! بێگومان ئەم رستەیه مزگینئ و هەرەشە تیدایە!

نەمجار پاش ئەوێ باسی خوداپەرست و تەقواکارانی کرد، دئی برئ رەوشتیان باس دەکاو دەفەرموئ: ﴿الذين يقولون ربنا إننا آمنّا فاغفر لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار﴾ خوداپەرست ئەوانەن هەمیشە نزا دەکەن و دەلێن: خودایە! ئیمە بروامان بەو نیگاو پەیامە هیناوە کە بۆ پیغەمبەرانت ناردوو، ئیمانتیکی پتەوو دامەزراو جیگیربوو لە دل و دەروونماندا هەیە، ئیمانەکەمان بە جۆریکە لەهەموو کردارو گفتاریکماندا رەنگی داوەتەو، خودایە! بە عەفوو لیبوردنی خۆت گرناهمان بپۆشە، لە ناگری دۆزەخ دوورمان بخەرەو؛ بێگومان زاتی بێچوونت لیخۆشبوو بەرەحم و سۆزو بەزەیییە.

وێرایی ئەو رەوشتانە چەند رەوشتیکی تریان هەیە کە لەغەیری خۆیان جیايان دەکاتەو و شیاوی ئەو قەدر و ریزەن لەلای پەرەردگاریان ﴿الصّابرين والصادقين والقانتين والمنفقين والمستغفرين بالأسحار﴾ ئەو خوداپەرستانە ئەو رەوشتانیان تیدا کۆبۆتەو و کە هەر رەوشتەێ پلەو پایەیهکی تایبەتی هەیە ئەو رەوشتانەش ئەمانەن:

۱- صەبرو خۆراگرییە، تەواوترین جۆری صەبر ئەوێە بەردەوام بئ

لەسەر کردنی طاعات و وازەهێنان لە خراپەکاری، ئەگەر نەفس و شەهوەت جەختی لیکرد بۆ ئەنجامدانی تاوانێک هیچ رێگاچارە نیە جگە لە صەبر، هەر بە صەبر و خۆپاگری، بپروا قایم و پتەو دەبێ، ناهێلدرێ ئادەمیزاد لە چوارچێوەی شەرع دەربچێ، هەر بەهۆی صەبرەووە ئینسان دەتوانێ شەڕەفی خۆی بپاریزێ، تەنانت رەوشتی صەبر رەوشتیکە دەتوانرێ بگوترێ هەوینی هەموو رەوشتیکی باشە.

ب- راستگویی: ئەمەش رەوشتیکی هەر بەرزێ ئینسانییە! بەسە کە پەرەردگار دەرەق بە راستگۆ دەفەرموێ: ﴿وَالَّذِي جَاء بِالصَّدَقِ وَصَدَقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ، هُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾.

ج- بەردەوام بوون لەسەر خۆدایەرستی و گەڕانەووە بۆ لای خودا و پێرای ترسان لە خودا و گەردنکەچی بۆ زاتی پاکێ: لەخودا ترسانیش کاکلە ی خۆدایەرستی و گیانی عیبادهتە.

د- مالبەخشین لەهەموو بواریکدا کە ئایین بە باشی دابنێ، جا مالبەخشینە کە واجب بێ یان سوننەت بێ.

ه- نزاکردن و پارانەوێ بەرەبەیان، واتە: خۆدایەرستی لە ناخرو ئۆخری شەوگادا، چونکە ئەو کاتە کاتیکی بێگەردە، دل مەشغول نیە بە کاروباری دنیایییەووە.

پێویستە وێرای نزاو پارانەووە تۆبە ی راستەقینەو نەصوح هەبێ، کردار و گوشتاری لە سنووری شەریعەت دەرنەچێ! چونکە نزاو پارانەووە بەدەم، هیچ سوودی نیە ئەگەر واز لە خراپەکاری نەهێنێ! چونکە ئەو کەسە ی داوای لێخۆشبوون دەکا بەلام بەردەوامە لەسەر خراپەکاری ئەووە وەکو گالته بەخودا بکا وایە!! گەورەترین شێوەی پارانەووەش ئەو شێوەیە ی کە ئیمامی بوخاری لە پێغه مەبرەووە رێوایەتی کردووە کە فەرموویەتی:

سید الإستغفار أن تقول: (اللهم أنت ربي لا إله إلا أنت خلقتني وأنا عبدك وأنا على عهدك ووعدك ما استطعت، أعوذ بك من شر ما صنعت، أبوء لك بنعمتك علي، وأبوء بذنبي فاغفر لي فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت).

سەرۆدی داواى تاوانپۆشی ئەوەیە بڵییت: پەروردگارا! هەر تۆ خودای منی، تۆ تەنیا خودای، جگە لە تۆ خودای تر نیە، تۆ منت دروستکردوو، من بەندهی تۆم، وە هەتا ماوم بەردەوام دەبم لەسەر بەلێن و وادهی تۆ، پەنا دەگرم بە تۆ لە خراپەى کردەوهی خۆم، نازو نێعمەتی تۆم لەبەرچاوه، پێی لە تاوانی خۆم دەنێم، چونکە دەزانم کەسی تر رادهی ئەوهی ناکهوی کە لە تاوان خوش بێ جگە لە تۆ.

سایه‌تیدان به تاک و ته‌نهایی خوداو دادپه‌روه‌ری زاتی یاکو

نایینی په‌سه‌ند لای خوا

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ الْأَسْلَمُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا أَلْكِتَبَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْثًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِفَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا أَلْكِتَبَ وَالْأُمِّيِّينَ ءَأَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ

وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾

ئیمامی نەسابوری دەفرمووی: کاتیک پیغەمبەر ﷺ کۆچی کرد بۆ مەدینە و دەنگ و باسی پەیامەکەى بڵاوبوووە، دوو قەشە لە قەشەکانی شام ھاتنە خزمەتی، کە نزیک شاری مەدینە بوونەووە چاویان پێ کەوت پەکیکیان بەھاوێی کەى وت: ئەم شارە زۆر لەو شارە دەچێ کە پیغەمبەری ئاخەر زەمانی تیدا دەبێ! کە ھاتن پیغەمبەریان بینی بە ڕەفتارو ڕەوشتی ناسییان، وتیان: تۆ موحەممەدی؟ فەرمووی: بەلێ. وتیان: تۆ ئەحمەدی؟ فەرمووی: بەلێ. ئەمجار وتیان: ئیمە پرسیاری شایەتیەکت لێ دەکەین ئەگەر زانیت ئیمانێ پێ دەھێنین و بپروات پێ دەکەین، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: پرسیار بکەن! وتیان: گەرەترین شایەتیدانمان پێ بڵێ کە لە قورئاندا ھەتیی؟! ئیتر پەرەردگار ئەم نایەتانەى ناردنە خواری کە دەفرمووی: ﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ پەرەردگار تاک و تەنیاى و خودایەتى خۆى بۆ ھەموو دروستکراوانى خۆى روون کردۆتەو ھە -یان پەرەردگار لە خودایەتى راست و بەحقدا تاک و تەنیاى، بەلگەى دروستکاری و کارگیری زۆرو زەبەندن لەسەر ئەم راستیە، ھەر بۆ خۆى خودایە لە بوونەو ھەردا و کەسى تر شیاوی خودایەتى نیە، -ئەم راستیەى بە فریشتەکانى راگەیانندوو، ئەوانیش شایەتیان بەم راستیە داو، ھەر ھە زانایانیش ئەم راستییەیان پێ راگەیسەندراو، ئەوانیش بەبەلگە و دەلیل شایەتیان بەم راستیە داو!!

بەراستی ئەمە ریزیکی تایبەتیە بۆ زانایان کە پەرەردگار کردوونى بە شایەت لەسەر خودایەتى خۆى.

ئیمامی ئەعمەش دەلێ: من شایەتى دەدەم بەوێ کە خودا شایەتى پێداو ئەم شایەتیەکت بە ئەمانەت لای خودا دادەنێم.

ھەر ھە شایەتى دەدەن کە خودا دادپەرەو ھە لە ھەموو کات و

شویتیکا، له ههمو بواریکا؛ له بوونه ورو دروستکراوانی دا، دادپهروه ریش نه ویه که له حوکم دا فرمان به عه دل بکا، وه کو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ﴾ النحل/۹۰. یان له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَإِذَا حُكِمَ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾ النساء/۵۸.

پهروه ردگار دادپهروه له یاساو شمریعه تر دا، له ههمو بوونه وهر دا، له وه دا که بهو شیوه ریک و پیکه یاسای کهونی داناوه، هاوکیشه و بهرام بهری کردووه له نیوان هیزه روحیه کان و هیزه مادیه کان، تهرازوویه کی ورد خوینی داناوه بۆ بهراورد کردن له باره ی حوکم و نه رک و واجبات دا، له نیوان بهنده ی خودا دا، له نیوان تاک و کۆمهل دا، له نیوان هه ژارو ده و له مه ندا.

نه مجار پهروه ردگار جه ختی له سهر تاک و ته نیایی خۆی کردۆته وه ده فرموی ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ هیچ خودای به حق و راست نین جگه له زاتی خۆی ﴿العزيز﴾ خودایه کی به هیزی وایه کهس نایویریتی، قودره ت و توانای بی وینه یه، ده سه لاتتی به سهر ههمو شتی کدا ده شکتی، گه وره یه و گه وره یی به که ی به سام و هه یبه ته، ﴿الحکیم﴾ ههمو شتی ک له شوینی شیاوی خۆی داده نی، گرفتارو کردارو شهرع و قه زاو قه ده ری ههمو ی ریک و پیکه، بی عه یب و کهم و کوپییه، چونکه له عیلم و زانیاری ره ها (مطلق) وه هه لقولاون و هیچ شتی ک له بوونه وهر دا له ژیر ده سه لاتتی نه و ده رناچی.

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ بیگرمان نایینی په سه ندو مه قبول لای پهروه ردگار نایینی ئیسلامه، نه و نایینه ی که بریتیه له ناشتی و صولح له گه ل ئاده میزادان داو گه ردنکه چی ته واو بۆ خودا و به ندایه تی بۆ کردنی. موسولمانی راسته قینه نه و که سه یه که به هیچ شیوه یه ک دیارده ی

شهریک بۆ خودا قمراردان له کردارو گوشتاری دا نه بئ، له گهل بیرو بروای خۆی دا راستال بئ، چونکه پهروهردگار نایینی بۆ دوو مهبهستی سهره کی ناردوو ه:

ا- یه کهم راست کردن و پاک کردنه وهی عه قیده و بیرو باوه پ له هه موو لاری و عهیب و خموشیک و کورت هه له پینانی خودایه تی و پهروهردگار به تی له زاتی پیچوونیدا.

ب- دوو هم پاک کردنه وهی دل و دهروونو نیهت خالصی بۆ خوداو بۆ بهنده کانی به جوړیک که له کردارو گوشتاری دا رهنگ بده نه وه.

نهم نایه ته نیعلان و ناگادار کردنه وهی ناده میزاده که پهروهردگار هیچ نایینیک قبول ناکاو لای په سهند نیه جگه له نیسلام، نیسلامیش نه و نایینه سهره کییه که پیغه مبهرا ن هیناویانه، هر له ناده مه وه تا حه زه تی (محمد) که دوا پیغه مبهره .. پیغه مبهرا ن یه که یه که بانگه وازیان بۆ نیسلام کردوو ه. واته: ناوه روکی نیسلام بریتیه له شوینکه وتنی نه و نایین و شریعه تانه ی که پیغه مبهرا ن هیناویانه، چونکه نایینه کان هه موویان - هه رچه نده له لق و پۆپدا جیا وازیان برویی به لام له بنه ماو ناوه رو کندا بانگه وازیان بۆ یه ک شتی سهره کی کردوو ه نه ویش یه کتاپه رستی خوداو ناشتی و دادپهروه ریه له هه موو شتی کدا، که وایی که سیک دوا ی ناردنی پیغه مبهری نیسلام نایینیکی تر په سهند بکا، خودا لی ی وهر ناگری و کرده وهی رهت ده کریته وه و خه ساره تمه ند ده بی. ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ، وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ال عمران/ ۸۵.

نیبنو جه ریر له قه تاده وه ده گیریته وه ده له ی: نیسلام بریتیه له شایه تیدان به وه که جگه له خودا هیچ خودای تر نین، دان نان به و یاساو ده ستوره ی له خودا وه هاتوه، نیسلام نایینیکه خودا بۆ خۆی داینا وه پیغه مبهرا نی پی ناردوون.

﴿وما اختلف الذين اوتوا الكتاب﴾ نهوانهی کتیبی ناسمانیان دراوه تی - جوله که و فله - نه که و تنه کیشو نیزاعه وه لهو نایینه نیسلامه دهرنه چوون که پیغه مبه ره کانیا بۆیان هینابوون، نه بوونه کۆمه ل کۆمه ل و گۆر گۆر ﴿الا من بعد ما جاءهم العلم بغيا بينهم﴾ مه گهر دوا ی نه وه ی زانیاری ته وایان بۆ هات و لیان روون و ناشکرا بوو که (محمد) پیغه مبه ره و نایین یه ک نایینه و نابی جودا وازی و کیشو تییدا بهریا بی، به لام نهوان له بهر مله وری خۆیان به هۆی سوودی و دلپسی خۆیان کیشو یان تیکه و ت و ته فره قه یان نایه وه، هیچ به لگه یه کیشیان به ده سته وه نه بوو جگه له وه ی حه سوود بوون، ده ترسان نه گهر نیمان به پیغه مبه ره یینن دنیا خوار دنیان له ده ست دهرچی، ریگای چه و ساندنه وه و ده سته برینی خه لکی ساویلکه یان لی به ستری، نه گینا له کتیبه کانی خۆیان دا نیشانه ی پیغه مبهریان پی راگه یه نرابوو، باش باش ده یان ناسی وه کو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه كما يعرفون ابناءهم﴾ البقرة ۱۴۶. که چی له گه ل نه وه شدا برزایان پی نه کردو موسولمان نه بوون، بۆ خۆیشیان له ناو خۆیان بوونه تا قم تا قم و گۆر گۆر هه ریبه که یان بیرو پای خۆی به لاوه راست بوو، پی و وابوو: نهو له سهر حه قه و نهوانی تر ناحه قن!! میژووش شایه تی نه وه یه که پاشاو قه شه کانی مه سیحی بوون یه که م که س که نایینی (مه سیحی) یان ناوا گۆپی نهو هه موو جودا وازی و گۆرانکار یه یان تییدا پهیدا کردو دوژمنایه تییان خسته ناو خه لکه وه وایان کرد چنگ له یه کتری به یینن و ده ستیان به یته خۆینی یه کتره وه، ناریوس و کۆمه له که ی که بانگه وازیان بۆ یه کتا په رستی ده کرد مه لیک قسطنطین سالی ۳۲۵ ی ز لیژنه یه کی پیک هینا بۆ دادگایی کردنی و، فرمانی بی دینی و له نایین وهر گهرانی به سهر دا دراو کتیبه کانی سوو تینران و قه ده غه کران، دوا یی که ریبازه که ی جاریکی تر سه ری هه لدا یعه وه

تیودوسیسی دووهم فەرمانی دا به قهلاچۆکردنی ئاریوسییه کان و سائی
۶۲۸ز قانونیکی دهرکرد بۆ فهوتاندنی ئەو ریبازه.

به کورتی و پوختی کیشهو نیزاعیان له بنه‌مای نایینی راستداو له
پینگه‌مبه‌رایه‌تی (محمد)دا به‌هۆی خۆسه‌پاندن و مله‌پوری هه‌ندیکیان بوو
به‌سه‌ر هه‌ندیکیاندا. به‌هۆی جه‌سوودی بردن به‌یه‌کتری و یه‌کتره‌زان و
پشت لیک هه‌لکردنیا له‌یه‌کتری بوو! هه‌ندیکیان له‌هه‌موو شتیکی‌دا
دژایه‌تی هه‌نده‌که‌ی تریان دهرکرد، ته‌نانه‌ت ته‌گهر شه‌ویان سوور بیزانیایه
که بۆچوونی ته‌میان راست و دروسته‌ نه‌وه هه‌ر دژی ده‌وه‌ستاو به‌لایانه‌وه
هه‌له‌بوو!!

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ كه‌سیك برۆای به
نیشانه‌کانی خودایه‌تی په‌روه‌ردگار نه‌بیو، دیزده‌کانی خودایه‌تی خودا
له‌نه‌فسی ئاده‌میزادو له‌بوونه‌وه‌ردا به‌درۆ بخاته‌وه‌و برۆای به‌و فەرمان و
په‌یامانه‌ نه‌بی که خودا له‌قورئاندا ئاردوونیه‌ خواره‌وه‌و داوای پابه‌ندبوون
به‌ نایین و یه‌کته‌په‌رستی ده‌که‌ن، نه‌وه با یزانی خودا له‌سه‌ر شه‌وه‌ تۆله‌ی
لی ده‌ستینی و سزای ده‌دا. ﴿فَإِنْ حَاجُوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ
اتَّبَعَنِ﴾ جا ته‌گهر جووله‌که‌و فه‌له، یان کافره‌کانی تر کیشهو نیزاعیان
له‌گه‌لدا کردی و عاریان نه‌ناو وازیان له‌هه‌لوێستی خۆیان نه‌هینا!! شه‌وه
پتیان بلێ: من به‌ندایه‌تی خۆم بۆ خودای په‌روه‌ردگارم ته‌نجام ده‌ده‌م،
برۆای پته‌وم هه‌یه که که‌س هاوبه‌شی نیه که‌س به‌رامبه‌ری ناکاو ناتوانی
رقه‌به‌رایه‌تی له‌گه‌لدا بکا، نه‌ منداڵی هه‌یه نه‌ خه‌زان له‌که‌س نه‌بووه‌و
که‌سی لی نه‌بووه!! ته‌مه‌ پیرو باوه‌ری خۆم و ته‌وانه‌یه که شوینم که‌وتوون
و سوورین له‌سه‌ر ته‌م هه‌لوێسته‌مان. وه‌کو له‌ ئایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی:
(قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي...).

به‌کورتی ده‌مه‌ده‌می و موناقه‌شه‌ له‌گه‌ل ئەو جوهره‌ که‌سانه‌دا هه‌یج

سوودیکی نیه، چونکه موناقه شه و دمه ده می بۆ شتیکه که شاردراوهیه کی تیدا بی!! دهی خۆ لیره دا نهو هه موو به لگانه هیترا نه وه له سهر تاک و ته نیایی خوداو بی شه ریکی و بی هاوه لی خودا، که چی نه وان هه که مه ندکیش نه بوون و نه هاتنه سهر ریگای راست، ئیتر تۆ روویان لی وه رگیره و وازیان لی بینه، چونکه هیچ سوودی نیه و کات به فیرۆ دانه.

﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا الْكِتَابُ وَالْأَمِينُ﴾ نهمی موحه ممه دا! به جووله که و فله کان بلی هه روه ها به هاویه شه پیداکه ره کانی عه ره بیهش بلی: ئایا موسولمان بوون و هاتنه سهر ریگای نیسلام دوا ی نه وه ی که به لگه تان بۆ شی کرایه وه و نیشانه ی راستی په یامی نیسلامتان بۆ روون بووه وه یان هه ره له سهر کوفرو گومراییی خۆتان به رده وامن؟؟ ﴿فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾ جا نه گهر موسولمان بوون و وازیان له خواری و چه وتی هینا، نه وه ریگای راستیان دۆزیوه ته وه و ریگای گومراییان به ردا وه، خۆ نه گهر روویان وه رگیره و دانیان نه نا به راستیه کان داو داخوازی په که ی تۆیان نه نجام نه دا، نه وه پی ی دلگران مه به و زیانی بۆ تۆ تیدا نیه.. چونکه کاری تۆ راگه یاننده و به س: به ریک و پیکیش نه رکی خۆت نه نجامدا وه، په روه رده گار ناگاداری به نده کانی خۆیه تی حال و چونیه تییان ده زانی، ناگاداری نه وانیه که چاوی خۆیان له ناست راستیه کان ده نو قینن ده زانی کئ شیای هیدایه ته و شاره زایی بوونه، کئ شیای گومراییی و سه رلی تیکه چوونه هه رکه ده به گهره ی کردار و گوشتاری خۆی سزاو پاداشی پیویست وه رده گری.

سزاو تۆله ستاندننه وه لهوانه ی پیغه مبه رانیان شهید کردن

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيَّاتِ بِغَيْرِ حَقٍّ
وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ
(۲۱) أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ
مِنْ نَّاصِرِينَ (۲۲)

ئەبو عوبەیدە ی کۆری جەراح دەلی: پیغه مبه ر ۱۱۲ ڤەرمووی: (نەو هی ئیسرائیل له چیشته نگاوی روژی کدا بهیه ک سەعات (۴۳) چل و سۆ پیغه مبه ریان شهید کرد. - له ریوایه تنیکی تردا (۱۱۲) سەدو دوانزه له ئەبو عوبەیدە وه دەلی: (۱۷۰) - خودا پەرس و عاقل و هۆشمنە ندانی نەو هی ئیسرائیل که وتنه خۆو دەستیان به نامۆژگاری و فەرمان به چاکه و نه هی له خراپه کرد له ده مه و ئیوارە ی هه مان روژدا هه ره مویان شهید کردن، پەروەردگار لەم نایه تانه ی دوا یی دا باسی ئەوانه ده کاو وه کو هه ره شه ناراسته ی جوله که کانی سەرده می پیغه مبه ری ده کاو ده فەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ، وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ ئەو جوله کانه ی ئینکاری نایه تی خودا ده که ن و نیشانه کانی پیغه مبه رایه تی (محمد) که له کتیبه که یان دا هیه ژیر لیوی ده خەن و ده یشارنه وه، (یان مبه به ست ئەو جوله که پیشنانه یه که له روژگاری خۆیا نا بر وایان به پیغه مبه ره کانیان نه کردووه، نایاته ئیردرا وه کانیان به درۆ خستۆته وه) سەرباری ئەو هه ش ئەو جوله که پیشینانه - که ئەو جوله کانه ی سەرده می پیغه مبه ر نه وه و

وہ چہ یانن - پیغہ مبرانیان شہید کردو وہ کوئو شتوہ دورندہ یی رہی
 لہ گہل حہ زرہ تی زہ کمریایو یہ حیایان کرد ہیچ حق و مافیکیشیان
 بہ سمرہ و نہ بوون، جگہ لہ وہ کہ دہ یانگوت (اللہ) چہ و ہردگار مانہ و
 بانگہ وازی حہ قیان دہ کردو پھیامی خودایان دہ گہ یاندو، نہرکی سہر شانی
 خویان نہ انجام دہا ہر لہ سمر نہ وہ شہیدیان کردن! بہ وہ شہ وہ
 نہ وہستان، بہ لکوئو عاقل و ہوشمہ ندانہی کہ دہ ستیان بہ ناموزگاری
 خہ لکہ کہ کردو فرمانیان بہ چاکو نہ ہی یان لہ خراپہ دہ کرد، نہ وانیشیان
 شہید کرد، جا ئہی (محمد!) ہہ وال بدہ بہ و جولہ کانہی سہر دہ می
 خوت کہ لہ سمر ریو شوینی باوک و باپیروی خویان دہ پرون بہ سزای توندو
 بہ ئیش لہ دونیاو قیامتدا، نہ وانہی نہ و جوره تاوانانہ یان نہ انجام داوہ لہ
 گومرایی دا روجوون. ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا
 لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ نہ وانہ کردہ وہ یان لہ دونیاو قیامتدا پووج و بہ تالہ،
 ہیچ سوودی لی نابینن، لہ روژی دوی دا کہس پالپشتیان نیو لہ سزای
 خودا بہرگریبان لی ناکا.

ہہ والدان لہ جولہ کہ بہد رہفتارہ کانہی سہر دہ می کوون و نیسبہ تی
 کوفر بۆ لای جولہ کہ کانہی سہر دہ می پیغہ مبر ﴿﴾ لہم رووہ وہیہ کہ نہ و
 جولہ کانہی سہر دہ می پیغہ مبر ﴿﴾ رازی بوون بہ کردارو ہہ لوتستی
 جولہ کہ پیشینہ کان و شانازیان پتوہ دہ کرد، بہ لکوئو وانیش بہ تہ ما بوون
 و ہہ ویشیان دا کہ پیغہ مبر ﴿﴾ شہید بکہن! بہ لام بۆیان نہ کرا: بہ لکو
 لہ صہ حیچی سوننہ تدا ہہیہ کہ پیغہ مبر لہ سہر دہ مرگا دہ یفرموو: (لا
 زِلْتَ أَجْدَ أَلْمَا مِنْ أَكْلَةِ خَيْرٍ، فَهَذَا أَوَانُ قَطَعْتَ أَبْهَرِي) واتہ: ہیشتا ہہ ست بہ

ئیش و نازاری نهو گوشتی مهره ده کهم که له خه بیهر خورادم، هاکا بهندی دلی پچراندم) ^۱.

لیره دا چندد حوکیک ههیه که په یوهندی به فرمان به چاکه و نه هی له خراپه وه ههیه:

۱- نه هلی سونه ده لێن: مهرج نیه نهو که سهی به کاری فرمان به چاکه و نه هی له خراپه هه لدهستی عادل بی، به لکو پیوسته هه که سه له عاست خویه وه نهو نه که نه نجام بدا.

۲- ئینو عه بدول بهر ده لێ ئیجماعی موسولمانان له سه ره نه وهیه که پیوسته هه که سیکی بتوانی ده سه لاتی هه بی به کرده وه دژی مونکه رهو کاری ناره وه بوهستی نه که نه یوانی با با زمان دژی بوهستی، نه که نه یوانی با به دل پی ناخوش بی، نهو که سیش که به دل پی ناخوشه با وه ری ته واو کزه ^۲.

له م باره وه زور فرموده له پیغه مبه ره وه گێر درا وه نه ته وه بواره کانی پهیره و کردنیان زور وه مه جوړن، به لام مهرجه ده بی نهو که سهی بهو کاره هه لدهستی توانا ده سه لاتی بهرگری هه بی.. نه بو سه عیدی خودری ده فرموی له پیغه مبه رم بیست ﴿﴾ دهیفرموو: (من رأی منکم منکرا فلیغیره بیده فإن لم یسطع فیلسانه فإن لم یسطع فبقلبه وذلک اضعف الإیمان) واته: هه که سیکی له نتوه شتیکی ناره وای پینی با به کرده وه بهرگری بکا وهو لی گوړان و قه لاچو کردنی بدا، نه که نه یوانی با به زمان هه و لی نه هیشتنی بدا، نه که نه یوانی با به دل پی ناخوش بی به لام نه وه لاوازترین با وه ره...).

^۱ بروانه التاج الجامع للأصول ج ۲ ص ۱۹۵ عمدة القاری ج ۱۸ ص ۶۰.

^۲ ریاض ۲/ ۲۱۵ کوردی ز ۲۳.

زانایان دەلێن: فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە بە کردەو نەو
 نەرکی کاربە دەست و لیپرسراوانە، بەقسەو ئامۆژگاری، نەرکی زانایانە
 بەپی ناخۆشبوونی دل، نەرکی بی دەسەلات و رەشە خەلک و بۆرە پیاو.

ج- کە ی فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە وازی لی دەهیندری؟؟
 ئیبنو ماجە لە نەنەسی کۆری مالیکەو دەگیریتەو دەلی: گوترا:
 نە ی پیغەمبەری خودا! کە ی فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە وازی لی
 بینن؟؟ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: هەرکاتی لەنیو ئیو دە دیار دە
 دزیو نەتەو کانی پیشو پەیدا بوو، وازی لە فەرمان بە چاکەو نەهی لە
 خراپە بهینن، وتمان: نە ی پیغەمبەری خودا ﷺ نە دیار دە دزیو چیه کە
 لەناو گەل و نەتەو کانی پیشوودا پەیدا بوو؟؟ فەرمووی: هەرکاتی ناکەس
 بەچەو نا پەسەنە کانتان بوون بە سەرۆک و پاشاتان، لەناو پیاوماقوول و
 خانەدانە کانتان دا تاوانکاری و بی شەرمیی بوون بە باو، وە زاناکانیشتان
 بەدکارو بی دین بوون.

پشت هەڵکردنی جولەکە لە حوکم و بریاری خودا

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أَوْثُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ
 لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
 قَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا
 يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتَنَّهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ
 مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

نەمجار پاش ئەو ی باسی کارە خراپەکانی جولەکەکانی کرد کە

بریتی بوو له پشت هه‌ڵکردنیان له بانگه‌وازی پیغه‌مبهران و شه‌هیدکردنیان به شیوه‌یه‌کی دروندانه، بۆ ئه‌وه‌ی دڵنه‌وایی پیغه‌مبهر بکاو ئه‌وه‌ی بۆ روون بکاته‌وه که به‌پیره‌وه نه‌هاتنی ئه‌و جووله‌کانه بۆ بانگه‌وازی ئیسلامی شتیکی سه‌یر نه‌یه، ئه‌و سه‌ری‌په‌چیکردنه‌یان هه‌ر له کۆنه‌وه هه‌بووه، شتیکی سروشتی و هه‌میشه‌ییان بووه. له‌گه‌ڵ هه‌موو پیغه‌مبهره‌کاندا، به‌دریژایی میژوو ئه‌وه هه‌ڵۆستان بووه! که‌وابی تۆش نه‌ی موحه‌ممەد! دلت به‌خۆ نه‌مینی و خه‌فته‌یان لی مه‌خۆ!!

دواي ئهم روونکردنه‌وه‌یه دیته سه‌ر باسکردنی هه‌ڵۆستانی سه‌یرتریان، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه که ئه‌و جووله‌کانه ته‌نانه‌ت بپروا به کتێبه‌که‌ی خوشیان ناکهن و هه‌رکاتی حوکمی ته‌ورات به‌دلیان نه‌بوو پستی لی هه‌ڵ ده‌که‌ن و پابه‌ندی نابن!! ئه‌وانه تاقم و گرۆیه‌کی سه‌یرن، خۆیان به‌لاوه زۆر په‌سه‌نده، به‌وه له‌خۆ بایی بوون که له ئه‌وه‌ی پیغه‌مبهران و پیتیان وایه ئه‌وه کیفایه‌ته بۆ رزگاربوونیان له سزای دۆزه‌خ، بۆیه گونا‌ه‌کردنیان به‌لاوه شتیکی ئاسایی‌یه و هیچ کاتی کۆ له تاوانکردن ناکهن!

ئینبو حاتم و ئینبو موندیرو ئینبو ئیسحاق له ئینبوعه‌بباسه‌وه ده‌گێرنه‌وه: ده‌لی پیغه‌مبهر ﷺ چووه نساو باله‌خانه‌ی میدراس (خویندنگایه‌کی جوله‌که‌ بوو بۆ لیک‌کۆڵینه‌وه و خویندنی ته‌ورات) بۆ لای کۆمه‌لیک جوله‌که‌و بانگه‌وازی کردن بۆ ئیمان هێنان به‌خودا، نه‌عیمی کورپی عه‌مرو (الحارث)ی کورپی زه‌ید پیتیان وت: ئه‌ی موحه‌ممەد! تۆ بۆ خۆت له‌سه‌ر ئایینی کێی؟؟ پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: من له‌سه‌ر ئایین و رێبازی ئیبراهیمی خه‌لینم، وتیان: ئیبراهیم جوله‌که‌ بووه! پیغه‌مبهر ﷺ پێی فهرموون نه‌خه‌یر وا نه‌یه، ئه‌وه ته‌ورات و بیهێنن با له‌نیوانماندا حه‌که‌م بێ. به‌لام ئه‌وان ملیان نه‌داو نه‌هاتنه سه‌ر رینگا، ئیتر په‌روه‌ردگار ئهم ئایه‌تانه‌ی ناردنه خوارێ که ده‌فهرمووی: ﴿الْم تر إلی

الذین أوتوا نصيبا من الكتاب ﴿٣﴾ نهي موحه ممهده! سهیری هه لَس و کهوتی نهو کۆمه له جوله کهیه بکهو سهرت سور بمینتی و شیاوی نهو هشن لیتیان سه رسام بی! نهو کۆمه لهی که به شیک له تهوراتیان - وه کو خوی - لا ماوه تهوه زوریهی زوریشیان فهوتاندویانه یان گۆریویانه چونکه تهورات پینج سهده سال دواي هه زه تهی مووسا نووسراوه تهوه، هیچ به لگه یه کیش نیه که مووسا نووسیبتیه وه، ته نانهت نازاندی له سه ره تادا به چ زمانی نووسراوه تهوه، هیچ به لگه یه کیش نیه که هه زه تهی مووسا زمانی عیبری زانیبی!!

ماموستا سهید قوطب ده فهرموی: ﴿نصيبا من الكتاب﴾ که تهوراته بو جوله کهو، نینجیله بو نه صرانی به کان، که هه ردووکیان به شیکن له کتیبی خودا، له م رووه وه که کتیبی خودا بریتی بی له هه موو نهو کتیبانهی که به نیگا ناردوونی بو سه ر پیغه مبه ران و تاک و ته نیایی خوی تیدا چه سپاندوون، که وایی له راستی دا کتیبی ناسمانی یه ک کتیبه و له یه ک سه رچاوه هه لقولاوه و یه ک مبه به ستی هه یه؛ به شیک لهو کتیبه سه ره کییه دراوه به جوله که، به شیک لی دراوه به نه صرانی به کان، نه مجار پوخته و کاکلهی هه موو نهو کتیبه دراوه به موسولمانان که قورئانه و کۆکه ره وهی هه موو بنه ما نایینه کانه و پالپشت و ته نییدی کتیبه کانی پیش خوی ده کا.

﴿یدعون إلى کتاب الله لیحکم بینهم﴾ سه رسورمانه که له وه دا نیه نهو جوله کانه به شیکیان له کتیبی ناسمانی دراوه تی، بو خویان داوا ده کهن به گویره ی نهو کتیبه ی خویان هوکیان بکری! که چی که دواي به گویره ی نهو کتیبه هوکیان به سه ردا ده درئ هه موویان گوئیستی نابن و هوکه که یان پی ته حه ممول نا کری، کۆمه لیکیان پشتی لی هه ل ده کهن و نایانه وی کتیب و شه ریه تهی خودا یاسایان بی، به جوړیک که نه وه

ده گه یه نئی که هیچ پروایه کیان به کتیبی خودا نیهو، همر ده لئی نه هلی
 کیتابیش نین، سهیره که له وه دایه نهوان حوکمیک که موافیقی حوکمی
 کتیبی خو یانه رته تی ده که نه وه، ده ی ده بی به چ حوکمیک تر رازی بن؟!
 نه وه بوو کاتیک بری پیاوما قولیان زینیان کردبوو؛ ویستیان
 پیغه مبر ﴿لهم باره یه وه حوکمیان بکا، نه ویش حوکمیک به سهردا دان
 که له گه ناوهرۆکی تهورات یه ک بوو، که چی پی رازی نه بوون و پشتیان
 لی هه لکرد. نه وانه به سروشت سه ری پیچیکه رن! نه گهر بانگ بکرین یان
 خو یان داوا بکه ن که به گیره ی تهورات حوکمیان بکری ﴿ثم﴾ پاشان که
 ناکامی دادگایی کردنه کیان به دل نه بوو ﴿یتولی فریق منهم وهم
 معرضون﴾ کۆمه لیکیان پشتی لی هه ل ده که ن و، روی لی وه و ده گیرن!!
 دیاره بریکیشیان ریگای حق ده گرن و پروا به قورنان ده که ن و موسولمان
 ده بن...

نه مجار لهم نایه تانه ی دواپی دا هو ی نه و پشت هه لکردنه روون
 ده کاته وه ده فهرموی ﴿ذلك بانهم قالوا لن قسمنا النار إلا آیاما
 معدودة﴾.

نه و ملنه دان و نه هاتنه سه ریگای راست و بی باکییه یان له سۆنگه ی
 نه وه وه یه: که پروایان وایه: چند روژیک نه بی به ناگر سزا نادرین، پاش
 سزادانیک کی کم ده خرینه ناو به هه شته وه ﴿و غره م فی دینهم ما کانوا
 یفترنون﴾ هیچ مو یالاتیک به گوناگون کردن ناده ن و تاوانکردن یان به لاوه
 شتیکی ناسایی به، چنده ها دروو ده له سه یان هه ل به ستووه، به وه ده نازن
 که نژادیان ده چیته وه سه ری پیغه مبه ران، ده میک ده لئین: ئیمه کوری
 خوداین، یان ده لئین: ئیمه خوشه ویستی خوداین، یان ده لئین: پیغه مبه ران
 شه فاعه تمان بو ده که ن، ئیمه مندالی پیغه مبه رانین، یان ده لئین: ئیمه
 نه ته وه ی هه ل بژارده ی خوداین، یان ده لئین: خودا واده ی به یه عقوب داوه

که نهوه کانی - ماوهیه کی کهم نهبی - سزایان نه دا.

تا بهو جوړه پروپاگه نده بو خوځیان ده کهن و به خه یال شت بو خوځیان
هه لده بهستن وه کو له سووره تی (البقرة) دا نایه تی / ۸۰ راقه کرا که
ده فرموی: ﴿وَقَالُوا لَنْ تَمْسَنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً، قُلْ أَتُخَذَتُمْ عِنْدَ اللَّهِ

عَهْدًا فَلَنْ يَخْلَفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾.

شایانی باسه ده ربارهی نهوه ی که ده لاین: چهند روژیک نهبی ناخرینه
دوژخه وه هیچ شتیکیان بو نه چه سپاوه، هه ندیکیان ده لاین: ماوه که چل
روژه، به نه ندازه ی نهو ماوهیه ی که گویره که په رستیان کردووه.

جا خو ژبانی دنیا کورته وه مووی پیچی میزه ریکه، ﴿فَكَيْفَ إِذَا
جَعَلْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ ده ی باشه چی ده کهن و هه لوستیان چی ده بی
نهو کاته ی نیمه زیندوویان ده کهینه وه روژی قیامت له گوړه پانی
حه شردا کوځیان ده کهینه وه بو حیساب و لیکو لینه وه؟؟ خو نهو کاته نه
دروو ده له سهیه یان بو به سهر ناچی؟ نهو روژه هه ر دیو هیچ شک و
گومانی تیدا نیه، روژیکه کهس وه سهر کهس نا پرژئ نه سب و نه واد
نامینئ و ده وری نابئ، مال و مندا ل و سامان هیچ سوودیکیان نیه، پیو
له بهر خیزانی خو ی هه لئ! له بهر کوړو کچ و باوک و دایک راده کا، خو له
برو خوشک و کهس و کاری ده شیرته وه و نایه وئ بیان بینئ و بیینن!
﴿وَوَفَيْتُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهَمَّ لَا يُظْلَمُونَ﴾ هه موو که سیك چی
کردبی له خپرو شهر دپته وه ریگایو ناکامه که ی ورده گریته وه و به بی
نهوه ی کهس زیاد له سزای شیاوی خو ی سزا بدرئ، هیچ سته می لی
ناکری، ته رازووی عه دآلت داده نری، کردار رول ده بینئ، هه رکه سیك
به نه ندازه ی که ردیله یه ک چاکه ی کردبی یان خراپه ی کردبی بوی دیننه
پیشه وه و حیسابی له سهر له گه ل ده کهن، وه کو ده فرموی: ﴿وَنُضَعُ
الْمَوَازِينَ بِالْقِسْطِ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ

خردل آتینا بها وكفی بنا حاسبین ﴿۱﴾

ئیبنو ئەبی حاتم لہ قەتادەوہ دەگیریتەوہ دەلی: (پیغەمبەر ﷺ) داواى لہ خودا کرد کہ سەلتەنەتى فارس و رۆم بدا بە ئوممەتى؛ نیتەر نەم ئایەتەى دوایی ھاتە خوارەوہ کہ دەفەرموی: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ...﴾

برئى بە ئگەو نیشانەکانى دەسەلات و گەورەى خوداو گۆرانکاری
لە بوونەوہردا

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾
تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ وَتُخْرِجُ الْمَمِيتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾

ئیبنو عەبباس و ئەنەسى کۆری مالیک دەلین: کاتیک کہ پیغەمبەر ﷺ مەککەى کۆنترۆل کرد بەلینى بەھاوەلانىدا کہ زۆرى پى ناسچى ئوممەتەکەى سەلتەنەتى فارس و رۆم و دەست دەهینن و کۆنترۆلى ھەردووک نیمپراتۆرى فارس و رۆم دەکەن! دوو پرووہ کان و جولەکەکان بەلاقرتیوہ دەیانگوت: ئەوہ خەيال پلاوہ، موحمەدو ھاوہلانى لەکوئو سەلتەنەتى فارس و رۆم لەکوئو؟! فارس و رۆم زۆر لەوہ بەھیزترن کہ موحمەدو ھاوہلانى کہ بتوانن کۆنترۆلیان بکەن! بۆچى محمەدو ھاوہلانى بە مەککەو بەمەدینە تیر ناخۆن چاویان بریوہتە مولک و سەلتەنەتى فارس و رۆم؟! نیتەر نەم ئایەتە ھاتە خواری: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ

الملك.....

په یوه ندى هم نایه تانه به نایه ته کاتی پيشووه وه له وه دایه که ده بته
دلنه وایی کردن بؤ پیغه مبهه له بهرام مبهه هه نویستی دوزمنکاره ی کافرو
جوله که کان که به هه موو جوړیک نینکاری پیغه مبهه رایه تی پیغه مبهه ریان
ده کرد. کافره کان ده یانگوت: نابئ پله ی پیغه مبهه رایه تی بدرئ به که سیکن
خواردن بخواو به ناو بازاردا پیاسه بکا!! نه هلی کیتایش پنیان وابوو
پیغه مبهه رایه تی هه رد بئ له ناو نه ته وه ی نیسرائیل بئ، نابئ پیغه مبهه له
نه ته وه ی تر بنیردرئ! هه روه ها نایه ته کان بیرخستنه وه ی پیغه مبهه ره به
بالادهستی خوداو ره های ده سلائی به سهه بوونه وه رد او واده پیدانه به وه
که خودا نایینی خوی سهه ده خاوالای (لا اله الا الله) به سهه پانتایی نه و
نیمپراتورانده ده شه کیته وه. بؤیه فرمان به پیغه مبهه ده کاو ده فنه رموی:
﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءُ وَتُرْع الْمَلِكُ مِنْ تَشَاءُ﴾
واته: نه گهر کافره کان گوئیان به بانگه وازییه که ت نه داو نه هلی کیتاب -
که وه فدی نه جران به شیکن له وان- بانگه وازییه به که تیان ره ت کرده وه،
نه وه روو بکه ره خوداو بلئ: نه ی خودای ئیمه! تو خواوه ده سلائی و
بالادهستی به سهه هه موو شتیکدا، تو کارگیر وه لسهه ورپنه ری
دروستکراوانی خوئی، چیت بوئ نه نجامی ده ده ی، به ویست و حیکمه تی
خوت نیش هه لده سورپینی، هه موو شتیک به دهستی خوته، هه ر تو
به خشنده وه هه ر تویش لیگه وه ی! هه ر ده وله مه نده ده یکه یه په رنده!
نه مړو خواوه مال و سفره و خانه، سبه ینی ناتاجی پارویک نانه، نه مړو
ده ست رویشتوو فرمان ره وایه، سبه ینی لیخواوه وه بئ ده سلائی و گه دایه،
هه ر که سیکی به وه ی پادشایی و پیغه مبهه رایه تی ده ده یه، هه ر وه کوو چون
پادشایی و پیغه مبهه رایه تی و هه ر ده گریسه وه له وه نه ته وانه ی به وه ی لییان
بسینیه وه، نه وه تا پیغه مبهه رایه تیت له نه ته وه ی نیسرائیل ستانده وه و دات

به پیغمه مبهریکی نه خوینده واری عه ره بی نژادو، کردته پیغمه مبهری بۆ سه ره هموو نه جنده و ناده میزاد. ﴿و تعز من تشاء وتذل من تشاء﴾ نهو که سه ی بته وی ده ست رویش تووی ده که یو به رزی ده که یته وه! نه وه ی مه یلت بینئ زه لیل و ژیرده سته ی ده که ی! زۆر که س نه مپۆ شوان و گاو انه سبه یئ ده یکه یه میرو سولتان، نه مپۆ پادشاو فرمانر هوا یه، سبه یئ که م ده ست و گه دایه! نه وه میژووی ناده میزاد پره له هه وائی سه رسور هینه ری وهر گه رانی ته خت و به ختی نه م پادشاو رووخانی فلان فرمانر هوا و له ناوچوونی ده سه لاتی نه م و نه و..

له لایه کی تره وه هاوکات له گه ل نه و رردا وانه رووداوی پیچه وانه ش که بریتین له چوونه سه ره ته ختی فلانه میرو نگین ده ستکه وتنی فلان پادشاو سه رکه وتنی فلان له شکرو تیشکانی فیساره سوپا.

﴿یبدک الخیر﴾ هه موو خیرو بیریک به ده سته تویه، به ویستی خۆت ئال و گۆری تیدا ده که ی، بۆ تاک و کۆمه ل سوودی تیدایه.. خودایه! بۆ خۆت خاوه نی ده سه لاتی ره هایو به سه ره هه موو شتیکندا بالاده سته هیج رووداویک له ژیر ده سه لاتی تۆ ده رناچی، ئیمه پشت و په نامان هه ره نه تۆی ته وه کولمان له سه ره زاتی تویه.

جا هه رچه نده خیرو شه ره هه ردووکیان له ژیر ده سه لاتی خودادان، به لām چونکه خیر له گه ل مه قامی ئیره گونجاوه بۆیه هه ره باسی خیری کرد چونکه باسه که باسی گواسته نه وه ی به هره ی پیغمه مبه رایه تی و فرمانر هوا یی به له نه ته وه یه که وه بۆ نه ته وه یه کی ترا!

خیر وشه یه کی فره مانایه سه رکه وتن و ده ستکه وت و شان و شه رکه وت و پله و پایه و سام و هه یبست و هه ره شتیکی تر که ئاده می جه زی لی بی به ده سته بینئ ده گریته وه، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرمانر موی ﴿وانه لخب الخیر لشدید﴾.

جا وەتەبێ پەروەردگار ھەر دەسەلاتی بەسەر گۆرانکاری حال و
چۆنیەتی نادەمیزاددا ھەبێ و بەس! بەلکو دەسەلاتی زۆر لەوێش
فراوانترە، دەسەلاتی رەھای بەسەر بوونەوێردا ھەیە: چۆنی بوی و پامی
دەکا!

﴿تَوَجَّ لِّلَّیْلِ فِی النَّهَارِ وَتَوَجَّ النَّهَارِ فِی اللَّیْلِ﴾ خۆدایە! ھەموو
گۆرانکارییەک بە دەستی تۆیە: ئەوێتا بەشیکی لەشەو دادەبڕی و دەیخە
سەر روژ: شەو کورت دەبن و روژ درێژ دەبن، بەپێچەوانەو بەشیکی لە
روژ دەخەسەر شو، شەو درێژ دەبن و روژ کورت دەبنەو، لەدریژی
ئەمیان وەرەگری دەیخە سەر ئەویان، تا ھاوتەرازووی یەکتەری دەبن،
ئەمجار لەویان دەگریو دەیخە سەر ئەمیان و، جیاوازی لەنیوانیاندا
پەیدا دەبێتەو، تا بەرامبەر بەیەکتەر دەبنەو! نا بەو جورە بەدریژکردن و
کورت کردنی شەو و روژ بەگۆڕەوی وەرەکانی سال بە بەھار و ھاوین و
پایز و زستانیەو، ھەر وەھا بەگۆڕەوی شوینی جوگرافی ئەم ولات و ئەو
ولات گۆرانکاری لە شەو و روژدا دەکەو! ئەوێتا لە بڕی شویندا شەش
مانگ شەو و شەش مانگ روژە، ھەندێ شوینی وا ھەیە ھەژدە تا بیست
ساعات روژە و چەند سعاتییک شەوی ھەیە. ھەندێ شوین ھەن کە خۆری
لێ ناوا دەبێ پاش سعاتییک خۆری لێ ھەلدیتەو.

دیارە دروستکردنی زەوی بەشیوەیەکی ھێلکەیی و ھەلسۆرانی زەوی و
خۆر ھەریەکە لە تەوەرەوی خۆی داو بەشیوەی تایبەتی، ھۆکاری ئەم
گۆرانکارییەن و ئەو دەسەلمێنن کە ئیش و کاری روژگار و گەردوون
ھەمووی بە دەستی خودا خۆیەتی ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا
قَبْضَتُهُ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ الزمر/ ۶۷، جا
خۆدایەک ئەمە بەشیکی لە دەسەلاتی بێ چ ئەرکیکی دەکەویتە سەر
ئەگەر بێتو پیغەمبەراییەتی و سەلتەنەت بدابە کەسیکی وەکو (محمد) و

نهم بهر هیه له نهتهوهی ئیسرائیل وهر بگریتهوه؟؟ یان سهلته نهت و دهسهلات له فارس و رۆم بستینیتتهوه؟؟؟

خودایه گۆرانکاری تاوو توئ کردنی له ئاده میزادا وه کوو گۆرانکاری کردن وایه له شهو رۆژدا.

جا وه نه بی نهم گۆرانکاریاته ههر له ئاده میزادا یان له شهو رۆژدا هه بی و بهس! به لکو له هه موو بواریک و ناقاریکدا دیاری ده داو دهستی قودرته خۆی ده نویئ ﴿وتخرج الحي من الميت﴾ زیندوو له مردوو ده خهیه وه پهیدای ده که ی! جا نهم دهرهینانی زیندوو له مردوو یان مردوو له زیندوو یان به شیوهیه کی ماددییه وه کوو دهرهینانی خورما له ده نکه که یو شیناوه ردو زهرعات له ده نکه تۆم، پهیدا بوونی ئاده میزادو ناژه له دلۆبی مهنی! که نه ویش له خواردنی شتی بی گیان پیک هاتوه، پهیدا بوونی په له وهر له هیلکه .... هتد یان به شیوهیه کی مهعنهوی وه کوو دهرهینان و کهوتنه وه ی زانا له نهزان، موسلمان له کافر، ﴿وتخرج الميت من الحي﴾ مردوو له زیندوو دهردهینانی! جا یان به شیوهیه کی ماددی وه کوو دهرهینانی ده نکه خورما له دارخورما، هیلکه له په له وهر، یان به شیوهیه مهعنهوی وه کوو کهوتنه وه ی نهزان له زانا، کافر له موسلمان.

شایانی باسه زانایانی پزیشکی شهو یان چه سپاندوه: که دلۆبه مهنی و هیلکه وه ده نکه تۆم ژانیان تیدایه، به لام نهم ژیا نه جوړه ژیا نیکه تایبه ته به زاراوه ی شهو جوړه زانستییه وه، شهو داب و عورفه گشتییه ناگریته وه که قورنانی پی هاتۆته خواری! بریکیش له زانایانی پزیشکی دهرهینانی زیندوو له مردوویان به وه ته فسیر کردوه که زیندوو گه شه به خواردن و خورادنه وه ده کا، خواردن و خواردنه وهش بی گیان، بو نمونه مندال به خواردنی شیرو شتی تر گه شه ده کا شهوانهش خۆیان زیندوو نین. دهرهینانی مردووش له زیندوو بریتییه له و ئیفراتانه ی که دینه دهری

وه کوو شیر که شلیکی بی گیانه، ههروه ها گوشت و مه تتوجاتی کشت و کالی که شتی بی گیانه و له جیسمی نامی پهیدا ده بن، به لام به پیچه وانهی دلۆپه مهنی چونکه نهو هه یواناتی زیندووی تیدایه..

نا بهو جوړه زیندوو به مردوو گه شه پی ده کا مردوو له زیندوو ده ردینی! وپرای نه م هه موو گۆرانکاریانه و هی تریش ﴿و ترزق من تشاء بغیر حساب﴾ رزق و روژی ده ده یه که ساتیک بته و بیساندهیتی به بی نه ژمارو ریژه، هه چیش پییه و هه ماندوو نابو، نار هه تی لی نابینی، که نجینه ی ناسمانه کان و زهوی هه مووی به ده ست خۆته؛ رزق و روژی به سه ر کۆمه لیکدا ده ریژی و له کۆمه لیک کی ده گریه و، به گویره ی ویست و حیکمه تی خۆت نهو ده وه له مه ند ده که ی نهو هه ژار ده که ی، نه م ده که یه ملیۆنیرو نهو ده که یه رهندي هه ژارو نانی شیری نادهیتی!! هه مووشی حیکمه تی یه زدانی تاوو توپی ده کاو سه نگ و سووکی تیداده کا.

وشه ی (الحساب) له قورئاندا به سی مانا هاتوه:

ا- به مانا ماندوو بوون وه کوو له م نایه ته دا هاتوه.

ب- به مانا ژماره و نه ندازه وه کوو نایه تی ﴿انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب﴾.

ج- به مانا مو طاله به و داوا کردنه وه کوو ده فهرموی: ﴿فامن او امسك بغیر حساب﴾.

خوشویستن و دوستایهتی کردنی کافره کان کاریکی نایه سه ندهو دهبی

ناده میزادان له روژی قیامت بترسین

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَنَّهُ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ

وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾ قُلْ إِنْ تَخْشَوْنَ مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْذَوْنَ

يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ

مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ

وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾

دوای نهو هی پهروه ردگار پیغه مبهرو موسولمانانی ناگادار کرده وه که
هر پهنا به خودا بهرن و هه میشه دان به وه دابنن که سه لته نهت و
ده سه لاتی ره ها به دهستی خودا خویه تی و هر نهو بوونه وه
هه لده سورینن! به گویره ویست و نیراده ی خوی به شی نهو ده داو لهم
ده گریته وه، نهو بالاده ست ده کاو نهم ژیرده ست ده کا! نه مجار لهم
نایه ته ی دوایی دا نهو هیان بو روون ده کاته وه که هه رکه سیگ پشت به
غهی ری خودا بیهستی و پهنا بو غهیری زاتی نهو به ری نه قام و
تینه گه یشته وه به فرمانی خوی نهو هه لویسته یان لی قه ده غه ده کا..
نهوانه ی ژینامه ی پیغه مبهریان نووسیوه ده لیتن: هه ندی کهس که

موسولمان دهبوون دارایی و هیزو توانای کافره کان سهرنجی راده کیشان پیتیان خوش بوو لیتیان دانه برین و دۆستایه تیان بکه ن و خۆیان پیتوه ههلبواسن نیتتر نه م نایه ته هاته خوارئ ﴿لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ با موسولمانان نه چنه ریزی کافرانسه وه دۆستایه تی و هاوپه یمانیان له گه لدا نه که ن، نه چن دلی خۆیانیان بو بکه نه وه، نه یینی تاییه تی موسولمانانیا ن پی بلتین، له نه خشه و پیلانی موسولمانان ناگاداریان بکه ن، بهرژه وهندی کافره کان پیش بهرژه وهندی موسولمانان بخه ن، چونکه نه مه یارمه تیدانی کوفره به سهر نیمان دا.

پوخته ی نه مه نه وه یه: پهروه ردگار نه هی له موسولمانان کرد که هاوه لی و دۆستایه تی کافران بکه ن په یمانیان له گه ل به ستن، داویان لی ده کا: که هه رگیز خرما یه تی و دۆستایه تیان له گه ل نه که ن! به لکو پیتویسته دۆستایه تی و دوژمنایه تیان بو بهرژه وهندی ئیسلام و موسولمانان به کار به یین! جا نه گه ر دۆستایه تی و په یمان له گه ل به ستنه که بو بهرژه وهندی موسولمانان بوو، نه وه قه یناکا! چونکه پیغه مبه ر ﴿لَا يَتَّخِذُ الْكُفْرَاءَ حِلًّا﴾ خیلئ خوزاعه په یمانی به ست و هه ر له سهر کوفرو خوانه ناسی بوون. ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ﴾ که سیك موسولمانان فه رامۆش بکا و کافرو خوانه ناس بکاته دۆست و هاوپه یمانی خۆی له شتی کدا که زیانی بو بهرژه وهندی ئایین و موسولمانان هه بوو، نه وه هیچی بو خودا نیه و، پابه ندبوون نیه به فه رمانی پهروه ردگار وه، یارمه تیدانی ئایین نیه و، کابرا که نه وه هه لویستی بی، مانای وایه په یوه ندی له گه ل نیمان دا نه ماوه له خودا یاخی بووه و، ده چیته ریزی کافران وه وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فه رموی: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ﴾ نه مه هیلئیکی سه ره کی بی پیچ و په نایه، سنووریککی جیا که ره وه یه له نیتوان کوفرو نیمان دا، پیتویسته موسولمانان هه موو کاتیک به ووردی

پابەندی نامۆزگاری یەکانی قورئان بن و ھەرگیز دۆستایەتی خوانەناسان نەکەن! ﴿إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً﴾ واتە: دابراڤان لە ریزی کافران شتێکی پێویستە لە ھەموو حال و زروفيکدا مەگەر ترسیکتان ھەبێ و پتانهوێ بەو پەیمان بەستن و دۆستایەتی کردنە خۆتان و بەرژەو ھەندی ئایین و موسولمانان لە مەترسییەکی پیاویژن! ئەو ھەو ئەو کاتە پۆتان ھەبە ئەندازە ی ئەو خۆپاراستنە لێیان نزیک ببەو ھەو دۆستایەتیان بکەن! چونکە قاعیدە یەکی شەری ھەبە بەم جۆرە دەلی: (درا المفاسد مقدم علی جلب المنافع) رەواندەو ھەو زەرەو زیان پێش ھێنای سوود و مەنفەعت دەخرێ. جا ئەگەر دۆستایەتی و پەیمان بەستن لە گەل خودا نەناساندا بۆ خۆپاراستن لە زیان دروست بێ! ئەو دیارە بۆ سوود گەیاندن بە موسولمانان دروست ترە، جا کەوابێ ئەگەر دەولەتیکی ئیسلامی یەوێ پەیمان لە گەل دەولەتیکی کافر دا ببەستی، ئەو ھێچ قەدەغە یەکی تێدا نیە بە مەرجی سوودی بۆ دەولەتە ئیسلامیە کە ھەبێ، جا ئەو بەرژەو ھەندی سوود بە دوورخستەو ھەو زیان بێ، یان بە ھێنای سوود بێ، بەلام ھەرگیز دروست نیە: کە دەولەتە ئیسلامیە کە پەیمان بەستە کە ی بۆ زیانی موسولمانان بێ. ئەو ھەمان لە یاد نەچێ ئەم دۆستایەتی کردنە تاییبەت نیە بە حالەتی بێ ھیزی، بە لکو ھەموو کاتیکی دروستە.

زانایانی ئیسلام لەم نایەتە ئەو یان دەرهێناو کە (تقیە) خۆپاراستن لە زیان بە خۆ گەیاندن دروستە، بەم جۆرە ئینسان بە روالەت و تە یەکی بلی یان کردەو ھەبە کە بکا پێچەوانە ی حق و باو ھەو خۆی بێ بە مەبەستی خۆ دوورخستەو لە زەرەو زیانی مالی و نەفسی و ناموس! کەوابو کەسیک و تە ی کوفری بە زۆرە ملی پێ ئەنجام بدەن، ئەگەر ئەو ئەنجام نەدا تووشی زیانی مالی و نەفسی و ناموس ببێ، دلێشی پێ بێ لە باو ھەو، ئەو کافر نابێ، چونکە عوزری ھەبە، وەکوو چۆن عەمما ر ی کوری یاسر

که قورەیشی‌یه‌کان زۆریان لی کرد که وشە ی کوفر ئامیز بە دەمی دا بی ئەویش بە پوالت ئەنجامی دا بەلام دلی پر بوو لە ئیمان و باوەر.

هەر وەکوو چۆن ئەو صەحابەییە که موسەیلەمە ی درۆزن پێی گوت: نایا تۆ شایەدی دەدە ی که من رەوانە کراوی خودام؟؟ گوتی: بەلێ و گوناھیشی نەگەیشتی و مەرەخەس کرا، بەلام هاوێکی که ئەم پرسیارە ی لی کرا وتی: گویم لی نیە و گویم گرانه، ئیتر هینایانە پیشە وەو شەھیدیان کرد. کاتیک هەلۆستی ئەم دوو هاوێ بە پیغەمبەر گەیشتە وە، فەرمووی: شەھیدی‌یه‌کی پیرۆزبێ، بەلام ئەو تریان پەیرەوی روخصەتی خودای کردو وەو گوناھی ناگاتی. پێویستە ئەو بزانرێ ئەم ریگاپێدانە بۆ پێداویستی و زەرورەتەو لە بنەمای ئایین نیە، بۆیە ئەگەر موسولمان لە شوینیک بوو نەیدەوێرا مەراسیمی ئایینەکی ئەنجام بدو ئاتاجی تەقیە بوو ئەگەر ئەو شوینە بە جێ بێت و هیجەرەت بکا باشترە، چونکە باوەری تەواو ئیمانی ساخ ئەو یە که لە پێناو ئایینی خودادا جیھاد بکاو لە لۆمە ی لۆمە کەران نەترسێ وەکوو خودا دەفەرموێ ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ﴾ لە کافرەکان هەترسن لە من بترسن!! ﴿وَيَحْذَرُكَمُ اللَّهُ نَفْسَهُ﴾ خودا ئێوە لە سزای خۆی دەترسینی؛ بترسن لە نەرەزامەندی خودا، هەموو کاتی کردە وە ی باش و رەزامەندی خودا بۆخۆتان دەستەبەر بکەن. بە وەسوەسەو ختوکی شەیتان هەلنەخەلەتین. چونکە خودا بۆ خۆی لە سزای خۆی دەتانتەرسینی و دەسەلاتیشی هە یە هەر شەکی ئەنجام بدو هیج شتیک نیە بپێتە لە مەیدەر لە بەردەم ئەنجامدانی ویستی خۆی!!

﴿وَالِلَّهِ الْمَصِيرُ﴾ گەرانیە وە ی ئادەمیزادو پاداشدانە وە یان لای خودایە، لی کۆلێنە وەو حیساب لە گەل هەموو بەندە یە ک دەکا، پاداشی کردە وە کانیان دەداتە وە چاکە بە چاکە و خراپە بە سزاو تۆلە.

ئەمجار پەر وەردگار زانستی رەھنی بی سنووری خۆی بە

دروستکراوانی دهچه سپینتی و ده فهرموی: ﴿قل﴾ نهی محمد! بهو خه لکه
 بلی ﴿ان تخفوا ما فی صدورکم او تبدوه یعلمه الله﴾ نه گهر نهوهی
 له دلتاندايه بيشار نهوه و سرپوشی بکن، یان ناشکرای بکن و ده ری بخن
 نهوه خودا پیی ده زانی و ناگای لیسه تی، ده زانی دلتان چی تیدایه
 دوستایه تی کافران بکن و خوشتان بوین یان (تقیه) یان له گه لدا
 به کار بهینن خوتانیان لی بیاریزن به لام دلتان پر بی له یمان و باوهر،
 نهوه خودا ناگاداره و پاداش یان سزاتان ده داتهوه! ﴿و یعلم ما فی
 السموات وما فی الأرض﴾ زاناو ناگاداره به ههر چی له ناسمانه کان و
 زهوی دا ههیه و ده بی، بریکیش لهو زانیاریانه رووتیکردن و
 دوور که و تنه و تانه له گرۆهی کوفر چی بکن ناگای لیتانه! ﴿والله علی
 کل شیء قدير﴾ خودا به سهر هه موو شتیکندا به توانایه و ده توانی
 سزاتان بدا، کهوابی سهر پیچی فرمانه کانی مه کن.. چونکه ههر تاوانیک
 بکن ناشکرا بی یان نهینی خودا پیی ده زانی و ده سه لاتی ههیه تاوانبار
 سزابد او تولهی لی بسینی. ﴿یوم تجد کل نفس ما عملت من خیر محضرا﴾
 بترسن له رۆژی قیامت و خوتانی بو ناماده بکن، نهو رۆژی که
 هه موو که سیکن ناکام و سوودی کردهوه باشه کانی ناماده ده بن له لایو
 که یف خوش ده بی پیمان و شاگهشکه ده بی به بینیان و له زه تی بهو
 کرده وانه پی ده گا ﴿و ما عملت من سوء تود لو ان بیننا و بینه امدا بعیدا﴾
 ههروه ها ناکام و زیانی کردهوه خراپه کانی لا ناماده ده بن و پیمان دل
 ناخوش ده بی و په نجهی په شیمانی ده گهزی و ناواته خواز ده بی که له نیتوان
 خوی نهو کرده وانه دا ماوهیه کی دورو درپژ هه بویه و هدر نهی بینیايه، به
 نه ندازهی نیتوان خوره هلات و خورثاوا لیی دورو بوونایه، ﴿و یحذرکم الله
 نفسه﴾ ناگادار به نهوه جاریکی تریش خودا له سزای خوی ده تانتر سینی
 وریابن خودا رقی لیتان هه لنهستی و لیتان نه په نجی!

ههول بدهن لایهنی خێرو چاکه بهسهر شهر و خراپه دا تهرجیح بدهن!
 ناگاداربَن شهیتان به وه سه وه سهو ختوکه هه لَتان نه خه له تینێ ﴿وا لله
 رؤوف بالعباد﴾ خودا میهره بان و دلۆقانه بۆ بهنده کانی خۆی کهوا له
 پیشه وه ده یانترسینێ و ناگاداریان ده کاته وه که روو له خراپه نه کهن.
 حه سه نی به صری ده فهرموی: نیشانه ی میهره بانی خودا بۆ بهنده کانی
 نه وه یه: که بۆ خۆی له سزای خۆی له سهر خراپه کاری ده یانترسینێ، له
 پیشه وه پێی زاناندوون که زانینی ته واو و توانای ره های به سهر هه موو
 شتی کدا هه یه!

جا که بهنده کانی به م شتیه خودایان ناسی و نه مه یان زانی:؛ نه مجار
 بانگه وازی کردون بۆ نه وه ی داوای ره زامه ندیی لێ بکه ن و هه ول بدهن
 لیبیان نه ره نجی و خۆیان له و شتانه دوور بخه نه وه که ده بنه هۆی
 ناره زامه ندی خودا ته مه ش نه و پهری میهره بانی و دلسۆزییه!!
 نه م دوو ئایه ته به روونی نه م حوکمانه ی خواره وه یان لێ وه ر
 ده گیرێ:-

۱- بتمان نه کردن به کافران و مه یل نه دان پیتیان له پیناو
 به رژه وه ندی گشتی موسو لماناندا، ههروه ها نابێ به هیچ جوړی موسو لمان
 جاسووسی به سهر موسو لماناندا بکاو کافران له نه یینی موسو لمانان
 ناگاداریکا.

۲- دروست نیه داوای یارمه تیدان له کافران بۆ شهر له گه ل کافراندا،
 نه مه رای مالکیه کانه به لگه شیان نه و فهرمووده یه یه که موسلیم له
 عایشه وه ده یگیریتسه وه ده فهرموی: روژی غه زای به در پیاویکی کافر
 خۆی ناماده کردبوو که له گه ل پیغه مبه ردا بجێ بۆ غه ز، پیغه مبه ر پێی
 فهرموو: (ارجع فلن استعین بمشرك) بگه رپوه من کو مه کی له هاوبه ش

پەیدا کەر داوا ناکەم .. ھەر وەھا دەگونجی بەناوی یارمەتیدانەو ە غەدروو
فیلیان لی بکەن. بەلام زۆربە ی فوقەھاکانی تری چوار مەزەبە کە پیتیان
وايە: دروستە داوای کۆمەکی لە کافران بکری بۆ شەر کردن لە گەل کافران
بە مەرجی ئەو کافرە ی داوای کۆمەکی لی دەکری دەربارە ی موسولمانان
رای باش بی و نیتی چاک بی. ئیمامی شافعی ئەو ەشی بە مەرج گرتووە
کە دەبی موسولمانان پتویستیان بەو کۆمەکیە ھەبی .

۳- نایەتە کە بە لگە یە لە سەر ئەو ە کە خۆپاراستن (تقیە) دروستە .

لە راستیدا تەقیە بە گیرە ی دوژمنە کە دوو جۆرە :-

یە کە میان: دەربارە ی دوژمنی ئایینی یە، ھەر موسولمانیک لە
شوینیک بوو، نەیدەتوانی مەراسیمی ئایینی خۆی ئەنجام بدا، ئەو ە
پتویستە ئەو شوینە بە جی بەیلى، بەلام ئە گەر موسولمانە کان مندال و
نافرەت و پیرو کە فته کار بوون، ئەو ە بۆیان ھە یە لەو شوینە بمیننەو ەو
ھەمیشەش ھەول بەدن لەو شوینە رزگاریان بی.

دوو ە میان: ئەو ە یە دوژمنکارییە کە بە ھۆی مال و سامانەو ە بی، ئەو ە
زانایانی فیکھی ئیسلامی دوو رایان ھە یە :- رایەکیان دەلی: پتویستە ئەو
شوینە بە جی بیلى. رایەکیان دەلی پتویست ناکا.

۴- نایەتە کە ئەو ە دەچەسپینی کە دروستە مەدارا لە گەل خوانەناسان
بکری و بە روالەت واپیشان بە ی کە خۆشت دەوین، بە مەرجی زیان بە
بەرژەو ەندی گشتی موسولمانان نە گە یە نی، ھەر وەھا زیان بە بنەمای
ئایین نە گە یە نی.

۵- پتویستە ھەموو دەم ئینسان لە سزاو تۆلە ی خودا بترسی و ھەول
بدا کاری چاک و خیر و خیرات پیشکەش بکا.

۶- نایەتە کە ئەو ە ەشی تێدایە کە زانیاری خودا تواناو قودرەتی گشتی و
رەھایە، ھەموو نەینی و ئاشکرایە ک و وردو بچوو ک دەزانی و ھیچی لی
ھون نابی.

خۆشویستنی خودا به وه دیته جی که شوین پیغه مبه ره که ی بکه وی
 قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
 وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۳۱﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ
 لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿۳۲﴾

ئه مجار پاش ئه وه ی پهروه ردگار له نایهتی پیشوودا نه هی له
 موسولمانان کرد که هاوپه یمانی و دوستایه تی کافران بکه ن! له م نایه ته ی
 دوایی دا ئه وه روون ده کاته وه که خۆشه ویستی خودا بریتیه له پابه ندیوون
 به فرمانه کانی و خۆپاراستن له و شتانه ی نه هی لی کرد وه شوینکه وتنی
 پیغه مبه ره که یه تی: ده فره موئ ﴿قل ان کتتم تحبون الله فاتبعوني
 ..... الایه﴾

ئینو لمونذیر له هسه نی به صرییه وه ده گپرتیه وه ده لی: چه ند
 گرویه ک له سهرده می پیغه مبه رد و تیان: نه ی محمد! سویند به خودا
 ئیمه خودای خۆمانمان خوش ده وی! ئیتر ئه م نایه ته هاته خواری ﴿قل ان
 کتتم تحبون الله...﴾ موحه ممه دی کورپی جه عفهری کورپی زوبه ید ده لی:
 ئه م نایه ته له شانی وه فدی مه سیحی نه جراندا هاتۆته خواری چونکه
 پییان وابوو ئه و بۆچوونه یان ده رباره ی عیسا بریتیه له خۆشه ویستی خوا.
 ئینو عه بباس ده فره موئ کاتییک جوله که کان و تیان ﴿نحن ابناؤ الله
 واحباؤه﴾ پهروه ردگار ئه م نایه ته ی نارد ه خواری!

به هه ر حال خیطابی نایه ته که هه موو ئه و که سانه ده گپرتیه وه که لافی
 خۆشویستنی خودا لی ده ده ن و ده ئین: فره سانبه رداری یه زدانین، به لام
 په پره ی په یام و ریبازی پیغه مبه ره ناکه ن!

ئیبئوکه ئیر ده لئی: ئەم نایەتە سەنگی محەکە بۆ هەر کەسیک ئیدیعیای خۆشەویستی خودا بکاو بەلام لەسەر ئایین و ریبازی محمد نەبێ! - واتە: هەتا لە هەموو گوشتارو کردەو هیەکی دا شۆین پەيامی پێغەمبەر نەکەوئ ئەو کەسە درۆ دەکاو رەنج بە خەسارەو هیچی لئ قبول ناکرئ....!!

بۆیە پەرورەدگار فەرمانی بە پێغەمبەر کردوو فەرمووی: ﴿قُلْ﴾ ئەی خۆشەویست! پێیان بڵێ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي﴾ ئەگەر ئێوە راست دەکەن پابەندی فەرمانی خودان و دەتانهوئ پاداشی باشتان بداتەو، ئەو شۆین ئەو پەيامە بکەون کە خودا بۆ منی ناردوو، پەيوەندی ریبازی من بکەن ﴿يُحِبُّكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ خودا لێتان رازی دەبێو لە گوناھتان خۆش دەبێو دەتانخاتە ژێر رەحمەتی خۆیەو. ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ پەرورەدگار لێخۆشبوو بۆ ئەو کەسانە ی گوئ بیستی فەرمانەکانینی و شۆین ریبازی پێغەمبەر دەکەون، بە رەحم و دلوڤانە بۆیان لە دونیاو قیامەتدا.

دەگیرنەو دەلێن: کاتیک ئەم نایەتە هاتە خواری عەبدوللای کوری ئوبە، وتی: موحەممەد سەیری لئ قەوماوە! پەیرەوی کردنی فەرمانی خۆی بردۆتە ریزی پەیرەوی کردنی فەرمانی خودا و فەرمانمان پێ دەکا کە خوشمان بوئ وەکوو چۆن مەسیحی بەکان عیسا یان خۆش وێستوو! ئیتر ئەم نایەتە هاتە خواری ﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ﴾ ئەی موحەممەد! پێیان بڵێ: ئیطاعە ی خودا بکەن و پابەندی فەرمانەکانی بن و خۆتان لە نەه ی بەکانی بیارێزن، هەروەها پابەندی فەرمانەکانی پێغەمبەر کەشی بن، پەیرەوی ریبازی ئەو بکەن، چونکە شۆین کەوتنی سوننەتی پێغەمبەر شۆینکەوتنی خودایە!! جا ﴿فَان تَوَلَّوْا﴾ ئەگەر پشتیان هەلکردو روویان وەرگیراو بە پیر بانگەوازی بەکەتەو نەهاتن و، لە خۆیان بایی بوون و،

لافی نهوه بیان لی ددها که نهوان کوری خودان و خوشه ویستی خودان و خودایان خوش دهوی ﴿فان الله لا یحب الکافرین﴾ نهوه بابزانن که خودا کافرو خوانه ناسی خوش ناوین و، له کرده وه کانیان رازی نیهو، له گونا هیان خوش نابئی، رقی لییانه، چونکه نهوانه: شوین ههواو ههوه سی خزیان که وتوون، پهیره وی نایینی راستیان نه کردوه، پابه ندی نهو په یامه نه بوون که خودا بو پیغه مبهری ناردوه!! نه مه به لگه یه کی به هیزه له سهر نهوه که دزایه تیکردنی پیغه مبهر له کردارو پهیره وکردندا کوفره، که سیکت نهوه هه لویستی بی خودا خوشی ناوی، با پیی وایی که خوشه ویستی خودایه و لی نریکه.

هه لبراردنی پیغه مبهران و چیرۆکی نه زره که ی خیزی عیمران

﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ

﴿۳۳﴾ ذُرِّيَّتًا بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۳۴﴾ إِذْ قَالَتْ

أُمُّرَأْتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي

إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۳۵﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا

أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمِيتُهَا

مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتُهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿۳۶﴾

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا

زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا

قَالَ يَمْرُئِمُ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ

يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۳۷﴾

ئەمجار دواى ئەوەى پەروردگار ئەوەى روون کردەو: کە
خۆشەویستی ئەو پەيوەستە بە خۆشەویستی پێغەمبەرەکیەو.. پێویستە
کەسیک ئیدیعیای خۆشەویستی خودا بکا شوین ئامۆژگاری و ریبازی
پێغەمبەرەکی بکەوئ! ئەمجار دئ باسی ئەوانە دەکا کە هەلبژیراو
خۆشەویستن لە پێغەمبەران و ئەوەکانیان، ئەوانەى کە رینگای
خۆشەویستی خودایان بۆ ئادەمیزادان روونکردۆتەو کە بریتییه لە بڕوا بە
خودا و فرمانبەرداری فرمانەکانی و ئیطاەى پێغەمبەرانى بەرپزى و
دەفەرموئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَي
الْعَالَمِينَ﴾. پەروردگار ئەم کۆمەڵە کەسایەتى و خانەوادە پیرۆزانەى
هەلبژاردوو و کردوونى بەسەرپشکی هەموو ئادەمیزاد، چونکە بەهرەى
پێغەمبەرایەتى تیدا رسکاندوون. ئادەم کە بابەگەورەى ئادەمیزادە
هەلبژاردو، بەدەستى قودرەتى خۆى دروستى کردوو، ئەمجار لە نوورو
گیانى خۆى روحى بەبەردا کردوو، ناوى هەموو شتیکی فێرکردو نىعمەتى
زانیاری پێ بەخشى، فرمانى بە فریشەکان کرد کە سوژدەى بۆ بەرن،
لەبەهشتا جیگیری کردو ئەمجار لەبەر حیکمەتیکی یەزدانى ناردیە
خوارى بۆ سەر زەوى و تۆبەى لئ وەرگرت و ریزی لئ نا، پێغەمبەر و
رەوانەکراوى خودا هەموو لەوەچەو ئەوەى ئەون.

لەدواى ئەو (نوح) کە بەبابەگەورەى دووەمى ئادەمیزاد دەژمێردرئ
هەلبژاردو کردى بە یەكەم پێغەمبەرى رەوانەکراو بۆ سەر ئەهلى
سەرزهوى، ئەو ریش سپى و پیری پێغەمبەرانە، کاتیک قەومەکەى
باوەریان پێ نەکردو ئیمانیان نەهینا نزای تیداچوون و بەهیلکچوونى لئ
کردن، خودا بە خنکان لەناو ئاودا تۆلەى لئستاندن، نوح و
شوینکەوتوانى؛ ئەوانەى بڕوایان پێ هینابوو لە کەشتیەکەدا رزگاریمان
بوو! زۆر پێغەمبەر و رەوانەکراوى خودا لەنەوێ ئەم پێغەمبەرە بەرپزەن،

یەكەم پێغه مبه ره دواى ئاده م ئێردراوه بۆ سه ر ئاده مێزادانى سه رزه وى و
ماره كردنى خوشك و كچ و پوورو نه و جوړه خزمه نزيكانه ی حه رام كرد .

نه مجار خانه واده ی ئیبراهیمی هه لێژارد ، له م خانه واده یه گه و ره ترين
ئاده مێزادو سه ر خه تمی پێغه مبه ران (محمد المصطفى) هاتۆته كۆری
ژیانه وه ، هه ر له م خانه واده یه ئیسماعیل و ئیسه اق و ئه سباط هاتنه
كۆری ژيانه وه و هه ر له نه وه ی ئیبراهیم خانه واده ی عیمرانی هه لێژارد وه
كه عیسا و مه ریه می دایکی به شێكن له م خانه واده یه .

پێویسته نه وه بزانی كه مه به ست به عیمران له یه كه م جاردا كه
ده لێ : (ال عمران) باوكی موسایه ، دوا یی كه ده فهرموی : (امراة عمران)
مه به ست به و عیمرانه باوكی مه ریه می دایکی عیسا یه .. له نێوان عیمرانی
باوكی موسا و عیمرانی باوكی مه ریه م ۱۳۰۰ تا ۱۸۰۰ سا ل ما وه ی
زه مه نی هیه !!

عیمرانی باوكی مه ریه م كۆری یاشمی كۆری میشا كۆری حزقی كۆری
ئیبراهیمه .. نه ژادی ده گاته وه سلیمانی كۆری داود ، كه وایی عیسا له
وه چه ی ئیبراهیمه . ﴿ ذریة بعضها فوق بعض ﴾ ئه مانه چه ند خانه واده و
وه چه و نه وه یه كن هه ندیكیان له هه ندیكیان كه وتوونه وه .

په روه ردگار ئه م خانه واده ی هه لێژاردوون و كردوونی به پوخته و
نموونه ی ئاده مێزادو به هره ی پێغه مبه رایه نی تیدا رسكاندوون ، ئه وانه
هه موویان یه ك نه ته وه و یه ك نه ژادو یه ك رسته ن ، هه ندیكیان له ریزو
گه و ره یی دا له یه كدی ده چن ... خانه واده ی ئیبراهیم (ال ابراهیم) كه
ئیسماعیل و ئیسه اق نه وه كانیان هه موویان له نه ژادی ئیبراهیم ،
ئیبراهیمیش له نه وه ی نووحه و نووحیش له ئاده مه .. خانه واده ی عیمران
(ال عمران) كه بریتیه له موسا و هاروون و عیسا و دایکی ئه مانیش له
نه وه ی ئیبراهیم و نووح و ئاده من .. په روه ردگار به سه ر هه موو ئاده مێزاددا

هه‌لیبژاردوون، نه‌وان پوخته‌و سه‌فه‌وی ئاده‌میزادو به‌نده‌کانی خودان، به‌لام (محمد المصطفی) له پله‌ی هه‌لبژیراویش تێپه‌ریوه چونکه نه‌و ره‌حمه‌ت و خۆشه‌ویسته‌ بو ئاده‌میزاد، خودا ده‌فه‌رموی ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ پیغه‌مبه‌ران دروست کراون بو ره‌حمه‌ت و دلۆقانی به‌لام محمد بو خۆی ره‌حمه‌ته، له‌ فه‌رمووده‌یه‌کی‌دا ده‌فه‌رموی ﴿إِنَّمَا أَنَا رَحْمَةٌ﴾ واته: من بو خۆم ره‌حمه‌تم و کراوم به‌ دیاری بو ئاده‌میزاد، ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ خودا بیسه‌رو شنه‌وايه به‌ گوشتاری به‌نده‌کان، زاناو ئاگاداره به‌ نیت و مه‌به‌ستیان.

مامۆستا (سید قطب) ده‌فه‌رموی: نه‌وه‌ی تێبینی ده‌کرێ نایه‌ته‌که‌ باسی ئاده‌م و نووخی به‌شه‌خصی کردووه، هه‌ر به‌ته‌نها ناوی هه‌یناون به‌لام بو ئیبراهیم و عیمران به‌ (ال ابراهیم) و (ال عمران) واته: خانه‌واده‌و بنه‌ماله‌ ناوی هه‌یناون، نه‌مه‌ ناماژه‌یه‌ بو نه‌وه‌ که‌ هه‌لبژاردنی ئاده‌م و نوح بو شه‌خصی خۆیان بووه، به‌لام بو ئیبراهیم و عیمران بو خۆیان و بو بنه‌ماله‌ که‌شیان بووه، به‌لام نه‌وه‌مان له‌بیر نه‌هێ میراتی به‌هه‌ری پیغه‌مبه‌رایه‌تی له‌ خانه‌واده‌که‌یان‌دا میراتی بیروباوه‌ره‌ نه‌ک میراتی گوشت و خۆین!! نه‌وه‌تا له‌ نایه‌تیکی تر‌دا نه‌م راستیه‌ ده‌چه‌سپێنی که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ، قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي، قَالَ لَا يَنْبَغُ لَكَ هَٰذَا الْفُلَانُ﴾ البقرة/۱۲۴.

﴿إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّیْ مُحَمَّدًا! نَهْوه‌ یاد بکه‌ره‌وه‌و باسی بکه‌: که‌ خه‌زانی عیمران -دایکی مه‌ریه‌م که‌ ناوی هه‌ننه‌و کچی فاقود بو- ئافه‌ره‌تیکی نه‌زۆک بو، منداڵی نه‌ده‌بوون، له‌خودا پارایه‌وه‌ که‌ منداڵیکی بداتی، په‌روه‌ردگار نزاکه‌ی قبوول کردو حامیله‌ بوو، وتی: ﴿رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا﴾ خودایه! نه‌من نه‌و منداڵه‌ی له‌سکمه‌دایه‌ له‌به‌ر خاتری تۆ ده‌یکه‌م به‌ مبه‌ه‌ورو ده‌ینتیه‌م مزگه‌وتی

قودس بۆ خوداپەرستی و خزمەتکردنی ئەو ماله پیرۆزە ی تۆ!! (ئەم نەرزو فۆتۆیە لە شەریعەتی ئەواندا رەوا بوو و دوایی پتییست بوو ئەو کۆرە پایەندی ئەو فۆتۆیە بێ و جێ بە جێ ی بکا). ﴿فَتَقَبَّلَ مِنِّي﴾ خودایە! ئەم نەرزو لێ وەر بگرە ﴿إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ بێگومان زاتی بەرزو پاکت شەواپە بۆ هەموو قسەیک و هەموو نزایە ک دەبیستی، زاناو ناگادارە بە نیتی من و ئیخلاصم، دەزانی کە من لە ناخەو پیم خۆشە ئەو ئاواتەم بێتە دیو ئەو کارە ئەنجام بە دەم. ئەو کاتە خیزانی عیمران نەیدەزانی ئەو منداڵە ی لەسکی دایە کۆرە، یان کچە!! ﴿فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَى﴾ کاتی ک کە سکه کە ی داناو کچ بوو بە ئانومیدییه وە وتی: خودایە! ئەو بۆ خۆت دەزانی ئەو ی من بوومە کچە، دیارە کچیش بە کاری خزمەتکردنی مزگەوتی قودس نایە! واتە: دلگەران بوو کە ئاواتە کە ی بە تەواوی نەهاتۆتە دی، جا خودا ئاماژە بە گەورەیی ئەو کچە دەکا و دەفەرموی ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ﴾ خودا باشتەر دەزانی بە چۆنیەتی ئەو منداڵە ی کە ژنی عیمران بوو یەتی! پلەو پایە ی دواوژی لە بەرچاوە، خودا بۆ خۆی دەزانی ئەو ی بوو یەتی کچیکی پاک ی بە پرێزی پایە بەرزە - لێرەدا خودا پلەو پایە ی مێینه دیاری دەکا - دەفەرموی: ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ ئەو کۆرە ی تۆ بە تەمای بووی و ئاواتە خوازی بوو بێ و نەتبوو وە کوو ئەم کچە نیە کە بووتە: واتە کە ی ئەو کۆرە ی بە هیوای بووی دەگاتە پلەو پایە ی ئەم کچە کە بووتە؟؟ ئەم کچە زۆر باشتەر لەو کۆرە ی بە تەمای بووی، ئەم دوو دەستە واژە یە ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ، وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ و تە ی خودان و جوملە ی (معترضه) ن و خراوە تە ئێر تابلۆ کە وە.. بەلام قیرائەتیک هەیه تاء (وضعت) بە مەضموومی دەخوینی تە وە، ئەو کاتە دەبی تە و تە ی خیزانی عیمران و مەبەست تە عظیم و تەزیهو کاردروستی خودایە. رستە ی ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ ش دەگونجی هەر لە قسە ی خیزانی عیمران بێ بەم مەعنا یە

عوزری هیناییتته وه بو پهره ردگاری خۆی و بلسی: نه وه ده زانی من کچم
 بووه کچیش به که لکی خزمه تکردنی بهیتولمه قدیس نایه، جا له گهل
 نه وه شدا که من کچم بووه کچیش به کاری مجهوری نایه، به لام من ههر
 له سه ره په یمانی خۆم و په شیمان نیم ﴿وانی سمیتها مریم﴾ من ناوم نا
 مه ریه م. مه ریه م له زمانی نه واند واته: خوداپه رست و خزمه تچی خودا،
 واته: که جهسته ی به کاری مجهوری نه یه با بیته خوداپه رست (عابدة)
 ﴿وانی أعیذها بك وذریتها من الشیطان الرجیم﴾ من ثم کچه ده خمه
 په نای تۆوه ده مه وی پاریزگاری بکه ی چاودیری بی له شه ری شهیتانی
 نه گریس و دوور خراوه له خیر، بیپاریزی، خودایه! داوات لی ده که م که
 خۆی و نه وه که ی - عیسای کوری - بیانپاریزی و شهیتان هیچ ده سه لاتیکی
 نه بی به سه ریان دا.. خودا نزا که ی لی وهرگرت و پارانه وه که ی قبول کرد.
 نیمامی بوخاری و موسلیم له نه بو هورهیره وه فهرمووده یه که ده گێر نه وه:
 که پیغه مبه ر ﴿فهرموویه تی:﴾ (کل بني آدم یمسه الشیطان یوم ولدته أمه إلا
 مریم وابنها) هه موو نه ده میزادی که له دایک ده بی شهیتان دهستی لی
 ده وه شینی جگه له مه ریه م و عیسای کوری. ﴿فتقبلها ربها بقبول حسن﴾
 پهره ردگار مه ریه می له دایکی به خزمه تکاری مزگه وتی قودس و
 خوداپه رست تییدا وهرگرت؛ رازی بو که مه ریه م - هه رچه نده مندا ل و
 میینه یه - نازاد بی بو خوداپه رستی و خزمه تکردنی بهیتولمه قدیس.
 ﴿وأنبتها نباتا حسنا﴾ به شیوه یه کی ریک و پیک له رووی جهسته یی و
 گیانی یه وه به ختوی کردو گه وه ی کرد، وه کوو چۆن رووه که له زه وی
 به پیتدا پهره رده ده کری! نا به و شیوه یه مه ریه م پهره رده کرا، له ناو
 دهسته خوشکانی دا دیار بو. له هه موو روویه که وه نمونه بو ﴿وکفلها
 زکریا﴾ زه که ربیا که میردی پووری مه ریه م بو پیاویکی خوداپه رست و
 خاوه ن ناو و شوهرت بو، سه روکی مالمه کانی بهیتولمه قدیس بو، کردی

بەسەر پەرشتیكارو دەستەبەربووی، بۆ ئەوەی چاودیری بكا بەختوکردن و بەرژەوهندییەكانی بەرچاو بگرێ. هەتا وای لێ ھات لەشیر بپرایەو و گەورە بوو ئەمجار ھۆدەییەکیان بۆ تەرخان کرد ئیتر لەو ژوورە تاییبەتیەیی خۆی گۆشەگیر بوو بۆ خوداپەرستی و تاعەتکردن، ھەموو روژی زەكەریا خوار دەمەنی بۆ دەبرد ﴿كَلِمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْخُرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا زَرْقًا﴾ ھەركاتێ زەكەریا دەچوو بۆ ژوورەكەیی مەریەم و سەردانی دەکردو خواردنی بۆ دەبرد، لە ژوورەكەدا خوار دەمەنی و رزق و روژی و میوەی جوړاو جوړی دەبینی كە ئەو جوړە میوانە لەو وەرژەدا دەست نەدەكەوت، بڕێك لە راقەكەرانێ قورئان دەلێن میوەی ھاوین لە زستانداو میوەی زستان لە ھاویندا لای بوو! ﴿قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ هَذَا﴾ زەكەریا بەسەر سامییەو دەیگوت: مەریەم ئەو خوار دەمەنی و میوەیەت لەكوێ بوو؟؟ بەتاییبەتی كە روژگارەكە روژگاریكی ناھەموارو گرانی و قات و قری بوو. ﴿قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ مەریەم دەیگوت: ئەو لەلایەن خوداو دەبۆم ھاتوو، ئەو خودایەیی كە رزق و روژی ھەموو كەسێك دەدا ﴿إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ بێگومان خودا رزق و روژی ددا بە كەسێك بپەوێ بەبێ ئەژمار!! ھەندێك دەلێن: رستەیی ﴿إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ... (الآية)﴾ قسەیی مەریەم دەشگونجێ كەلامێكی موستەئەف و سەریەخۆبێ.. جێگای سەرنجە كە وەلامی مەریەم ﴿هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ نموونەیی ھەلس و كەوتی مروۆفی خوداپەرستە لەگەڵ پەرورەدگاری خۆیدا، پاراستنی ئەو نەپەنییەییە لەنیوان ئەو و خودای خۆیدا تەواضوع و كار لەسەرەخۆیی و ھێمنی پێوە دیارە، ھەستی رەزامەندی لە خودا تێدایە، خۆھەلنانەو خۆھەلکێشانی تێدا نیە، ئیتر ئەو دیار دەكەم وینەییە كە زەكەریا لەلای مەریەم دەبینی سەرنجی زەكەریا رادەكێشی و لەخودا دەپاریتەو مەندالی بداتی.

چیرۆکی حەزرەتی زەکەرریا و یەحیا

هٰذَاكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۚ
 إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلَكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي
 الْمِحْرَابِ أَنْ آتِ اللَّهَ يُبَشِّرَكَ بِبَحْيٍ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا
 وَخَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ
 وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ
 ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً ۖ قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرًا

وَأَذْكُرَ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَرِ ﴿٤١﴾

وەکوو دەفەرموی: ﴿هٰذَاكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ﴾ هەر لەو شوێنەی کە
 مەریەم قسەی لەگەڵ کردو پرسیارو وەلام رووی دا. زەکەرریا دەستی نزای
 بەرز کردەووە لەخودا پارایەووە واتە: کە زەکەرریا خەو دیاردانەی لەلای
 مەریەم بینین و حال و چۆنیەتی مەریەم و گۆشەگیری بو خوداپەرستی و
 خواردەمەنی و میوهی جۆراوجۆری لەلای مەریەم چاوپێکەوتن، زانی کە
 ئەو خودایە بتوانی مینوێ هاوین بەزستان و میوهی زستان لەهاویندا
 بنێری بو مەریەم هەر ئەو خودایە دەتوانی منداڵ بە پیرو ئیختیاری
 وینە لەهەویش بدا. بۆیە زەکەرریا دەستی نزای بەزکردەووە لەخودا
 پارایەووە ﴿قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ أَنْتَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾
 وتی: خودایە ببەخشە بە من کۆریکی صالح و خوداپەرست و پاک و

خاوین و بهرهداری وه کوو مەریەم، خودایە! زاتی پاکت شنەوای هەموو
گوفتاریکە هەر نزاو پارانەو هیک بەجی بی قبوولی دەکەم! . دیارە
سروشتی ئادەمیزاد وەهایە کە مندالی ریک و پیک و بەرەدار دەبینی
ئاواتەخواز دەبی کە نەویش مندالی وای هەبی. ﴿فنادته الملائكة﴾
فریشتە بانگی لی کرد، جەماوەری زانیان دەلین: فریشتە بانگکەرە کە
جویرائیل بوو ﴿وهو قائم يصلي في المحراب﴾ لەکاتی کدا کە زە کەریا
لە پەرستگاکە ی خۆی دا لە میحرابی خودا پرستی دا لە خودا دەپارایەو و
نوژی دە کرد. واتە هەر دوا بەدوای پارانەو کە ی فریشتە بانگی کردو
مزگینی پێداو پێی گوت: ﴿إن الله يشرك يحيى﴾ خودا مژدەت دەداتی
بە کوریک کە بە یەحیا نازە دەکری.. یەحیا لە (یوحنا) وەرگیراوە لە
ئینجیلی مەتتادا هاتوو دەلی: پێیان گوتوو (یوحنا المهدانی)
مە هەمەدان بەو کە سەیان گوتوو کە تۆی بە خەڵک کردوو غوسلی بە
گوناهباران کردوو.

ناوی یەحیا نامازەو تیلنیشانی ئەو ی تێدایە کە ژیانیکی بەختەو وەر
رابویری و بیته میراتگری باوکی و خانەوادە یە عەقوب.. هەندیک دەلین:
مە بەست بە میحراب لە ﴿يصلي في المحراب﴾ دا پەرستکای مەریەم..
فریشتە کە کە مژدە ی پێدا ئەو هشی پێ راگەیاندا کە یەحیا ﴿مصدقاً
بکلمة من الله﴾ بروا بە عیسای کوری مەریەم دەکاو یە کەم کەس دەبی
کە ئیمانی پێ دەهینی.. بۆیە لێرە دا عیسای بە (کلمة الله) ناو هێناوە
چونکە عیسا بە وشە ی (کن فیکون) پێدا بوو، نەک بە شێوە ی سروشتی
ناسایی لە ذایکبوونی ئادەمیزادانی تر کە لە ئاکامی بە یە کە گەیشتنی
پیاو و ئاوەت پێدا دەبن. ﴿وسيدا﴾ ئەم کورە ئادەمیزادیکی بەرزو پیروژ
دەبی گەورەیی لە ناو نەتەو کە ی دا بە دەست دەهینی، دەبیته گەورە ی
ئادەمیزادانی سەردەمی خۆی لە پلەو پایەو کردار چاکی و هەلوێستدا

﴿وَحُصُّوا﴾ خۆگره وه ده بی له ئاره زۆبازی و له ناو خانه واده ی صالح و خودا په رستدا پهروه ده ده بی، که گه یشته ته مه نی پیغه مبه رایه تی ده کریته پیغه مبه ر... هیچ سه یریش نیه که وایی! چونکه ئەم زاته له پشته پیغه مبه ران په یدا بووه ﴿وَبِئِذَا مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ پیغه مبه ریک ده بی له پیغه مبه رانی راستال و چاک کردار. ئەمه ش مژده یه کی تره به وه که ئەو کوره ده کریته پیغه مبه ر و نیگای بۆ ده نیردری. به هره ی پیغه مبه رایه تیش به رزترین پله و پایه یه که ک ئاده میزادی پی ده گا. جا زه که رییا پاش ئەم مژده پیدانه به خۆی دا چوه وه و ته ماشای کرد بۆ خۆی پیرو که نه فته و خیزانه که شی پیره ژنیکی به سالا چوه، به سروشت نه وه ی لی چاوه روان ناکرئ تازه مندالی بی، بۆیه به سه رسامی یه وه رووی کرده باره گای پهروه ردگارو پرسیاری کرد ﴿قَالَ أُنَىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِي الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ﴾ وتی: خودایه! من چون کورم ده بی بۆخۆم به م ته مه نه گه یشتوم و پیره میردیکی کۆنه سالم و خیزانه که شم پیره ژنیکی به سالا چووی نه زۆک و په که که وته یه ???

ته فسیری مه راغی له مامۆستا (شیخ محمد عبده) وه ده گێرپته وه ده لی: زه که رییا که ئەو هه موو نازو نیعمه ته ی لای مه ریهم بینو و به خته وه ری و پروا قایمی و به هره داری ئەو خاخمه ی هه ست پی کردو زانی که مه ریهم بووه ته فریشته یه ک له شیوه ی ئاده می داو برپای وایه که ئەو که سه ی ئەو شتانه ی بۆ ده سته به ر کردو وه به شیوه یه رزق و روژی ده داتئ خودای به توانا و خاوه ن ده سه لات! ئیتر زه که رییا له سه رخۆ چوو له جیهانی ماده جیا بووه وه په رده یه ک به سه ر جیهان و ئەو حاله ی نه وی تییاده کی شراو "فه نافی الله"، بوو که وته په رواز کردن بۆ لای خودای پهروه ردگارو سه رنجدان له گه وره یی خودا و نازو نیعمه تی! له و حال و مه قامه دا له حال و چۆنیه تی له سه رخۆ چوون و غه یبوه داو روچوون له

عالمی بالادا بێ پەروا ئەم دوعاو نزایە بەسەر زماندا هات و موژدە ی گیرابوونی نزاكەشی لە فریشتە وەرگرت. كاتێك هاتەو سەر خوو لەوگەشتە گیانی بە گەرایەو بە جیھانی ماددەو جیھانی ئەسباب و ھۆکار، دەشی زانی کە دوعاکە ی گیرا بوو، پرسیاری لە پەرورەدگاری کرد کە چۆن ئەم نزایە ی گیرابوو کە بە پێچەوانە ی سرووشتە!! ئیتر پەرورەدگار بە ھۆی فریشتە ی تایبەتەو پێی راگەیاندا کە بۆخودا شتی وا ئاسایی بەو هیچ ماندوو بوونیک ی تیدا نیە، ﴿قَالَ كَذَلِكَ﴾ خودا فەرمووی: راستە ئەو ی تۆ دەیت ی وایە، بەلام ﴿اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ خودا ئەو ی بێ ھۆی بیکە دەیکە، ھەركاتێك ویستی کاریك ئەنجام بدا ھۆکاری بۆ دەرەخسینی، یان بەبێ ھۆکارو سەبەب دەفەرموی بێو دەبێ، یەکیكیش ئەو نیشانە پەیدابوونی مندالە لە ئافرەتی پیرو نەزۆك! هیچ شتێك بەبێ ویست و رەزامەندی ئەو نابێ، کەوابوو ئیشە کە بە خودا بسپێرەو پرسیار لە چۆنیەتە کە ی مەکە، چونکە ئەو نەیت ی بەکی خودایی بەو ئادەمیزاد پە ی پێ نابا!!

ئەمجار زەكەریا پێی خوشبوو بزانی کە ی خیزانی سکی پر دەبێ، حەزی کرد نیشانە یەکی دەست کەوێ ﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً﴾ وتی: خودایە نیشانە یەکم بۆ دەستنیشان بکەو بزانی خیزانم کە ی سکی دەبێو مندالی تیدا دەرسکی!! بۆ ئەو ی خیرا خوشی و شادی بکەو پتە ناویانەو، یان بۆ ئەو ی سوپاسی لەسەر بکا.

﴿قَالَ آتَيْكَ لَا تَكْلَمُ النَّاسُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمَزًا﴾ پەرورەدگار پێی فەرموو: نیشانەت ئەو بەبێ کە بۆ ماوە ی سی رۆژ ناتوانی لەگەڵ خەلکدا ئاخاوتن بکە ی زمانت دەگیرێو قسەت بۆ ناكری، بەلکە بە ئیشارە جولاندنی دەستوسەر و چاوو شتی تر خەلک لەمەبەستە کانت حالی دەکە ی! ﴿وَإِذْ ذَكَرَ رَبُّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ﴾ یاد ی خودای خۆت

بکه به زۆری، به تایبهتی له کاتی ئیواران و به یانیاندا، واته: همرچهنده بۆ قسه کردن له گهڵ خهڵکدا زمانت ده گیرئ، به لام بۆ تهسیحات و ذیکری خودا زمانت ره هایه، کهوابئ کاتی خۆت به فیڕۆ مه ده، خهریکی یادکردنی خوداو نوێژو شوکرو سوپاس به.

یه حیا له قورئاندا له چوار شوین باس کراوه، له سوورهتی (ال عمران) و سوورهتی (الأنعام) و سوورهتی (مریم) و سوورهتی (الأنبیاء).

میژوو و نووسان و رافه کهران ده فهرمووی: خیزانی زه کهریا ناوی (الیصابات) بوو یه حیای کهوته سکه وه لهو رۆژگاره ی که عیسا کهوته سکی مه ریه مه وه! یه حیا لهو بنه ماله پیروژه دا له دایک بوو، له تاعهت و خودا په رستی دا گه وه ره بوو، له شه ریه تی مووسادا شاره زابوو، بۆ هه موو فتوا یه ک سهرچاوه بوو، خه لک ده چوونه لای یاسایان لی وهرده گرت.

هیردوس که فهرمان په وای فله ستین بوو کچیکی برازای هه بوو ناوی (هیرودیا) بوو تا بلی ی جوان و شوخ و شهنگ بوو، ویستی ماره ی بکا، کهه کهو دایکی شی پتیان خۆ شبوو، که پرسیاریان له یه حیا کرد ده رباره ی نهم کاره، یه حیا به هه رامی داناو نه هی لی کردن، به لام نه وان گوپیان نه دایه و ریک کهوتن و کهه که شوی پی کرد، شهوی زاوا بو کینی نیوان مام و برازا؛ کهه لارو له نهجه یه کی به به رده م مامی دا کرد، که بوو بووه میردی نه ویش زۆری پی خوش بوو، داوای کرد چی ده وی بۆی نه نجام بدا، نه ویش به پیلانی پیروژنی دایکی داوای کرد که سه ری یه حیا به پی و بیخاته سهر سینییه ک! مامه که ی (زاوا نه فهندی) یه حیای شه هید کردو دلی بوو کپی رازی کرد!

جووله که ده رباره ی ماره کردنی کچی براو کچی خوشک دوو رایان ههیه:

ره بان یه کانیا ن پتیان وایه خه لاله و دروسته .. (قراوون) هکانیا ن

بەلایانەوێ حەرامەو نادروستە. بەلگەی (رەببانی) یەکان ئەوێیە دەلێن:
لەتەوراتدا باسی حەرامی ماره کردنی برازاو خوشکەزا نەکراوە!

یەحیا لە منداڵی یەوێ هەموو رەوشتیکی سەلاح و خوداپەرستی تێدا
بوو، پێش ئەوێ تەمەنی بگاتە سی سالی کراوە بە پیغەمبەر ﴿وَاتَيْنَاهُ
الْحُكْمَ صَبِيحًا مَّرِيماً ۱۲﴾. هەمیشەش خەریکی بانگەوازی کردنی خەلک بوو بۆ
تۆبەکردن و خوداپەرستی، ئەوانەێ کە تۆبەیان دەکرد لە جۆمی نوردن دا
غوسلی پێ دەکردن بۆیە پێیان گوتوو (یوحنا المعمدان). کاتیەک کە
یەحیا شەهید کرا عیسا بانگەوازی خۆی ناشکرا کردو دەستی کرد بە
تیکۆشان و هەولدان بۆ شارەزایی کردنی خەلک.

جیرۆکی خانوو مەریەم

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَمْرُئِيمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَأَصْطَفَاكِ عَلَى
نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَمْرُئِيمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَعِي مَعَ
الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ
يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

ئەمجار دواێ ئەوێ باسی لەدایکبوونی یەحیاێ کرد لەباوکیکی پیرو
کەنەفت و دایکیکی نەزۆکی پیریژن؛ کە بەرواڵەت شتیکی لە سروشت و
عادەت بەدەربوو! دیتە سەر باسیکی گەنگترو سەر سوڕهینەر تر؛ ئەویش
سەرگوزەشتەێ لەدایکبوونی عیساێ بە بێ باوکن. مەبەستی
سەرگوزەشتە کەش چەسپاندنی ئادەمیزادیەتی عیساێ و رەتکردنەوێ
نیدیعی مەسیحی بەکانە کە دەیانگوت: عیسا خودایە یان کۆری خودایە.

بۆیه باسی نه وه ده کا که عیسا له مه ریه م بو وه به عیسا ی کوری مه ریه م ناوزه دی ده کا. ده فهرموئ: ﴿وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ ۖ نَهَىٰ مُحَمَّدًا ۖ بَاسِي ۖ نَهْوَهُ بَكَّة ۖ كَاتِيكَ ۖ كَه فَرِيْشْتَه به مه ریه می گوت (مه به ست به فَرِيْشْتَه جو برائیله چونکه له سوورته تی مه ریه م دا ده فهرموئ ﴿فَارْسلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۖ﴾ جو برائیل مان ناد بۆ لای و له شتیه ی پیاویکی ئاسایی دا خۆی نیشان دا، نه وه ش بزانی ن که قسه کردنی جو برائیل له گه ل مه ریه م دا نیگای خودایی نه بوو به لکو خستنه دل بووه، چونکه له نایه تیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿وَمَا أَرْسلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِي ۖ إِلَيْهِمْ﴾ که وابوو ناخواتنی جو برائیل له گه ل مه ریه م بریتی بووه له ئیلهام به دل دا هینان.

پئی گوت: ﴿يَا مَرْيَمُ ۖ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ﴾ خدا تۆی هه لێژاردوه بۆ خزمه تکردنی به يتولمه قديس ﴿وَوَطَّهَّرَكِ ۖ وَاصْطَفَاكِ عَلَىٰ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ﴾ پاکی کردووی له هه موو نهنگی و عه ییکی ناشیرین و هه یچ خوو ره وشتیکی ناهه موارت تیدا نیه و هه لێژاردووی که به بی نه وه ی پیاو بیته لات کورپیکت بی، چۆن کورپیک! کورپیکی وا که ببیته پیغه مبه ر، پاکی کردوویه وه به جۆریک نه خوینی هه یزت پیدا بی و نه خوینی مندالبوونت هه بی، ئافره تیکی ره وشت به رزی و داوین پاک و خانم و ره زان و شارژن، کردوویتی به سه رپشکی ئافره تانی هه موو عاله م و هه موو سه رده میک یان ئافره تانی سه رده می خۆت و ریزی تایبه تی لی ناوی، که م و کووری جهسته یی و ره وشتیت تیدا نیه.

دوای نه وه ی که نه م ریزه تایبه تی و ره وشته نایابانه ی مه ریه می باس کردن نه مجا فه رمانی پئی ده کا به زیده طاعه ت و خوداپه رستی و ده فهرموئ: ﴿يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ ۖ وَاسْجُدي ۖ وَارْکعي ۖ مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ نه ی مه ریه م! فه رمانبه رداری خودای خۆت به، که ردنکه چی فه رمان و

ناموژگاریه کانی به، سوژدهی ملکهچی و سوپاس بو خودا بهره، نویژ به
 جه ماعت بکه له گهل نویژ که راندا ﴿ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ﴾ نئی
 موحه ممه! نهم سرگوزه شتانهی بۆمان گیرایتیه وه له سرگوزه شتهی
 زه که ریاو یه حیاو مهربم هه موویان لهو سرگوزه شتانهن که تو ناگات
 لی نه بوون. هه وائی غهیبی بوون، نه تو، نه قه و مه کهت نه تانزانیوه.
 ﴿نوحیه ایلک﴾ به سروش بۆتی ده نترین و جویرائیل به نیگا پیت ده لی:
 تا بیته به لگه له سهر راستیی پیغه مبه رایه تی توو بۆردانی ناحه زانت!
 نه وانهی رقه به ریت له گهل ده کمن و ئینکاری پیغه مبه رایه تیت ده کهن.
 ﴿وما کنت لیدیهم اذ یلقون اقلامهم ایهیم یکفل مریم﴾ نئی محمد! تو
 ناگادار نه بووی له وی نه بووی نه و کاتهی زانا کان و مالمه کانی
 به یتولمه قدیس که وتبوونه کیشه و ململانیوه، هه ریه که یان قه له می
 نووسینی خۆی فریدایه چۆمی نه رده نه وه، پینووسی هه موویان شه پۆلی
 ناوه که بردنی، ته نها قه له می زه که ریا و هستاو ناوه که نه یبرد، نه وه ش
 نیشانه بوو بو نه وهی که مهربم به زه که ریا بسپێردری، خو تو له وی
 نه بووی که خیزانی عیمران مهربم می هی ناو خستیه به یتولمه قدیس وه تا
 بوتری: نهم هه والانهی به چاوی خۆی دیوه، که نه وه بوو زاناو مالمه کان
 که وتنه پشپیرکی و ململانیی نه وه که کامه یان بیته سهر به رشتیکاری
 مهربم و په روه رده ی بکا! چونکه مهربم کچی گه و ره پیاو
 سه رو که که یان بوو، هه ریه که یان ده یه ویست نهم به هره یه بو خۆی ده سته به ر
 بکا! ته نانهت کیشه که یان سه ری به وه کیشا که په نا بو قورعه و تیرو
 پشک به رزو، پشک هه لدهن!! کاتی قورعه یان کیشا خواو راستان و اهات
 پشکه که بو زه که ریا یان ده رچوو!! ده سته به ریتی مهربم می پی برا. ﴿وما
 کنت لیدیهم اذ یختصمون﴾ دیسان تو له وی نه بووی که مالمه کان که وتنه
 مقو مقو کیشه وه ده ربارهی به ختوکردنی مهربم و ده سته به ربوونی،
 ته نانهت تا پشکیان هه لنه داو قورعه یان نه کرد کیشه که یان کو تاییی پی

نه هات.

ئهوانه ی کیشه یان لی پهیدا بوو، مالم و پیاوه ئایینی یه کانیان بوون
 ئهم ههولدان و تیکۆشانهشیان له بهر ئهوه بوو که پیتیان وابوو ئهوه که سهی
 ده بیته سه ره پهرشتیکاری مه ریه م زیده ریزو به هره یه کی گه و ره به ده ست
 دینی!! جا یان له بهر ئهوه بوو که عیمران سه روک و ریش سپییان بوو،
 ده یانه و یست هه ندیک ده ستیاوی پیاوه تی بده نه وه، یان له بهر ئهوه بوو که
 له کتیبی خۆیان دا دیبوویان که ئهم ئافره ته پاشه پوژیکی پرشن گداری
 ده بی و خۆی ئهوه کورهی که ده بیی ده بنه ناوازه ی روژگار، یان له بهر ئهوه
 بووه ئه نجامدانی ئه وکاره به لایانه وه ئه رکیتیکی ئایینی بووه و خیریان
 ده ست ده که وئ، چونکه مه ریه م ته رخان کرابوو بۆ خزمه تکردنی خانه ی
 خودا په رستی...

ئهم ئایه ته دوا به دوا ی داستانه که هیئرا، بۆ روون کردنه وه ی ئه وه که
 پیغه مبه ر ﷺ ئه و چیرۆکانه ی نه خویندۆته وه، چونکه نه خوینده واره،
 ده ماو ده مێش نه گێر دراونه وه - وه کوو ناحه زانی پیغه مبه ر ده لێن - چونکه
 گه له که شی نه خوینده وار بوون. که وایی بواری زانیی ئه و سه رگورشتانه یان
 ده بی به هۆی سرووش بی، به نیگا پیی راگه یه نرابی - که ئه وان ئینکاری
 ده که ن - یان ده بی ئاگالی بوون بی به هۆی ئاماده بوونی سه ر
 رووداوه کانه وه، ئایه ته که ئاگالی بوونه که ی ره ت کرده وه.

به راستی ئه و خاوه ن نامه ئاسمانی یانه ی ئینکاری پیغه مبه رایه تی
 موحه ممه د ﷺ ده که ن چه ند گرۆیه کی بی و یژدانن، ئه و شتانه ی که قورئان
 وه کوو کتیبی ئه وان باسی کردووه، ده لێن: ئه وه نیگا نیه، له کتیبی
 ئیمه ی وه رگرتووه، ئه گه ره هه وئه که ی قورئان وه کوو زانیاری ناو کتیبی
 ئه وان نه بوو ده لێن: ئه وه راست نیه، ئه گه ره ئه و زانیاری یه ی قورئان
 له کتیبی ئه وانه نه بوو ده لێن: ئه وه هه وئه هه ر ئه ساسی نیه و شتی وا
 نه بووه.

جیروکی حەزرەتی عیسا

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَمْرُؤُا إِنَّ اللَّهَ يَبْشِّرُكَ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ
 اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ
 الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾ وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾
 قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسَّسْنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ
 يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ
 فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾
 وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ
 لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ
 الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ
 وَمَا تَدْخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ
 ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَلَأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ
 عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿٥٠﴾
 إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾

دوای ئەوەی کە پەروەردگار چیرۆکی زەکەریا و یەحیا - پورزای عیسا - و باسی چیرۆکی دایکی عیسا کرد، جێگەی خۆیەتی کە چیرۆکی عیسا و چۆنیەتی لەدایک بوونی بگێڕێتەوە و فەرمووی: ﴿إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ ئەمە موحەممەد! ئەوە بۆ گەلە کەت بگێڕەو کاتێک جویرائیل بە مەریسەمی گوت: ئەمە مەریم! خودا موزدەت دەدات بە کۆرپێک کە سروشتی وایە بە وشەو فەرمانیکی خودا خۆی کە (کن فیکون) هە پەیدا دەبێ، دروستکردنە کەمە بە شێوەیەکی ناناسایی و ناعادەتی دەبێ، بۆیە بەو صیفەتە وەصفدار کراوە.

جا هەرچەند لە راستی دا هەموو بوونیەک بە فەرمانی خودا دیتە گۆڕەپانی بوونەو، وەکوو دەفەرموێ: ﴿إِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ هەردەمێ بڕیاری بوونی شتیکی دا هەر ئەوەندە پێی بفرموی: بێه ئیتر دەبێ، یان لە سوورەتی (یس) نایەتی (۸۲) دەفەرموێ: ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ بەلام بە عورف و عادەت پەیدا بوونی شت پال ھۆکاری عادی دەدرێ پەیدا بوونی عیسا ئەو ھۆکارە عادییە نیە، بۆیە تەکوینە کەمە پال وشە (کن فیکون) دراو دەگوترێ: عیسا بە وشە خودا (كَلِمَةُ اللَّهِ) پەیدا بوو دیارە (اطلاق) ی کەلیمە بەسەر (عیسا) دا (اطلاق) یکی مەجازی یە. ئەمە مەریم! ئەو کۆرەمە دەتبی نازناوی مەسیح دەبێ و بە عیسا کۆرەمەریم ناودەبرێ.

مەسیح واتە: ئەو کەسە سەم لادەباو ئادەمیزاد شارەزای رێبازی راست دەکا و بڕایەتی راستەقینە بلاودەکاتەو.

وشەمە مەسیح نازناوی فریشتە بوو و لەقەبی مەدح و ریزلێنانە لەم روووە کە داب و نەرتیان وابوو هەرکەسێک بڕایە بە پاشا دەبڕایە بچیتە لای (کاھن) کۆلەوہەنانی بۆ ئەوەی بەروونی پیرۆز (الدهن المقدس)

چه وری بکا.

ئیتیر لهم رووه وه به چوونه سهر تهخت و پاشایه تییان گوتووه: مهسح و تهوهی بووه ته پاشا پییان گوتووه: مهسیح. دیاره پاشایه تیه که ی عیسا گیانی بووه نهک جهسته یی. قورطوبی ده لئی: مهسیح واته: صدیق = راستخواز.

ههروه ها له ناو ئهو گهل و نه ته وه یه دا (مهسیح) یک پهیدا ده بی دهست رۆشتوو ده بی، سه لته نهت و ده سه لاتی له دهست چوویان بو دهسته بهر ده کاته وه و نگینی رابوردوویان بو ده گیریتیه وه. ئیتیر که عیسا سه ری هه لداو بانگه وازی کردو به مهسیح ناوی بلاو بووه وه؛ کو مه لیک له جووله که کان ئیمانیان پی هیناو وتیان: ئه مه ئهو زاته یه که پیغه مبه رانی پیشوو موژده یان به هاتنی داوه و مولک و سه لته نهتی له دهست چووی داوود و سوله یمانمان بو دهسته بهر ده کاته وه، ته نانهت جووله که کان تا ئیستاش به ته مای هاتنی ئهو مهسیحهن و پییان وایه که هیشتا ئهو مهسیحه پهیدا نه بووه!.

ره حمهت لهو که سه لهم جوړه بۆنانه دا گوتوویه تی :

تاکه ی به ته مای مانگی نوئی ناسۆی ؟

وا چوارده ی مانگه ، ئه ی کویری بی گوئی!

بۆیه ش گوتراوه: (ابن مریم = کورپی مه ریه م) هه رچه نده خیطابی نایه ته که له گهل مه ریه مدایه ، تا ئاماژه بی بو ته وه ی که عیسا پال ئهو ده درئ، چونکه به بی باوک له دایک بووه و ئه م وه صفه له میشکی خه لکی دا جیگیر بی و له هه مان کاتدا ره تکرده وه بی بو ته وانه ی که عیسا به خدا یا به کورپی خودا ده زانن، ههروه ها پله و پایه ی مه ریه میشی پی به رزده بیتیه وه. ﴿وجیها فی الدنیا والآخرة﴾ ئهو فرزه نده ی تو خاوه ن ریزو پله و پایه ده بی له دونیاو قیامهت دا؟

له‌دونیادا پله‌و پایه‌ی تایبه‌تی‌و ریزو ترخی بی‌ئه‌ندازه‌ی له‌دل و ده‌روونی ئاده‌میزاداندا ده‌بی، ریزو ترخی بی‌ئه‌ندازه‌ی له‌دلی موسولماناندا هه‌یه، ئه‌و بیرو باوه‌ره‌ی بلاوی‌کردوه تا ئیستاش شوینه‌واری ماوه.

له‌ قیامه‌تیشدا ماقولێ‌و ریزی له‌وه‌دایه‌ که‌ لای خودا خاوه‌ن پله‌و پایه‌یه‌کی به‌رزه، ئاده‌میزادان ده‌ی‌بینن و خۆشه‌ویستی لای خودا هه‌ست یی‌ ده‌کری. ﴿وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ﴾ له‌و زاتانه‌یه‌ که‌ له‌و رۆژهدا له‌خوداوه‌ نزیکن، هه‌رکه‌سی بیروانیته‌ی ده‌زانی چه‌نده‌ لای خودا نزیک و ریزداره‌!

وێرای ئه‌و به‌هره‌و ره‌وشتانه‌ ﴿وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا﴾ له‌تافی مندالی‌و کاملی‌دا ئاخاوتن له‌گه‌ل خه‌لکدا ده‌کا، ئه‌مه‌ ئاماژه‌یه‌ بۆ ئه‌وه‌ که‌ عیسا ته‌مه‌ن درێژ ده‌بی‌و ده‌ژی تا ده‌بیته‌ پیاویکی ته‌واوو ژيرو خاوه‌ن بیرو.

ئێبنو عبباس ده‌فه‌رموی: قسه‌کردنه‌که‌ی له‌ناو بی‌شکه‌داو به‌مندالی بۆ ماوه‌یه‌کی کورت بووه‌و دوا‌یی له‌قسه‌کردن وه‌ستاوه‌ته‌وه، تا گه‌یشته‌ۆته‌ ئه‌و ته‌مه‌نه‌ی که‌ به‌رواڵت منداڵ تییدا فیری قسه‌ ده‌بی.

برێ‌پێیان وایه‌! عیسا له‌بی‌شکه‌دا قسه‌ی نه‌کردوه‌و پا‌کانه‌شی بۆ داوینپاکی دایکی نه‌کردوه‌و، وه‌ ده‌لێن: سی سال ژیاوه.

جوله‌که‌ش بوختان به‌ مه‌ریه‌م ده‌که‌ن و ده‌لێن: له‌گه‌ل یوسفی (النجار)دا داوین پیسی کردوه‌!! ﴿وَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾ هه‌روه‌ها به‌یه‌کیک له‌ پیاوه‌ راست‌آله‌کانی خودا ده‌ژمێردری، ئه‌و پیاوچا‌کانه‌ی خودا نازو نیعه‌تی خودا‌په‌رستی پێداون، له‌ گه‌رۆی پێغه‌مبه‌ران و راست‌خوازان که‌ مه‌ریه‌م بۆخۆی ژیا‌نامه‌کانیان ده‌زانی.

جا که‌ مه‌ریه‌م ئه‌و نیگا‌و سروو‌شه‌ی له‌ جو‌برائیل بیست و پیش وه‌خت شیوه‌و ره‌وشت و چۆنیه‌تی کوره‌ چاوه‌روانه‌کراوه‌که‌ی زانی، به‌سه‌رسامیه‌وه

﴿قَالَ رَبُّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ﴾ وتی: خودایه! من چۆن کورم دهبی؟ خو من هیشتا کچم و شووم نه کردوو و پیاو دهستی بو نه هیناوم و به دهستی نه گرتووم؟؟ ده شگونجی مه بهستی نه وه بووبی: نایا که من کورم دهبی به هوی شوو کردن و میرده وه دهبی، یان به هوی شتی تر وه دهبی؟

ده شگونجی مه بهستی سر سورمان بی له تواناو ده سلاتی خداو به گه وره زانینی بی.

﴿قَالَ كَذَلِكَ﴾ په روه ردگار پیی گوت: نه وهی تو ده یلی راسته دروستکردنی منداال به بی باوک جیگای سر سورمانه بو تو، به لام بو خدا شتیکی ئاسان و ساکارو ئاساییه. ﴿اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ خدا چی بوئ ناوا دروستی ده کا.

جا له بهر جیاوازی نیوان داستانی (زه که ریا) و (مه ریم) له باره ی عه جایه بی یه وه؛ له داستانی زه که ریا دا فهرمووی: ﴿يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ بو داستانی مه ریم فهرمووی: ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ چونکه به پروالته رووداوه که ی زه که ریا هینده ی رووداوی مه ریم سر سور هیندر نیه، عاده تیش وایه ماده ی (فعل) به زوری بو نه و شتانه به کارده هینری که به پروالته به پیی هوکاری که ونی پهیدا ده بن، به لام ماده ی (خلق) بو رووداویک به کارده هینری که زیده ئیبداعی تیدابی و به خوا نه بی به که سی تر نه کری!! بۆیه ده گوتری (خلق الله السموات والأرض) به لام ناگوتری: (فعل الله السموات والأرض)، بۆیه پهیدا بوونی یه حیا له دایک و باوکیکی پیرو که نه فت هه رچهنده جیگای سر سورمانه بو زه که ریا له و رو وه که وینه ی زه که ریا و خیزانه که ی به پروالته مندا لسان نابی، به لام پهیدا بوونی عیسا سر سور هیندر تره چونکه له قانون و یاسای سروشت به ده ربوو، بۆیه ته عبیردانه وه له و رووداوه به (یخلق) شیوا تره له

(یفعل) .

﴿إِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ که خودا ویستی شتیک بینیته دیو کاریک نه نجام بدا، هر نه وهنده ده فهرموی: بیهو نیتر ده بی، چرکه یه ک دوانا که ویو یه کسر دیته دی! نه مه رهنگدانه وهی توانای ره هاو هاتنه دی ویست و ئیراده ی خودایه، وینه کیشا نیکه بوجی به جی بوونی ویسته مهنی زاتی خویته بی به بی دواکه وتن، به شیوه ی فهرمان ره وایی و کار ره وایی و ده ست رویش تووی ره ها. نه م جو ره پیی ده گوتری نه مری ته کلیفی که بریتییه لهو فهرمانانه ی که خودا به نیگا و سروش به پیغه مبه رانی راده گه یه نی وه کوو (أقيموا الصلاة، اتوا الزكاة، لاترفعوا أصواتکم فوق صوت النبی) نه وانه ی پروایان به ره های ده سلاتی خودا نیه و ئینکاری نایه ته کانی ده کن دان به وه دا نائین که عیسا به بی باوک بووبی!!

﴿ويعلمه الكتاب﴾ ههروه ها فیری نووسین و خه تی ده کا ﴿والحکمة﴾ فیری زانستی راست و ره وان و هه لهر بؤ کرداری به سوود ده کا، ﴿والتوراة والإنجیل﴾ شاره زای تهوراتی ده کا که بؤ موسا نیردراوه، له نهینی برپاره کانی تهورات شاره زای ده کا، ههروه ها فیری حوکم و ناموزگارییه کانی ئینجیلیشی ده کا که بؤ خوی نیردراوه ﴿ورسولا إلى بني إسرائيل﴾ دهیکا به پیغه مبهرو ره وانه ی ده کا بؤ ناو نه ته وهی ئیسرائیل.

ریوایهت کراوه ده لئین: عیسا له ته مهنی سیی سالی دا نیگای بؤ هات، سی سالیش له ناو قه ومه که ی دا پیغه مبه رایه تی کردو دوایی به رزکراوه ته وه بؤ ئاسمان. که ده کریته پیغه مبه ره به لگه له سهر راستی پیغه مبه رایه تی خوی ده هینیته وه ده لی: ﴿أني قد جئتکم بآية من ربکم﴾ نه من له

خوداوە نیشانەی راستی پیغەمبەرایەتیم بۆ ئێوە هیناوە کە بەهەری
پیغەمبەرایەتیم دەچەسپین، ئەویش ئەوەیە ﴿أَنِي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ
كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ لە قور شێوەو هەیکەلی
بەلەندەیهک ریک دەخەم، دواوی فووی پێدادهکەم بەفەرمانی خودا گیانی
بەبەردا دەکړێو وەکوو بەلەندی تر دەکەویتە پەرەزەو دەفرێ.

دەگێرنەو کە عیسا عليه السلام بانگەوازی ئایینی خۆی بلاوکردەو و
موعجیزەی پیغەمبەرایەتی خۆی نیشان دان، داویان لی کرد کە
شەمشەمە کوێرەیهک دروست بکا، ئەویش پارچە قورپیکی هیناوی ریکی
خست و فووی پێداکردو بوو بە بەلەندیەکی ئاسایی و دەستی کرد بە فرین
لەنیوان زەوی و ئاسماندا، دەلێن: ئەو بەلەندیە تا لەبەرچاوی خەڵکە کەدا
بواوە دەفرێو کە لەپیش چاویان ون دەبوو دەکەوتە خوار، بۆ ئەوەی
لەبەلەندی حەقیقی جیا بکریتهو. ﴿وَأَبْرَأُ الْأَكْمَه وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَى
بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ هەروەها کویری زکماک و بەلەک چاک دەکەمەو، بەئیزن و
یارمەتی خوا مردوو زیندوو دەکەمەو. بۆیەش ئەو دوو نهخۆشیە -
نەخۆشییە بێ باس کردن چونکە لەو روژگاره‌دا ئەو دوو نهخۆشیە -
هەرچەندە زانیاری پزیشکی پێشکەوتوو بوو - بەلام پزیشکەکان
نەیانده‌توانی چاری ئەم دوو نهخۆشییە بکەن. جا چونکە لەو روژگاره‌دا
زانیاری پزیشکی پێشکەوتوو بوو بۆیە پەرەردگار موعجیزەی لەو‌دا
پیشان دان کە تی‌یدا پەسپۆر بوون، سوننەتی خودا وایە کە موعجیزەی
هەموو پیغەمبەریک لە توخمی ئەو شتانە بێ کە لەو روژگاره‌دا باو
بووبێو ئەو ئەتەو‌ی کە پیغەمبەرەکیان بۆ نێردراو‌ه تی‌یدا پەسپۆر بووبن،
بۆ نموونە چونکە لە روژگاری مووسادا میصری‌یەکان لە سیحرو
جادووبازی‌دا پەسپۆر بوون، بۆیە پەرەردگار موعجیزەی عەصای دا بە
مووسا، مارە درۆزنەکانی سیحربازەکانی قووت دان، ئەو سەردەمە‌ی

هزرهتی (محمدی) تیدا رهوانه کرا روژگاری زمانه وانئی و به لاغته و رهوانیژی بوو، چاخی پتیشبرکی شاعیرو و پژهر بوو، بویه موعجیزه ی پیغه مبه ﷺ قورنان بوو؛ که فهرمایشتیکی رهوانیژی وابوو که ته حه ددای هه موو عه ره ب و رهوانیژی و قسه زان و و پژهرانی نهو سهرده موو هه موو چاچه کانی دوا نه و کاته شی کرد، ته حه ددای کردن که بتوان وینه ی نهو قورنانه بخه نه روو، به لکو به ته حه ددای پئی گوئن: نه گهر هه موو ناده میزادو نه جنده کوینه وه ناتوان وینه ی نهو قورنانه - ته نانه ده سورته ی، به لکو تاقه سورته تیکیشی - بخه نه روو، ﴿وَأَنْتُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ﴾ ههروها هه والتان ده ده می به جوئی نهو خوارده مهنیه ی که ده یخون و، نهو هی پاشه که وتی ده کهن بۆ روژیکی تر، به لی ده ی توانی خه بهر بدا به هه موو که سیک بهو هی که نهو روژه خوارد وینه تی و نهو هی که به زه خیره هه لی گرتووه بۆ روژیکی تر.

جوداوازی نیوان هه والدان پیغه مبه ران به شتی غه یی و هه والدان نه ستیره ناس و کاهین و فالگره وه به شتی نادیار، نهو هیه پیغه مبه به هوئی پیراگه یاندنی خودا هه واله که ده داو پشت به شتی تر نابه ستی، به لام نه ستیره ناس و کاهین پشت به ریگهی فرت و فیل و چاوبه ست و حیساب و تاووتوئی کردنی حیساب و قاعیده ی تایبه تی خوئی ده به ستی، په نا بۆ چهند هوکاریک ده بن که سهرده کیشن بۆ زانینی برئی هه وال که زورجار چاوبه ستی به که شی بۆ نه نجام نادرئ!!

﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لَكُمْ﴾ بیگومان لهو موعجیزانه ی باسکران نیشانهی گه وره و ناشکراو به هیز هه ن له سهر راستیی پیغه مبه رایه تیم و شایانی نهو هیه که ئیوه په ند وهریگرن و بیربکه نه وه و تیبگن که من له په یامه که مد راستگوم و پیغه مبه رو رهوانه کراوی خودام بۆ ناو ئیوه، ده زانن که من له راگه یاندنی فهران و نه هی به کانی په روه ردگاردا

راستگرم. ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ته‌گمر راست ده‌کمن پرواتان به
یه‌کتابه‌رستی و پیغه‌مبه‌رایه‌تی موسا و فه‌رمان و نه‌هی‌یه‌کانی ته‌ورات
همیه، چونکه نه‌وه‌ی من بانگه‌وازی بۆ ده‌کمن پیش من ته‌وراتیش
رایگه‌یاندووه‌ موسا بانگه‌وازی بۆ کردووه، ﴿وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ
التَّوْرَةِ﴾ هاتووم نه‌حکامی ته‌ورات دوویات بکه‌مه‌وه بیچه‌سپینم و
پشتگیری لی بکه‌م، نه‌ک حوکه‌کانی هه‌لوه‌شینمه‌وه دژی بوه‌ستم!
مه‌گمر بری حوکه‌م که له‌سمرتان گرانو لیتان ته‌نگ کراوه سووکی بکه‌م
﴿وَلَا حُلَّ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ﴾ بری خواردن و نیش که لیتان
قه‌ده‌غه کراوه‌ن بۆتان حه‌لال و ره‌وا بکه‌مه‌وه وه‌کوو نه‌و شتانه‌ی که
له‌تایه‌تی (۱۶۰) ی سورمقی (النساء) دا که ده‌فهرموی: ﴿فَبِظُلْمٍ مِنَ
الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّت لَهُمْ﴾ ده‌لین: نه‌و شتانه‌ی له‌نه‌ته‌وه‌ی
نیسرائیل یاساغ کرابوون گوشتی ماسی و گوشتی وشترو به‌زو نیشکردن له
روژی شه‌مه‌دا بوو.

﴿وَجَنَّتْكُمْ بَايَةَ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ نیشانه دوا نیشانه‌م له‌خوداوه بۆ هینان
که ده‌بنه‌شایه‌ده له‌سهر راستگویی و راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تیم، راستی نه‌و
په‌یامه‌ی یم راگه‌یاندوون، وه‌کوو دروستکردنی بالنده‌و فرینی، چاک
کردنه‌وه‌ی کوپرو به‌له‌ک و زیندووکردنه‌وه‌ی مردوو، هه‌والدان له‌شتی
غه‌یبی و نادیار. بۆیه هینانی نیشانه‌و نایه‌ته‌کانی خودای دووباره‌کرده‌وه
بۆ نه‌وه‌ی تم فرمانه‌ی له‌سهر هه‌لستینی که ده‌فهرموی: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا أَوْطَاعُونَ﴾ که‌واته له‌خودا بترسن و سه‌رپیچی فرمانه‌کانی مه‌کمن،
به‌قسه‌ی من بکه‌ن و نه‌وه‌ی پیتان ده‌لیم نه‌نجامی بده‌ن و به‌پیر
بانگه‌وازی‌یه‌که‌مه‌وه و هرن که بنه‌مای سه‌ره‌کی بریتییه له‌یه‌کتابه‌رستی
﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ بیگومان (الله) خودای من و ئیوه‌شه
په‌رستشی بکه‌ن و بیپه‌رستن، نه‌وه ریگه‌یه‌کی راست و بی پیچ و په‌نایه‌و

همو پیغمبه‌بران له‌سهری کۆکن و ههر نهم ریبازه ئاده‌میزاد ده‌گه‌یه‌نی به کامه‌رانی دونیاو قیامهت و ههر که‌سی له‌م ریبازه لابدا گومراو سه‌رلی‌تیک چوو! ﴿هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ نه‌وه‌ی که پیتان ده‌لیم و پیم راگه‌یان‌دوون ریبازیکی راست و ره‌وانه، همو پیغمبه‌بران له‌سهری کۆکن و له‌ناستی‌دا یه‌کران!!

نهمه پوخته‌ی نه‌رکی پیغمبه‌رایه‌تییه: فرمان به ته‌قواکردن و گه‌ردنکه‌چی بو‌خودا، یه‌کتابه‌رستی، ئیعتیراف به‌به‌ندایه‌تی بو‌خودا!

هه‌لویستی عیسا له‌گه‌ل قه‌ومه‌که‌ی به‌خاوه‌ن باوه‌رو بی باوه‌ریان‌ه‌وه

﴿قُلْ أَحَسِبْ عِيسَى مِنْهُمْ الْكَفَرُ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى

اللَّهِ قَالَ الْخَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

﴿٥٢﴾ رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

﴿٥٣﴾ وَمَكْرُؤًا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينَ ﴿٥٤﴾ إِذْ قَالَ

اللَّهُ يَٰعِيسَى ابْنِي مُتَوِّفِّكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ

كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ

ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾ فَأَمَّا

الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذُّهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ

نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ

أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾ ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ

الْأَنْبِيَاءِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

ئەمجار پاش ئەوەی کە پەرەردگار باسی موعجیزاتی عیسی کرد، داستانی ئەو پیغەمبەرە لەگەڵ قەومەکی دا دەگیرێتەو، کە بانگی کردن بۆ ئیمان هێنان: بڕیک پڕوایان پێ کردو، ئەوانی تر روویان لێ وەرگیرا، زۆریەتی جوله کە پڕوایان پێ نەکردو کەوتنە نەزیه تەدانی و گالته پیکردنی، بە لاقرتیو پێیان دەگوت: عیسا! پیمان بلێ: فلان نەمڕۆ چی خواردوو و چی پاشەکەوت کردوو؟ عیسا وەلامی راستی دەدانهو، ئەوان قەشمەرییان پێ دەکرد! ماوێهەئ ئەم حالەتە درێژە کێشا، ئیتر جوله کە ویستیان بیکوژن و لەکۆل خۆیانی بکەنەو، ئەویش ترساو خۆی شاردهو لێیان، ماوێهەئ لەگەڵ دایکیدای جێگۆرکی دەکرد، جا کە دڵنیا بوو کە جووله کە لیبراو بۆ کوشتنی، شەویەک لەشەوان قوتاییه کانی - کە دوانزە کەس بوون - کۆی کردنەو، ویستی نامۆژگارییان بکاو بزانی ناخۆ تا چ ئەندازەیهەئ ئەو شوینکەوتوانی نامادەباشی بانکەوازیکردن و خۆبەختکردن لەپێناو پەیمامەکی دا؟

﴿فلما أحس عيسى منهم الكفر﴾ کاتیک عیسا هەستی کرد کە قەومەکی سوورن لەسەر کوفرو بەردەوامن لەسەر گومرایی و بەتەواوی لەو هەلوێستەیان دڵنیاوو ویستی بزانی کێ بە دڵسۆزی لەگەڵیدایه، ﴿قال من أنصاري إلى الله؟﴾ کێ یارمەتیدەرمە بۆ بانگەوازکردن و خۆ دەخاتە ریزی ئەوانە ی بانگوازی بۆ لای خودا دەکەن؟؟ کێ لەوانە نامادەباشی خۆی نیشان دەدا بۆ شوینکەوتنم و واز لە عادیات و هەوا خوازی خۆی دەهێنێ و لێ دەبڕێ بۆ یارمەتیدانی پیغەمبەرەکی؟

﴿قال الحواريون نحن أنصار الله﴾ هەقالە دڵسۆزەکانی عیسا، قوتاییه کانی بەیهەئ دەنگ و تیان: ئێمە یارمەتیدەری ئایینی خوداین و چی بتوانین درێفی ناکهین، مال و گیانمان لەپێناو پەیمامەکەت دا دەبەخشین و پابەندی تەعلیمات و بەرنامە ی پیرۆزت دەبین و واز لە داب

و عاده‌تی کۆنینه‌مان ده‌هینین! ﴿آمنا با الله﴾ بروامان به خودا هیه، نیمانمان به تاک و ته‌نیایی په‌روه‌ردگار به‌هیزو پته‌وه، ﴿واشهد باننا مسلمون﴾ تو شاید به که ئیمه موسولمانی ته‌واوین، موسولمانه‌تی به‌م واتایه: که ئیمه گه‌ردنکه‌چی فه‌رمانی خوداین و پابه‌ندی نامۆزگاریه‌کانین، هه‌میشه ملکه‌چ و فه‌رمانبه‌ردارین .

ئه‌مه به‌لگه‌یه‌کی به‌هیزو روژنه که ئایینی ئیسلام په‌سه‌ندکراوی خودایه و هه‌موو پیغه‌مبه‌ریک بانگه‌وازی بو کردووه، هه‌رچه‌نده بری جیاوازی له رواله‌ت و حوکم و هه‌لس و که‌تیاندا هه‌بووی.

بۆیه‌ش داوای شایه‌تیان له عیسا کرد، چونکه پیغه‌مبه‌ران روژی قیامه‌ت شایه‌دی بو گه‌له‌کانیان ده‌ده‌ن! ئه‌مجار که‌وته‌ پارانه‌وه‌و لالانه‌وه‌و عه‌رزو حالێ خۆیان ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگار کردو و تیان: ﴿ربنا آما بما أنزلت﴾ خودایه! ئیمه نیمانمان هه‌تاوه به‌و حوکم و یاسایه‌ی له‌کتیبه‌ی خۆتدا ئاردووته خوارێ ﴿واتبعنا الرسول﴾ شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ت - که عیسا‌ی کورێ مه‌ریه‌مه - که‌وتووین و پابه‌ندی ئه‌و نامۆزگاری‌پانه‌ین که له‌زاتی تووه بۆی نیردراوه، ﴿فاکتبنا مع الشاهدین﴾ له‌پیزی شایه‌دو گه‌واهی‌ده‌ران بمان نووسه؛ ئه‌وانه‌ی شایه‌دی ده‌ده‌ن له‌ حال و چۆنیه‌تی پیغه‌مبه‌ران له‌گه‌ل گه‌له‌کانیاندا.

باسکردنی (الاتباع=شوینکه‌وتن) داوی وشه‌ی (آمنا) به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه که نیمانه‌که‌یان گه‌یشته‌ته‌ پله‌ی یه‌قین و دنیایی و بالاده‌ستی به‌سه‌ر نه‌فسیانداو هه‌لنهر بو کرده‌وه‌ی چاک، چونکه زانیاری راست کرده‌وه‌ی چاکی ده‌که‌وته‌وه.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار باسی هه‌ل‌ئێستی کۆمه‌لێک جنوله‌که ده‌کاو ده‌فه‌رموی ﴿ومکروا﴾ فرت و فیلان کرد بو له‌ناوبردنی عیسا، واته کۆمه‌لێک جوله‌که به‌ ره‌هنومایی کردنی (یه‌هوذا) پیلانیکیان ریک‌خست

بۆ کوشتنی عیسا علیه السلام به شیوه یه کی ناجوانمردانه، نهو دلپیس و
 خوانه ناسانه ههستان به فیتنه یی و دوو زمانی کردن له لای پاشای رۆمانی
 نهو رۆژگاره که نهویش خوانه ناس و مله ورپکی سته مکاربوو ناوی
 (بیلاطس) برو پیمان وت: که کابرایه ک پهدا بووه سهر له خه لکی
 ده شیونیی و له مملکه چی بۆ پاشا ژوانیان ده کاته وه، مسکین و
 ره شه خه لکه که تیک ده دا، باوک و کوپ له یه ک ده کا، ههتا وایان له
 (بیلاطس) کرد که سه لایه تی ته وایان بداتی بۆ له ناو بردنی. نیتر
 جوله که کان ده سته یه کیان سهر باز ناردن له گه ل یه هوذا - که یه کییک بوو له
 قوتایه کانی عیساو دوو پروو بوو: عیسا له وه پیش ههستی پی کرد بوو که
 دل رهش و خوانه ناسه و له گه لیدا نیازی پاک یه - که گه یشتنه نهو
 شونیه ی عیسای لی بوو ته شریفی لهو کاته دا له باخچه یه ک دا نویژی
 ده کرد له نزیک هۆده یه ک که قوتایه کانی (الحواریون) ی تیدا نووستبوون!
 عیسا له نویژه که ی دا ههستی به هاتنی سهر بازه کان کرد ترساو خۆی خسته
 ژووری قوتایه کانه وه له په نجه ره که یه وه ده رچووه ده ره وه! یه هوذا که
 پیشه نگی ده سته تیرۆریسته که بوو چووه ژووره که وه به لام له وی دا عیسای
 نه دی ﴿وَمَكَرَ اللَّهُ﴾ خوداش سزای فرت و فیله که ی بهم جوړه دانه وه،
 رهنگ و روخساری عیسای به سهر یه هوذا دا کیشا به جوړیک قوتایه کانی
 به خه بهر هاتن یه هوذا یان به عیسا زانی! نیتر یه هوذا که عیسای
 به رچاو نه که وت هاته ده ره وه، وتی: عیسا لی ره نیه، سهرۆکی ده سته که
 که یه هوذا ی بینی به عیسای زانی و فرمانی دا به گرتن و کوشتنی،
 یه هوذا هاواری لی هه لساو وتی: من یه هوذا م کابرای سهر ده سته وتی:
 نه گهر تو یه هوذا یته نه ی کوا عیسا؟؟ یه هوذاش وتی: ده ی باشه که من
 عیسا م نه ی یه هوذا کوانی؟؟ به لام سهرۆکی ده سته که گوی به نه مه
 نه دا فرمانی دا یه هوذا یان بر دو کوشتیان. ﴿وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ﴾

پهروهردگار باشتترین سزاده ره وهی قیلبازانه! بهراستی سزای پراو پری
 قیلبازان ده داته وه، ده بی قیلبازی له نه مه زیاتر چی بی یه هودایه ک به فیل
 خو بکا به هه قال و قوتابی عیساو بچپته ریزی هموارییونه وه و خوی به
 دلسوزو بانگه وازیکه پیشان بداو له پاشمله جاسووسی به سهر عیساوه
 بکاو، نه پنی یه کانی روژ به روژو سات به سات به جووله که خوانه ناسه کان
 بگه یه نی؟؟ جووله که کانیش پیلانی دلر ه شانیهی بو بکیشن و له لای پاشای
 خوانه ناس ناوا بهو جوړه خوینی بکه نه کاسه وه؟؟ سه رباری نه وه ش
 یه هودا خوی ری نیشاند هریو پیش کومه لیک جووله که بکه ریو بچی بو
 نه وهی عیسا له ناو به ری؟؟ نهی ده بی سزا له نه مه شیاو ترو چی بی؟؟ لهو
 حله دا که یه هوژا روخساری عیسا به سهر دا بکیشی و به عیسا ی بزائن و
 بیگرن و بیکوژن؟ هه رچه نده هاوار بکا بلئی: من عیسا نیم، پی ی باوهر
 نه کهن و بیبهن چوار میخه ی بکیشن، نه وهی به خه یالی خوی بو عیسا ی
 نه خشه کیش کرد بوو به سهر خوی دا بشکیتته وه.

به لی پیلانیان داناو ویستیان عیسا بگرن و بیکوژن و هه لیواسن.
 پهروهردگاریش ویستی بو لای خوی به ریو به رزی بکاته وه و پاکی بکاته وه
 له تیکه لی نهو خوانه ناسه پیسانه، ویستی ریزی لی بگریو
 شوینکه وتوانیشی بخاته ژوور نه وانه وه، که کفرن تا روژی قیامت!
 ویستی خودا هاته جی و فرت و فیل پیلانگی پران و سته مکاران پووچهل
 بو وه.

به لی بیگومان خودا باشتترین ته کبیر که رو پیلان جی به جی که رو پته و
 ترو به هیترترو به تواناتره .. که سیکه که بتوانی زیان بهو کومه له
 پیلانگی پره بگه یه نی و ویستی خوی به نه نجام بگه یه نی و نه مجار لیان
 بگه ری له گومرایی خوینان دا سهر که ردان بن و پییان وایی پیلان که یان
 جی به جی کردو وه ثاره زوی خوین هینا وه ته یی. به لام له راستی دا وایه !!

به پیچیه وانه وهیه.

نیمامی نه بو جه بیان ده لئی: مانای ﴿والله خير الماکرین﴾ نه وهیه که خودا پاداشی خیره و مه ندان به فاضل و گه ورهیی خوئی ده داته وه، سزای سته مکارانیش داد و ه رانه نه نجام ده دا، چونکه نه و کرد گاریکی حق و راسته.

نه مجار پهروه ردگار باسی بهرز کردنه وهی عیسا بۆ ناسمان ده کاو، رووی خیطاب ده کاته پیغه مبهری نیسلام و ده فهرموئی: ﴿إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ارْأُفَعْلْ اِلَیَّ﴾ نهی محمد! یادی نه وه بکه ره وه که پهروه ردگار به عیسای فهرموو: نهی عیسا! نه من له کاتی دیاری کراودا گیانت ده کیشم و بهرزت ده که مه وه بۆ لای خوّم.

راقه که ران (مفسرین) ی قورئان له مانای نه م نایه ته دا دوو جوړ مانایان لی دا وه ته وه:

(۱) ده لئین: نایه ته که پاش و پیشی تیدایه، واته: بهرزت ده که مه وه بۆ لای خوّم و پاکت ده که مه وه له کردار و هه لویستی نه وانه ی کافرو خوانه ناسن، نه مجار پاش نه وهی ده تنیره وه بۆ سهر زه وی - گیانت ده کیشم. واته: پهروه ردگار عیسای به جه سته و گیانه وه بهرز کردو ته وه بۆ ناسمان، له پیش دنیا ویران بوون دا به ما وه یه ک ده ی نیریته وه بۆ سهر زه وی بۆ نه وهی پهیره وی شه ریه تی نیسلام بکا و بانگه وازی بۆ بکا، نه مجار خودا گیانی ده کیشی! فهرمووده ی صه حیج پشتگیری نه م رایه ده که ن. پیغه مبهر ﴿لَعَنَ حَٰدِیثُکَ دَاۤءَ فِہِمْ مَوۡتَی﴾ (ان عیسی لم یمت وانه راجع الیکم قبل یوم القیامة) دلنیا بن که عیسا نه مردو وه، بیگومان دیته وه بۆ لاتان پیش نه وهی روژی قیامت دابی.

(۲) ده لَین : ﴿مَتَوَفِیْکَ﴾ به مانای مردنی عاده تیهه . ﴿وَرَافِعُکَ﴾ مه به ست بهر زکردنه وهی گیانی و پیدانی پله و پایهی قیامه تیهه ، وه کو ده رباره ی ئیدریس ده فهرموی : ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِیًّا﴾ مریم ۵۷. نو کاته مانای ﴿إِنِّیْ مَتَوَفِیْکَ وَرَافِعُکَ إِلَیَّ﴾ بهم جوړه ده بی : نهی عیسا ! من ده تمرینم و دوی مردن ده تخمه شوینیکې بلندو پله و پایهی بهر زت ده ده می .

زور بهی زانایانی نیسلام رای یه که میان به لاهه په سنده، ره بیعی کوری نه نه س ده فمر موی: مه به ست له (متوفیک) خولیت خسته، به لگه مان نم نایه تیه که ده فمر موی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ﴾ الانعام/۶۰ یان ﴿إِنَّ اللَّهَ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَازِلِهَا﴾ الزمر/۴۲.

تهوه تا لهم دوو نايه ته دا ماده ي (وفاة) به ماناي خه واندن هاتوه .
 پيغه مبريش ﷺ كه له خه وه لده ستا هم دوعايه ي ده خوښند و
 ده يقهر موي: (الحمد لله الذي أحيانا بعد ما أماتنا) .. ئيمامي قورطوبي
 ده فخر موي: راي په سهند و ريگ و پيگ ته وه يه: كه عيسا به زيندويي بو
 ئاسمان بهر زكراي ته وه . به بي نواندن و مراندن. ئيمامي طه به ريش هم
 رايه ي به لاوه په سنده ، هم رايه له ئيبنوعه باسوه گيردراوه ته وه .

پہر وہ ردگار داستانی بہر زگردنہ وہی عیسا بؤ تاسمان و
 بہ درؤ خستنه وہی ہہ لواسین لہ چہند نایہ تیکی تردا باس کردو وہو
 دہ فرموی: ﴿وَيَكْفُرْهُمْ وَقُولْهُمْ عَلَى مَرْيَمَ بَهْتَانًا عَظِيمًا، وَقُولْهُمْ إِنَّا قَتَلْنَا
 الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ، وَإِنَّ
 الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ، وَمَا قَتَلُوهُ
 يَقِينًا بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا، وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنُوا بِهِ
 قَبْلَ مَوْتِهِ، وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِدًا﴾ النساء/۱۵۶-۱۵۹.

راناو له (قبل موته) دا، ده گهرېتموه بڼو عيسا، واته: هره به كې له نه هلی كيتاب نيللا پيش مردنی نيمان به عيسا ده هيننې، مه به ستي نهو كاتيه كه عيسا دېتموه سهر زه وي پيش روژي قيامت، نهو كاته هم مو نه هلی كيتاب نيماني پي ده هينن، چونكه عيسا سهرانه وهرناگرئو جكه له موسولمان برون هيچ هلوېستېكي تريان لي قبول ناك؟! ﴿ومطهرك من الدين كفروا﴾ پاكټ ده كه ينه وه لهو شهره نه گبه تيهي كه ده يانه وي تووشت بكن، رزگارټ ده كه مين لهو رهوште ناشيرينانهي كه ده يانه وي پال توپان بدن، ويزاي نهو هس ﴿وجاعل الدين تبعوك فوق الدين كفروا﴾ نهو ناده ميزادانهي شوپنت ده كه ون و نيمانټ پي ده هينن، بروايان وايه: كه تو به مندهو ره وانه كراوي خوداي ته صديقي هلوېستي ميژوويت ده كه من كه ده لي من هاتروم ﴿ومبشرا برسول ياتي من بعد اسمع احمد﴾ مژده ده دم به هاتني پتغه مبريك كه له دواي من دي ناوي نه حمده، نه مجار نيمان به پتغه مبري نيسلام ده هينن. نه وانه ده خهينه ژور نهو جوله كانه ي كه فليان لي كړدي به درويان خسته وه، به به يامي تو په نديان وهر نه گرت و همر له سهر گومرايي خويان مانه وه و ده ميننه وه.

نهم به رز كړنه وه پيله پيدانه له بواري پروا راستي نه ده ب و رهوشت به رزي به لگه به هيژي دا ده بي، نهم پايه وه قامه بڼو خاوه ن بروايان و شوپنكه و تواني تو به سهر نه وانه ي كه برواي پروپوچيان هديهو تو به كوري خودا يان به خودا ده زانن. ﴿الي يوم القيامة﴾ تا روژي قيامت نه مه حاليان ده بي. ﴿ثم الي مرجعكم فاحكم بينكم فيما كنتم فيه تختلفون﴾ پاشان گه رانه و تان بڼو لاي نيمه يه، له روژي زيندو و برونه و دا حوكم ده كه م له نيوانتاندان، نهو شتانه ي نيزاعتان تييدا هيه بڼان يه كالا ده كه موه، هم مو راستي و درويهك ده ده كه وي، چه واشه كړدنې سهر پيچي كه ران

ده‌رده‌که‌وئ! نه‌مجار پاداشی حه‌ق‌خوازان و گومرایان دیاری ده‌کاو
 ده‌فه‌رموی: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذِبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
 وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ جا نه‌وانه‌ی پروایان به‌په‌یامی عیسا نه‌و به‌درویان
 خسته‌وه - که‌جوله‌که‌کانن- نه‌وه له‌دوینا سزای به‌ئیشیان ده‌ده‌م؛
 به‌ژیره‌سته‌یی و به‌کوشتن و دیلی و کۆیلایه‌تی و گه‌لی شتی تر، سزای
 قیامه‌تیشیان ناگری دۆزه‌خه که‌گه‌لی به‌ئیش تره، ئیترئه‌و کاته
 یارمه‌تیده‌ریان نابی و که‌س لای خیریان لی ناکاته‌وه. ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ﴾ به‌لام نه‌وانه‌ی که‌پروایان به‌په‌یامی
 عیسا کرده‌و دانیان به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی نه‌ودا ناوه. (یان نه‌وانه‌ی که‌پروایان
 به‌تو کرده‌و نه‌ی محمد! دانیان به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی تۆدا ناوه و
 گه‌ردنکه‌چی یاسای ئیسلام بوون) ویرای نه‌و پروا پته‌وه‌یان کرده‌وی
 چاکیش ده‌که‌ن و واز له‌کرداری خراپ ده‌ئینن. نه‌وانه پاداشی ته‌واویان
 ده‌داته‌وه. ﴿وَاللَّهُ لَا يَحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ خودا دۆستایه‌تی نه‌وانه ناکا که‌سته‌مکارن
 و مافی خه‌لکی زه‌وت ده‌که‌ن، یان شت له‌شوینی خۆی
 دانانین، نه‌وه‌ی که‌شیای پهرسته‌نه‌نایه‌رستن و، نه‌وه‌ی شیای
 خودایه‌تی نی‌یه به‌خودای ده‌زانن. بیگومان نه‌مه هه‌ره‌شه‌یه بو
 خوانه‌ناسان و مزگینی تیدایه بو نه‌وانه‌ی پروایان به‌خودا و پیغه‌مبه‌ران
 هه‌یه. ﴿ذَلِكَ﴾ نه‌و هه‌والانه‌ی بۆمان گیرایته‌وه ده‌باره‌ی داستانی
 عیسا و مه‌ریه‌می دایکی و دایکی مه‌ریه‌م (خیزانی عیمران)، هه‌روه‌ها
 سه‌رگوزه‌شته‌ی زه‌که‌رییا و یه‌حیای کوری و هه‌لویستی قوتابیه‌کانی عیسا و
 هه‌لسروکه‌وتی جوله‌که‌کان له‌ناست عیسا و په‌یامه‌که‌ی دا، به‌هۆی
 جویرائیله‌وه ﴿تَتْلُوهُ عَلَيْهِ﴾ بۆتی ده‌خوینینه‌وه ﴿مِنَ الْآيَاتِ﴾ که‌به‌لگه‌ی
 به‌هیزن و گه‌واهی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی تۆن و به‌سرووش بۆمان
 ناردووی نه‌گینا نه‌خوینده‌واریکی و ه‌کو تۆ نه‌گه‌ر له‌سایه‌ی خواوه نه‌بی

عیبرەتن، کانی بەهرەو زانیاری لی وەرگرتن. بەلگەی بەهێزن بو بۆرادیانی
و هەدی نەجران کە هاتبوون لە بابەت عیساوێ دەمەقالتێت لەگەڵ بکەن.

رەتدانەوهی ئەوانەهی عیسا بە خوا دەزانن و موباهەلەو نەفرینکردن
لەوانەهی ئەم رایەیان هەیه

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾ فَمَنْ حَاجَّكَ
فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ
وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى
الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَصْصُ الْحَقُّ وَمَا مِن إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ
لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

پاش ئەوهی لەمەو پیش باسی داستانی عیساو مەریەمی دایکی
کرد. باسی پەیا مەکەو پرواکردنی کۆمەلێک پێی و پشت هەلکردنی
کۆمەلێکی تر لی، دیتە سەر باسی هەلوێستی دەستەو تاقمێکی تر کە
نە بە تەواوی ئیمانیا بە عیسا هیناوە و نە بێ پروایشن پێی، بەلکو نەم
تاقمەش لە بارەوی عیساوێ سەرگەردانن و ریگایان لی تێک چوو، بە
بۆچوونی خۆیان کە دەگوتری (کلمة الله وروح منه) مانای وایە: خودا
لەمەریەمدا تەواوەتەو و تییدا حلوولی کردوو، یان (کلمة الله) هاتۆتە
شیوە و روخساری نادەمیزادەو و لەیەک کاتدا بووتە نادەمیزادو خودا،
نێتر پەرەردگار بۆچوونەکنەیان رەت دەکاتەو بەو کە دروستکردنی

ئادەم عەجایب ترە لە دروستکردنی عیسا! جا بۆ پووجەل کردنەووی رایەکیان ئەر روون دەکاتەووە کە دروستکردنی ئادەم لە قور زۆر گرنگترە لە دروستکردنی عیسا بە بێ باوک، عیسا هەرچۆنیک بیت لە ئادەمیزادیک پەیدا بوو، بەلام ئادەم لە قوریککی بێ گیان!

رافە کەرانی ئێرەنان دەلێن: وەفدی مەسیحی نەجران هاتنە خزمەت پیغەمبەر و عەزیزان کرد، ئەو موحەممەد! ئەو تۆ بۆچی جێبو بە پیغەمبەری ئێمە دەدەیت کە عیسا یە؟ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی کوا من چی خراپم دەربارەی ئەو گوتوو؟ وتیان: ئەو ئەو نێه پێی دەلێی عیسا بەندە یە خوا یە؟ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەلێ ئەو بەندە یە خودایە، رەوانە کراویەتی بۆ بە وشە (کن فیکون) پەیدا بوو، ئێتر رقیان هەلسا و توورەبوون و وەلان: کوا ئادەمیزادیک بە بێ باوک لەدایک بوو؟ ئەگەر بوو پێمان بڵێ ئێتر پەرەردگار ئەم ئایەتە یە ناردە خوا رەووە فەرمووی: ﴿إِنَّ مِثْلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمِثْلِ آدَمَ﴾ چۆنەتی رووداوی دروستکردنی عیسا لەلای خۆی کە بە بێ باوک دروستکراوە وەکو چۆنەتی رووداوی دروستکردنی ئادەم وایە: بەلکو عەجایب ترە چونکە ئادەم بە بێ باوک و دایک لە قور دروستکراوە، هەردووکیان عیسا و ئادەم یەک خۆدای کردگاری بەتوانا بەدی هێنان، جا ئەگەر دروستکردنی عیسا بە بێ باوک و ئادەم بە بێ باوک و دایک بۆ ئادەمیزادان جیگای سەر سۆرمان بێ بەلایانەو شتیکی گرنگ و گران بێ ئەو بۆ خودا شتیکی ئاسایی یە بۆ دەسلەت و توانای زاتی بێچوونی کاریکی ئاسانە. کەواتە بۆچی ئادەم بە بێ باوک و دایک دروستکراوە بە کۆری خودای نازانن کەچی عیسا کە بە بێ باوک لەدایک بوو بە خودا یا بە کۆری خودای دەزانن؟؟ کەوابێ ئاسانی دروستکردنی عیسا لە خودا وەکو دروستکردنی ئادەم وایە کە ﴿خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ﴾ پەرەردگار لە گلیکی مردوو دروستی کردووە، ئەو

گلەلی تیکەلاو ناو کردو بوو بە قورپکی لینج و خەست و خوشکراو، لەو قورە جەستەو شتێو و روخساری ئادەمی ریک و پیک کرد ﴿ثم قال له کن فیکون﴾ پاشان پێی فەرموو ببە بە ئادەمی و روحی بەبەردا کردو بوو بە ئادەمیزادیکی ئاسایی.

ئەو وێنە ھێنانەو ھێبە بە لەیە کچوونی ئەم دوو رووداوە بۆردانی بێ پروایانی تێدا یە، چونکە ئینکاری کردنی دروستکردنی عیسا بە بێ باوک و ئیعتیرافکردن بە پەیدا بوونی ئادەم بە بێ دایک و باب شتیکی سەیر و عەقل نایسە لەمێنی! بۆ ئەویان نابێ و ئەمیان دەبێ. کەوابوو ئەو خۆدایە ئادەمی بە بێ باوک و دایک دروستکرد؛ ھەر ئەو خۆدایە دەتوانی عیسا بە بێ باوک بخولقینی!! خۆ ئەگەر ئیعیای ئەو کە عیسا کۆری خۆدایە لەبەر ئەوەی باوکی نیە رەوابی؛ ئەو ھەمان ئیدیعا بۆ ئادەم رەواترە! دەی خۆ تا ئیستا کەس نەبوو ئەو ئادەم خۆدا یا کۆری خۆدایە، کەوابی بۆ عیسا ھەر نابێ ئەو بگوتری!!

بێگومان پەرورەدگار ویستوو یەتی تواناو دەسلالتی خۆی بۆ ئادەمیزاد دەرخوا؛ ئادەمی بە بێ تێرو می، دروستکردوو، جەوای لەنێر دروست کردوو بەبێ ھەبوونی مێینە، عیسا لە مەریم دروستکردوو بەبێ ھەبوونی نێر باقی ئادەمیزادانی تری لەنێرو می خولقاندوو.

ئەمجار جاریکی تر راستی رووداو کە عیسا و مەریمە می دایکی دووپات کردووە و فەرموی: ﴿الحق من ربك﴾ ئەوەی پێمان راگەیانندی دەربارە عیسا و مەریمە می کچی عیمران و چۆنیەتی داستانەکیان ھەر ئەوە راستە و رووداو کە بەو شتێو بوو؛ عیسا بەندە و رەوانە کراوی خۆدایە و فەرمای خۆدا بە وشە ﴿کن فیکون﴾ لەسکی دایکیا خولقاو!! ئەک وەکو مەسیحی یەکان دەلێن: عیسا خۆدایە یان کۆری خۆدایە، ھەر وەھا وەکو جولەکش نا کە دەلێن: مەریم لە گەل یوسفی

نەجاردا دەستی تێکەڵاو کردوو و پێیان وایە: -خاوە خواستە - عیسا زۆلە.... پەنا بەخو لە بوختانی وا، خوا پەنامان بدا!!!

﴿فلا تكن من الممّزين﴾ بەهیچ جۆریك تۆ دەربارەى عیساو دایكى مەكەوەرە گومانەو، گۆی بۆ نیگا و سرووشی ئیمە بگرە.

دلتیابە چۆنت سرووش بۆ کراوە رووداوەكە بەو شیوەیە! تۆ ئەى موحەممەد! لەسەر برۆای پتەوی خۆت بەردەوام بەو دلتارام بە، خۆت لە گومان دوور بخەرەو! رووتی کردنی ئەم نەهێ لێکردنە جەخت نامیزە - كە ناگۆنجی پیغەمبەر گومانی هەبێ - دووجار سوود بەخشە:

۱- زیادبوونی حەزو ئارەزووی پیغەمبەر ﷺ لەسەر برۆا پتەوی و دلتارامی.

ب- خەڵکی تر كە ئەم خیطابە توندو تیژە دەبیستن كە بەرەو رووی پیغەمبەر ﷺ کراوەتەو، ئیتر شك و گومان لەدلى خۆیان دەردەهاون، چونكە دەلێن: لە كاتێكا ئاوا لەگەڵ پیغەمبەردا خیطاب بكری، دەبێ لەگەڵ ئیمەماناندا چۆن بێ؟؟ ﴿فمن حاجك فيه﴾ نەمجا هەركەسیك دەربارەى عیسا دەمەقالتی و موجدەلەى لەگەڵ كردی ﴿من بعد ما جاءك من العلم﴾ داوی ئەوێ زانیاری راست و دروستت بۆ هات ﴿فقل تعالوا ندع أبناءنا وأبناءكم ونساءنا ونساءكم وأنفسنا وأنفسكم ثم نبتهل﴾ ئەى موحەممەد! پێیان بلی: وەرن! هەریەكەمان بانگی كۆپو نەوێ خۆمان بكەین، هەركەسە ئافرەتی خۆی بانگ بكا، خودی خۆمان و ئێوێش، ئامادەبن، بۆ پارانەو و دوعا كردن، موباهەلە بكەین (موباهەلە بریتیە لەوێ دوو لایەن یازیا تر كۆبنەو و دوعا لێەكتری بكەن، داواى لەعنەت و نەفرینی خودا بكەن بۆ ئەو كەسێ كە درۆزن و خەتابارو ستەمكارە، بەبێ ئەوێ دەستنیسانی بكەن) ﴿فنجعل لعنة الله على الكاذبين﴾ نەفرین و لەعنەتی خودا لەو كەسە بكەین كە درۆزنەو راستی

چەواشە دەکا...!!

زۆر ھەدیت ھەن ئەو دەچەسپینن کە پێغەمبەر ﷺ داوای لە
نەصرانییەکانی نەجران کرد بێن موباهەلە لە گەڵدا بکەن، بەلام ئەوان
نامادەییان تێدا نەبوو، بوخاری و موسلیم ریوایەتیان کردووە کە (العاقب)
سەرۆکی نەصرانییەکانی نەجران کە ناوی (عبدالمسیح) بوو (السید) کە
زاناو قەشەیان بوو، ھاتنە خزمەت پێغەمبەر و ویستی موباهەلەیان
لە گەڵدا بکا، یەکیان بەئەوی تریانی گوت: موباهەلە لە گەڵ مەکە!
سویند بە خوا ئەگەر راست بکا و پێغەمبەر بێ موباهەلە لە گەڵ بکەین
ھەرگیز کامەرائی بەخۆمانەووە نایین و کەسمان لێ پاشەکەوت نابێ!
ئیت روتیان موباهەلە لە گەڵدا ناکەین، چیت دەوێ دەتەدین، پیاویکی
پر واپیکراوی خۆتمان لە گەڵ بنێرە، ئەویش فەرمووی ھەستە ئەبو عوبەیدە
لە گەڵیان بچۆ! کە ئەبو عوبەیدە راست بوو و فەرمووی ئەم زاتە ئەمینی
گەڵ و نەتەوہیە.

ئەوہی لە نایەتە کە وەر دەگیری ئەوہیە: پێغەمبەر ﷺ فەرمانی
پیکراوە کە بانگی دەمەقالی و جەدەل چییەکان بکا، بۆ کۆبونەوہ بە ژن
و پیاوہ دەربارە چۆنیەتی داستانێ عیسا موباهەلە بکەن، بۆ خۆشی
موسولمانان کۆیکاتەوہ بە ژن و پیاو کۆر و کچەوہ بۆ موباهەلە کردن و
دوعا کردن لەیەکتری ئەمجار نەفرین بکەن لەو کەسە کە درۆزنەو
دەربارە عیسا شتی ناپارەوا دەلی: ئەم داواکردن و جەخت لەسەرکردنە
بەلگە ئەوہیە کە داواکار - کە پێغەمبەرە - زۆر لەخۆ رادیوہ و برۆای
پتەوی بەخۆی و راستی بەرنامە کە یەھیە، ھەر وەکو چۆن مل نەدانی
وەفدی نەجران و خەلکی تریش بۆ موباهەلە کردن، بەلگە یەھسەر
ترستۆکی و بێ بنج و بناوانی بەرنامە کەیان و، ئەوہ دەگەییەتی کە برۆایان
بەوہ نیە کە دەیلێن.

نایەتە کە شتیکی تری گرنگی لی وەردەگیری: ئەویش ئەو هیە: کە داوا دەکا بۆ ئەو کۆبوونەووە مەصیری بە گرنگە ئافرەتانیشت بەشدارین و هاوبەشی ئەو (مفاضلة) ئایینی بەکەن. ئەمە بەلگە یە لەسەر ئەو کە ئافرەت تەنانت لە کاروباری ناوا گشتیش دا وەکو پیاو وایە، جگە لەچەند شتیکی نەبێ کە لەگەڵ فسیۆلۆجی ئەودا ناگونجێ - وەکو ئەو ناچیتە گۆرەپانی جەنگەووە یان ناگریتە دادوەرو حاکم لە کاروباری جینائیدا - ئەگینا لەشتی تردا، شان بە شانی پیاو، سەرکی سەرشارانی خۆی ئەنجام دەدا، لەکاتی شەرو پیکداداندا هەرچەندە ناچیتە گۆرەپانی جەنگە کە بەلام لە بواری خزمەتکردنی نەخۆش و دەرمانکردنی جەنگاوەرانی بریندارو نامادەکردنی کەل و پەل بۆیان رۆلی خۆی دەبینێ!

دە ی ئەمە لەکوێ و وەزعی ئافرەتانی موسوڵمانی ئەمڕۆ لەکوێ؟ کە لەبەر تێنەگەشتن لە کاروباری ئایینی خۆیان و هاوبەشی نەکردن یان لەگەڵ پیاوان دا لە کاروباری دنیایی و کۆمەلایەتی دا بەتەواوی لە گۆرپانی ژبانی سیاسی و کۆمەلایەتیدا وەدەر نراون؛ ئافرەتی خیزانە دەولەمەندەکان لە شارو شارۆچکەکان دا هیچ مەبەست و هیواو ئاواتیکیان نیە جگە لە خۆ پازاندنەووە و خۆ جوانکردن و رازاندنەووە میزو سفرە و خوان!!!

ئافرەتی هەژاریش لە لادێو شارۆچکەکان دا بۆ خزمەتی ناو مال و کشتوکال و بەختوکردنی ئاژەل بەکار دەهێنرێ! هەر دەلێی بۆ کاری ئاژەل ناسایی دروستکراون، لەبەر ئەم حالەتە ئافرەت خۆی لەکن خۆی بێنرخ بوو و پەرور دەو پێگەیانندی لاواز بوو، دەلێی مریشکە بە کپە لە مال داو ئاژەلێ بێ خواوەنە لە بیابان دا، زپە موسوڵمان و وشکە صۆفی و کۆلکە خویندەوارە کانمان ئەم دیار دە نەشتازەیان بەلاو پەسەندەو وای لەخەلکی دەگەیهنن کە ئەو هەلوێستی نیسلامە بەرامبەر ئافرەت!!

بەلێ بەختیوکردن و پەرۆردەکردنی کۆرۆ کچ بەو شیوە نائیسلامی بە
جەمسەری خیزان و کۆمەڵی تێک داوە، فەساد و مۆرانەیی ئەم حالەتە
فەسادییە پەرهی سەند لە تاکتاکەیی کۆمەڵەوێ گواستیهوێ بۆ ھۆزو
عەشیرەت و ھەموو گەلانی سەرژەوی گرتەوێ.

لەم سالانەیی دوایی دا بەتایبەتی لەدوای چارەکی یەکەمی سەدەیی
بیستەم دا و تەنانت نیستاش کۆمەڵتێک ھۆشمەندو رۆشنبیر لەزۆر ولاتە
ئیسلامییەکان دا داوای رزگارکردنی ئافەرەت دەکەن و بەخەیاڵی خۆیان
ھەول دەدەن لەو حالەتە ئاناسایی بەدا چیدی نەمینیتەوێ، دەیانەوێ وای
لێ بکەن ھاوبەشی پیاو بکاو، شان بەشانی ئەو لە زانیاری و ویژدو
کاروباری ژیاندا ئەرکی سەرشارنی خۆی ئەنجام بدا، ئەم بانگەشەییە
لەگۆچکەیی زۆریەیی موسوڵمانان دا جیگای خۆی کردەوێ و رێگای چوونە
قوتابخانەیان بۆ ئافەرەت بەرەلا کردەوێ، موسوڵمانان ھەول دەدەن کچیان
-وێ کو کۆریان- خویندەواری بۆ بڕوانامەیی بالا بێنێ، بەلام لەکاتی کا
خویندن و رۆشنبیری ئافەرەت شتیکی پەسەندەو کاریکی پیروژە، پتویستە
پەرۆردەکردن و پێ خویندنی ئافەرەت لە چوازیچۆەیی ئایین دا بۆ ھەوینی
ئەم خویندەواری و رۆشنبیری بە ئەخلاق و رەوشتی ئیسلامیی بێ، داب و
نەرتی ئیسلامییان لەدل و دەروون دا بڕویندری؛ ئەگینا خویندەواری بە
کەیی سوود بەخش نابێ!

﴿إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ﴾ ئەم چیرۆکەیی بۆمان گێڕایتەوێ
دەربارەیی عیسا ھەر ئەوێ راستەو واقعە، نەک ئەوێ مەسیحی بەکان
بانگەشەیی بۆ دەکەن و دەڵێن: عیسا خودایە یان کۆری خودایە، یان
ئەوێ جولەکە ئیدیعیای دەکەن کە دەڵێن: عیسا لەناکامی داوینپییسی
مەریەم و یوسفی نەجاردا پەیدا بوو!!

﴿وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ﴾ هیچ خودای بەحەق و راست و شیاوی پەرستن

نین جگه له خودای تاک و ته نیا! نه مهش ره تدانه ویه کی تره بو فه له کان که ده لئین: خودا سییه می خودا کانه، ﴿وَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هیچ خودای به حق نین. جگه له خودای تاک و ته نیا که بیگومان نهو خودای به تواناو ده سه لاتیککی وایه کهس نایویریتی، دانایه کی ودهایه هه موو شتیک له شوینی خوی داده نی. ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ جا نه گهر نهو خودانه ناسانه دوا ی نه م ناموژگاری و به لگه هیئانه ووه نیشانه ده رخستنه له سهر راستی پیغه مبه رایه تی تو، ههر پشتیان هه لکردو شوینت نه که وتن و ته صدیقان نه کردی ویه کتاپه رستیان نه نجام نه داو نامادهش نه بوون بو موباهه له نهوه دیاره گیره شیوین و ناژاوه گیرن، دلنیا به سه ریانه ووه ناچی چونکه ﴿فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ﴾ بیگومان خودا زاناو ناگاداره به گیره شیوینی و خراپه کاری خراپه کاران و سزای ته وایان ده داته ووه، ههر که سیک له حق لا بد او رووبکاته به تال، نهوه موفسیدو ناژاوه گیره، خداهش به تواناو ده سه لاتیه، هیچی له ژیر ده ست درناچی!!

بانگه وازی بو یه کتاپه رستی و خوداپه رستی له سهر شیوه ی نایینی

نبیراهیم عليه السلام

قُلْ يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ تَعٰلَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنِنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا تَعْبُدُوْا اِلَّا اللّٰهَ
وَلَا تُشْرِكُوْا بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ فَاِنْ تَوَلَّوْا
فَقُوْلُوْا اَشْهَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ﴿١٤﴾ يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تُحَاجُّوْنَ
فِىْ اِبْرٰهِيْمَ وَمَا اُنْزِلَتْ التَّوْرَةُ وَالْاِنْجِيْلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِيْهِۦٓ اَفَلَا
تَعْقِلُوْنَ ﴿١٥﴾ هَآءِذَنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ حٰجَجْتُمْ فِىْمَا لَكُمْ بِهِۦ عِلْمٌ فَلِمَ
تُحَاجُّوْنَ فِىْمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِۦ عِلْمٌ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿١٦﴾

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

له وه پيش قورنان هه موو نیدیغای مه سیحی به کانی ده باره ی خودایه تی عیسا، ره تکرده وه، نه مجار له م نایه ته ی دواپی دا بانگی جول ه که وه له کان ده کا بو نه وه پابه ندی بنه ماو پوخته ی نایین بن، پابه ندی نه و بنه مایانه بن که هه موو پیغه مبه ریک بانگه وازی بو کرد وه: که بریتین له یه کتاپه رستی و شوینکه وتنی حه زره تی ئیبراهیم (باوکی پیغه مبه ران) چونکه نایینی نه و ده ق نایینی ئیسلام بووه، بو خوشی نه جول ه که بووه نه مه سیحی!.

نیبن و ئیسحاق و ئیبنو جهریر له ئیبنو عه باسه وه (ره زای خوی لی بی) ده فهرموی: مه سیحی نه جران و مالمه کانی جول ه که له لای پیغه مبه ر ﴿کۆبوونه وه و لییان بوو به ده مه قالی و کیشمه کیشم، مالمه کان گو تی ان: ئیبراهیم جول ه که بووه و جگه له نایینی جول ه که په پره وی هیج نایینیکی تری نه کرد وه!! مه سیحی به کانش ده یانگوت: نه خه یر ئیبراهیم به س مه سیحی بووه! ئیتر نه م نایه تانه هاتنه خوار ی که ده فهرموی: ﴿قل یا اهل الکتاب تعالوا الی کلمه سواء بیننا و بینکم﴾ نه ی محمدا به کۆمه لی جول ه که وه له بل ی: هه مووتان وهرن و ناماده بن با به یه که وه له سه ر بهرنامه یه کی مام ناوه ندی داد وهرانه کۆبیینه وه، نه و بهرنامه یه ی کاکله و پوخته ی بهرنامه ی هه موو پیغه مبه رانه و کتیبه ئاسمانی به کان له سه ری کۆکن، صوحوف و تهورات و ئینجیل و زه بوورو قورنان له سه ری کۆکن و فهرمائی ان پی کرد وه و داوای جی به جی کرنیان کرد وه.

ئه‌مجار ئه‌و به‌رنامه‌یه روون ده‌کاته‌وه ده‌فه‌رموئ: ﴿إِلَّا نَعْبُدُ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا﴾ وهرن با هه‌موومان جگه له بۆ خودا بۆ که‌سی تر که‌ردن که‌چ نه‌بین، ته‌نها بۆ ئه‌و خوضووع و ملکه‌چی بنوینین، پروامان وابی که ده‌سه‌لاتی ره‌هاو مافی یاسادانان هه‌ر به‌ده‌ست ئه‌وه، هه‌ر ئه‌و شیاوی ئه‌وه‌یه که حه‌لال و حه‌رام دیاری بکا! وپرای ئه‌م پروایه‌شمان که‌س نه‌که‌مین به‌هاوه‌ل و هاوبه‌شی، که‌س نه‌خه‌ینه پله‌ی خودایه‌تییه‌وه و پیه‌رستین. زیاد له‌وه‌ش ﴿وَلَا يَتَّخِذْ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ هه‌ندی‌کمان هه‌ندی‌کی ترمان به‌خودا نه‌زانئ و پئی وا نه‌بی که جگه له خودا به‌ختوکه‌رو هه‌لسوړینه‌ری تر هه‌ن! ئه‌م نایه‌ته به‌ته‌واوی یه‌ک خودایی (وحدۃ الألوهیة) یه‌ک‌تاپه‌رستی و به‌ختوکردن و کردگاری و په‌روه‌ردگاریه‌تی (وحدۃ الربوبیة) روون ده‌کاته‌وه، به‌راستی ده‌بی ئایین وابی؛ ده‌بی پیغه‌مبه‌ر وابی.

ئه‌مجار بانگه‌وازی ئه‌وه ده‌کا که هه‌موو ئاده‌میزاد به‌نده‌ی خودان و له‌پله‌ی به‌ندایه‌تی‌دا هه‌موویان یه‌کسانن و هیچیان شیاوی ئه‌وه نین ببن به‌خودا به‌سه‌ر نه‌وانی تر‌دا، ئه‌م یه‌ک‌تاپه‌رستی‌یه هه‌موو ئایینه‌کان له‌سه‌ری کۆکن و بانگه‌وازییان بۆ کردووه، په‌یامی هه‌موو پیغه‌مبه‌ران بووه؛ په‌یامی ئیبراهیم و مووسا و عیسا و پیغه‌مبه‌رانی تریش بووه و ه‌کو ده‌فه‌رموئ: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/۲۵. واته: له‌پیش تۆدا هیچ ره‌وانه‌کراویکی خۆمان نه‌ناردووه ئیلا نیگامان بۆ کردووه که هیچ خودا نین جگه له من و هه‌ر من پیه‌رستن. یان ده‌فه‌رموئ: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/۳۶.

بیگومان له‌ناو هه‌موو گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک دا پیغه‌مبه‌ری‌کمان له خۆیان ناردووه، نیگامان بۆ کردووه که‌ته‌نها عیباده‌تی خودا بکه‌ن و خۆتان له

پهرستی ملهورو خودانه ناس و ناخوا بیاریزن.

به لئی: بانگه وازییه کی به ویژدانانیه، بانگه وازییه که هه موو
ئاده میزادان ده خاته یه ک ئاستی به ندایه تی، به بی ئه وه ی جیا وازی
له نیتوان پیغه مبهرو یه کی تر دا هه بی!

به کورتی پتیا ن بلئی: من و ئیوه برومان وایه که بوونه وه
دروستکراوی خودایه تی تاک و ته نیایه، هه ر ئه و خودایه به دیهینه رو
هه ئسورینه ریته تی! هه ر ئه و پیغه مبهرائی ناردرون بۆ سه ر ئاده میزاد تا
پتیا ن رابگه یه نن خوداویسته و چی جیگای ره زامه ندیی ئه وه، ده ی
هه مووتان وهرن یه ک بگرین و ئه و ئه صل و بنه مایانه ئه نجام به دین و
شوبهات رهت بکهینه وه؛ ئه گه ر له ئایینی مه سیحی دا شتیک هه بوو به
روالته ئه وه ی ده گه یاند که عیسا کوری خودایه پتویسته ماناکه ی وا
ئاراسته بکهین که له گه ل ئه صلی یه کتاپه رستی دا دژ ئه وه ستن! چونکه
ئیمه هه رگیز برواناکهین عیسا شتیکی گوتبی که مانای وابی بۆخوی
خودایه و ده په رستری، قهت بانگه وازی ئه وه ی نه کردوه که خوی یان
دایکی په رستشیا ن بۆ بکری، به لکو بانگه وازی ئه وه ی کردوه که ته نها
خودا په رستری و هه ر ئه و به پهروه ردگار بزانی و بناسری. جوله که
یه کتاپه رست بوون؛ به لام سه رچاوه ی به دبه ختیا ن له وه وه په یدابوو که شوین
پیاوه ئایینی یه کانیان که وتن، مالمه کانیان ده سکاری ته وراتیا ن کردو
حوکه کانیان گوپین و به ئاره زوی خویان فتوایان بۆ ده دان و ئه وانیش ئه و
فتوایه یان بردنه ریزی حوکه ی خودایی و کوپرا نه په پیره ویا ن کردن!

(مه سیحی)یش په پیره و ی ئه م ریبازه یان کردو مه سه له ی (چه ک)
پسوول ی لیخۆشبوون و گونا ه داپۆشینیا ن په ره پێدا، که زۆر کاریگه ربوو
له کۆمه لگای مه سیحی داو، کار گه یشته ئه وه که که نیشه زوربه ی مال و
دارایی خه لکی له م سۆنگه یه وه قووت بداو داگیری بکا، به جۆریک وای

لێ ھات ئیشی کەنێسە بریتی بوو لە خەڵک رووتاندنەو! سەرەنجام کۆمەڵێک بەناوی ئیصلاحی ئەو دیاردە نالەبارە سەری ھەلدا ئەویش گرۆھی (پروتستانت) بوون ئەمانە بانگەوازییەکیان بریتی بوو لەو کە بەھێچ جۆری گۆی لە فتواو بۆچوونی ئەو پیاو نایینیانە نەگیرێ کە دینیان کردۆتە پسوولە فروشتن و کاری وا دەکەن لەگەڵ بنەمای ناییندا یەک ناگرێنەو، ئەم کۆمەڵە ئیصلاح خواھە بانگەوازی ئەوێان دەکرد کە نایین تەنھا لەکتیپی پیرۆزەو وەرگیری و تەمی ئەم و ئەو نەکری بە نایین؛ بە ناشکرا درژی ئەو وەستان کە عیسا بە خودا یان بە کۆری خودا بزانری!

عەدی کۆری حاتم دەگیرێتەو دەلی ھاتمە خزمەت پیغەمبەر ﷺ (صەلیب) یکی ئالتونم لەمدا بوو، پیغەمبەر پێی فەرمووم: ئەو عەدی ئەو بتە لە ملت دابکەنەو فریادی بدە! گوێشم لێ بوو لە سوورەتی (براءة) ئەمە دەخویندەو: ﴿اتخذوا حبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله﴾.

ئێتر عەرزیم کردو و تەم: ئەو رەوانەکراوی خودا خۆ جوولەکەو مەسیحی مالم و قەشەکانیان نەدەپەرستن؟! پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەو ئەو نەبوو شتیان بۆ حەلال و حەرام دەکردن و رەشە خەڵکەکەش بەقسەیان دەکردن؟؟ (عەدی) ش دەلی بەلی، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی دە ئەو عیبادەت بۆ کردنە).

﴿فان تولوا﴾ ئەگەر روویان لەم بانگەوازییە وەرگیرا و پشتیان ھەڵکردو ھەر ویستیان لەسەر ھەلویستی نادروستی خۆیان بەردەوام بن و عیبادەتی غەیری خودا بکەن، ھاوێل و ناوەندی بۆ بەرەوا بزانن و حەلال حەرامکەر دیاری بکەن ﴿فقولوا اشهدوا بانا مسلمون﴾ ئەو پێیان بلێن: دە ئێو بەشایەد بن، ئێمە جگە لەخودا کەسی تر ناپەرستین،

گەردنکەچی ھەر بۆ ئەو دەکەین، بۆ وەدەستەپێانی سوودو لابردنی زیان پەنا بۆ هیچ کەسی تر نابەین، جگە لەخودا داوا لەکەسی تر ناکەین، ھەر شتێک خودا حەڵالی ئەکا بەحەڵالی نازانین، ھەر شتێک ئەو بەحەرامی دانا بەلامانەو ھەرامە..!

پێغەمبەر ﷺ کە نامەی بۆ پادشاو فەرمانرەوایانی ئەو سەردەمە دەنووسین ئەم نایەتە دەکردە ھەوینی نامەکانی، لەنامەکانی دا بۆ کیسرا (پادشای فارس) و ھیرقل (قەیسەری رۆم) و نەجاشی و موقەقیس و ھی تریش ئەم نایەتە دەنووسی!

ئێبنو ئیسحاق و ئێبنو جەریر لە ئێبنو عەبباسەو (خوالییان رازیی بیت) دەڵێ: مەسیحی نەجران و مالمەکانی جوولەکە لای پێغەمبەر کۆبونەو ھو لێیان بوو دەمەقالی، مالمەکان گوتیان: ئیبراھیم تەنیا جولەکە بوو، نەصرانییەکانیش گوتیان: ئیبراھیم بەس مەسیحی بوو، نێتر پەرەردگار ئەم نایەتە ناردە خواری و فەرمووی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَحَاجُونَ فِي إِبْرَاهِيمَ﴾ ئەی گرۆھانی جولەکەو فەلە! بۆچی دەربارە ی ئیبراھیم علیہ السلام کەوتوونەتە موحادەلەو دەمەقالی ئەو ھەریەکەتان ئیدیعی ئەو دەکا کە ئیبراھیم لەسەر ئایینی ئەو بوو. (بێگومان ئیبراھیم علیہ السلام لەلای جولەکەو فەلە جیگای ریزو پلەو پایەو مەقام بوو، چونکە لە کتێبەکانیدا زۆرجار باسی پلەو پایە ئەم پێغەمبەرە ریزدارە کرابوو، لە ھەمان کاتدا لەلای قورەیشی بەکانیش خاوەن ریزو حورمەت بوو، ئەوانیش ئیدیعی ئەو ھەیان دەکرد کە خۆیان لەسەر ئایینی ئەو پێغەمبەرە ریزدارەن).

ئەي کۆمەڵی جوولەکە! ئێوە چۆن ئیدیعی ئەو دەکەن کە ئیبراھیم جولەکە بوو، خۆ سەردەمی ئەو زۆر پێش سەردەمی ھاتنەخوارەو ھە تەورات بۆ سەر مووسا بوو! ئەي گرۆھانی فەلە! ئەدی ئێوە چۆن

نیذیعای نهوه ده‌که‌ن که ئیبراهیم له‌سه‌ر نایینی مه‌سیحی بووه؟؟ خو
 نایینی مه‌سیحی زۆر پاش ئیبراهیم په‌یدا بووه وه‌کو ده‌فه‌رموئ: ﴿وما
 أنزلت التوراة والإنجيل إلا من بعده أفلا تعقلون﴾ نه‌و کاته‌ی ئیبراهیم
 پیغه‌مبه‌ر بووه نه‌ مووسا هه‌بووه نه‌ ته‌وراتی بۆ ئێردراوه، هه‌ره‌وه‌ها نه‌
 عیسا هه‌بووه نه‌ ئینجیلی بۆ ره‌وانه‌کراوه، به‌لکو نه‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ دوا‌ی
 ئیبراهیم هاتوونه‌ گۆره‌پانی ژیا‌نه‌وه‌و نامه‌ی ناسمانییان بۆ ره‌وانه‌کراوه
 ﴿أفلا تعقلون﴾؟ نه‌رئ بۆچی هۆش ناکه‌نه‌وه‌و عاقل نابن؟ بۆچی ره‌وتی
 میژوو ده‌گۆزن و رووداوه‌کانی هه‌له‌وگێڕ ده‌که‌ن؟.

له‌نتیوان ئیبراهیم و مووسادا جه‌وت سه‌د سال ماوه‌ هه‌یه‌!!
 له‌نتیوان مووسا و عیسا‌دا هه‌زار سال ماوه‌ هه‌یه‌، ده‌ی گوايه‌ ئیوه
 عه‌قڵتان به‌وه‌ ناشکی که پیشینه‌ ناگونجی شوین پاشینه‌ بکه‌وئ!! نازانن
 که نه‌م داوايه‌تان بۆ سه‌ر ناچی و بۆر ده‌درین؟

﴿ها أنتم هؤلاء حاجتكم فيما لكم به علم﴾ ناگادارین و بزانی!
 ئیوه‌ نه‌وانه‌ن که ده‌مه‌قالیتان ده‌کرد له‌ شتی‌که‌دا که بری زانیاریتان تی‌یدا
 هه‌بوو که رووداوی عیسا‌ بوو، جا هه‌ندی‌کتان پیتان لی هه‌لبری و
 عیساتان به‌خودا زانی، هه‌ندی‌کیشتان به‌لایه‌کی تر‌دا پیتان لی هه‌لبری و
 وتان: زۆله‌و درۆزنه‌، نه‌مه‌ لای خۆتان زانیاریتان هه‌بووه‌و له‌ته‌ورات و
 ئینجیل‌دا باس کراوه‌ که‌چی زانیاری‌یه‌که‌تان له‌وه‌ هه‌له‌ گه‌وره‌یه‌
 نه‌پیاراستن و هه‌له‌ییتان ده‌رکه‌وت: ده‌ی ئیوه‌ که نه‌مه‌ حال‌تانه‌ ﴿فلم
 تحاجون فيما ليس لكم به علم﴾ چون دین ده‌مه‌قالی و کیشه‌ ده‌که‌ن و
 ده‌رباره‌ی ئیبراهیم ده‌که‌ونه‌ موحاده‌له‌وه‌ ده‌لین: جوله‌که‌ بووه‌ یان
 مه‌سیحی بووه‌، له‌کاتی‌کا هه‌یچ زانیاریتان ده‌رباره‌ی نه‌یه‌، هه‌یچ شتی‌ک
 ده‌رباره‌ی نه‌وه‌ که‌ جوو بووه‌ یان مه‌سیحی بووه‌ له‌ نایین و کتییی ئیوه‌دا
 نه‌یه‌، نه‌ی چون و له‌کو‌یوه‌ زانیان ئیبراهیم جوله‌که‌یه‌ یان مه‌سیحی‌یه‌

﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ﴾ خدا ده زانی که نیبراهیم له سهر نایینی هیچ لایه کتان نه بووه ﴿وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ تیوه نازانن که نیبراهیم چ بیرو باوه ریکی پاک و خاوینی هه بووه، تیوه ته نه شتیگ ده زانن که بینوتانه یا بیستوتانه، نه به بیست و نه به دیتن هیچ شتیگتان له م باره وه بو ده سته بهر نه بووه. هه رچی ده لیتن له و باره وه هه ر ره مل لیدانه و ورینه یه، هیچ نه صل و بنه مایه کی نه.

نه مجار ده رباره ی نیبراهیم زانیاری راست ده خاته روو ده فهرموئ: ﴿مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا﴾ نیبراهیم نه جووله که بووه نه مه سیحی بووه، به لکو باوه ری پاکیکی موسولمان بوو، دوور بوو له هاوه ل پهیدا کردن بوو خوداو بته رستی، موسولمانیکی گه ردنکه چ بوو بوو خوداو فهرمان به رداری فهرمانه کانی بوو، خوئی له و شتانه ده پاراست که خودا لی قه ده غه کرد بوو... ته وانه ی ئیدیعی نه وه ده کهن که نیبراهیم له سهر نایینی ته وان بووه؛ وه کو جووله که وه فله و قوره نشی یه کان هه ریه که یان ده لیتن و پتیان وایه: نیبراهیم له سهر نایینی ته وانه! هه مویان درو ده کهن و به هه له چوون! به لکو گروهی نایینی ته و گروهانن که له سهر ربازو شهر یه تی ته و بوون و پهیره وی بهرنامه ی ته و زاته ده کهن ته و انیش ته نه موسولمانن و بهس، هه ر ته وان راست ده کهن که ده لیتن: له سهر نایینی (نیبراهیم) ین.

نه مجار پهروه ردگار ته م راستیه دووپات ده کاته وه و ده فهرموئ: ﴿إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ بیگومان شیواترین کهس به نیبراهیم و نزیکترین گروه بوی ته و تاقم و کو مه لهن که له سهر ده می خوئی دا پهیره وی ربازی ته ویان کردووه، ره فتارچاک و موسولمان بوون، خودایان به تاک و ته نه ناسیوه و هاوه لیان بوو پهیدا نه کردووه و خالصانه خودا په رستی یان کردووه، ههروه ها ته م پیغه مبه ره که

ناوی (محمد) ہ نہوانہی نیمانیان پی ہیناوه، ہر نہوان یہ کتابہ رستن و بہ خالصی خوداپہ رستی دہ کمن، کہس ناکمن بہ ہاوہ لی خودا، نہوہش پوختہی نایینی نیسلامو مہ بہست لہ نیمانی ساخ نہوہیہ، ﴿واللہ ولی المؤمنین﴾ خودا یار مہ تیدہری موسولمانانہو پالپشتیان دہ کاو کاروباریان بڑ دہ سازینی و سہرہرشتیان دہ کاو پاداشتیان دہ داتہوہ۔

ہہوالدانہی بری لہ نہہلی کیتاب بو گومرا کردنی موسولمانان ...

وَدَّتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا

يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾ يَتَّاهِلُ الْكِتَابِ لَمْ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَسْهَوْنَ

﴿٧٠﴾ يَتَّاهِلُ الْكِتَابِ لَمْ تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ

تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَآكُفُّوا ءَاخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَن تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَن يُؤْتَىٰ

أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيَئُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ

يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ

وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

لہ نایہتی پیشوودا ہہلوہستی جوولہ کہو گاورہکانی دیاری کرد کہ

بریتی بوو له پشت هه لکردنیان له حق و راستی! له نایهتهی دواپی دا هه لویستیکی تریان ده خاته روو که بریتییه له هه ولدانیان بو گومراییی کردنی موسولمانان.

ده لئین: کاتیک جووله که بانگه وازی حوزه یفه و عه ممارو مه عازیان کرد بۆاله ئیسلام په شیمان بینه وه و بچنه سهر ئایینی نه وان نه م نایه ته هاته خورای که ده فهرموی: ﴿وَدَّت طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ﴾ ده سته یه ک له گرۆی جووله که و مه سیحی ئاره زویانه که گومراتان بکه ن، دلتان له موسولمانیتی کرمی بکه ن و بتانگیرنه وه بو نه و گومراییی و سهرلی شتیواوی یه ی پیشووتان و هه میسه هه ولی نه وه ده دن که شوبه وه کۆسپ له ناو دل و ده رووتان دا بروینن، به لām نه وان هه خه یالیان خاوه و هه ولدانه که یان بیهود هیه. ﴿وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ﴾ نه وان به س سهر له خۆیان ده شتیوینن؛ که خۆه له و گپری گومرا کردنی ئیه ده که ن، خۆیان تووشی سهرلی شتیواوی ده که ن، چونکه خۆیان مه شغوولی کاریک ده که ن که سوودی لی نایینن، به لکو زیانیان پی ده گه یه نی و ده یان خاته زه لکاوی تاوان و گونا هه وه. به لām نه وان به خۆیان نازانن و ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ هه ست به ناکامی خراپه کاریی خۆیان ناکه ن، چاوی خۆیان له عاست راستی ده نو قینن، له په یامی پیغه مبه ر ورد نابنه وه، نه وان گالته به عه قل و هۆشی خۆیان ده که ن سروشتی خۆیان به ئاره زۆ تیک ده دن. هه ست به به دب ه ختی خۆیان ناکه ن و نه وه. نازانن که به ده سستی خۆیان عه قلی خۆیان له کار خستوه، له و به لگانه ورد نه بو نه ته وه که خودا داویه تی به پیغه مبه ری خۆی، سهیری نووری حق و راستییان نه کردوه، ناشکر اشه که سیک هه ست به به دب ه ختی و چاره ره شی خۆی نه کا نه وه په ری نه زانی و نه فامیه تی.

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ نه ی گرۆهی جووله که و مه سیحی! ﴿لَمْ تَكْفُرُوا

بآیات الله وأنتم تشهدون ﴿ بۆچی و به چ به لگه یه ک ئیوه کافرن به و به لگه ناشکرایانه ی که نیشانه ی پیغه مبه ریتی (محمد) ن؟ له کاتیکیا ئیوه بۆ خۆتان شایه تی راستی پیغه مبه رایه تی (محمد) ده ده ن لهم رووه وه که له تهورات و ئینجیل دا نیشانه کانی دیاری کراون و مزگینی به هاتنی دراوه . ﴿یا اهل الکتاب﴾ نه ی گروهی جووله که وه له ﴿لم تلبسون الحق بالباطل﴾ بۆچی شت هه له وگێڕ ده که ن؟ بۆچی نه و په یامه حقه ی پیغه مبه ران هیناویانه و له کتیه کانیان دا باسکراوه - وه کو یه کتاپه رستی و مزگینی دان به هاتنی پیغه مبه ریک له نه وه ی ئیسماعیل که یاساو شه ریه ت و حیکمه ت فیری ئاده میزادان ده کا - ئا ئهم راستیه پاشگو ی ده خه ن و به پووچی حسیب ده که ن، که چی ئو و پینه و قسه پرو پووچانه ی که مالمه کاتان هه لی ده به ستن به ئایینی له قه لهم ده ده ن و پیتان وایه په یڕه وکردنی پیویسته و ده لین: ئهمه له خوداوه هاتوه . ﴿وتکتُمون الحق﴾ پیغه مبه ریتی (محمد) ده شارنه وه له کاتیکیا راستی پیغه مبه رایه تی نه و له تهورات و ئینجیل دا نووسراوه ، ده ی بۆچی ئیوه ئهم راستیه ژیر لیو ده خه ن و ده یشارنه وه ؟؟ ﴿وأنتم تعلمون﴾ ئیوه بۆ خۆتان ده زانن که هه لویسته که تان هه له یه و بی بینه مایه هه ر له پرووی حه سوودی و سه ره قی و مله پوری ئهم کاره نه نجام ده ده ن. جا وه نه بی هه ر به م هه لویسته یان کو لیان دابی، به لکو جوړه ها پیلان و فرت و فیلیان ده هینایه کایه وه ، به لکو بتوانن به رگری له بلا بوونه وه ی ئایینی ئیسلام بکه ن، نه وه تا جوړیکی تر له فرت و فیله کانیان نه وه بوو که ده فهرمو ی: ﴿وقالت طائفة من اهل الکتاب﴾ کو مه لیک له جووله که کان له ناو خۆیان دا به یه کتریان گوت: ﴿آمنوا بالذي انزل علی الذین آمنوا وجه النهار﴾ به روا له ت ئیمان به و قورئانه به یئن که تیر دراوه بۆ موسو لمانه کان له سه ره تای روژدا ، وه کو نه وه واپیشان به ده ن که نویژی به یانی له گه ل

موسولمانه کان بکهن و ﴿واکفروا آخره﴾ شه مجار له ده مهو ئیواری دا پاشگهز بینهوه، وا پیشان بدهن که بۆتان ده رکه وتوه که شه نایینه ناییتیکی به تاله بۆیه لی ی په شیمان بوونهوه ﴿لعلهم يرجعون﴾ به لکو شهوانه ی موسولمان بوون چاو له ئیوه بکهن و پاشگهز بینهوه! بهم جوړه ههول بدهن سهر له تازه موسولمانانی هه رزه و نه زان تیک بدهن و دلهراییکیان تیدا بخولقتین و وایان لی بکهن بلین: دیاره شه مانه که به یانی موسولمان بوون و ئیواره ژیان بوونهوه که موکووړی یان له نایینه که دا بینیه، بۆیان ده رکه وتوه که شه نایینه عهیب و نوقصانیه کی تیدایه، بۆیه سهر له به یانی موسولمان بوون و سهر له ئیواری لی ی په شیمان بوونهوه! چونکه وی ناچی مرؤف بیروباوه پیک قبول بکاو پی ی وایی حق و راسته و که چی لی ی پاشگهز بیتتهوه.

ئیبو نسیحاق له ئیبنو عه عباسه وه ده گیرپته وه ده لی: عه بدوللای کوری صهیف و عه دی کوری زهیدو حاریشی کوری عه وف که جوله که بوون له ناو خۆیان دا بهیه کتریان ده گوت: وهرن با به یانی زوو ئیمان بهو په یامه بهینین که بۆ (محمد) هاتوه و موسولمان بسین و ئیواره لی ی پاشگهز بینهوه بۆ شه وهی دلی شهوانه ی موسولمان بوون تیک بدهین و شهوانیش شوین ئیمه بکهون و واز له ئیسلام بین!

ئیبو جهریر له موجهیده وه ده گیرپته وه ده لی: کۆمه ئیک جوله که له گهل پیغه مبهردا نویژی به یانیان کرد - واته بهروالهت سهر له به یانی موسولمان بوو بوون - ئیواره له ئیسلام هه لگه پرانه وه، موسولمان بوونه که یان فرت و قیل سور، بۆ شه وه یان بوو، وا پیشان بدهن که شه مانه بۆیان ده رکه وتوه که نایینی ئیسلام به بنه ماو پسو پووجه، بۆیه دوا ی شه وهی موسولمان بوون په شیمان بوونه ته وه!! شه مهش شتیکی سهر نیه لهوانه وه که په نا بۆ شه جوړه فرت و قیل بهرن، چونکه شهوان ده زان که نیشانه ی

بیروباوەڕی حەق ئەوەیە کە مەرۆف پابەندی بوو لێی پاشگەز نەبێتەو. بۆیە کە پێغەمبەر ﷺ ئەبو سوفيانی نارد بۆ لای هیرقلە لی رۆم و بانگەوازی کرد بۆ موسولمان بوون، هیرقل دەربارەی پێغەمبەر ﷺ پرسبیری لە ئەبوسوفیان کرد، وتی: ئایا ئەوانە ی دەچنە سەر ئایینە کە ی دوایی لێی پاشگەز نابنەو؟ ئەبو سوفيانی وتی: نەخەیر.

بێگومان پەرورەدگار پێغەمبەری لەم پیلانە ی جوو هەکان ئاگادار کردو ئەم نەینی یە یانی پێ راگە یاند بۆ ئەو ی فیلە کە یان کار لە دل و دەروونی هەندێ نۆ موسولمانی برۆا زەعیف نەکا، هەر وەها بۆ ئەو ی کە ئەم پیلانە یان لێ ناشکرا بوو، ئیتر کۆل بدەن و، بێر لە دارشتنی پیلانیک ی تر نە کە نەو!! هەر وەها پێ زانی نی ئەم پیلانە بێتە موعجیزە بۆ پێغەمبەر ﷺ چونکە ئەو هەوالتیک ی غەیبی بوو، پێ زانی نی بوو بە نیشانە یە ک ی تری راستی پێغەمبەر ایە تی موحەممەد ﷺ.

جا جوله کە کان کە ئەم پیلانە یان دانا بە یە کتریشیان گوت: ﴿وَلَا تَقُولُوا إِلَّا لَنْ نَحْمِلَهُنَّ﴾ ئەم جۆرە ئیمانە یانە روالە تیە مە هینن مە گەر بۆ پەشیمان کردنەو ی ئەوانە ی لەو پێش لە سەر ئایینی ئیمە سوون و موسولمان بوون، واتە مە بە ستە کە مان پەشیمان کردنەو ی ئەوان بێ، چونکە ئەو جوله کانه ی لەو پێش موسولمان بووون، زۆر بە موسولمان بوونە کە یان دلخۆش بوون و سووربوون لە مانە و یان بە موسولمانی، جوله کە کانی تریش زۆریان پێ ناخۆش بوو، موسولمان بوونە کە ی ئەوانیان زۆر لە سەر شان گران بوو!

یان دەتوانین مانای ئەم رستە یە وا لێ بدە ینەو: ﴿وَلَا تَقُولُوا إِلَّا لَنْ نَحْمِلَهُنَّ﴾ دُنیا مە بن و برۆا بە کەس مە کەن لەو کە ئەم نەینی یە ی لا بدرکینن) مە گەر بە کە سێک کە لە سەر ئایینی ئێو ه بێ.

چونکە جووله کە پێیان وابوو: هەر خۆیان راستن و تەنها ثیقە یان بە

خۆیان بوو، بە بیرو بۆچوونی خۆیان دەبوو پیڤه مبه رایه تی هەر له ناو نهوان دا بێ، زیاده پرهویان ده کرد له وه دا که خه لکیان پێ هه تیومچه و کۆیله و پایه نزم بوو، خۆیان به خانه دان و پیاو ماقوول و نه ژاد ره سه ن داده نا، وایان ده زانی هه رچی نهوان ده یکه ن چاک و باشه و چی خه لکی تر ده یکا خراب و ناشیرینه، نیت پر وه ردگار بر پر ه رچی دانه وه و فهر مووی: ﴿قُلْ إِنْ أِهْدَى اللَّهُ هَدًى فَلَا مَكْرَهٍ لَهُمْ وَلَا جِغَامَةٍ﴾ ئه ی موحه ممه د! پێیان بلێ: هیدایه ت هیدایه تی خودایه، هه رکه سیکی بوێ شاره زای بکا بۆ نیمان هێنان به و په یامه ی بۆ موحه ممه د نیت دراوه نه و به هره یه ی پێ ده به خشی، فرت و قێلی ئیوه، شاردنه وه ی باس و خواسی په یامی موحه ممه د له کتیه که ی خۆتان داو چاوبه سترکردن له نه خوینده وارانێ خۆتان و دیکه، هه یج کاریگه ریه کی نابێ، ئیوه نه و حق و راستیه ئاشکرا بکه ن یان بشارنه وه هه یج له رۆلی نیعمه تی هیدایه تی خودایی ناگۆڕێ.

جووله که کان له ناو خۆیان دا به یه که تریان ده گوت: نه چن نه وه بلاوبکه نه وه که ﴿أَنْ يَأْتِيَهُمْ أَحَدٌ مِنْ آلِ هَارُونَ بِبَيِّنَةٍ﴾ ده گونجی پله و پایه ی پیڤه مبه رایه تی بدری به که سانی تر وه کو دراوه به ئیمه، نه چن ئهم نه یێنی به جگه له هاو نایینانی خۆتان به که سی تری بلێن: ﴿أَوْ يَحْجُوكُمْ﴾ عه د ربه کم! بۆ نه وه ی به لگه تان له سه ر راست نه که نه وه لای پر وه ردگار و بۆرتان نه ده ن! به لگه و ده لیلتان پوچ بکه نه وه. ته ورات به یێن بیهویننه وه نه وه ی که ئیوه شارد و وتانه ته وه له باس و خواسی موحه ممه د مژده دان به هاتنی ده ربه کو ی.

پوخته ی مبه سه ت نامۆزگاریی به که تری ده که ن ده لێن: لای عه ره به کان نه وه مه در کێتن که ئیوه برواتان وایه که پیڤه مبه ریک له غه یری به نی ئیسرا ئیل دیته کایه وه !!!

به لکو نه وه سڕپۆش بکه ن که ئیمه بر واما ن هه یه موسو لمانان وه کو

ئیمە نامەى ئاسمانییان بۆ ھاتوو، نەم نەپتى یە جگە لە ھاوتایینانى خۆمان بە کەسى تری مەلین! یە موسولمانانى مەلین بۆ ئەو ەى برۆایان بە نایینە کەیان پتەو نەبى! بە کافرەکانى تریشى مەلین نەبادا موسولمان بین. ﴿قُلْ إِنْ الْفَضْلُ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ ئەى موخەممەد! پتیا بلى: پلەو پایەى پتغەمبەرایەتى بە ھەر ەو بەخششى خودایى یەو بە دەست زاتى پەرورەدگارە، دەییەخشى بە کەسیک شیایى بىو مەیلی لى بى، ﴿وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ خودای مەزن عطاو بەخششى زۆرە، خەزینەى رەحمەتى فراوانە، دەزانى کى شیایى پتغەمبەرایەتییە، ئەم بە ھەرى پتغەمبەرایەتییە دەداتە کەسیک شانى ھەلى بگرىو خودا بۆ خۆى دەستینشانى کردبى. ﴿يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ بەخششى بەر فراوانى و رەحمەتى بى پایانى دەداتە کەسیک مەیلی لى بىو بەکارى ئەو ئەرکە گرنگە بى، نەک وەکو ئەھلى کىتاب بۆى چوون و پتیا وایە: پتغەمبەرایەتى ھەر دەبى لەناو جوولە کەدابیو خۆیان بەلاوہ گەلى ھەلباردەو ھۆزى تاییەتى و بنەمالەى رەسەنە بى.

پەرورەدگار کى بوى لەبەندەکانى خۆى دەیکاتە فرستادەو دەینىرى بۆ راگەیاندى پەيامى خۆى! کەسیکیش خودا ئەم بە ھەریەى دایى، ئەو ە لە رووى فەضل و گەورەیی خۆیەو یەو بەس! نەک لە رووى نەزادو بنەمالەو کردەو ەبى! چونکە خودا مەرایى و چاوبەستەکی لەبەر کەس ناکا، پەرورەدگار زۆر لەو ە بەرزترە ھەلویستى ناوای پال بدرى! ﴿وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ پەرورەدگار خاوەنى بەخششى گەورەو رەحمەتى بى پایانە، رەحمەت و بەزەیی بەشى ھەموو شتیک دەکا.

سپارده دانه ووه ودها به عهد لای هندی له خاوه نامه کان
 ﴿وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ
 إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ
 قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى
 اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿۷۵﴾ بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ
 اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿۷۶﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَشْرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ
 ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ
 وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۷۷﴾

جا نه وه نه بی کار به وهنده وه وسته بی به لکو سهره رای پیلانگیر بیان
 و هه ولدانیان بو پیشگیری له مپهر دروستکردن له بهرده م بلا و بونه وه ی
 نایینی نیسلام، چهن دین ره وشتی ناشیرینی تریان هیه، که سایه تی و
 ده سته و تاقمی وایان تیدایه و ده ست پیس و تخائینه، هیانه مال خواردنی
 خه لکانی ناجوله که بیان به لاوه ره وایه، بویه ده فهرموی: ﴿وإن من أهل
 الكتاب من إن تأمنه بقنطار يؤده إليك﴾، واته: وه کوله نایه تی پیشوودا
 باس کرا نه هلی کیتاب کومه لیکیان خهریکی پیلانگیران و په شیمان
 کردنه وه ی نه وانه بوون که تازه موسولمان بوو بوون. کومه لیکتی تریان مال
 خواردنی - جگه له مالی هاودینانی خویان - به لاوه ره وایه، چونکه پییان

وايه تەورات تەنھا نەھى لە مال خواردنی ھاودینانی خۆیانی لی کردوون.

بە کورتی دەفەرموی بەنی ئیسرائیلی دوو تاقمن:

۱- تاقمێکیان ھەرشتیکی پێ بسپیترێ زۆر بێ یان کەم بێ، بە رێک و پێکی ئاگاداری دەکاو دەپاریزیو ھەركاتێ بتهوی لی وەریگریه و دەتاتەو وەکوو عەبدوللای کۆری سەلام، کابرایەکی قورەیشی ھەزارو دوو سەد ئوقیە ئالتوونی لا دانابوو، کە داوای لی کردەو بە بێ پیچ و پەنا بەرپێک و پێکی تەسلیمی کردەو.

ب- دەستەبەکی تریان ناپاکی لە سپاردەدا دەکەن، نەگەر شتیکی لا دابنێ تەنانت کەمیش بێ دەستی بەسەردا دەگرێو نایداتەو، مەگەر بەزۆر شایەتی لی بگریو رایکیشی بۆ لای قازیو دادگا، وەکوو کەعبی کۆری ئەشرەف، کابرایەکی قورەیشی دیناریکی لا دانابوو، دەستی بەسەردا گرت و ئینکاری کردو نەیدایەو! ﴿ذَلِكَ﴾ ئەم کردارە ناشیرینە خیانەتکاریانەیان ﴿بأنهم قالوا لیس علینا فی الأمین سیل﴾ ئەم روووە بوو کە پێیان وابوو مال خواردنی عەرەبەکان بۆیان رەوایەو گوناھیان ناگاتێ نەگەر بیخۆن!

بە کورتی وایان دەزانێ: کە ھەر کەسێک جولە کە (شعب الله المختار) نەبێ خودا چی بەسەرەو نێیەو، لای خودا قیزەونەو بەھیچی نازانیو هیچ ماف و ریزیکی نیە، مال و سامانیشی بێ ریزو ئیحتیرام و بێ پەرژینە، ھەر کەسێک بۆی بکری دەتوانێ چەپاوی بکاو بۆخۆی بەری!! ئاشکراشە ئەمە ئەوپەری زیادەرەوێو ملھوپیو بەخۆنازین و لەخۆبایی بوونی تێدایە! بەزەقی ماف پیشیل کردنی خەلکەو دوورە لە ھەلوێستی مەرفایەتی، ئیبنوجەریر دەلی: کۆمەلێک موسولمان لە سەردەمی نەزانیاندا برێ کالایان بە کۆمەلێک فرۆشتبوو ھیشتا پارە کەیان وەرنەگرتبوو موسولمان بوون، کە داوای پارە کەیان لی کردن

ئینکاریان کردو وتیان: ناتاندهینهوه، چونکه ئیوه وازتان له ناینی خۆتان هیناوهو چوونه سهر نایینیکی ترو ئەمەش پەیرەوکردنمانە بۆ تەورات و لەکتیبی ئیمەدا ئەم جۆره حوکمە هەیه.

ئیتەر پەرەردگار بە درۆی خستنهوهو فەرمووی: ﴿وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ ئەوانە درۆ هەڵدەبەستن و شتی دەمەڵبەست پال خودا دەدەن و، بۆخۆشیان دەزانن کە درۆ دەکەن، چونکە ئەگەر ئەم حوکمە هەبوابە دەبوابە لەتەوراتدا بوابە! دەی ئەو تەوراتە ی کە لەبەردەستیاندایە شتی وای تیدا نیەو رێگەیان پێ نادا بەناحق مال و سامانی عەرەب بخۆن! بەلام ئەوان زیاده‌ڕه‌وییان کردو پەنایان بۆ مالمەکانیان بردو لەوانەوه فتوایان وەرگرت و بیروبۆچوونی ئەو مالمەکانیان کرد بە ئایین، ئەوانیش بەنارەزۆی خۆیان فتوایان دەداو گۆڕانکاریان لە دەقەکانی تەوراتدا دەکرد، ئەم جۆره قسەو قسەلۆکەیان بلاندا کردەوه.

﴿بَلَىٰ مِنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ بەلێ بۆچوونەکەتان هەڵەیه، هەلۆیستەکەتان نارەوابە، هەرکەسێ وەفا بە وادە ی خۆی بکاو تەقوای خودا بکا، ئەوه خۆپاریزەرەو، خوداش تەقواکارانی خۆش دەوین، کەوابوو نابێ ئیوه بەنارەوا مالی ناجوولەکەو عەرەب و ناعەرەب بخۆن؛ پێویستە پابەندی وادەو بەلێنی خۆتان بن؛ قەرزتەن لایە بیدەنەوه، سپاردەتان لەکنە بێگێڕنەوه بۆ خاوەنەکە ی بەبێ چەندو چوون و ئەملاو ئەولاکردن.

ئەم نایەتە ناماژە ی ئەوه ی تێدایە: کە جوولەکە پابەندبوونی خۆیان بەبەلێنەوه لەگەڵ هەموو کەسدا بەلاوه واجب نەبوو، بەلکو ئەگەر بەلێن پێندراوه کە جوولەکە بروبی ئەوه پابەندی بەلێنەکیان بوون و، ئەگەر نا بەلایانەوه پێویست نەبوو!!

همروه ها هم نایه ته نه وهش ده ستینشان ده کا که وه فا به عه هډو
 خواراستن له بی به لینی، نه ک بنه چه نه ژاد، به نده له پهره دگار نزیک
 ده که نه وه، چونکه بنه چه نه ژاد لای خودا هیچ نرخ و به هایه کیان نیه.
 ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ نه وانهی که گورانکاری
 له عه هډو په یمانی خودا ده کهن، له شونډی نه وهی پابه ندی راستگویی و
 به لین دروستی بن و سپارده بگړنه وه بو خاوه نی و په کتاپه رستی بکه ن و
 کهس نه کهن به هاوه لی خودا له هه موو بارو دڅیکا خویان له نافه رمانی
 پهره دگاریان بیاریزن، پابه ندی نه سویندو به لینه نهی خویان بن که
 ده یانگوت: نه گهر پیغه مبه ری ناخره مان هات ﴿لَنُؤْمِنَنَّ بِهِ وَلَنَنْصُرَنَّهُ﴾
 که چی به به هانه یه کی کهم که به به رتیل وهرگرتن و ده ستبرینی خه لکی
 ده ستیان ده کهوت له وه لویستانه یان ژپوان بوونه وه، پابه ندی هیچ واده و
 به لینیکیان نه بوون. ﴿أَوَلَيْكَ لَا خَلَقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ﴾ نه وانه روژی
 قیامت هیچ بهش و باریکیان نادریتی و خوئی و له زه تی به هه شتیان پی
 نابری، خودا لیان نارازییه و، رقی لیانه و، به چاوی ره حمه ت و به زه یی
 سه پریان ناکا، روژی قیامت خودا وه سپ و سه نایان نادا، کوشنده ترین
 سزای دوزه خی بو ناماده کردوون.

به کورتی خودا هره شهی توندی له وانه کردووه که په یمانشکینن و
 واده به خیلان، هره شهی لی کردوون به وه که له خوئی و له زه تی به هه شت
 بی به ریان بکا، سزای کوشنده یان بدا، له ناو غه زه بی خوئی دا
 بیاتلینیتسه وه، ناهرمیدی ره حمه تی خویان بکا و قسه و عوزریان لی
 نه بیستری! نه وه هره شهیه ی که خودا له مانه ی کردووه هه رگیز له داوین
 پیس و عه ره قخوری نه کردووه، چونکه ناکامی کاریگری نه و تاوانانه زور
 له ناکامی کاریگری نه و تاوانانه گه وره شه! که واته وه فا به عه هډو
 ده ستپاکی له سپارده دا نیشانه ی پروا ساغی یه، نه و ته وهره سه ره کی به یه

کە بەرژەوهەندی، ئاوهەدانی و لاتى پێوه بەنده، هەركاتىكيش ئادهمیزاد بەلێنى خۆيان نهبرده سەرو خیانەتکارییان لە سپاردهدا کرد بتمانەیان بەیەكترى نامینى! بەبى هەبوونی بتمانەش مامەلەو پەيوەندی کۆمەلایەتییان بۆ ئەنجام نادرى! بۆیە پێغهەمبەر لە فەرموودهیه کیدا دەفەرموى: (آية المنافق ثلاث، إذا حدث كذب، وإذا وعد أخلف، وإذا أومن خان) نیشانەى دووروو سى شتن کە قسەى کرد درۆ بکات کە بەلێنى دا نهیباتە سەر، کە سپاردهى لا دانرا خیانەتى تیدا بکا.

هەندى نەموونهى درۆو هەلبەستى جووله کە

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُومُنَ الْأَسْنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

ئێبنو عەبباس دەفەرموى: دەستەیهك جووله کە چوونه لای ئەم کەعبى کوی، ئەشەرف کە دوژمنیكى سەر رەقى پێغهەمبەر بوو ﷺ ئەم کۆمەلە دەستکارى و تەوراتیان کردبوو، نامەیه کیان نووسیبوو تىیدا ئەو رەوشت و نیشانانەى پێغهەمبەر ﷺ - کە لە تەوراتدا باس کرابوون - گۆڕى بوویان ئەمجار هۆزى قورەیظه زمانى خۆیان پێوه بادهدا بۆ ئەوێ و پێشان بەدەن کە کەلامى خودایە.

ئێتر پەرورەدگار ئەم نایەتەى ناردە خواری: کە دەفەرموى: ﴿وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُومُونَ الْأَسْنَتَهُمْ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ﴾ واتە: بێگومان کۆمەلێكى ترى ئەهلى کىتاب کە مالم و زاناو کاربەدەستەکانیان و هەکوو کەعبى کوی ئەشەرف و مالیکی کوی ئەلصەیف و هاوێلانیان دەقەکانى

تەوڕاتیان گۆڕیوه، ئەمجار دین ئەو دەقه گۆڕدراوه دەخویننەوه لەکاتی خویندنەوه کەمی دا زمانی خۆیان باده دەن و دەنگی لی هەڵدەپرن و، بە ئاواز دەیخویننەوه بۆ ئەو هی وای پیشان بدەن: کە ئەو دەقه گۆڕدراوه بەشیکە لە کەلامی خوداو تەوڕاتە؛ بەلام لەراستی دا ﴿وما هو من الكتاب﴾ ئەو دەقه گۆڕدراوه کەلامی خودا نیە، ئەوان درۆ دەکەن ﴿ويقولون هو من عند الله﴾ دەلێن: ئەو لەخوداوه هاتوو و فەرمرودە هی ئەو؛ ﴿وما هو من عند الله﴾ ئەوانە راست ناکەن ئەو دەقه گۆڕدراوانە لەخوداوه نەهاتوون ﴿ويقولون على الله الكذب﴾ بێچاوو روویی ئەو تاقمە گەشتۆتە ئەندازە یەک بێ پیچ و پەنا ئەم دەقه گۆڕدراوانە دەدەنە پال خوداو هیچ ترس و خۆفیکیان نیە پێیان وایە: هەر شتیک بەکەن خودا لێیان خۆش دەبی. ﴿وهم يعلمون﴾ ئەو ئەندە بێ شەرم و ئابروون، دەزانن کە قسە کەیان درۆ هەڵبەستە، ئەو دەقه بۆ خۆیان گۆڕپویانە، کەچی نەیسبەتی دەدەن بۆ لای خودا، ئەمەش تاوانیکی فرە گەورە یەو بوختانیکی بێ پاساوه و بە ئەنقەست ئەنجامی دەدەن.

بوختان هەڵبەستنی خاوەن نامەکان لەسەر پیغەمبەران
 مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيُنَا بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَالِيَّةَ وَالنَّيِّسَ أَنْ بَابًا أَبَاكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾

پاش ئەو هی پەرۆردگار باسی بوختانی جوولە کەکانی کرد کە بە دەم

خوداوه شتیان هه‌لده‌به‌ست و که‌لامی وایان پال ده‌دا که نه‌یفه‌رموه،
ئه‌مجار دپته سه‌ر باسکردنی بوختان و قسه هه‌لبه‌ستنی هه‌مان گرو‌ه
به‌ده‌م پیغه‌مه‌رانه‌وه!

ئیبینو ئیسحاق و به‌یه‌قی له‌ئیبینو عه‌یباسه‌وه؛ ده‌لی: کاتی‌ک
ماله‌کانی جوله‌که‌و قه‌شه‌کانی نه‌جران له‌لای پیغه‌مه‌ر کۆبوونه‌وه و
پیغه‌مه‌ر بانگه‌وازیی کردن بۆ موسولمان بوون نه‌بو رافیعی قوره‌ظی
هاته‌ قسه‌و وتی: نه‌ی موحه‌مه‌د! نایا تۆ ده‌ته‌وئ ئیمه‌ بته‌رستین و
به‌خودات بزانی؟ وه‌کوو چۆن نه‌صرانیه‌کان عیسا به‌خودا ده‌زانن و
ده‌په‌رستن؟؟ کابرایه‌کی نه‌صرانی‌ش هه‌ل‌دایه‌ وتی: نایا نه‌وه‌ت ده‌وئ؟
پیغه‌مه‌ر ﷺ فه‌رموی: په‌نا ده‌گرم به‌ خودا که جگه‌ له‌ خودا که‌سی‌کی
تر په‌رستین، یان فه‌رمان بکه‌م که جگه‌ له‌ خودا که‌سی‌کی تر په‌رستری!!
نه‌خودا بۆ نه‌وه‌ منی ناردووه، نه‌ به‌وه‌ش فه‌رمانی پێ‌کردووم، ئیتر ئه‌م
نایه‌ته‌ له‌و باره‌وه‌ هاته‌ خوارئ که ده‌فه‌رموی: ﴿ماکان لبشر أن یؤتیه الله
الکتاب والحکم والنبوۃ﴾ ناشی و هیچ ئاده‌میزادی‌ک رایه‌ی ناکه‌وئ
که‌خودا نیگای بۆ بکا و بیکاته‌ پیغه‌مه‌ره‌و فیری نایین و نه‌ینی
شه‌ریعه‌تی بکا ﴿ثم﴾ که‌چی پاشان له‌جیاتی سوپاس و ستایش کردن و
به‌ندایه‌تیکردن بۆ خودا ﴿یقول للناس کونوا عبادا لی من دون الله﴾
بانگه‌وازی ئاده‌میزادان بکا بۆ په‌رستنی خو‌ی له‌باتی په‌رستنی خودا!
دیاره‌ شتی وا نابێ و ناگونجی! چونکه‌ که‌سی‌ک خودا پله‌و پایه‌ی
پیغه‌مه‌راییه‌تی بداتی، بانگه‌وازی خه‌ل‌کی ده‌کا بۆ نه‌وه‌ی زانیاریان به‌و
پیغه‌مه‌راییه‌تییه‌ بی‌و هه‌لیان ده‌نی بۆ تی‌گه‌یشتن له‌ یاسای نایینه‌که‌ی و
داویان لی ده‌کابینه‌ پێشه‌نگ له‌تاعه‌ت و خودا‌په‌رستی‌دا، دیاره‌ هه‌رگیز
پێیان نا‌لی: وه‌رن له‌ جیاتنی خودا من په‌رستن ﴿ولکن کونوا ربانیین بما
کنتم تعلمون الکتاب﴾ به‌ل‌کو نه‌و پیغه‌مه‌ره‌ی که‌ کتیبی بۆ نێردراوه

هەمیشە بە گەل و نەتەوێکی دەلی: بەندەیی خودا بن، خۆتان بە رەببانی (خوداویست) لەقەڵەم بدەن، راستەوخۆ بەبێ ناوەند و هەسێلە لە بارەگای زاتی بێچوونی بپارێنەو، هەمیشە پەنا بۆ ئەو ئاستانە بەرن، بەهۆی تێفکڕین و دیراسەکردنی قورئان و نامەی ئاسمانی، نامەی خودایی، واتە: لەپێگەی زانست و زانیاری و فێربوونی نامەی خوداو، مەزۆف دەبێتە رەببانی و خوداویست! چونکە هەر زانیارییەک ئادەمیزاد هەڵنەنی بۆ گۆشتار و کرداری چاک، بە زانیاری لەقەڵەم نادرێ. ﴿وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا﴾ هەرگیز ناگونجی بۆ کەسیک خودا بیکاتە پێغەمبەر داوا لە گەل و هۆزەکی بکا کە بەخودای بزائن! هەرگیز فەرمانی واتان پێ ناکا، هەر وەها فەرمانی ئەوەشتان پێ ناکا کە فریشتە و پێغەمبەران بکەن بە ئەرباب و پەرستراو، ئەم بیرو باوەڕە بێ بنەمایە و راستی تێدا نیە! بێگومان لەسەردەمی پێش ئیسلام هەندێ موشریکی عەرەب فریشتەیان دەپەرست! جۆلەکانیش دەیانگوت: عۆزەیر کۆری خودایە، نەصرانییەکانیش دەیانگوت عیسا کۆری خودایە، ئیتر پەر وەردگار ئەوێ روون کردەو: کە ئەو بیرو باوەڕە پێچەوانەی ئەو ئایینانەیە کە پێغەمبەران هێناویانە کە بریتییه لە خوداپەرستی، یەکتاپەرستی، ئیخلاص بۆ خودا و قەدەغەکردنی پەرستش بۆ غەیری خودا، بۆیە دەفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيًّا ۚ بَعْضُهُمْ أَوْلِيٌّ مِنْ بَعْضٍ ۚ يَتَوَدَّعُونَ قُلُوبَهُمْ بَيْنَهُمْ ۚ وَهُمْ لَا يَسْعَوْنَ فِي الْأَمْرِ شَيْئًا ۚ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ ئایا ئەو پێغەمبەرە فەرمانتەن پێ دەکا بە فریشتە پەرستی یان پێغەمبەر پەرستی؟؟ بێگومان پێغەمبەران هەلوێستی و ناوینن، چۆن پێغەمبەر شتی و دەکا؟ هەر پێغەمبەرێ شتی و بکا یەكسەر پێغەمبەرایەتی لی دەسەندریتەو و کافر دەبی و باوەڕی نامی نی..!

کەسیک خودا نامەی ئاسمانی بۆ بنێری و حیکمەت و پایەیی پێغەمبەرایەتی پێ ببەخشی، لەهەموو کەس زیاتر خودا دەناسی؛ چونکە

په‌روه‌دگار نیگای خوئی ناراسته‌ی دل و ده‌روونی خاوین و گیانی پاک
ده‌کا، هه‌رگیز له‌ دل و ده‌روونیکا تیشکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و بانگه‌وازیی بو
په‌رستنی غه‌یری خودا کۆنا‌بنه‌وه.

نیمامی عه‌لی ده‌فه‌رموئ: دوو جوړ ناده‌می پشتی میان‌شکاند!
زانایه‌کی بی‌ موبالات و سووکایه‌تی‌که‌ر به‌ نایین، نه‌زانیتکی خو به
موسولمان زان، چونکه‌ زانا، که‌ ده‌رباره‌ی نایین بی‌ موبالات بی، به‌هۆی
بی‌ موبالاتیه‌که‌یه‌وه، خه‌لکی له‌ نایین دوور ده‌خاته‌وه، نه‌زانه‌که‌ش
زوړکه‌س ده‌خاته‌ سه‌رربازیک پی‌ وایه‌ نایینه‌و به‌لام نایین نیه.

وه‌رگرتنی په‌یمان له‌ پیغه‌مبه‌ران که‌ پالېشتی یه‌کتری بکه‌ن

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّنْ
كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ
وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا
قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَغَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ
مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

نایه‌ته‌کانی پېشوو ریزکران بو چه‌سپاندنی پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌زه‌تی
موحه‌مه‌د ﷺ نه‌ویش به‌ نه‌ژماردنێ نه‌و شتانه‌ی که‌لای نه‌هلی کیتاب
ناشکرایه‌ بو نه‌وه‌ی به‌هانه‌یان نه‌مینی، بیروبو‌چرونیان هه‌موو پووج
بکریته‌وه نه‌و شوبه‌هو دل‌ه‌راو‌کییه‌یان نه‌مینی که‌ ده‌یانگوت: نابیی جگه‌ له‌

گەلی بەنی ئیسرائیل لەهیچ گەل و ھۆزیکێ تر پێغەمبەر ببێ. ئیتر ئەم نایەتە ی کەدێ یەکیکە لەو بەلگە بەھیزانە ی کە بیروبووچوونی تورەھاتی ئەوان قەلا چۆ دەکا و دەفرموی: ﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ، ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّمَّنْ لَّمْ أَلْتَمِصْ لَهُ نَفْسًا مِّنْ نَّفْسِهِ، أَن تَوَلَّوْا ۚ وَتَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ۚ يَقُولُ: أَنَا مُّسْمِعُكُمْ الْقُرْآنَ فَلْيُصَلِّ ۚ وَأَلْبَسُوا ثِيَابًا خَالِئَةً مِنَّا ۚ فَتَسْمِعُوا لَهُ فَأَنفَرُوا ۚ وَكَانَ عَلَيْهِمُ الْيَوْمَ الْوَعْدُ ۚ﴾ ئەو ھەیان بۆ بکە، ئەو ھەیان بخەرە و ھە یاد: کە خودای تۆ پەیمانی لە پێغەمبەران و ھەرگرت و پێی فەرموون: ھەرکاتێک پێغەمبەریک دوا ی ئێوە ھات و برۆای بە نایەکانی پێش خۆی ھەبوو، پالپشتی کتیبە ناسمانییەکانی پیشووی دەکرد، ئێوە نیمانی پێ بەینن و یارمەتی بدەن و ئێوە لەسەر ھەر ئایین و مەزھەبیەک بن، ھەر کتیبو ھیکمەتیکتان بۆ نێردرابێ دەبێ برۆا بدو پێغەمبەرە تازە بکەن! چونکە مەبەست لە ناردنی پێغەمبەران یەک مەبەستە، کارەکانیان تەواکەری یەکتەترین، ھەموویان لە بنەما و ئۆصولدا یەک ھەلۆستن، جوداوازییان ئەگەر لە فروع دا ھەبێ، ئەو بۆ خۆشەختی ئادەمیزادە، پێویستە پێغەمبەران ھەموویان ھاریکاری یەکتەری بکەن و یارمەتیدەری یەکدی بن! ئەگەر پێغەمبەریک لەسەردەمی پێغەمبەریکی تردا ھات پێویستە پێغەمبەرەکی پیشوو نیمانی پێ بەینێ و یارمەتی بدو بەگوێرە ی توانا ھاریکاری بێ.

ئەگەر لەبەرنامە ی پێغەمبەرە تازە نێردراوە کەدا شتیەک ھەبوو ھوكمی یان چەند ھوكمیکی لە ھی ئایینە پیشوووە کەدا نەسخ دەکردهو، پێویستە پێغەمبەرە پیشوووە کە بێ سێ و دوو برۆای پێ بکا، چونکە ھەموو پێغەمبەران لە بنەما و ئۆصول دا دەبێ یەک ھەلۆست بن، لەبۆاری چۆنیەتی خوداپەرستی و فروع دا ئەگەر جوداوازییان ھەبوو، ئەو ھەکوو گوترا بۆ خۆشەختی ئادەمیزادە و ژبانی ئادەمیزادو پیشکەوتنی ژبان داخواریەتی.

ئەگەر دوو پیغەمبەر لە گەلیکداو لەسەردەمیەک دا بوون وەکوو موسا و هاروون عليه السلام ئەو ئەیینەکیان لە ئوصول و فروع دا یەک شیوەیە. ئەگەر گەلەکانیان جوداوازیوون، ئەو هەریەکیان ئیمان بەیەکتری دەهێنن و دەبێ لە ئوصول دا یەک بن، بەلام لە فروع دا نا، وەکوو لوط و ئیبراهیم، وەکوو ئەو لوط ئیمانی هێنا بەو پەيامەیی ئیبراهیم هێنای.

ئەگەر دوو پیغەمبەر یەک بەدوای یەکتری دا هاتن وەکوو موسا عیسا ئەو دەبێ هەریەکیان پەيامی ئەوی تریانی بەلاو راست بێ و ئیمانی پێی هەبێ! هەر بەو شیوەیش پیغەمبەرایەتی پیغەمبەری ئاخیر زەمان کە پێویستە لەسەر شوێنکەوتوانی پیغەمبەرائی پێشوو ئیمانی پێ بێنن و پشتگیری لێ بکەن، بەهیچ جۆریک ئایین نابێ ببێتە سەرچاوەی بەدبەختی و جوداوازی و دژایەتی و کێ بەرکێ، وەکوو ئەهلی کیتاب کردیان، کە پیغەمبەری ئیسلام هات دژایەتیان کردو لێی یاخی بوون. بەلکو ئایین ھۆکارو سەبەبی یەکیەتی و کۆکی و خۆشەویستی و ڕیگای ئازادی و رزگاربوونە لە ناخۆشی!!

﴿قَالَ أَأَقْرَتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي﴾ پەروەردگار فەرمووی بەو پیغەمبەرانەی کە عەھدو پەیمانی لێ وەرگرتوون: ئایا دانتان بەو دا نا کە ئیمان بەینن بەو پیغەمبەرە لە ئاخیر زەمان دا پەیدا دەبێ؟ بەلێن دەدەن کە یارمەتی بدەن و ھاریکاری بکەن؟ پەیمان دەدەن کە بپروا بەو پیغەمبەرە بکەن کە لە ئاخیر زەماندا دێو ئەو بپروای بەپەيامی ئێوە ھەیە؟ ئەم پەیمانەتان قبوڵە؟ ﴿قَالُوا أَأَقْرَنَّا﴾ وتیان: بەلێ: ددانی پیاو دەنێین و ئیعتیراف بەو دەکەین، ﴿قَالُوا فَاشْهَدُوا﴾ و ئانا معکم من الشاهدین ﴿ ئەمجار پەروەردگار فەرمووی: دە بریکتان شاھەد بن لەسەر بریکتان، منیش شاھەدەم بەسەرتانەو و ئاگاداری ئەم دان پیاوان و

بەلێنەتانم و ھەموو شتیەک دەربارەی ئێوە دەزانم و ھیچم لێ ھون نابێ!
 ئیمامی موسلیم و بوخاری لە ئەنەسی کسری مالیکەو
 فەرموودەییکی پیغەمبەر ﷺ دەگێرنەووە کە دەفەرموێ: (يقال الرجل للرجل
 من أهل النار يوم القيامة أرايت لو كان لك ما على الأرض من شيء أكت مقتديا به؟
 قال فيقول: نعم، فيقول الله قد أردت منك أهون من ذلك، قد أخذت عليك في ظهر
 أهلك آدم أن لا تشرك بي شيئا فأبیت إلا أن تشرك) روژی قیامت دەگوترێ: بەو
 کەسە دەخریتە دۆزخەووە ئایا ئەگەر ھەرچی لەسەر زەوی ھەیە ھێ تۆ
 بواوە دەتکرە بەدەل و فیدا بۆ ئەوێ لەم سزایە زگارت بێ، فەرمووی:
 کابرا دەلێ: بەلێ، خودا پێی دەفەرموێ: زۆر لەو کەمەرت داوا لێکراوە
 نەتکردوو، پەیمانمان لێوەرگرتی لەپشتی ئادەمدا کە ھاوێش بۆ رەوا
 نەبینی و کەس نەکە بەشەریکم، کەچی گۆیت بەو پەیمانە نەداو
 شەریکت بۆ قەرار دام.

رافە کەرانی قورئان دەفەرموون: ئەم گفتوگۆیە بۆ تیگەیاندن و
 روونکردنەووە ترساندنە لە ھەلگەرانەووە لە وەعدو بەلێن و، تەمێلە،
 ئەگینا قورئان ئەو ناچەسپینی کە ئەم گفتوگۆیە رووی دابی و ئەم قسانە
 کرابن. ئەم جۆرە دەربەرپانە لە شێوازی ئاخاوتنی عەرەبی دا زۆرن.

﴿فمن تولى بعد ذلك فأولئك هم الفاسقون﴾ کەسیک دوای ئەم ددان
 پێدانانەو بەلێن وەرگرتنە پشت ھەل بکاو ئایین بکاتە ھۆکاری جوداوازی و
 دژایەتی خستەووە ئیمان بە پیغەمبەری ئاخیر زەمان نەھینێ، کە ئەو
 پروای بە پیغەمبەرایەتی پیغەمبەرائی پیش خۆی ھەیە و تەصدیقێان
 دەکاو، تاییینە کە ئایینیکی گشتییەو سەرئاسەرییە، کەسیک دژایەتی

^۱ لە جزمی نۆیەم لە سورەتی (الاعراف) دا لە کاتی رافەکردنی نایەتی (۱۷۲-۱۷۴) ئەم
 بەسەمان شی کردۆتەووە..

ئەم پێغەمبەرە بکاو بەدرۆی بختەووە وەکوو ئەهلی کیتابی هاوچەرخێ پێغەمبەری ئیسلام کردیان، ئەووە یاخیبوو کافرو بئوادەو بەلێنە، لەپەیمانی بەستراویان لەگەڵ خودادا دەرچوون و پابەندی عەھدو پەیمانی خۆیان نەبرون.

دەوێ کە ئاینی خودا یەك ئایین بێو، پێغەمبەرەکان لە ئۆصول و بنەمای ئایینەکاندا یەك بن، ئەدی ئەهلی کیتاب بە چ روویەك ئینکاری پێغەمبەرایەتی موحەممەد دەکەن؟! ﴿أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ، وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾ نایا جگە لە ئایینی پەسەندکراوی خودا ئایینێکی تەرتان دەوێ؟ پشت لە ئایینی پەسەندکراوی خودا دەکەن؟؟ لە کاتیکی چێ لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە، هەموویان گەردنکەچ و پابەندو ئەلقە لە گۆی خوداوەندن. جاییان بە ویستی خۆیان لە رووی ئینصاف و تیفکرین لە بەلگەو دەلیل، یان بەزەبری شمشێرو نیشاندانی رووداوی وەها کە رێگایان نەمیتنێو نەتوانن ئیمان نەهێنن وەکوو هەلستانی کێو بۆ سەر بە نوێسراوێلی، یان ویکهاتنەوێ دەریای نیل بە سەر فیرعەون و لەشکرەکەو داو خنکانیان، کە لەپیش ئەوێ بخنکێن کە زانیان مردن یەخەو پێگرتوون و تازە چاریان نەماوە، یەکسەر ئیمانیا نەهێنا! بەلام تازە چ سوود؟!

بەلێ ئەوانە کە بینیان پەرورەدگار ئاوا لە بوونەوێردا بە دەسەلاتەو دەتوانن بە ئارەزووی خۆی چۆنی بوێ ئاوا هەڵسورپێنێ بە ناچاری ئیمانیا نەخودا هێنا.

پوختەوێ قسە ئەوێە ئایینداری حەق ئەوێە گەردن بۆ خودا کەچ بکەو، پەرورەدگار بەتاک و تەنیا بناسی، بەسینەوێ سافەوێ پەرستشی بکەو!! پێغەمبەرەکان هەموویان ئەووە هەڵوێستیان بوو، پەیمان و وادەیان لە گەلەکانیان وەرگرتووە کە هەركاتی پێغەمبەری ئاخیر زەمان هات

نیمانی پی بهینن! به لام که پیغه مبهری ناخر زه مان هات گه له کانیان نهو په یمانه یان هه لوه شانده وه و به درو یان خسته وه، ﴿وَالِيهِ تَرْجِعُونَ﴾ هه ر بو لای خودا ده که پرینه وه هه ر که سیک له جووله که وه مه سیحی و گرو هه کانی تر جگه له نیسلام نایینی تر هه لبریری به گویره ی نهو هه لو یسته یان سزایان ده دریتوه.

بروانه کردن به هه موو پیغه مبهران و وه رگرتنی نایینی نیسلام

قُلْ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا اُنْزِلَ عَلٰى اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَا اُوْتِيَ مُوسٰى وَعِيسٰى وَالنَّبِيُّوْنَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُوْنَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَّبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِيْنًا فَلَنْ يُّقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ

دوای نهو په روه ردگار باسی وه رگرتنی به لینی له پیغه مبهران کردو واده ی لی وه رگرتن که پروا به پیغه مبهری ناخر زه مان بکه و یارمه تی بدهن.. دپته سه ر باسی نهو که فرمانی به (محمد) یش کردوه که نیمان به پیغه مبهرانی پیشو بینی و ته صدقیان بکاو، کتیبه کانیان به پر است بزانی، ده بی تومه ته که شی له وه هه لو یسته دا شوینی بکه ون و هه مان پروایان هه بی... به کورتی خودا به لینی له پیغه مبهرانی رابوردو و تا پیغه مبهری ناخر زه مان- وه رگرتوه که هه ره موویان ته صدیقیان یه کتری بکه و پروایان به کتیبی نهو ی ترمان بی! وه کوو ده فهرموی: ﴿قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ﴾ نهی محمد! بلئی: من و نهوانه ی له گه لمدان له

موسولمانان ٲیمانی ٲته‌ویان هه‌یه به هه‌بوونی خودای تاک و ته‌نیا و بی‌هاوه‌ل و هاوتا، تاقه ده‌ست رو‌یشتوو له بزونه‌وه‌ردا ﴿وما أنزل علینا﴾ هه‌روه‌ها بروامان به‌و قورثانه هه‌یه که به‌نیگا له‌خوداوه نیردراوه بو من و منیش به‌ئومه‌ته‌که‌م را‌که‌یان‌دوو‌ه. ﴿وما أنزل علی ابراهیم واسماعیل واسحاق و یعقوب والاسباط﴾ هه‌روه‌ها بروامان به‌وه هه‌یه که خودا نیگای کردوو‌ه بو ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسه‌اق؛ بو ته‌وه‌ی که له‌کانیان له گومرایی رزگار بکه‌ن و، بیانخه‌نه سهر ریگای راست و خودا‌په‌رستی! نه‌و نیگایه‌ی بو ته‌وان کراوه له‌گه‌ل په‌یامی ئیمه‌دا له ناوه‌روک و ئوصول‌دا یه‌ک نامانج و یه‌ک مه‌به‌ستن، بو‌یه‌ش ناوی ئه‌م ٲیغه‌مبه‌رانه‌ی هینا چونکه نه‌ه‌لی کیتاب بروایان به ٲیغه‌مبه‌رایه‌تی و کتیبه‌کانیان هه‌یه. ﴿وما اوتی موسی و عیسی﴾ هه‌روه‌ها بروامان به ٲیغه‌مبه‌رایه‌تی مروساو عیسا هه‌یه، بروامان به ته‌هورات و ئینجیل و باقی موعجیزه‌کانیان هه‌یه، بو‌یه‌ش به‌تایبه‌تی باسی نه‌و دوو ٲیغه‌مبه‌ره‌ی هینا چونکه گو‌فت و گو‌یه‌که‌ی ٲیغه‌مبه‌ر ﴿له‌گه‌ل جووله‌که‌و فه‌له‌کان بووه﴾ والنبیون من ربه‌م هه‌روه‌ها بروامان به‌و ٲیغه‌مبه‌رانه‌ی تریش هه‌یه؛ که له‌خوداوه نیردراون وه‌کوو داوودو سوله‌یمان و نه‌ییوب و هی تریش که په‌روه‌ردگار چیرۆک و به‌سه‌ره‌اته‌کانیانی بو‌مان گێٲراوه‌ته‌وه، وه‌هی هه‌ندیکیانی هه‌ر نه‌گێٲراوه‌ته‌وه؟

هه‌رچی قورنانی ٲیرۆز باسی کردوو‌ه ده‌رباره‌ی ٲیغه‌مبه‌ران و کتیبه‌کانیان -به‌کورتی یان به‌دریژی- چۆنی فه‌رموو‌ه بروامان ٲییه‌تی! ته‌وه‌ش ده‌زاینن که ٲوخته‌ی ئایین لای هه‌موو ٲیغه‌مبه‌ران بریتی بووه له بروا به‌خوداو برواهیتان و به‌دل ته‌سلیم بوون و کردارچاکی و بروا به روژی قیامه‌ت.

﴿لا نفرق بین أحد من رسله﴾ ئیمه جوداوازیی ناخه‌ینه ناو

پیغه مبهرا نه وه ناچین بروامان به هه نديکيان هه بی و هه نديکيان به
 پیغه مبهرا نه زانین! وه کورو جووله که وه نه صرانی ده یکه نه که بروایان
 به هه ندي پیغه مبهرا هه یه و بروایان به بره که ی تریان نیه! ﴿ و نحن له
 مسلمون ﴾ تیمه گهردنکه چی په و هردگارین، فرمانیه رداری
 فرمانه کانی، مه به ستمان نریک بوونه و هیه له خودا، ده مانه وی
 نیصلاهی دل و دهروونمان بکهین و له چلکی گونا ه پاک ی بکهینه وه..
 تابه ته که به وشه ی تیمان؛ (امنا) دهستی پی کردو به وشه ی نیسلام؛
 (مسلمون) کوتایی پی هات تا ناماژه بی بو نه وه که بهروبوومی هه موو
 نایین و نیگا و ناردنی پیغه مبهرا یکه تیمان و نیسلامه نه مجار هه مرووی:
 ﴿ومن یتغ غیر الإسلام دینا فلن یقبل منه﴾ هه رکه سیک جگه له نایینی
 پاک ی نیسلام - که پوخته ی هه مروو نایینه کانه و بریتییه له تیمان و نیسلام
 - هه ول بدا نایینیکی تر یینیته کایه وه. نه وه لی و هه رناگیری و چی بکا
 لای خودا به تال و بیهودیه، چونکه نایین نه گه و له ناده میزاده کان
 نه کا که خضووع و گهردنکه چی بو خودا نه نجام بدن به نایین حسیب
 ناگری و بریتی ده بی له چه ند کردارو گونتا ریکی بی مه به ست و
 لاسایی کردنه و هیه که کویرانه ده بی و هیچ سوودیکیان لی نایینری؛ به لکو
 زیاتر دل و دهروون رهش ده کاو، فیتنه یی، ناشووب به رپا ده کاو
 سه رچاوه ی خه ساره تمه ندیی ده بی، له قیامت دا له خوشی به هه شت
 بی بهری و تووشی سزای دۆزه خ ده بی.

تاقم و کومه له کافره کان له روانگه ی توبه کردنیانه وه

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ
وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاءُهُمْ
أَنَّهُمْ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا
يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ
ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٨٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ
إِيمَانِهِمْ ثُمَّ آذَوْا كُفْرًا لَّن تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِّلٌّ
الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَىٰ بِهِ ۗ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِّن
نَّصِيرِينَ ﴿٩١﴾

پاش نه وهی پهروه ردگار له نایهته کانی پیتشودا ناوه روکی نیسلامی
روون کرده وه و نه وهی چه سپاند که نیسلام ناینیکه په یامی هه مرو
پتغه مبهراں بووه و، جگه لهو ناینه هیچ ناینیکی تر له کهس
وهر ناگیری: نه مجار دپته سهر باسی روونکردنه وهی حال و وه صفی کافران
و چونیته سزایان له لای خدا!

حه سه نی به صری و قه تاده ده ئین: نه م نایهته ﴿کیف یهدی
الله.....﴾ دهر باره ی جووله که کان هاتوته خواری، چونکه نه وان

لەو پێش مزگینی هاتنی پێغەمبەریان دەداو دەیانگوت: نیشانەو وەصفی ئەو پێغەمبەرە لەکتیبی ئیمەدا دیاری کراوە، هەرلەگەل هات پێش هەموو کەس ئیمە پێی دەزانین و دەیناسین و بروای پێ دەکەین، کەچی کاتیک ئەو پێغەمبەرە رەوانەکراو قورئانی بۆ ئێردرا لە سەرەتاوە بروایان پێ کرد، بەلام کە زانیان نەزادی عەرەبە سەرپێچیان کردو کافر بوون، چونکە حەسوودییان بە عەرەبەکان بردو پێیان ناخۆش بوو کە پێغەمبەریک -جگە لە نژاد و نەتەوێ خۆیان- بنێردرێ! هەمیشە وایان بلادەکردەو کە پێغەمبەر هەر دەبێ لەبەنی ئیسرائیل بێ!! کەوابێ ئەوان لەراستی دا پێش هاتنی پێغەمبەر ئیمانیا پێ هەبوو، کە ئێردراو بانگەوازی کردو زانیان عەرەبە ژێوان بوونەو کافر بوونەو، ئیتەرم نایەتە هاتە خوارێ!

نەسائی و ئیبنو حەببان و حاکم لە ئیبنو عەباسەو دەگێرنەو: دەفەرموێ: کابرایەکی ئەنصاری موسوڵمان بوو، داویی هەلگەرایەو ئەمجار پەشیمان بوو و ناردی بۆ لای خزمەکانی و داوای لی کردن کە بچن بۆ لای پێغەمبەر پرسیاری بۆ بکەن ناخۆریگای تۆبەکردنی هەیە، ئیتەرم نایەتە (۸۶-۸۹) هاتنە خوارێ، ئیتەر خزمەکانی راسپاردەکیان گەیانە پێغەمبەر و کەدڵنیاوو کە بۆی هەیە تۆبە بکا موسوڵمان بوو و، هەندێ زانای دیکە هۆی تر بۆ نازلبوونی ئەم نایەتە دیاری دەکەن و بەپێرێستمان نەزانی بیانوسین... بەهەر حال دەگونجێ هۆی نازلبوونی نایەتەکان زیاد لە هۆیکە بن، هەرچەندە قەرینە هەیە، کە نایەتەکان دەربارەو جوولەکەو نەصرانیەکان هاتبە خوارێ، هەر وەها دەربارەو هەلوێستی موشریکەکانیش! چونکە نایەتەکانی پیشوو ئاراستەو ئەوان کراون و نیقاشەکیان لەگەل ئەوان دا ئەنجام دەدەن. ئیبنو جەریری طەبەری و خاوەنی تەفسیری مەناریش ئەو رایەیان بەلاو

پەسەندە.. پوختەى مانای ئەم نایەتانه ئەوەیە کە بێ پروایان دەکاتە سێ تاخم:

ا- ئەوانەى تۆبەیان کردووە تۆبەى یەکى راستەقینە، نایەتە کە نامازەیان بۆ دەکات و لە کۆمەڵی پیشوویان دەردەهاوی و دەفەرموی ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾.

ب- ئەوانەى تۆبەى نابەدلیان کردووە تۆبەى یەکى بێ بنەماو ساخەیی، نایەتە کە نامازەیان بۆ دەکاو دەفەرموی ﴿لَنْ تَقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ﴾.

ج- ئەوانەى لە بنەڕەت دا تۆبەیان نەکردووە بە کافری مردوون، نایەتە کە نامازەیان بۆ دەکاو دەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرًا﴾، ئەمەش دەقی ئەو نایەتانیە کە حال و چۆنیەتى ئەو سێ دەستەیان لەخۆ گرتوون کە دەفەرموی: ﴿كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ﴾ چۆن خودا گەل و هۆزیکى وەکوو جوولە کەو نەصارا دەخاتە سەر ڕیگای راست و وایان لێ دەکا شیای پاداش و خوشبەختی و پیاوەلدان بن؟! کە ئەوانە لە روانگەى تەورات و ئینجیلەو پروایان بە پیغەمبەرى ئاخىر زەمان کردو ﴿وَشْهَدُوا أَنَّ الرِّسُولَ حَقٌّ﴾ شاھەدییان دا کە ئەو پیغەمبەرە کە (محمد)ی ناو و پیغەمبەرى ئاخىر زەمانە پیغەمبەرى یەکى راست و حەق و پێویستە هەموو کەس شوێنى بکەوێ ﴿وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ بەلگەى زۆرو بەهێزیان بۆ هات لە نایاتی قورئان و دەقەکانى تەورات و ئینجیل و باقى ئەو مووعیزانە کە پیغەمبەرایەتى پیغەمبەر دەچەسپێنن.

شاھەتیدانى جوولە کەو نەصرانى یەکان بۆ بەراستى پیغەمبەرایەتى (محمد) لەو رووەو بوو: کە ئەوان ناگادارى مزگینى دانى پیغەمبەرانى پیشوو بوون و مزگینى یان بە هاتنى ئەو پیغەمبەرە دەداو نیشانەکانى

حه زره تی (محمد) یان ده زانی، سووریون له سهر نه وه که هه رکاتی نه و
 پیغه مبه ره وهانه کرا، خیرا پتش هه موو که س ئیمانی پی بهینسن! که چی
 که پیغه مبه ره هات و بانگه وازی ئیسلامی هه لدا، له گه له هه بوونی هه موو
 نیشانه کانی تهورات و ئینجیل تی بیدا، چونکه نه ژادی جووله که نه بوو،
 پی پی کافر بوون و به درو بیان خسته وه و دژایه تی بیان کرد:

نایه ته که به وشه ی پرسیار نامیز ده ست پی ده کاو ناماژه بو نه وه
 ده کا که به گویره ی بایست و بایست دار (علة و معلول) ئیمان هینانی
 نه و ده سته و تاقمه دووره و پیغه مبه ره له ئیمان هینانیان پی بی هیوا
 ده کا، چونکه سوننه تی خودا بو پروا هینانی ئاده میزاد وایه که لایه ک
 به لگه ی راستییان پی نیشان بداو، لایه ک کو سپ و ته گه ره له بهرده م ئیمان
 هینانه که یان دا رابمالی! ده ی پهروه ردگار هه موو نه م پیداو یستیانه یانی بو
 دابین کردوون و له سهره تاوه ئیمانیان به (محمد) هیناو که چی دواپی
 لی پی پاشگه ز بوونه وه ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِیْنَ﴾ پهروه ردگار گه ل و
 هۆزی و سته مکارو بی واده و به لێن ناخاته سهر ریگای راست و به حه قیان
 ناشنا ناکا! چونکه نه وان بو خۆیان سته میان له خودی خۆیان کرد، پاش
 نه وه ی به گویره ی تهورات و ئینجیل ئیمانیان پی هینابوو، به لام دوا ی
 هاتنی نه و پیغه مبه ره و پهیدا بوونی نووری پیغه مبه رابه تی هه لگه پرانه وه و
 له واده و به لێنی پیشوویان پاشگه ز بوونه وه!

﴿اُولٰٓئِكَ جَزَاؤُهُمْ اَنْ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِیْنَ﴾ سزای
 نه و گو مپراو سهر ره قانه نه وه یه؛ که خودا رقی لییان بی و نه فرینیان لی
 بکاو له ره حمه تی خۆی بی بهشیان بکا، ههروه ها فریشته و ئاده میزادیش
 نه فرینیان لی بکه و داوا بکه و له دونیا و قیامه تدا خودا له ره حمه تی
 خۆی دووریان بخته وه، چونکه هه رکاتی ئاده میزاد له هه لوتیستی
 ناره وایان حال ی ببن و ناوه روکیان بو ده ربکه و ی یه کسه نه فرینیان لی

دەكەن! خۆ ئەگەر ئەمڕۆش نەبێ سەینێ، ئەگەر لە دونیاش دا نەبێ لە قیامت دا لەعنەتی لی دەكەین وەكوو لە نایەتییکی تردا دەفەرموی: ﴿.... ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَّيُلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا﴾ العنكبوت/۲۵.

﴿خالدین فیها﴾ ئەوانە هەتاهەتایە بەنەفرین لیکراوی دەمیننەو، یان هەتاهەتایە لە سزای دۆزەخ دا دەمیننەو! چونکە ئەوان شیایوی لەعنەت و نەفرین و سزای ئاگرن و بەهیچ جوۆی سزایان لەسەر سووک ناکرێ، ساتهو هەختیکیش سوتمانی دۆزەخیان لەکۆل ناکەوێ، بەهیچ بەهانهو عوززیکیش سزاکەیان بۆ دواناخێ. ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ مەگەر ئەوانە نەبێ کە دواي کافر بوون و خودانەناسی تۆبە بکەن و بگەرێنەو بۆ لای خوا، بەدل لی بپرین و دەروونی خۆیان لەچلکی بێ دینی پاک بکەنەو و کردەو هیان باش بکەن و لەکردارو هەلوێستی رابردوویان پەشیمان بنەو، ئەو بەیگومان خودا دەرەق ئەوانە لیخۆشبوو، لەگوناھی رابردوویان خوش دەبێو، رەحمیان پێ دەکا، وەكوو لە نایەتییکی تردا، دەفەرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفَا عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾ الشوری/۲۵.

ئەمانە گرۆهی یەكەمەن لە بێ پروایان کە تۆبە دەكەن و موسوڵمان دەبن! دەستەو تاقمی دووهم بریتین لە کۆمەلێکی تری ئەهلی کیتاب و ئەم نایەتە دەستیشانیان دەکا: کە دەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تَقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ﴾ ئەوانە لەپیش دا بەنەدیدەیی پروایان بە پیغەمبەر هیناو، پیش ناردنی پیغەمبەر ﷺ شایەتیان داو کە پیغەمبەریکی حەق، کەچی دواي رەوانەکردن و نیگا بۆ هاتن پستی کافر بوون و، دژایەتیان کرد، ئەمجار کوفرو بێ دینیان زیادی کرد بەهۆی سووربوونیان لەسەر کافری و دژایەتی کردن و بەرەنگاری کردنی پیغەمبەر و شەرکردن لەگەڵ موسوڵمانان، ئەوانە تۆبەیان لی وەرناگیرێ! ﴿وَأَلَيْكَ هَم

الضالون ﴿١﴾ نهوانه له کوفرو بئ دینی دا رۆچوون و له گومرایی دا قال بوون،
سه رلی شتیواوو سه رگهردانن و، ریگای رزگارییان لی گوم بووه و هیوای
رزگار بوونیان لی ناکرئ و تۆبه یان لی وهرناگیرئ!!

تاقمی سییه میش بهم نایه ته ده ستنیشان ده کا که ده فهرموی: ﴿٢﴾ ان
الذین کفروا وماتوا وهم کفار فلن یقبل من احدهم ملء الارض ذهباً ﴿٣﴾
نهوانه ی بهرده وامن له سه ر کوفرو بئ دینی و هه میشه کرداریان کرده و هی
کافرانه و هه تا مردن یه خه یان پی ده گری له سه ر حاله تی کوفر ده میننه وه،
نهوانه نه گه ر له دونیادا پر به زهوی زیپی دابی به خیر و چاکه، بری هیچ
ناکهوئ بوئ و، سزای رۆژی قیامه تی بو سووک ناکاو، هیچ سوود و
قازانجیکی بوئ نابئ و، له دۆزه خ رزگاری ناکا! چونکه کوفر هه موو
کرده وه یه کی باشیان پووچه ل ده کاته وه، که سییک له دونیادا دل و دهروونی
خۆی له چلکی کوفر به نووری نیمان پاک نه کاته وه و خو له زه لکاوی
بئ دینی رزگار نه کا نه وه کرده و هی چاکی دونیای له رۆژی قیامه ت دا
سوودی نابئ و قازانجی پی ناگه یه نی!! چونکه نیمان به خوداو به رۆژی
قیامه ت و کرده و هی چاک به یه که وه مروف له خودا نزیک ده که نه وه،
گریمان نه گه ر نیمانی بئ کرده وه یش که مه سوودیکی هه بی به لام کرده و هی
بئ نیمان هیچ کاتیک سوود به خش نابئ! ﴿٤﴾ ولو افشدی به ﴿٥﴾ ته نانه ت
نه گه ر له فهرزی مه حالدا بلتین: له رۆژی قیامه ت دا نه و ملک و
دارایی یه ی هه بی و بیدا به فیدیه و قهره بوو هه ر لی وهرناگیرئ! چونک
له و رۆژه دا رزگار بوون به مالبه خشین و خانه دانی نابئ، به لکو به پاکی
نه فس و کرده و هی چاکی دونیایی ده بی، که سییک دل و دهروونی خۆی به
بروای پته وو کرده و هی چاک پاک کردیته وه نه وه رزگار بووه، که سییکیش
به کوفرو بئ دینی خۆی چلکن کرد بی و کرده و هی خراپی نه نجام دابی نه وه
خه ساره تمه نده!!

پوختە ی قسە ئەو هیە، لە روژی قیامەتدا بەهیچ جوړیک مەجالی
فیدیە و تۆلەدان و خۆکپینەو نیه، وەکوو دەلێن: ئەو روژی چاندن و
بەرەم هینان نیه، روژی دروینەو بەروبووم چینیەو هیە ﴿أولئك هم عذاب
آلیم وما لهم من ناصرین﴾ ئەوانە سزای بەئیشیان بو ئامادە کراوە و
دەخرینە ناو دۆزەخەو و کەس یارمەتیان ناداو پالپشتیان ناکا!!

جوړی مالبەخشی نی چاک و پاداشی بەخشی نی

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿۹۲﴾

ئەمجار دوا ی ئەو ی کە پەرەردگار دەمکوتی ئەهلی کیتابی کردو
هەموو بیرو بۆچوونەکانیانی پووچەل کردنەو و تیی گەیاندن کە ئەوان گەلە
هەلبژاردە نین و، پیغەمبەرایەتی لە ئەتەو ی ئیسرا ئیلی دا کورت
هەلنەهینراوە، ئەو هشیان راست نیه کە دەلێن تەنھا چەند روژیک نەبی بە
ناگر ناسووتین. پێیان دەفرمو ی: نیشانە ی بیروباوەری راست ئەو هیە: کە
لەمالی خۆشەویست و بەنرخ بێهەشی و مەبەست رەزامەندی خودایی!!
دە ی ئیو ه ئە ی جوولە کەینە! مال خۆشەویستی ئیو ه گەیشتووە تە ناستیک
کە زۆر لە رەزامەندیی خودا بەلاتانەو ه لەپیشترە، ئەگەر ویستتان مال
بەخشن کام مال و شت و مەک بێنرخ بێ لەو ه دەبەخشن! چونکە
خۆشەویستی مال و دارایی لاتان لە خۆشەویستی خودا زیاترە، دە ی ئیو ه
چۆن بەهیوان لە گرۆ ی موسوڵمانان و راستال بن و مال و دارایی
خۆشەویست و بەنرخ نابەخشن؟؟؟ جا بو چەسپاندنی ئەم حەقیقە تە
فرمو ی: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ ئیو ه ناگەنە رەزامەندی
خودا و بەئەهلی طاعت و گەردنکەچ بو خودا حسیب نا کرین و شیاو ی

پاداشی باش نابن، هەتا نەبەخشن لەو مائەلی خۆشتان دەوێ و کە لە مائەلی چاک و باشی ئێوەیە، ئیتر لە روانگەیی ئەم نایەتە پیرۆزەو موسولمانانی راستایی پێشوو ئەگەر مائیکیان خۆش بوستایە لەریگای خودادا سەرفیان دەکرد!

نیمامی بوخاری و موسلیم لەئەنەسەو دەگیرنەو دەفەر موون:
 ئەبوطەلحە لەناو ئەنصارەکانی مەدینەدا لەهەموو کەس زیاتر دارخورمای هەبوو، خۆشەویستترین باغە خورمایشی باغی (بەیرەحا) بو کە لەبەردەم مزگەوتی مەدینە لە رووی رۆگەو بوو، پێغەمبەر ﷺ زۆرجار تەشریفی دەچوو ناو ئەم باخەو لە ناوی شیرینی دەخواردەو، کە ئەم نایەتە هاتە خواری ئەبوطەلحە وتی: ئەی پێغەمبەری خودا! خۆشەویستترین مال و سامان لای من باخی (بەیرەحا) یە ئەوا کردم بە وەقف و خیری بەردەوام،، هیوادارم خودا بۆم بکا بە تیشووی قیامت، فەرمووی چی لێ دەکەیی لێ بکە! ئەو لەئێستاو ئەو باخە لە مائەلی من دەرچوو! پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەخ بەخ، ئەو مائیکی سوودبەخشەو سەودایەکی قازانج هێنەرە، ئەوی وت تێگەیشتم و مەبەستت حالی بووم، من وای بۆ دەچم کە بەسەر خزمە ئەژارەکانی خۆتدا دابەشی بکەیی، ئەبوطەلحە وتی: ئەی پێغەمبەری خودا! چۆنت دەوێ دابەشی بکە، ئیتر بەفەرمانی پێغەمبەر ﷺ ئەبوطەلحە بەسەر کۆرە مام و خزمە هەژارەکانی خۆی دابەشی کرد.

لە رێوایەتییکی موسلیم دا دەلێ: لەنیوان حەسسانی کۆری ثابت و ئوبەیی کۆری کەعب دا بەشی کرد.

ئێبنو ئەببەیی حاتەم لە موخەممەدی کۆری مۆنکەدیرەو دەگیرێتەو دەو دەلێ: کاتیەک ئەم نایەتە هاتە خواری، زەیدی کۆری حاریشە ئەسپێکی زۆر چاکی هەبوو ناوی (سەبەل) بوو خۆشەویستترین مال بوو لای، هێنایە

خزمەت پیغەمبەر و وتی: ئەی پیغەمبەری خودا! ئەم ئەسپەم کرد بە خێرو
 ۷ دەهە، پیغەمبەر ﷺ لێی وەرگرت و کردی بە ولاغی سواری بۆ
 ئوسامە کورپی، زەید پێی ناخۆش بوو، وەک ئەو بەلێی وای زانی
 خێرەکی لێ وەرناگیرئ، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: دنیابە خودا خێرەکی
 لێ وەرگرتووی.

ئەم دوو سەرگورشتەو نمونە بەلگەن لەسەر لێزانی و دەروونناسی و
 سیاسەتمەداریی پیغەمبەر ﷺ ئەوەتا کەینی ئەبو طەلحە و زید لە
 روانگە سۆزی نایینی یەوە خوشەویستترین مآلی خۆیان بەخشی! بۆیە
 ئەویش دای بەنزیکترین خزم و کەس و کاریان بۆ ئەوێ دڵ و دەروون
 دامەزراو بن... ﴿وَمَا تَنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ هەر شتیەک
 لەپێگە خودادا ببەخشن، چاک یان خراپ بێ، کەم بێ یان زۆر بێ،
 دنیابن خودا پێی دەزانی و پاداشی گونجاوتان دەداتەو لەسەری و
 بەگۆڕەیی نییە و مەبەستان حیسابتان بۆ دەکری.

بەیارمەتی خودا تەفسیری جزمی سییەم تەواوو، ئەمجار دەست
 دەکەین بە رافەکردنی جزمی چوارەم و بەنایەتی (۹۳) ی سوورەتی
 (ال عمران) دەست پێ دەکا. خودایە! دلمان وا لێ بکە مەبەستان
 رەزامەندی زاتی پاکت بێ، ماندوو بوون و شەونخوونیان بۆ بکە
 عەمەلی صالح و ئیمان وەرگیری و ئێی رازی بێ!!

محمود احمد محمد

پیرستی سهره باسه کانی جزمی سییه می ته فسیری رهوان

لاپه ره	بابه ت
۵	پلهو پایهی پیغه مبه ران. حال و چونه تی خه لک له شوینکه و تنیان
۹	فه رمانکردن له به خشین مال و سامان له چاکه دا
۱۰	نایه ته لکوری
۱۴	روره ملی له نایین دا نیه. خودا هیدایه تده ره بو نیمان هینان
۲۵	چیروکی نه مردوود
۲۹	چیروکی عوزه یرو گوی دریزه گی
۳۲	حه زو ناره زوی دانیابوون له ناخی هه زه تی نیبراهیم دا
۳۶	پاداستی مالبه خشین له ریگه ی خودا دا
۴۲	مالبه خشین له بهر خاتری خوداو مالبه خشین له بهر هو ی تر
۴۴	به خشین مالی باش خیره نه ک مالی پیس
۴۷	شهیتان ناده میزاد ده تر سینن ده لی مالبه خشین هه زارت ده کا
۵۰	خیره مالبه خشین نه یینیو مالبه خشین ناشکرا
۵۳	نه وانه ی مالیان پی ده به خشری
۶۰	زیانی ریا (سوود) بو تاک و کومه ل
۷۰	نووسینی قه رزو شایه تی تیدا گرتن. بارمه تیدا وه رگرتن
۷۹	فه رمان ره واییو خاوه نییه تی ناسمانه کان و زهوی هی خودایه و ناگاداری هه موو شتیکی بوونه وه ره
۸۲	برواهینان به پیه یامی پیغه مبه ران و نه رک به نه ندازه ی توانا
۹۰	سوورته ی نالی عیمران
۹۴	سه لمانلنی یه کتاپه رستیو ناز لکردنی قورنان
۹۸	هه بوونی نایه تی مه حکم و موتاشه بیه له قورنان دا
۱۰۷	سهره نجامی کاهرو نه وانه ی به مال و سامان بوغرا بوون
۱۱۳	هه واو نارمزویه رستی له دونیا دا

لاپه ره	بـاـیـهـت
۱۱۹	باسی به هشت و جوانی و رازاوه می
۱۲۳	شایه تیدان به تاک و تهنهایی خوداو دادپه روه ری زاتی پاک و نایینی به سهند لای خودا .
۱۳۰	سزاو تو له ستاننده وه له وانده پیغه مبه رانیان شهید کردن
۱۳۳	پشت هه لکردنی جووله که له حوکم و بریاری خودا
۱۳۸	بری به لگه و نیشانه کانی ده سلات و گه وره یی خوداو گورانکاری له بوونه وردا
۱۴۴	خوشویستن و دوستایه تی کردنی کافره کان کاریکی ناپه سهنده
۱۵۱	خوشویستی خودا به وه دینه جی که شوین پیغه مبه رکه ی بکه ون
۱۵۳	هه لبراردنی پیغه مبه ران و چیرۆکی نه زردکه ی خیزانی عیمران
۱۶۰	چیرۆکی حمزرتی زه که ریباو حمزرتی یه حیا
۱۶۵	چیرۆکی خاتوو مهریه م
۱۶۹	چیرۆکی حمزرتی عیسا
۱۷۸	هه لوپستی عیسا له گه ل قه ومه که ی به خاوه ن باوه رو بی باوه ریانه وه
۱۸۷	ره تئانه وه ی نه وانده ی عیسا به خودا دهمانن و مهبه له وه نه فرین کردن له وانده ی نه م رایه یان هه مه
۱۹۴	بانگه وازی بو یه کتاپه رستی و خوداپه رستی له سه ر شیوه ی نایینی نیبراهیم
۲۰۲	هه ولدانی بری له نه هلی کیتاب بو گومرا کردنی موسولمانان
۲۰۹	سپارده دانه وه وه ها به عه هدا لای هه ندی له خاوه ن نامه کان
۲۱۳	هه ندی نمونه ی درۆو هه لبه سستی جووله که
۲۱۴	بوختان هه لبه سستی خاوه ن نامه کان له سه ر پیغه مبه ران
۲۱۷	وه رگرتنی په یمان له پیغه مبه ران که پالپشتی یه کتری بکه ن
۲۲۲	بروا کردن به هه موو پیغه مبه ران و وه رگرتنی نایینی نیسلام
۲۲۵	تاقم و کومه له کافره کان له روانگه ی توبه کردنیانه وه
۲۳۱	جووری مالبه خشینی چاک و پاداشی به خشین